

รายงานฉบับสมบูรณ์

การศึกษาวิจัยเปรียบเทียบการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ด้านการศึกษา : บทเรียนจากนานาชาติ

เสนอต่อ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

จัดทำโดย

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คำนำ

องค์ความรู้จากการวิจัยถือเป็นหนึ่งในเครื่องมือในการสร้างนโยบายและแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการศึกษาทุกช่วงวัย ให้สอดคล้องกับบริบทการพัฒนา บริบททางเศรษฐกิจ บริบททางสังคม และบริบททางวัฒนธรรม ดังนั้น เพื่อให้เข้าใจรูปแบบที่เหมาะสมในพื้นที่ดังกล่าว สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้มอบหมายให้คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และสำนักงานศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เป็นผู้การศึกษาวิจัยเปรียบเทียบการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ด้านการศึกษา : บทเรียนจากนานาชาติ ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาดังกล่าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว

ในการศึกษาครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์ด้านข้อมูล การประสานงาน และคำแนะนำที่เป็นประโยชน์จากคณะทำงานของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และได้รับความร่วมมือในการให้ข้อมูล ความเห็น ตลอดจนจนถึงคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาครั้งนี้จากตัวแทนของสถานศึกษา คณะผู้วิจัยจึงใคร่ขอแสดงความขอบคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

คณะผู้วิจัย

ตุลาคม 2562

สารบัญ

บทที่	หัวข้อ	หน้า
1	บทนำ	1-1
	1.1 หลักการและเหตุผล	1-1
	1.2 วัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน	1-2
	1.3 เป้าหมายผลผลิต	1-3
	1.4 ขอบเขตการดำเนินงาน	1-4
	1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	1-3
	1.6 นิยามศัพท์	1-4
2	แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	2-1
	2.1 สภาพการณ์และบริบทแวดล้อมที่มีผลต่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศ	2-1
	2.2 ผลการพัฒนาศึกษาไทย ปี 2552-2558	2-2
	2.3 ปัญหาและความท้าทายของระบบการศึกษา	2-10
	2.4 วิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2575 และผ่านงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง	2-10
	2.5 กรณีศึกษาของประเทศที่ประสบความสำเร็จในการนำผลการวิจัยด้านการศึกษาไปใช้	2-15
3	กรอบแนวคิดและวิธีวิจัย	3-1
	3.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	3-1
	3.2 วิธีการดำเนินงาน	3-3
	3.3 ระยะเวลาดำเนินการ	3-4
4	ผลการศึกษาเบื้องต้น	4-1
	4.1 นโยบายด้านการศึกษาของประเทศไทยในช่วง 15 ปี	4-1
	4.2 สรุปสถานะการศึกษาไทย พ.ศ. 2561 – 2562	4-38
	4.3 การจัดการเรียนรู้	4-57
	4.4 การสร้างนวัตกรรมในองค์กร	4-94
	4.5 การสร้างนวัตกรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	4-107
	4.6 การวิจัยและพัฒนาในระดับอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาเพื่อใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์	4-116
	4.7 การจัดการศึกษาโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน	4-136
5	สรุปและข้อเสนอแนะ	5-1
	5.1 สรุปผลการศึกษา	5-1
	5.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	5-4
	5.3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการจัดการเรียนรู้ทุกช่วงวัย	

บรรณานุกรม

สารบัญตาราง

ตารางที่	หัวข้อ	หน้า
2.1	จำนวนนักเรียน/นักศึกษาในระบบ ปีการศึกษา 2554-2560	2-3
2.2	จำนวนผู้สำเร็จการศึกษา ปีการศึกษา 2553-2559	2-3
2.3	จำนวนผู้เรียนการศึกษานอกระบบ ปีการศึกษา 2552-2558	2-4
2.4	จำนวนครู และอาจารย์ ปีการศึกษา 2552-2558	2-5
2.5	จำนวนสถานศึกษา ปีการศึกษา 2552-2558	2-5
2.6	การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่าง แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2575 กับ แผนงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง	2-11
3.1	ระยะเวลาดำเนินการ	3-4
4.1	นโยบายด้านการศึกษาของประเทศไทยในช่วง 15 ปี	4-26
4.2	จำนวนและร้อยละของนักเรียน นักศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษา ประเภท สถานศึกษาของรัฐและเอกชน ปีการศึกษา 2559-2560	4-41
4.3	อัตราการเข้าเรียนอย่างหยاب จำแนกตามระดับการศึกษา ปีการศึกษา 2559-2560	4-42
4.4	อัตราการเรียนต่อนักเรียน นักศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษา ปีการศึกษา 2557- 2560	4-43
4.5	อัตราการสำเร็จการศึกษาของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2559-2560	4-44
4.6	จำนวนผู้เรียนการศึกษานอกระบบโรงเรียน จำแนกตามระดับ/ประเภทการศึกษา ปี การศึกษา 2559-2560	4-45
4.7	จำนวนนักศึกษาระดับอุดมศึกษา จำแนกตามสถาบัน และเพศ ปีการศึกษา 2560	4-46
4.8	ผลคะแนนคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน (LAS) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในช่วงปี 2553 จังหวัดนครปฐม จำนวน 29 โรงเรียน	4-63
4.9	รายละเอียดของสถานศึกษาที่ใช้เป็นกรณีศึกษา	4-112
4.10	อันดับความสามารถด้านนวัตกรรมของประเทศไทยตามการจัดอันดับของ GII ปี 2555 ถึง 2562	4-116
4.11	สถิติการจัดสรรงบประมาณด้าน วทน. จำแนกตามประเภทกิจกรรม วทน. (ตาม นิยาม UNESCO) ปี 2557 ถึง 2562	4-118
4.12	การยื่นคำขอสิทธิบัตรในประเทศไทย จำแนกตามสถาบันการศึกษา ปี 2550 - 2561	4-121
4.13	ตัวอย่างการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ของมหาวิทยาลัย	4-125
4.14	ตัวอย่างการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ของสถาบัน อาชีวศึกษา	4-129

สารบัญตาราง

ตารางที่	หัวข้อ	หน้า
4.15	เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการจัดการศึกษาแบบเดิมกับการจัดการศึกษาโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน	4-142
5.1	เปรียบเทียบผลการศึกษาจาก 6 ประเทศ	5-1

สารบัญรูป

รูปที่	หัวข้อ	หน้า
2.1	แสดงความเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 แผนปฏิรูปประเทศ 11 ด้าน แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2575	2-12
3.1	กรอบแนวคิดการวิจัย	3-2
3.2	วิธีการดำเนินงาน	3-3
4.1	ช่วงนโยบายของการศึกษาของประเทศไทยในรอบ 15 ปี	4-1
4.2	กระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking Process)	4-109
4.3	กระบวนการวิจัยและพัฒนาเพื่อใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์	4-119
4.4	ความสัมพันธ์ระหว่างบริบทของการจัดการศึกษาในสถานศึกษา (โรงเรียน) และความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา รัตนะ บัวสนธ์. (2558)	4-139
4.5	ระบบหลักประกันโอกาสทางการศึกษา ไกรยศ ภัทราวาท, 2558	4-150
4.6	รูปแบบระบบนิเวศน์ของการเรียนรู้แบบ Learn Together, Grow Together	4-158
4.7	รูปแบบการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่	4-158
4.8	แนวทางในการระดมทรัพยากรทางการศึกษา	4-162
4.9	รูปแบบการบริการจัดการสถานศึกษาเชิงพื้นที่	4-167
5.1	แนวทางการจัดการศึกษาในวัยเรียนสำหรับโลกของงานในยุค 4.0	5-4
5.2	การจัดการเรียนรู้ทุกช่วงวัย	5-10

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

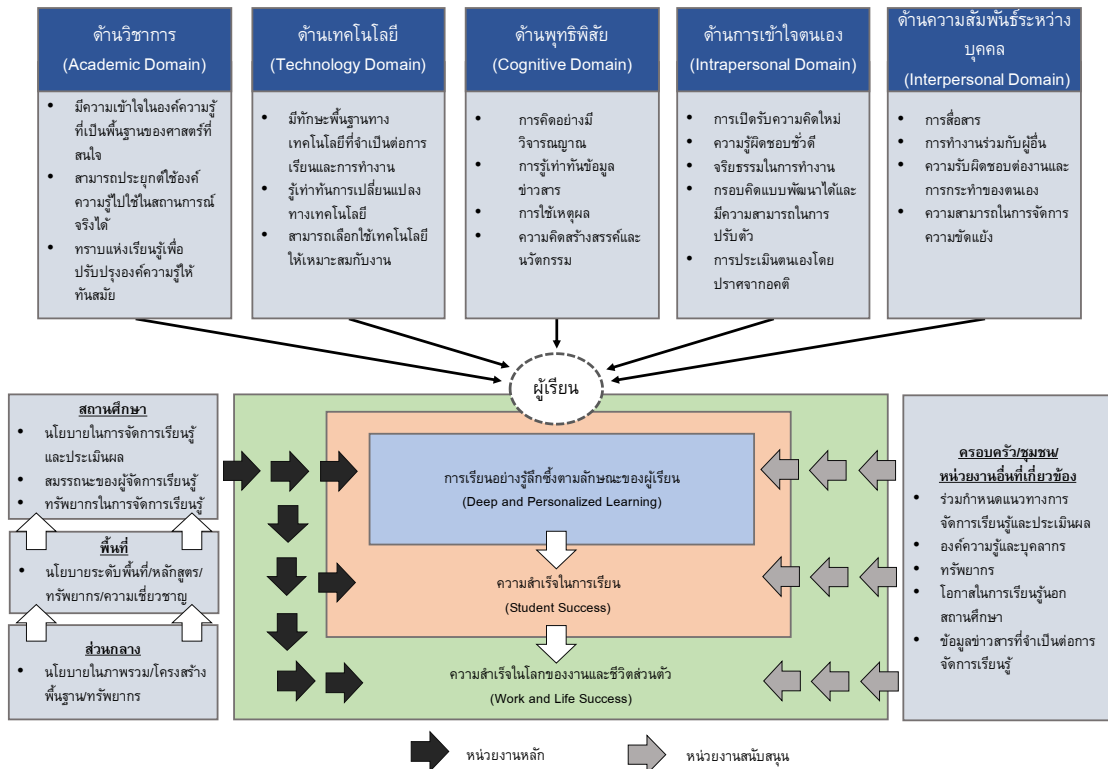
การศึกษารั้ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์สองข้อ **ข้อแรก** คือ ศึกษาสถานภาพปัจจุบันในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในระดับนโยบาย ระดับพื้นที่และระดับสถานศึกษา โดยศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบการนำผลการวิจัยด้านการศึกษาไปใช้ประโยชน์ที่ประสบความสำเร็จของประเทศต่าง ๆ ได้แก่ ฟินแลนด์ อังกฤษ ญี่ปุ่น สิงคโปร์ เกาหลีใต้ จีน และประเทศไทย สู่การจัดทำแนวทางการนำผลการวิจัยมาใช้ประโยชน์ด้านการศึกษาสำหรับประเทศไทยเพื่อการพัฒนาคนไทยในการเตรียมพร้อมสู่ประเทศไทยยุค 4.0 **ข้อที่สอง** คือ การจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการนำผลการวิจัยมาใช้ประโยชน์ด้านการศึกษาและแนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาเพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ประโยชน์สู่การปฏิบัติสำหรับประเทศไทยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต และด้านการพัฒนาการเรียนรู้ และด้านการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม

จากการศึกษาลักษณะสำคัญของระบบการศึกษาใน ประเทศ คือ ฟินแลนด์ อังกฤษ ญี่ปุ่น สิงคโปร์ เกาหลีใต้ และจีน ซึ่งจะเห็นได้ว่า แม้ประเทศเหล่านี้จะมีคะแนนสอบ PISA ในปี 2015 อยู่ใน 10 อันดับแรกของประเทศที่มีผลคะแนนสอบสูงสุด และมีความสามารถในการแข่งขันของประเทศเหล่านี้ไว้อยู่ใน 30 อันดับแรกจากประเทศทั้งหมด 141 ประเทศ (World Economic Forum, 2019) ลักษณะของสำคัญของการจัดการศึกษายังมีความแตกต่างกัน

สำหรับประเทศไทยช่วงปี 2558 ถึงปัจจุบัน เป้าหมายสำคัญของนโยบายการศึกษาจะเป็นไปในทางเดียวกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 และ 12 โดยให้ความสำคัญกับนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ทักษะการคิดวิเคราะห์ มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบและกระบวนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งระบบให้มีประสิทธิภาพ ทันสมัย ทันเหตุการณ์ทันโลก ส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกระดับทุกประเภท รวมถึงเด็กพิการ และด้อยโอกาส มีความรู้ และทักษะแห่งโลกยุคใหม่ควบคู่กันไป โดยเฉพาะทักษะการอ่านเขียน และการคิด เพื่อให้มีความพร้อมเข้าสู่การศึกษาระดับสูง และโลกของการทำงาน

ด้วยเหตุนี้ การจัดการศึกษาในวัยเรียนสำหรับโลกของงานในยุค 4.0 จึงเป็นภารกิจร่วมกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม ทั้งหน่วยงานในกระทรวงศึกษาธิการ หน่วยงานภายนอก รวมถึงครอบครัวและชุมชน รายละเอียดตามที่แสดงไว้ในรูปที่ 1

รูปที่ 1 แนวทางการจัดการศึกษาในวัยเรียนสำหรับโลกของงานในยุค 4.0

ที่มา คณะผู้วิจัย โดยพัฒนาจากผลการศึกษาในบทที่ 2 และบทที่ 4 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2559) Janson et al. (2010) Bailik et al. (2015) และ Lamb et al. (2017)

อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดของการประเมินความสำเร็จตามนโยบายของประเทศไทย เกิดจากการขาดระบบติดตามประเมินผลที่สามารถวัดระดับความสำเร็จ ขาดเครื่องมือที่ช่วยประเมินปัญหาและอุปสรรคในการขับเคลื่อนนโยบายอย่างเป็นระบบทั้งในระดับภาพรวม ระดับพื้นที่ และระดับสถานศึกษา จึงทำให้ไม่ทราบถึงสถานการณ์ที่เป็นปัจจุบันของการขับเคลื่อนตามนโยบาย ประกอบกับความเหลื่อมล้ำด้านการคุณภาพของสถานศึกษา และความพร้อมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเชิงพื้นที่ ส่งผลให้การดำเนินการตามนโยบายยังไม่มีระดับความสำเร็จน้อยกว่าที่ควรจะเป็น

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ระดับประเทศ

1. นโยบายระดับประเทศเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการนวัตกรรมทางการศึกษา ที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนและการทำวิจัยของครูได้อย่างแท้จริง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาครูทั้งด้านการเรียนการสอนและการทำวิจัย ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม โดยมีลักษณะดังนี้

- **สอนน้อย เรียนรู้มาก** คือ การสร้างโรงเรียนให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู (professional learning community) อย่างแท้จริง ภายใต้สมมติฐานว่า การทำการบ้านที่มากขึ้นไม่ช่วยให้การเรียนรู้ดีขึ้นเสมอไป โดยเฉพาะถ้านั้นไม่ทำหายสติปัญญาของผู้เรียน การบ้านก็ไม่มีประโยชน์ต่อการเรียนรู้เลย (บทเรียนจากฟินแลนด์ และสิงคโปร์)
 - **สอบน้อย เรียนรู้มาก** การประเมินผลนักเรียนควรเป็นการบูรณาการระหว่างการประเมินผลในห้องเรียนโดยครู เป็นการประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนแบบรอบด้าน (comprehensive evaluation) และการวัดความก้าวหน้า โดยหน่วยงานภายนอก ทั้งนี้การทดสอบจัดให้มีทุก 3 หรือ 4 ปี ซึ่งจะช่วยประหยัดงบประมาณเกี่ยวกับการจัดทดสอบ (บทเรียนจากฟินแลนด์)
 - **ยกระดับความเสมอภาค** จัดการการศึกษาตามหลักการของการไม่แบ่งแยก และสามารถยกระดับ ความเสมอภาคทางการศึกษาได้ (บทเรียนจากฟินแลนด์ และสิงคโปร์) ทุกโรงเรียนสามารถเป็นโรงเรียนที่ดีได้ เช่น หลักการของกระทรวงศึกษาธิการของสิงคโปร์คือ การจัดหาทรัพยากรให้กับทุกๆ โรงเรียน สำหรับการจัดทำโปรแกรมการเรียนการสอนพิเศษ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับมาตรฐานของครู
 - **โครงการโรงเรียนระดับโลก** โครงการนี้มุ่งเน้นไปที่การส่งเสริมและพัฒนา การศึกษาระดับอุดมศึกษาให้ไปสู่ระดับโลก โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเพิ่มระดับ ความหลากหลายและเพิ่มอิสระในการบริหารหลักสูตรหนึ่งในขั้นตอนสำคัญของ คือ การปรับโครงสร้างการระดมทุนของรัฐและความรับผิดชอบเพื่อการศึกษา สิ่งนี้จะสร้างระบบที่เชื่อถือได้มากขึ้น เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ต้องการระดับโลก
 - **พัฒนาทักษะการคิดเรื่องการสอน (pedagogical thinking skill)** ซึ่งจะช่วยให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาจเปิดหลักสูตร ฝึกหัดครูให้มียุทธศาสตร์ด้านการสอน (บทเรียนจากฟินแลนด์)
 - **การฝึกหัดครูโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน (research based teacher education)** เป็นการบูรณาการระหว่างทฤษฎีการศึกษา ระเบียบวิธีวิจัย และการฝึกประสบการณ์อาชีพครู (บทเรียนจากฟินแลนด์)
2. การให้ความสำคัญต่อสาขาวิชา STEM ซึ่งเป็นพื้นฐานของการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (บทเรียนจากฟินแลนด์ และญี่ปุ่น)

3. ควรพัฒนาให้วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพที่ดึงดูดใจคนเก่งชั้นยอดของประเทศ โดยสังคมยอมรับและเชื่อถือครู กระบวนการผลิตครูชั้นยอด และส่งเสริมให้ครูเป็นวิชาชีพที่มั่นคงและยั่งยืน ควรมีนโยบายให้ครูสอนหนังสือเพียงวันละ 4 ชั่วโมง ทำให้มีเวลาเตรียมการสอน นำความรู้ที่มีอยู่กลับมาใช้ใหม่ และมีเวลาใส่ใจเด็กนักเรียนมากขึ้น (บทเรียนจากฟินแลนด์)

ระดับพื้นที่

การสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาแทนที่การ “แข่งขัน” (บทเรียนจากฟินแลนด์) โดยการจับสนทนากลุ่มที่ประกอบด้วยตัวแทนสถานศึกษาในพื้นที่ โดยให้ผู้มีส่วนร่วมให้ข้อเสนอแนะการใช้นวัตกรรมในการเรียนการสอน หรือให้คำปรึกษาแก่ผู้ที่กำลังลองใช้นวัตกรรมในการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูมีการเลือกใช้และผลิตนวัตกรรมทางการศึกษาที่เหมาะสม ครูของแต่ละสถานศึกษาจะมีโอกาสได้เรียนรู้วัฒนธรรมสำหรับการเรียนการสอน วิธีการใหม่ๆ สำหรับผลิตสื่อการเรียนการสอน ได้ฝึกฝนและทดลองใช้พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนวิธีการ ผลการใช้นวัตกรรมซึ่งกันและกัน

ระดับสถานศึกษา

ลักษณะของการนำงานวิจัยไปใช้ในการเรียนการสอนและนำมาบูรณาการในชั้นเรียน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ทำได้โดยวิธีการดังนี้

1. Active Learning เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้กระทำ หรือปฏิบัติด้วยตนเอง ด้วยความกระตือรือร้น เช่น ได้คิด ค้นคว้า ทดลอง ทำรายงาน ทำโครงการ สัมภาษณ์ แก้ปัญหา ฯลฯ ได้ใช้ประสาทสัมผัสต่างๆทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างแท้จริง ผู้สอนทำหน้าที่เตรียมการจัดบรรยายการเรียนจัดสื่อสิ่งเร้าเสริมแรง ให้คำปรึกษาและสรุปสาระการเรียนรู้ร่วมกับนักเรียน
2. Construct เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ค้นพบสาระสำคัญหรือองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง อันเกิดจากการได้ศึกษา ค้นคว้า ทดลอง แลกเปลี่ยนเรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริง ทำให้ผู้เรียนรักการอ่าน รักการศึกษาค้นคว้าเกิดทักษะใน การแสวงหาความรู้เห็นความสำคัญของการเรียนรู้ซึ่งนำไปสู่การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ (Learning Man)
3. Resource เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่หลากหลายทั้งจากบุคคล และ เครื่องมือทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ผู้เรียนได้สัมผัสและสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นมนุษย์และไม่ใช่มนุษย์ เช่น ชุมชนครอบครัว องค์กรต่างๆ ธรรมชาติและเทคโนโลยีสืบตามหลักการที่ว่า “การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลาและทุกสถานการณ์”
4. Thinking เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมกระบวนการคิด ผู้เรียนได้ฝึกวิธีคิดในหลายลักษณะ เช่น คิดหลากหลาย คิดละเอียด คิดชัดเจน คิดถูกทาง คิดกว้าง คิดลึกซึ้ง คิดไกล คิดอย่างมีเหตุผล เป็นต้น การฝึกให้ผู้เรียนได้คิดอยู่ เสมอในลักษณะต่างๆ จะทำให้ผู้เรียนเป็นคนคิดเป็น

แก้ปัญหาเป็น คิดอย่างรอบคอบ มีเหตุผล มีวิจารณญาณในการ คิดมีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ที่จะเลือกรับและปฏิเสธข้อมูล ข่าวสารต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนสามารถแสดงความคิดเห็นออกได้อย่างชัดเจนและมีเหตุผลอันเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตประจำวัน

5. Happiness เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้เรียนอย่างมีความสุข ซึ่งเกิดจากผู้เรียนได้เรียนในสิ่งที่ตนสนใจสาระการเรียนรู้ชวนให้สนใจใฝ่ค้นคว้าศึกษาท้าทายให้แสดงความสามารถและให้ใช้ศักยภาพของตนอย่าง เต็มที่ ส่วนการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนและระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน มีลักษณะเป็นกัลยาณมิตร มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันมีกิจกรรมร่วมด้วยช่วยกันทำให้ผู้เรียนรู้สึกมีความสุขและสนุก กับการเรียน ตัวอย่างเช่นบรรยากาศที่ผ่อนคลายในโรงเรียนในฟินแลนด์ที่สงบและไม่เป็นทางการ ไม่มีเครื่องแบบนักเรียน เด็กมีเวลาได้เป็นเด็ก ได้อยู่กับเพื่อนและได้ทำสิ่งอื่นที่ชอบนอกเหนือจากการเรียนในห้องเรียน ไม่ต้องวิตกกังวลกับการสอบในช่วง 5 ปี แรกของการเรียนในโรงเรียนและในปีต่อจากนั้นนักเรียนจะถูกประเมินจาก ความสามารถในชั้นเรียน ซึ่งครูจะช่วยนักเรียนให้เรียนรู้โดยปราศจากความกังวลและพัฒนาความสงสัยใคร่รู้ตามธรรมชาติของพวกเขาเด็กไม่ใช้การสอบผ่าน
6. Participation เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดงาน วางเป้าหมายร่วมกันและมีโอกาสเลือกทำงานหรือศึกษาค้นคว้าในเรื่องที่ตรงกับความสามารถ ความสนใจ ของตนเองทำให้ผู้เรียนเรียนด้วยความกระตือรือร้น มองเห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียน และสามารถประยุกต์ความรู้นำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริง
7. Individualization เป็นกิจกรรมที่ผู้สอนให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนในความเป็น อัตบุคคล ผู้สอน ยอมรับในความสามารถความคิดเห็นความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนมุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองให้เต็ม ศักยภาพมากกว่าเปรียบเทียบแข่งขันระหว่างกันโดยมีความเชื่อมั่นผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และ ได้มีวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน
8. กิจกรรมที่ผู้เรียนได้พัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่ดีงาม เช่น ความรับผิดชอบ ความเมตตา กรุณา ความมีน้ำใจ ความขยัน ความมีระเบียบวินัย ความเสียสละ การทำงานอย่างเป็นระบบการทำงานร่วมกับผู้อื่น การยอมรับผู้อื่น และการเห็นคุณค่าของงาน เป็นต้น
9. การบูรณาการการวิจัยกับการเรียนการสอนจะก่อให้เกิดประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนที่มีต่อผู้เรียน ต่อผู้สอน ต่อสถานศึกษาและต่อชุมชน โดยรวมแล้ว ยังจะก่อให้เกิดสิ่งที่พึงปรารถนาแก่กลุ่มดังกล่าว ดังนี้ คือ การรู้สึก การรู้รอบ รอบรู้ หรือ รู้กว้าง และการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยพิจารณาถึง กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้

กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการค้นหาความรู้ความจริง กระบวนการคิดสร้างสรรค์ทาง
ปัญญา กระบวนการคิดแก้ปัญหา และวิธีการทางวิทยาศาสตร์

10. แนวทางการนำผลการวิจัยไปใช้บูรณาการในการเรียนการสอนนั้น ผลการวิจัยไม่ว่าจะเป็นใน
รูปของข้อความรู้ใหม่ สิ่งประดิษฐ์หรือนวัตกรรม การยืนยันทฤษฎีข้อความจริง แนวทาง
การพัฒนาปรับปรุงงานหรือการตอบปัญหาข้อสงสัย จะเป็นข้อมูลหรือความคิดที่ทรงคุณค่า
เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้ที่เราต้องการ พัฒนา และเป็นเครื่องมือที่ใช้แสวงหาวิทยาศาสตร์ที่
เหมาะสมสำหรับการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับประเทศ ระดับพื้นที่ และระดับ
สถานศึกษาสำหรับแนวทางการนำผลการวิจัยไปในชั้นเรียนและนำงานวิจัยเหล่านั้นมาบูรณา
การกับการเรียนการสอนมีแนวทาง ดังนี้

- การนำผลการวิจัยไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน โดยใช้แก้ปัญหาการเรียนการสอนโดยตรง เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ โดยอาจารย์ผู้สอนนำไปใช้ในการปรับ กิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น หรือใช้ผลการประเมินเป็นข้อมูลย้อนกลับในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนได้ นอกจากนี้ยังใช้เป็นข้อมูลในการบริหารจัดการเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนให้เป็นไปอย่างราบรื่น และมีประสิทธิผลยิ่งขึ้น
- การนำผลการวิจัยไปใช้เป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาการเรียนการสอนโดยการนำไปใช้แก้ปัญหาหรือนำไปใช้ประโยชน์เชิงวิชาการที่เป็นความรู้ใหม่ นำไปอ้างอิงหรือนำไปสอนนักเรียน เพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการและยังสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการศึกษาต่อไปเพื่อให้ได้ความรู้ที่ลึกซึ้งเป็นประโยชน์ยิ่งขึ้น
- การนำผลการวิจัยไปใช้เป็นผลงานทางวิชาการ ผลการวิจัยนอกจากจะเป็นประโยชน์ในด้านการปรับปรุงและพัฒนางานหรือการจัดการเรียนการสอนแล้วยังเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาวิชาชีพอีกด้วย โดยผู้วิจัยสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นผลงานวิชาการเพื่อขอเลื่อนวิทยฐานะ หรือปรับตำแหน่งให้สูงขึ้นได้

11. ส่งเสริมการเรียนการสอนแบบ Research Based Instruction นั้นช่วยทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ และเกิดความคิดสร้างสรรค์ทางปัญญา ซึ่งมีแนวทางดังนี้

- สร้างบรรยากาศกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากรู้ อยากรู้อยากจะทำซึ่งจะเป็นตัวเร่งให้เขาขับเคลื่อน เกิดความรู้สึกรู้อยากจะสร้างสรรค์ อยากรู้อยากจะเรียน
- ใช้แรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) ให้เกิดการสร้างสรรค์ความรู้
- ให้การเรียนรู้โดยการลงมือทำจริง (Learning by Doing)

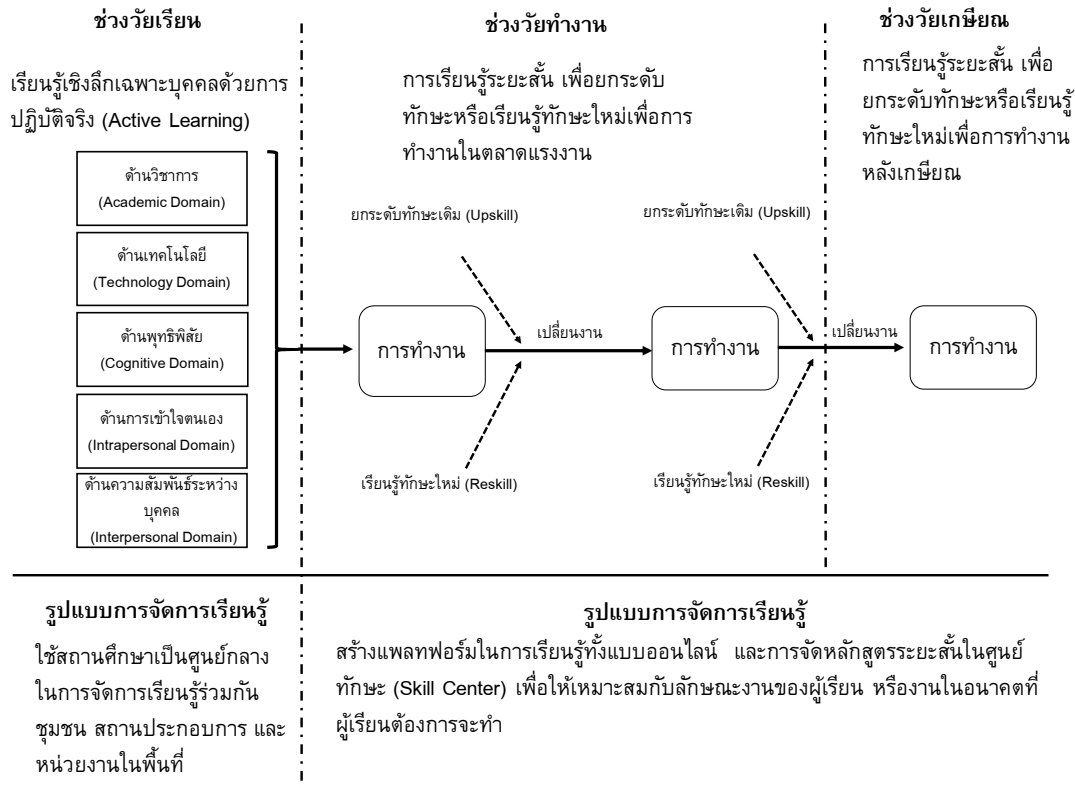
- ให้มีประสบการณ์เดิม/ความรู้เดิมบวกกับประสบการณ์ใหม่/ความรู้ใหม่แล้วคิด ทบทวนถล่นกรองที่เรียกว่า การคิดแบบสะท้อนกลับไปกลับมา (Reflective Thinking)
- ให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนนักศึกษา และอาจารย์ (Interactive) เป็นการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน
- หาข้อสรุปร่วมกัน คือการสร้างองค์ความรู้ใหม่ สร้างความคิดใหม่ สะท้อนความคิด ใหม่เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้ ก้าวหน้ายิ่งขึ้น ความรู้จึงไม่หยุดนิ่งจะเกิดการ คิดค้นต่อไปอีก
- จัดการทำงานและเรียนรู้เป็นทีม (team Learning)
- จัดให้เป็นการเรียนรู้ “วิธีการเรียนรู้” (Learning to learn) ไม่ใช่การสอนหรือบอก

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการจัดการเรียนรู้ทุกช่วงวัย

หัวใจสำคัญของการจัดการเรียนรู้ทุกช่วงวัย ก็เพื่อช่วยผู้เรียนให้สามารถปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงของชีวิตได้ รูปที่ 2 แสดงให้เห็นถึงข้อเสนอเกี่ยวกับรูปแบบการ จัดการเรียนรู้ทุกช่วงวัย โดยเริ่มจากช่วงวัยเรียน ที่เป็นการสร้างพื้นฐานสำหรับการเรียนรู้ในระยะ ยาวตลอดชีวิต จึงให้ความสำคัญกับการเรียนรู้เชิงลึกเฉพาะบุคคลด้วยการปฏิบัติจริง (Active Learning) เพื่อสร้างความสามารถด้านวิชาการ การใช้เทคโนโลยี มีพุทธิพิสัย มีการเข้าใจตนเอง และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ โดยมีสถานศึกษาเป็นศูนย์กลางในการจัดการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน สถานประกอบการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

เมื่อผู้เรียนเข้าสู่ช่วงของวัยทำงานและวัยเกษียณนั้น การจัดการเรียนรู้จะต้องมีความยืดหยุ่น มากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปของผู้เรียนที่ต้องมีภาระหน้าที่ด้านการทำงานและ ครอบครัวที่มากขึ้น ดังนั้น การจัดการเรียนรู้จึงควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเลือกหัวข้อ เนื้อหา และแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมให้กับตนเอง ตามวัตถุประสงค์ของผู้เรียนว่าต้องการเรียนรู้เพื่อ ยกระดับทักษะเดิม (Upskill) หรือเรียนรู้ทักษะใหม่ (Reskill) ด้วยเหตุนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการเรียนรู้จึงต้องจัดทำเนื้อหาการเรียนรู้เรื่องเดียวกันไว้ในแพลตฟอร์มหลายรูปแบบทั้งที่เป็น แบบออนไลน์ และการเรียนรู้ในศูนย์ทักษะ (Skill Center) เช่น การศึกษานอกโรงเรียน สถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัย ศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน สถานประกอบการ และหน่วยงานที่มีความชำนาญเฉพาะทาง

รูปที่ 2 การจัดการเรียนรู้ทุกช่วงวัย

ที่มา คณะผู้วิจัย

จากการศึกษาเกี่ยวกับความสามารถของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาพบว่า หน่วยงานเหล่านี้มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของพื้นที่ได้ดีในระดับหนึ่ง ดังนั้น บทบาทการสถานศึกษาเหล่านี้จึงไม่ควรจำกัดอยู่แค่การให้การศึกษาแก่นักเรียนนักศึกษา แต่ควรทำหน้าที่เป็นศูนย์ทักษะ เป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อให้คนในชุมชนสามารถเข้ามาใช้ประโยชน์ได้ การจะทำเช่นนั้นได้ สถานศึกษาจะต้องมีการพัฒนาตนเองด้วยการสร้างนวัตกรรมอย่างต่อเนื่องจนบุคลากรในสถานศึกษามีความชำนาญมากพอจะเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้กับคนในพื้นที่ได้ มีเครือข่ายของพันธมิตรผู้เชี่ยวชาญที่มาช่วยเป็นวิทยากรและที่ปรึกษา ซึ่งจะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่ให้สูงขึ้น ลดความเหลื่อมล้ำ และนำมาซึ่งคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในทุกช่วงวัย

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

การศึกษาถือเป็นรากฐานที่สำคัญของการพัฒนาประเทศ งานวิจัยด้านเศรษฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ได้ข้อสรุปที่สอดคล้องกันว่า ความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การกระจายรายได้ ตลอดจนถึงความเข้มแข็งทางสังคมมีความสัมพันธ์กับคุณภาพการศึกษาของประเทศ (Hanushek & Woessmann, 2011; Deming et al. 2014) อย่างไรก็ตาม การจะออกแบบนโยบายการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของแต่ละประเทศนั้น จำเป็นต้องใช้องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยมาเป็นข้อมูลประกอบในการออกแบบนโยบายการศึกษาและการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย เพื่อให้นโยบายดังกล่าวมีพื้นฐานทางวิชาการที่น่าเชื่อถือ (Luke et al. 2005)

การศึกษาของ Dwyer, Millett and Payne (2006) ; Halverson, Prichett and Thomas (2007) และ Paneul et al. (2017) พบว่า การนำผลการวิจัยและข้อมูลมาสนับสนุนการสร้างและนำนโยบายการศึกษาไปใช้จะช่วยใช้นโยบายเหล่านั้นมีความชัดเจน สามารถนำไปใช้จริงได้อย่างสอดคล้องกับบริบทของประเทศ นอกจากนี้ การใช้งานวิจัยและข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจในระดับพื้นที่ รวมถึงการบริหารจัดการในระดับสถานศึกษายังช่วยให้ผลการดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ได้ อีกทั้งยังเป็นการสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ภายในหน่วยงาน ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาการทำงานของหน่วยงาน รวมถึงการสร้างนวัตกรรมใหม่ในด้านการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการของสถานศึกษาได้มากขึ้นกว่าเดิม

ประเทศสิงคโปร์ ญี่ปุ่น ฟินแลนด์ เกาหลีใต้ และจีน ถือเป็นตัวอย่างของประเทศที่มีการใช้งานวิจัยมาช่วยพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จากคะแนนสอบ PISA ในปี 2015 ของประเทศเหล่านี้ที่อยู่ใน 10 อันดับแรกของประเทศที่ได้ผลคะแนนสอบสูงสุด นอกจากนี้แล้ว ข้อมูลจาก World Competitiveness Report 2019 ยังจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศเหล่านี้ไว้อยู่ใน 30 อันดับแรกจากประเทศทั้งหมด 141 ประเทศ (World Economic Forum, 2019) สะท้อนให้เห็นว่า การนำงานวิจัยมาใช้ประโยชน์ด้านการศึกษาจะช่วยพัฒนาประเทศให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้นได้จริง

สำหรับประเทศไทย มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเป็นจำนวนมาก แต่ยังขาดการนำผลการศึกษาที่ได้มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อสร้างองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายด้านการศึกษาอย่างเป็นระบบ จึงควรมีการดำเนินการศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์ องค์ความรู้จากเอกสารงานวิจัย บทความทางวิชาการ ที่เกี่ยวข้องกับการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ด้านการศึกษา ทั้งที่

เป็นเอกสารปฐมภูมิ/ทุติยภูมิ ที่เผยแพร่ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อออนไลน์ เพื่อให้ได้สถานภาพปัจจุบันของการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในระดับนโยบายด้านการศึกษาของประเทศไทย ระดับพื้นที่และระดับสถานศึกษา และข้อมูลที่ได้มาศึกษา วิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ด้านการศึกษาของประเทศไทยกับประเทศที่ประสบความสำเร็จในเรื่องนี้ ได้แก่ ฟินแลนด์ อังกฤษ ญี่ปุ่น สิงคโปร์ เกาหลีใต้ จีน เพื่อสังเคราะห์และจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายและกลไกการขับเคลื่อน เพื่อการนำผลการวิจัยมาใช้ประโยชน์ด้านการศึกษาสำหรับประเทศไทยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต และด้านการพัฒนาการเรียนรู้

1.2 วัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน

1.2.1 ศึกษาสถานภาพปัจจุบันในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในระดับนโยบาย ระดับพื้นที่ และระดับสถานศึกษา โดยศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบการนำผลการวิจัยด้านการศึกษาไปใช้ประโยชน์ที่ประสบความสำเร็จของประเทศต่าง ๆ ได้แก่ ฟินแลนด์ อังกฤษ ญี่ปุ่น สิงคโปร์ เกาหลีใต้ จีน และประเทศไทย สู่การจัดทำแนวทางการนำผลการวิจัยมาใช้ประโยชน์ด้านการศึกษาสำหรับประเทศไทย เพื่อการพัฒนาคนไทยในการเตรียมพร้อมสู่ประเทศไทยยุค 4.0

1.2.2 จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการนำผลการวิจัยมาใช้ประโยชน์ด้านการศึกษาและแนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนา เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ประโยชน์สู่การปฏิบัติสำหรับประเทศไทยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต ทั้งด้านการพัฒนาการเรียนรู้ ด้านการวิจัย และพัฒนานวัตกรรม

1.3 เป้าหมายผลผลิต

รายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษาวิจัยเปรียบเทียบการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ด้านการศึกษา : บทเรียนจากนานาชาติ

1.4 ขอบเขตการดำเนินงาน

1.4.1 การกำหนดวิธีการและเนื้อหา เป็นการศึกษาวิเคราะห์เพื่อทราบถึงสภาพปัจจุบันในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ด้านการศึกษาของประเทศไทย และวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบการนำผลการวิจัยด้านการศึกษาไปใช้ประโยชน์จากประเทศที่ประสบความสำเร็จ ได้แก่ ฟินแลนด์ อังกฤษ ญี่ปุ่น สิงคโปร์ เกาหลีใต้ จีน และประเทศไทย ด้วยวิธีการการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) รวมถึงจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการนำผลการวิจัยมาใช้ประโยชน์ด้านการศึกษาและแนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาเพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ประโยชน์สู่การปฏิบัติสำหรับประเทศไทย

ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต ทั้งด้านการพัฒนาการเรียนรู้ ด้านการวิจัย และพัฒนานวัตกรรม

1.4.2 ประชากร/กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่

(1) เอกสาร บทความทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ

(2) เอกสารงานวิจัยกรณีศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการนำผลการวิจัยด้านการศึกษาไปใช้ประโยชน์ ได้แก่ ฟินแลนด์ อังกฤษ ญี่ปุ่น สิงคโปร์ เกาหลีใต้ จีน และประเทศไทย

(3) ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับนโยบาย ระดับพื้นที่ และระดับสถานศึกษา วิพากษ์และให้ความเห็น

1.4.3 ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล ใช้แหล่งอ้างอิงข้อมูล องค์กรความรู้ งานวิจัยและเอกสาร (documentary) ทั้งในประเทศและต่างประเทศที่มีความเป็นปัจจุบันและมีความทันสมัย มีระยะเวลาไม่เกิน 10 ปี นับจากปัจจุบัน

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายในการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์จากการศึกษาบทเรียนของนานาชาติ ได้แก่ ฟินแลนด์ อังกฤษ ญี่ปุ่น สิงคโปร์ เกาหลีใต้ จีน และประเทศไทย ในมิติของระดับนโยบาย ระดับพื้นที่ และระดับสถานศึกษา ที่ตอบสนองนโยบายการพัฒนาคนไทยในยุค 4.0

1.5.2 ได้องค์ความรู้ที่เป็นสภาพปัจจุบัน และแนวทางของการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ที่ได้จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบของประเทศต่าง ๆ ที่ประสบความสำเร็จและของประเทศไทยในระดับนโยบาย ระดับพื้นที่ และระดับสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการนำผลงานวิจัยมาใช้ประโยชน์ในทุกระดับการศึกษา ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพของคนไทยตามยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580)

1.6 นิยามศัพท์

การใช้ประโยชน์ คือ การนำผลการวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ที่ได้ดำเนินการแล้วเสร็จไปใช้ประโยชน์ ในรูปแบบการเผยแพร่ ต่อยอดองค์ความรู้ สามารถนำไปสู่การแก้ปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรม ประยุกต์ใช้กับกลุ่มเป้าหมายจนก่อให้เกิดประโยชน์ได้จริงอย่างชัดเจน

การใช้ประโยชน์ด้านนโยบาย คือ การนำความรู้จากงานวิจัยไปใช้ในกระบวนการกำหนดนโยบาย ซึ่งนโยบายหมายถึง หลักการ แนวทาง กลยุทธ์ ในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ อาจเป็นนโยบายระดับประเทศ ระดับภูมิภาค ระดับจังหวัด ระดับท้องถิ่น หรือระดับหน่วยงาน นโยบายที่ดีจะต้องประกอบด้วยวัตถุประสงค์ แนวทาง และกลไกในการดำเนินงานที่ชัดเจน สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการใช้ประโยชน์ด้านนโยบายจะรวมทั้งการนำองค์ความรู้ไปสังเคราะห์เป็นนโยบาย หรือทางเลือกเชิงนโยบาย แล้วนำนโยบายนั้นไปสู่ผู้ใช้ประโยชน์

การใช้ประโยชน์ด้านวิชาการ คือ การนำองค์ความรู้จากผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ผลงานตีพิมพ์ในวารสารระดับนานาชาติ ระดับชาติ หนังสือ ตำรา บทเรียน ไปเป็นประโยชน์ด้านวิชาการ การเรียนรู้ การเรียนการสอนในวงนักวิชาการและผู้สนใจด้านวิชาการ รวมถึงการนำผลงานวิจัยไปวิจัยต่อยอด หรือการนำไปสู่ผลิตภัณฑ์ และกระบวนการนำไปใช้ในการเสริมสร้างนวัตกรรมและเทคโนโลยี

การใช้ประโยชน์ด้านพาณิชย์ คือ การนำนวัตกรรม เทคโนโลยี ผลิตภัณฑ์ใหม่ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ไปสู่การผลิตในเชิงพาณิชย์ การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ การแปรรูป การสร้างตราสินค้า การเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการผลิต และการลดต้นทุนการผลิต การสร้างอาชีพ และทางเลือกให้กับผู้ประกอบการ เกษตรกร หรือผู้ประกอบการอาชีพอื่น ๆ

การใช้ประโยชน์ด้านสาธารณะ คือ การดำเนินงานเพื่อนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ในวงกว้างเพื่อประโยชน์ของสังคม และประชาชนทั่วไปให้มีความรู้ความเข้าใจเกิดความตระหนักรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนวิถีคิด พฤติกรรม เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตของประชาชนสร้างสังคมคุณภาพ และส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม หรือการนำกระบวนการ วิธีการ องค์ความรู้ การเปลี่ยนแปลง การเสริมพลัง อันเป็นผลกระทบที่เกิดจากการวิจัยและพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น พื้นที่ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์การขยายผลต่อชุมชน ท้องถิ่นและสังคมอื่น

การใช้ประโยชน์ด้านชุมชนและพื้นที่ คือ การนำกระบวนการ วิธีการ องค์ความรู้ การเปลี่ยนแปลง การเสริมพลัง อันเป็นผลกระทบที่เกิดจากการวิจัยและพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น พื้นที่ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์การขยายผลต่อชุมชน ท้องถิ่น และสังคมอื่น

การใช้ประโยชน์ด้านพัฒนาสถานศึกษา คือ การดำเนินงานเพื่อนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมใหม่ ๆ ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาสถานศึกษา นำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้

การบริหารจัดการที่เป็นรูปแบบของสถานศึกษา ตลอดจนสามารถตอบสนองยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา

การนำผลการวิจัยไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน คือ การใช้แก้ปัญหาการเรียนการสอนโดยตรง เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ อาจารย์ผู้สอนนำไปใช้ในการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น หรือใช้ผลการประเมินเป็นข้อมูลย้อนกลับในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนได้ รวมถึงใช้เป็นข้อมูลในการบริหารจัดการเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนให้เป็นอย่างราบรื่น และมีประสิทธิผลยิ่งขึ้น

การนำผลการวิจัยไปใช้เป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ คือ การนำไปใช้แก้ปัญหาหรือนำไปใช้ประโยชน์เชิงวิชาการที่เป็นความรู้ใหม่ นำไปอ้างอิงหรือนำไปสอนนักเรียน เพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ นำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการศึกษาต่อไปเพื่อให้ได้ความรู้ที่ลึกซึ้งเป็นประโยชน์ยิ่งขึ้น

บทที่ 2

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.1 สภาพการณ์และบริบทแวดล้อมที่มีผลต่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศ

โลกปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคแห่งการปฏิวัติอุตสาหกรรม 4.0 ซึ่งเป็นการพัฒนาของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ ในโลกต้องเผชิญกับระบบเศรษฐกิจโลกเปลี่ยนแปลงไปทำให้เกิดการแข่งขันอย่างเสรีไร้พรมแดน โดยระบบออนไลน์เป็นตัวเชื่อมสำคัญทางเศรษฐกิจและสังคม การศึกษาจึงต้องปรับตัวสู่การแข่งขันกับคนทั้งโลก

ในขณะเดียวกัน สัญญาประชาคมโลก : จากเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ 2558 (Millennium Development Goals : MDGs 2015) ว่าด้วยเป้าหมายการศึกษาเป้าหมายที่ 2 ได้กำหนดว่า “ให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา และเป้าหมายการศึกษาที่เป้าหมายที่ 4 ได้กำหนดว่า “สร้างหลักประกันว่าทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเสมอภาค และเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต” สู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ 2573 (Sustainable Development Goals : SDGs 2030) โดยเป้าประสงค์ที่สำคัญของ SDGs ว่าด้วยการศึกษา “คือ การสร้างหลักประกันทางการศึกษาที่มีคุณภาพ เสมอภาคและเท่าเทียม สำหรับเด็กทุกคนในทุกระดับ ตั้งแต่ปฐมวัยถึงอุดมศึกษา เพิ่มจำนวนครูที่มีคุณภาพ เพิ่มจำนวนเยาวชนและผู้ใหญ่ที่มีทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำงานและการเป็นผู้ประกอบการ รวมทั้งกำจัดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา”

โดยประเทศไทยได้กำหนดกรอบแนวทางตามยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2560-2579 “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการศึกษา คนไทยในอนาคตจึงต้องมีศักยภาพและร่วมกันพัฒนาประเทศ สามารถปรับตัวรองรับบริบทการพัฒนาในอนาคต มีทักษะในการวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงภายใต้สังคมแห่งการเรียนรู้ที่คนไทยสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

เหตุจึงจำเป็นต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คนไทยทุกช่วงวัย มีทักษะความรู้ความสามารถ และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การพัฒนาการศึกษาของชาติจึงเป็นภารกิจหลักในการพัฒนาคน ที่เป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศในทุกๆ ระบบ โดยมีกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 เป็นกรอบในการดำเนินการ เพื่อให้การพัฒนาประเทศในทุกะบบมีความสอดคล้องกัน และนำไปสู่เป้าหมายของการพัฒนาประเทศให้ “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน”

สภาวการณ์การเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศที่เกิดขึ้น มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของประเทศ ซึ่งให้เห็นว่าประเทศไทยเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ในขณะที่ผลการจัดการศึกษาของประเทศในทุกะดับยังคงมีปัญหาทั้งในด้านคุณภาพของคนไทยที่ผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษาระดับต่าง ๆ มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาคุณลักษณะ และทักษะอยู่ในระดับที่ยังไม่น่าพึงพอใจ และแรงงานในประเทศมีสมรรถนะไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน ต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แม้ในภาพรวมคนไทยมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาและมีความเสมอภาคทางการศึกษามากขึ้นจากนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเรียน 15 ปีของรัฐ แต่ระบบบริหารจัดการศึกษาในปัจจุบันยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะรองรับสภาวการณ์ทางสังคมและเศรษฐกิจ ที่มีการแข่งขันอย่างเสรีและไร้พรมแดนในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดด และไร้ขีดจำกัดของเทคโนโลยีดิจิทัลสามารถเชื่อมทั้งโลกให้เป็นหนึ่งเดียว การเร่งปฏิรูปการศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ยุค 4.0 จึงเป็นทางออกสำคัญของการจัดการศึกษาเพื่อให้ประชาชนได้รับโอกาสในการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ สามารถพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถให้เต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล อันจะนำไปสู่การสร้างความสำเร็จร่วมกันในสังคมของคนในชาติ และลดความเหลื่อมล้ำในสังคมให้มีความเสมอภาคและเท่าเทียมกันมากขึ้น

2.2 ผลการพัฒนาศึกษาไทย ปี 2552-2558

2.2.1 บริบทของการจัดการศึกษา

1) จำนวนนักเรียน และนักศึกษาที่ศึกษาในระบบ ในภาพรวมลดลงจาก 14.908 ล้านคน ในปี 2554 เป็น 13.871 ล้านคน ในปี 2560 โดยลดลงทุกระดับและทุกประเภทการศึกษา ส่วนผู้สำเร็จการศึกษาในภาพรวม มีจำนวนลดลงจาก 2.416 ล้านคน ในปี 2553 เป็น 2.351 ล้านคน ในปี 2559 โดยลดลงเกือบทุกระดับและทุกประเภทการศึกษา ยกเว้นระดับอุดมศึกษา

ตารางที่ 2.1 จำนวนนักเรียน/นักศึกษาในระบบ ปีการศึกษา 2554-2560

หน่วย : พันคน

ระดับการศึกษา	2554	2555	2556	2557	2558	2559	2560
ก่อนประถมศึกษา	2,806	2,799	2,735	2,653	2,701	2,701	2,689
ประถมศึกษา	4,993	4,939	4,904	4,862	4,866	4,818	4,761
ระดับมัธยมศึกษา	4,716	4,585	4,513	4,381	4,307	4,198	4,187
มัธยมศึกษาตอนต้น	2,624	2,460	2,376	2,315	2,308	2,277	2,287
มัธยมศึกษาตอนปลาย	2,092	2,124	2,137	2,066	1,999	1,921	1,900
- สายสามัญศึกษา	1,352	1,397	1,438	1,398	1,344	1,271	1,242
- สายอาชีวศึกษา	740	727	699	668	654	651	658
อุดมศึกษา	2,393	2,391	2,431	2,374	2,409	2,309	2,234
ต่ำกว่าปริญญาตรี	352	323	316	313	344	348	350
ปริญญาตรี	1,825	1,845	1,882	1,852	1,852	1,781	1,716
สูงกว่าปริญญาตรี	217	222	233	218	213	180	168
รวมทั้งหมด	14,908	14,713	14,528	14,270	14,283	14,026	13,871

ที่มา : สถิติการศึกษาของประเทศไทย ปีการศึกษา 2558 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559)

สถิติการศึกษาของประเทศไทย ปีการศึกษา 2560 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561)

หมายเหตุ : 1. นักเรียนก่อนประถมศึกษารวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2. นักเรียนระดับอุดมศึกษารวมสถาบันไม่จำกัดรับ

ตารางที่ 2.2 จำนวนผู้สำเร็จการศึกษา ปีการศึกษา 2553-2559

หน่วย : พันคน

ระดับการศึกษา	2553	2554	2555	2556	2557	2558	2559
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	2,044	2,442	2,495	2,139	2,085	2,008	1,906
ระดับประถมศึกษา (ป.6)	828	1,055	802	783	780	786	792
มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3)	719	824	1,032	726	707	667	657
มัธยมศึกษาตอนปลาย	497	563	660	630	597	556	504
- สามัญศึกษา (ม.6)	320	379	478	457	424	428	382
- อาชีวศึกษา (ปวช.3)	177	184	182	174	173	128	123
ระดับอุดมศึกษา	372	436	658	409	440	432	445
ต่ำกว่าปริญญาตรี	122	129	135	112	127	121	93
ปริญญาตรี	207	255	189	234	249	268	308
สูงกว่าปริญญาตรี	43	52	34	31	32	43	43
รวมทั้งหมด	2,416	2,878	2,853	2,548	2,524	2,440	2,351

ที่มา : สถิติการศึกษาของประเทศไทย ปีการศึกษา 2558 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559)

สถิติการศึกษาของประเทศไทย ปีการศึกษา 2560 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561)

สำหรับผู้เรียนการศึกษานอกระบบ ในช่วงปีการศึกษา 2554-2560 ในภาพรวม มีจำนวนลดลงจาก 6.363 ล้านคน ในปี 2554 เป็น 5.675 ล้านคน ในปี 2560 สืบเนื่องจากนโยบายทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนเข้าสู่การเรียนในระบบมากขึ้น

ตารางที่ 2.3 จำนวนผู้เรียนการศึกษานอกระบบ ปีการศึกษา 2552-2558

หน่วย : พันคน

ระดับการศึกษา	2554	2555	2556	2557	2558	2559	2560
สายสามัญศึกษา	2,338	2,446	1,684	2,225	2,447	2,272	2,150
- ระดับประถมศึกษา	141	299	191	211	197	173	154
- ระดับมัธยมศึกษา	2,197	2,146	1,493	2,014	2,250	2,098	1,996
● มัธยมศึกษาตอนต้น	790	901	623	833	93	881	836
● มัธยมศึกษาตอนปลาย	1,407	1,245	80	1,181	1,313	1,217	1,160
➤ สายสามัญศึกษา	1,378	1,197	839	1,144	1,276	1,378	1,197
➤ สายอาชีวศึกษา	29	48	32	37	37	29	48
สายอาชีพ	3,812	3,293	4,594	3,104	3,786	2,170	3,293
การส่งเสริมการรู้หนังสือ	145	190	269	763	599	302	84
การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา	68	123	82	169	100	91	39
รวมทั้งหมด	6,363	6,051	6,629	6,262	6,932	4,835	5,675

ที่มา : สถิติการศึกษาของประเทศไทย ปีการศึกษา 2558 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559)

สถิติการศึกษาของประเทศไทย ปีการศึกษา 2560 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561)

หมายเหตุ : 1. นักเรียนก่อนประถมศึกษารวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2. นักเรียนระดับอุดมศึกษารวมสถาบันไม่จำกัดรับ

2) จำนวนครูและอาจารย์ ในช่วงปีการศึกษา 2552-2558 ในภาพรวมเพิ่มขึ้นจาก 691,860 คน ในปี 2552 เป็น 709,531 คน ในปี 2558 และมีแนวโน้มลดลงเกือบทุกสังกัดยกเว้นสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีจำนวนครูเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 2.4 จำนวนครู และอาจารย์ ปีการศึกษา 2552-2558

หน่วย : พันคน

สังกัด	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558
กระทรวงศึกษาธิการ	636,156	650,768	631,048	632,019	632,400	611,842	602,510
สพฐ.	411,631	407,983	403,483	412,018	397,733	387,871	399,799
สกอ.	81,969	84,040	68,474	70,892	57,278	62,971	60,705
สอศ.	16,730	19,233	18,867	25,245	25,685	24,897	24,168
สป.ศธ.	125,826	139,537	140,224	123,864	151,704	136,103	117,838
กรมพลศึกษา	914	902	935	935	576	657	476
กรมศิลปากร	2,273	2,273	1,040	1,040	1,040	974	1,063
อปท.	32,646	85,764	89,187	88,260	84,577	91,443	88,984
กทม.	17,986	17,615	16,745	16,667	16,397	15,331	14,718
พม.	52	40	54	54	54	53	53
ตชด.	1,833	1,387	1,642	1,641	1,628	1,648	1,727
รวมทั้งหมด	691,860	758,749	740,651	740,616	736,672	721,948	709,531

ที่มา : สถิติการศึกษาของประเทศไทย ปีการศึกษา 2558 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559)

3) จำนวนสถานศึกษาที่เปิดสอนในช่วงปีการศึกษา 2552-2558 จำแนกตามระดับและประเภทการศึกษา ในภาพรวมพบว่าตลอดช่วงระยะเวลา 7 ปี จำนวนสถานศึกษามีจำนวนไม่แตกต่างกันมาก โดยลดลงเล็กน้อยจาก 58,103 แห่ง ในปี 2552 เป็น 58,062 แห่งในปี 2558 แต่เมื่อพิจารณาในแต่ละระดับ/ประเภทการศึกษา พบว่า สถานศึกษาที่เปิดสอนระดับอุดมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย (สามัญศึกษาและอาชีวศึกษา) มีจำนวนเพิ่มขึ้นส่วนสถานศึกษาที่เปิดสอนระดับก่อนประถมศึกษาที่มีจำนวนลดลง

ตารางที่ 2.5 จำนวนสถานศึกษา ปีการศึกษา 2552-2558

หน่วย : พันคน

ระดับการศึกษา	ปีการศึกษา (แห่ง)						
	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558
ก่อนประถมศึกษา	52,945	52,880	53,122	52,822	52,363	52,357	52,349
ประถมศึกษา	32,285	32,286	32,299	32,241	32,158	32,174	32,172
ระดับมัธยมศึกษา							
มัธยมศึกษาตอนต้น	11,290	11,453	11,614	11,588	11,619	11,964	11,623
มัธยมศึกษาตอนปลาย							

ระดับการศึกษา	ปีการศึกษา (แห่ง)						
	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558
- สายสามัญศึกษา	3,409	3,437	3,587	3,453	3,610	3,894	3,618
- สายอาชีวศึกษา	891	880	906	925	941	963	964
อุดมศึกษา*	956	964	975	986	946	1,040	1,238
ต่ำกว่าปริญญาตรี	919	789	826	835	792	801	802
ปริญญาตรี	370	170	176	174	238	306	288
สูงกว่าปริญญาตรี	179	215	140	140	148	159	148
รวมทั้งหมด	58,103	58,280	58,417	58,334	58,155	58,062	58,062

ที่มา : สถิติการศึกษาของประเทศไทย ปีการศึกษา 2558 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559)

หมายเหตุ : - ข้อมูลปี 2558 ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2558

- * หมายถึง จำนวนโรงเรียนไม่นับซ้ำ โดยจำนวนโรงเรียนจำแนกตามระดับการศึกษามีการนับซ้ำ เนื่องจากบางโรงเรียนเปิดสอนมากกว่าหนึ่งระดับ (นับเฉพาะสถานศึกษาที่มีผู้เรียน)

จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่า เด็กที่จะเข้าสู่ระบบการศึกษามีแนวโน้มลดลง แต่จำนวนสถานศึกษากลับมีได้ลดลง และมีแนวโน้มที่สถานศึกษาจะมีขนาดเล็กลงและมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในระบบการศึกษาทั้งอาคารสถานที่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาจะต้องมีการทบทวนและบริหารจัดการใหม่ให้มีประสิทธิภาพ และใช้ประโยชน์ได้อย่างสูงสุด

2.2.2 โอกาสทางการศึกษา

1) ประชากรกลุ่มอายุวัยเรียน มีโอกาสเข้ารับการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (อนุบาล – มัธยมศึกษาตอนปลาย) เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องจากนโยบายโครงการเรียนฟรี 15 ปี ของรัฐบาล ตามสิทธิที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เพื่อเพิ่มโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง ยกเว้นระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่อัตราการเข้าเรียนต่อประชากรช่วงอายุ 12-14 ปี มีแนวโน้มลดลงเหลือร้อยละ 88.3 ในปี 2558 สะท้อนให้เห็นว่า ยังมีประชากรที่อยู่ในวัยเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่ไม่ได้เข้ารับการศึกษาอีกประมาณร้อยละ 11.7 คิดเป็นจำนวนประมาณ 310,000 คน

2) กลุ่มผู้เรียนที่เป็นเด็กด้อยโอกาสและผู้มีความต้องการจำเป็นพิเศษ จากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2552-2558 พบว่า จำนวนผู้เรียนดังกล่าวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุกระดับการศึกษา โดยเฉพาะปีการศึกษา 2558 มีจำนวนเด็กด้อย

โอกาสประเภทเด็กยากจน และผู้มีความต้องการจำเป็นพิเศษด้านปัญหาการเรียนรู้และบกพร่องทางสติปัญญา ได้รับโอกาสเข้าเรียนมากที่สุด

3) ปัญหาการออกกลางคัน แม้ว่าจะจะเป็นปัญหาต่อเนื่องและคาดว่าจะคงอยู่ต่อไปแต่มีแนวโน้มที่ดีขึ้น เห็นได้จากข้อมูลอัตราการออกกลางคันของผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในช่วงปีการศึกษา 2552-2557 พบว่ามีอัตราการลดลงจากร้อยละ 0.70 ในปี 2552 เป็นร้อยละ 0.14 ในปี 2557 โดยระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีอัตราการออกกลางคันลดลงมากที่สุด สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากปัญหาการอพยพตามผู้ปกครอง ปัญหาการปรับตัวและปัญหาครอบครัว

4) ระดับการศึกษาของประชากรวัยแรงงานที่มีอายุ 15-59 ปี ทั้งที่อยู่ในวัยเรียนและที่อยู่ในกำลังแรงงาน พบว่า ในช่วงปี 2552-2558 ประชากรในกลุ่มอายุดังกล่าวได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้น ซึ่งเห็นได้จากจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 8.9 ปี ในปี 2552 เป็น 10.0 ปี ในปี 2558 ซึ่งเทียบได้กับระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีสัดส่วนของประชากรวัยแรงงาน ที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไป เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 44.40 เป็นร้อยละ 52.25 ในช่วงเวลาเดียวกัน ในขณะที่ร้อยละของกำลังแรงงานที่สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นค่อนข้างคงที่ ส่วนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและอุดมศึกษามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานเพื่อยกระดับการศึกษาให้แก่แรงงานยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างทั่วถึง และกำลังแรงงานระดับกลางที่สำเร็จการศึกษาระดับ ปวช. และ ปวส. มีอยู่ไม่ถึงร้อยละ 10 เท่านั้น

5) อัตราการไม่รู้หนังสือของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป จากข้อมูลของ IMD พบว่า มีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 5.9 ในปี 2550 เป็นร้อยละ 3.3 ในปี 2558 (อันดับที่ 45 จาก 58 ประเทศ) โดยในปี 2557 มีอัตราการไม่รู้หนังสือน้อยกว่าประเทศจีน ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ มาเลเซีย และอินโดนีเซีย แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยสามารถลดอัตราการไม่รู้หนังสือของผู้ใหญ่ได้ค่อนข้างมาก หลังจากมีอัตราการไม่รู้หนังสือสูงถึงร้อยละ 5.9 ในปี 2550

2.2.3 คุณภาพของการศึกษา

1) พัฒนาการของเด็กแรกเกิดถึงอายุ 5 ปี ในช่วงปี 2553-2557 พบว่าเด็กแรกเกิด ถึงอายุ 5 ปี มีพัฒนาการสมวัยลดลงจากร้อยละ 73.4 เป็นร้อยละ 72.8 ซึ่งสาเหตุสำคัญอาจมาจากการที่พ่อแม่ขาดความรู้ความเข้าใจในวิธีการเลี้ยงดูเด็กที่ถูกต้อง ทั้งทางสุขภาพกายสุขภาพจิต และโภชนาการ และขาดโอกาสเรียนรู้วิธีการเป็นพ่อแม่ที่ดี แม้ว่าจะรัฐจะได้ดำเนินการกำหนดนโยบายและแผนบูรณาการสำหรับเด็กปฐมวัยร่วมกับหลายกระทรวงอย่างต่อเนื่องแต่ผลลัพธ์ยังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ ในปี 2558 ยังมีเด็กอายุ 2-5 ปี ประมาณร้อยละ 13.34 (ประมาณ 4.1 แสนคน) ที่ไม่ได้เข้าเรียนในศูนย์เด็กเล็กหรือโรงเรียนอนุบาลเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษา

2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นการประเมินผลตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่าอยู่ในระดับที่ไม่น่าพึงพอใจ เห็นได้จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ในกลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก ส่วนใหญ่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 โดยเฉพาะวิชา ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ คะแนนส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางและต่ำ โดยในปี 2559 ผลคะแนน O-NET ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในวิชาภาษาไทยมีคะแนนเฉลี่ย 52.29 วิชาวิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา มีคะแนนเฉลี่ย 31.62 และ 36.89 ตามลำดับ ในส่วนวิชา ภาษาอังกฤษ และคณิตศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ย 27.36 และ 24.82 ตามลำดับ ซึ่งสะท้อนให้เห็น คุณภาพของการจัดการศึกษาระหว่างสถานศึกษาซึ่งมีความแตกต่างกันสูง ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนของผู้เรียนการศึกษานอกระบบ จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ด้านการศึกษานอก ระบบโรงเรียน (N-NET) ด้านทักษะการเรียนรู้ ความรู้พื้นฐาน การประกอบอาชีพ ทักษะการดำเนิน ชีวิต และการพัฒนาสังคม พบว่า ส่วนใหญ่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 และคะแนนมีแนวโน้ม ลดลง โดยเฉพาะด้านความรู้พื้นฐานมีคะแนนค่อนข้างต่ำมาก

3) ความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียนเทียบกับนานาชาติและในอาเซียน โครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (Programme for International Student Assessment : PISA) ซึ่งมุ่งเน้นการประเมินความสามารถของนักเรียนในการนำความรู้ด้าน วิทยาศาสตร์ การอ่านและคณิตศาสตร์ จากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาในชีวิตหรือ สถานการณ์จริง พบว่า ผลการประเมิน PISA 2015 (ปี 2558) คะแนนเฉลี่ยด้านการรู้เรื่อง วิทยาศาสตร์ การรู้เรื่องการอ่าน และการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ของนักเรียนไทยอายุ 15 ปี ต่ำกว่า ค่าเฉลี่ยนานาชาติ (OECD) ทุกวิชา โดยประเทศไทยอยู่ในลำดับที่ 55 จาก 72 ประเทศ ซึ่งต่ำกว่า ประเทศสิงคโปร์ และเวียดนาม ซึ่งอยู่ในลำดับที่ 1 และ 8 ตามลำดับ

ส่วนการศึกษาแนวโน้มการจัดการศึกษาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ของนักเรียนไทยเทียบ กับนานาชาติ (Trends in International Mathematics and Science Study : TIMSS) ซึ่งเน้นการ ประเมินความรู้และทักษะคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ตามหลักสูตรของนักเรียน พบว่าในปี 2554 นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของไทย มีคะแนนเฉลี่ยคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์อยู่ลำดับที่ 34 และ 29 จาก 52 ประเทศ ซึ่งต่ำกว่าประเทศสิงคโปร์ โดยคณิตศาสตร์จัดอยู่ในกลุ่มอ่อนที่สุด ส่วน วิทยาศาสตร์อยู่ในกลุ่มพอใช้ ส่วนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของไทย จากผลการประเมินในปี 2558 พบว่า ได้คะแนนเฉลี่ยคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์อยู่อันดับที่ 26 จาก 37 ประเทศ ทั้งสอง วิชา แสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยต้องเร่งพัฒนาความรู้ความสามารถ การคิดวิเคราะห์ และการ นำไปใช้ โดยเฉพาะด้านที่กำหนดเป็นสาระหลักในการประเมินระดับนานาชาติ ได้แก่ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์

4) ทักษะการเรียนรู้และการใฝ่หาความรู้ของคนไทย เพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชน จากข้อมูลการอ่านหนังสือของคนไทยอายุ 6 ปีขึ้นไป พบว่า เวลาเฉลี่ยที่ใช้ในการอ่านหนังสือนอกเวลาเรียนและนอกเวลาทำงาน เพิ่มขึ้นจาก 35 นาทีต่อวัน ในปี 2554 เป็น 66 นาทีต่อวัน ในปี 2558 โดยกลุ่มเยาวชน (15-24 ปี) ใช้เวลาในการอ่านมากที่สุด 94 นาที ต่อวัน อย่างไรก็ตาม เยาวชนอ่านหนังสือประเภทข้อความในสื่อสังคมออนไลน์/SMS/E-mail มากถึงร้อยละ 38.8 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงแหล่งข้อมูลที่เยาวชนไทยส่วนใหญ่ให้ความสนใจ นอกจากนี้ ประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป มีการใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 18.7 ในปี 2552 เป็นร้อยละ 36.8 ในปี 2558 โดยลักษณะการใช้เทคโนโลยีส่วนใหญ่ยังเป็นแบบตั้งรับ ผู้เรียนใช้เพื่อการสืบค้นเนื้อหาสาระ แต่ยังขาดความสามารถในการจัดการและการสังเคราะห์ข้อมูลที่สืบค้นได้รวมถึงการใช้ประโยชน์ด้านอื่น

5) คุณธรรม จริยธรรมของเด็กและเยาวชน พบว่า จำนวนคดีเด็กและเยาวชน (อายุ 10 – 18 ปี) ที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน มีแนวโน้มลดลงจาก 46,371 คน ในปี 2552 เหลือ 36,537 คน ในปี 2557 แต่ก็ยังถือว่ามียังจำนวนมากพอสมควร โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีมากกว่า 15,000 คน ในทุกปี

6) ทักษะด้านภาษาของแรงงานที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการของประเทศไทยและด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีแนวโน้มลดลง จากข้อมูลของ IMD พบว่า คะแนนการประเมินทักษะภาษาลดลงจาก 4.24 คะแนน (คะแนนเต็ม 10 คะแนน) ในปี 2552 เหลือ 3.86 คะแนน ในปี 2559 ส่วนทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพิ่มขึ้นจาก 6.36 คะแนน (คะแนนเต็ม 10 คะแนน) เป็น 6.42 คะแนน ในปี 2559 โดยแรงงานไทยมีทักษะด้านภาษาและทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอยู่ในอันดับที่ 52 และ 51 ในขณะที่สิงคโปร์อยู่ในอันดับที่ 10 และ 9 มาเลเซียอันดับที่ 26 และ 27 ตามลำดับ

7) ผลผลิตของการศึกษากับความต้องการกำลังแรงงาน มีความไม่สอดคล้องกัน เห็นได้จากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติที่พบว่า แม้ว่าจะมีการขาดแคลนกำลังแรงงานในแต่ละระดับการศึกษา แต่จำนวนผู้ว่างงานก็ยังมีอยู่มาก โดยเฉพาะระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและต่ำกว่ามีความขาดแคลนมากที่สุดประมาณ 57,000 คน แต่จำนวนผู้ว่างงานก็สูงที่สุดเช่นกัน ส่วนระดับปวช.ขาดแคลนประมาณ 31,400 คน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากสัดส่วนผู้เข้าเรียนระดับ ปวช. ลดลงอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 37.7 ในปี 2552 เป็นร้อยละ 32.5 ในปี 2558 สำหรับระดับปริญญาตรี หรือสูงกว่า และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง/อนุปริญญา มีจำนวนผู้ว่างงานมากกว่าความต้องการกำลังแรงงาน ถึง 1.7 เท่า แสดงให้เห็นว่า การผลิตบัณฑิตในระดับอุดมศึกษายังไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน ดังนั้น การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนในระดับการศึกษาและสาขาวิชาต่าง ๆ ต้องมีการศึกษาวิเคราะห์และระบุสัดส่วนจำนวนการผลิตในแต่ละสาขาวิชาอย่างชัดเจน

2.3 ปัญหาและความท้าทายของระบบการศึกษา

ปัญหาและความท้าทายของระบบการศึกษาไทยเกิดจากคุณภาพของคนไทยแต่ละกลุ่มวัย เป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในอนาคต ทั้งทาง เรื่องพัฒนาการและสติปัญญา ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นก็ยังไม่สามารถเตรียมและพัฒนาคนในแต่ละช่วงวัย ให้มีทักษะตามการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วของเศรษฐกิจและสังคม พร้อมกับปัญหาที่เชื่อมโยงกับ ระบบหลักสูตร การเรียนการสอน มีการบริหารจัดการสถานศึกษาที่มุ่งเน้นการบริหารตามกฎหมาย ระเบียบมากกว่าการบริหารให้บรรลุตามเป้าหมายในการศึกษาที่กำหนดไว้

นอกจากนี้การจัดการศึกษาไทยในปัจจุบันยังขาดคุณภาพและมาตรฐานในทุกระดับ คนไทย ส่วนใหญ่ยังไม่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้แม้ว่าอัตราการใช้อินเทอร์เน็ตของคนไทยจะเพิ่มสูงมากขึ้น แต่ส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้เพื่อหาความรู้และอัตราการอ่านเฉลี่ยของคนไทยยังอยู่ในระดับต่ำ ส่วนหนึ่ง อาจจะเป็นเพราะว่าระบบการศึกษาและการพัฒนาบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยียังเป็น จุดอ่อนส่งผลให้ประเทศไทยเสียโอกาสที่จะพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในหลาย ๆ ด้าน

ปัญหาที่ไทยเจอและมีความท้าทายจากสภาวะการณ์ของโลกที่ประเทศต้องเผชิญ คือ แรงกดดันจากการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจและสังคมในยุคการเปลี่ยนแปลงอุตสาหกรรม 4.0 สังคมไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่ส่งผลให้ประเทศไทยเข้าสู่สังคมสูงวัยในอนาคต มีการเคลื่อนไหวของกระแสวัฒนธรรมโลกที่ผสมผสานกับวัฒนธรรมท้องถิ่น จากเหตุดังกล่าวทำให้ ไทยต้องมีความตื่นตัวอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของทั่วโลก

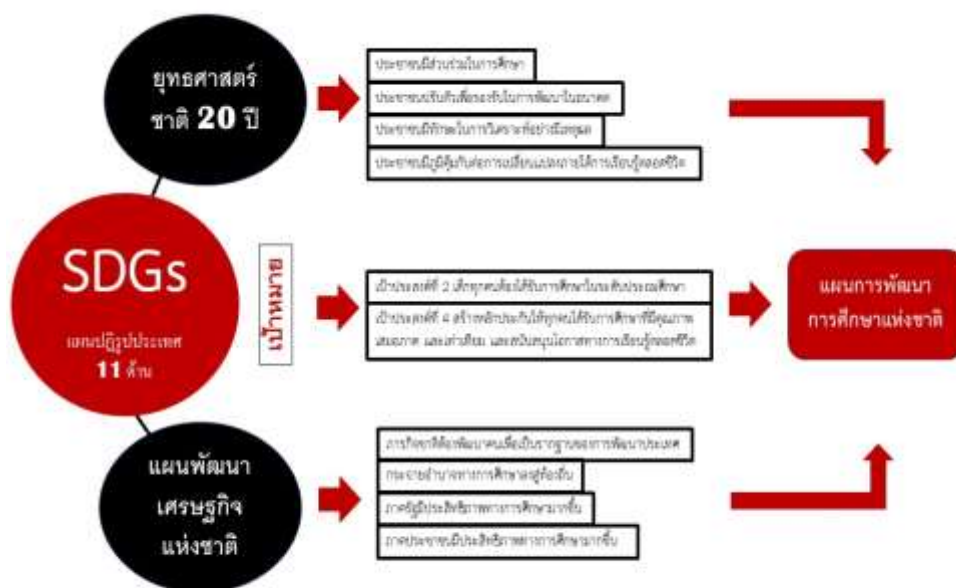
2.4 วิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ 12 แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2575 และผ่านงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2575 ที่ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ จะมีความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ ด้านการ สร้างความสามารถในการแข่งขัน ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ และด้าน การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 มี ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ ยุทธศาสตร์ ที่ 2 การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม และยุทธศาสตร์ที่ 8 การพัฒนา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม แผนปฏิรูปประเทศ 11 ด้าน เกี่ยวข้องกับด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนากำลังคน ให้พร้อมเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ 4 สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาส ในการเรียนรู้ตลอดชีวิต รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 2.6

ตารางที่ 2.6 การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่าง แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2575 กับแผนงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2575	ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12	แผนปฏิรูปประเทศ 11 ด้าน	แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม	เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)
<p>ยุทธศาสตร์ที่ 1 : การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ</p> <p>ยุทธศาสตร์ที่ 2 : การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ</p> <p>ยุทธศาสตร์ที่ 3 : การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้</p> <p>ยุทธศาสตร์ที่ 4 : การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา</p> <p>ยุทธศาสตร์ที่ 5 : การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม</p> <p>ยุทธศาสตร์ที่ 6 : การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา</p>	<p>ยุทธศาสตร์ ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน</p> <ul style="list-style-type: none"> - การลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนา <p>ยุทธศาสตร์ ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์</p> <ul style="list-style-type: none"> - การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต - ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 <p>ยุทธศาสตร์ ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม</p> <ul style="list-style-type: none"> - การลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ 	<p>ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์</p> <p>ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม</p> <p>ยุทธศาสตร์ที่ 8 การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม</p>	<p>แผนปฏิรูปด้านเศรษฐกิจ</p> <p>ระบบนิเวศด้านวิจัยพัฒนาและนวัตกรรม (R&D, Innovation Ecosystem)</p> <p>แผนปฏิรูปด้านสังคม</p> <p>การสร้างการมีส่วนร่วม การเรียนรู้ การรับรู้ และการส่งเสริมกิจกรรมทางสังคม</p>	<p>ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนากำลังคนให้พร้อมเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล</p> <ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลให้ แก่ บุ ค ล า กร ใน ตลาดแรงงาน - ส่งเสริมการพัฒนาทักษะความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่รองรับเทคโนโลยีใหม่ในอนาคตให้กับบุคลากรสายวิชาชีพในภาครัฐและเอกชน - พัฒนาผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ 	<p>เป้าหมายที่ 4 สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต</p>

รูปที่ 2.1 แสดงความเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 แผนปฏิรูปประเทศ 11 ด้าน แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2575

2.4.1 หลักการจัดการศึกษา

1) หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education For All) เป็นการจัดการศึกษาเพื่อให้ประชาชนทุกคน ทุกช่วงวัย เพื่อการประกอบอาชีพตามความถนัดและความสนใจ สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ อันจะนำไปพัฒนาตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติจึงต้องกำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษาที่ครอบคลุม โดยไม่ปล่อยปละละเลยหรือทิ้งใครไว้ข้างหลัง (No one left behind)

2) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Education) เป็นการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย ไม่ว่าจะเป็นผู้เรียน กลุ่มปกติ กลุ่มด้อยโอกาสที่มีความยากลำบากและขาดโอกาสเนื่องด้วยสภาวะทางเศรษฐกิจและภูมิสังคม ซึ่งรัฐต้องดูแลจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาสนับสนุนผู้เรียนกลุ่มนี้ให้ได้รับการศึกษาตามศักยภาพและความพร้อมอย่างเท่าเทียม นอกจากนี้ บุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษ รัฐต้องจัดรูปแบบการศึกษาที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น หากจัดการศึกษารูปแบบปกติ อาจทำให้ไม่สามารถพัฒนาบุคคลดังกล่าวให้มีความรู้ความสามารถตามศักยภาพของเขาได้ แผนการศึกษาแห่งชาติจึงต้องกำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา ที่ครอบคลุมการดูแลและพัฒนาบุคคลทุกกลุ่มเป้าหมายอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง

3) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางการดำรงชีวิตและการประพฤติปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับเพื่อการดำรงชีวิตในสังคมอย่างพอเพียง การศึกษาจึงต้องพัฒนาผู้เรียน ความรอบรู้ มีทักษะที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอก โดยยึดหลักความพอประมาณ มีการตัดสินใจที่มีเหตุผลและมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ซึ่งเป็นการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล โดยใช้ความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน มีความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติมีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต อดทน พากเพียร และใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

4) หลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม (All for Education) เป็นพันธกิจที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของสังคมทุกภาคส่วน เนื่องจากรัฐต้องใช้ทรัพยากรจำนวนมากในการจัดการศึกษาที่ต้องครอบคลุมทุกช่วงวัย ทุกระดับการศึกษาและทุกกลุ่มเป้าหมาย ด้วยรูปแบบวิธีการที่หลากหลาย สนองความต้องการและความจำเป็นของแต่ละบุคคลและสนองยุทธศาสตร์ชาติและความจำเป็นในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

2.4.2 เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs 2030)

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน มีการกำหนดเป้าหมาย 17 เป้าหมาย โดยเป้าหมายด้านการศึกษา คือ เป้าหมายที่ 4 สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต แผนการศึกษาแห่งชาติจึงต้องพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของประเทศ เพื่อสร้างหลักประกันว่า เด็กปฐมวัยทุกคนจะได้รับการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนประถมศึกษา ทุกคนสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่มีคุณภาพและมีผลลัพธ์ทางการเรียนที่มีประสิทธิภาพ ทุกคนสามารถเข้าถึงการศึกษาระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาด้วยค่าใช้จ่ายที่เหมาะสมและมีคุณภาพ กำลังแรงงานมีทักษะที่จำเป็น

2.4.3 ประเด็นภายในประเทศ (Local Issues)

คือ คุณภาพของคนทุกช่วงวัยการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของประเทศ ความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ และวิกฤตด้านสิ่งแวดล้อม

2.4.4 ยุทธศาสตร์ชาติ (National Strategy) ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579)

ได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายรอบยุทธศาสตร์ชาติที่ครอบคลุมนโยบายการพัฒนาประเทศไทยสู่อุตสาหกรรม 4.0 การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (Growth & Competitiveness) การสร้างโอกาสบนความเสมอภาคและ

เท่าเทียมกันทางสังคม (Inclusive Growth) และการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องด้านการศึกษา มี 3 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ และยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

2.4.5 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ในช่วง 5 ปีแรกของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) สู่การปฏิบัติ โดยที่ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เป็นแผนแม่บทหลักของการพัฒนาประเทศไทยให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยได้กำหนดเป้าหมายอนาคตประเทศไทยในระยะ 20 ปี พร้อมทั้งประเด็นยุทธศาสตร์และแนวทางหลักที่จะขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายระยะยาวของประเทศที่ได้กำหนดไว้ โดยมีแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 เป็นเครื่องมือหรือกลไกสำคัญที่สุดที่ถ่ายทอดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) สู่การปฏิบัติในลำดับแรกที่ขับเคลื่อนไปสู่การบรรลุเป้าหมายในระยะยาวได้ในที่สุด โดยมีกลไกตามลำดับต่าง ๆ และกลไกเสริมอื่น ๆ ในการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติให้เกิดประสิทธิผลตามเป้าหมาย ทั้งนี้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ได้กำหนดเป้าหมายที่จะต้องบรรลุใน 5 ปีแรกอย่างชัดเจนทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม การกำหนดเป้าหมายที่จะบรรลุในระยะ 5 ปีนั้นได้พิจารณาและวิเคราะห์การต่อยอดให้เกิดผลสัมฤทธิ์จากการดำเนินการต่อไปอีกใน 3 แผนจวบจนถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 15 ในช่วงปี พ.ศ. 2575 - 2579 ซึ่งเป็นช่วงสุดท้ายของยุทธศาสตร์ชาติ การพัฒนาจะบรรลุเป้าหมายอนาคตประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วภายในปี 2579 ที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ เป้าหมายการพัฒนาในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ทั้งในระดับภาพรวมและรายสาขาของการพัฒนาจึงเป็นรายละเอียดและองค์ประกอบของเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปีในทุกด้าน โดยที่แผนพัฒนาฯ ฉบับต่อ ๆ ไปก็จะกำหนดเป้าหมายและแนวทางการพัฒนามารับช่วงเมื่อผ่าน 5 ปีแรกของช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ผ่านไป ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องด้านการศึกษา มี 3 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ยุทธศาสตร์ที่ 8 การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม

2.4.6 แผนปฏิรูปประเทศ 11 ด้าน (มีนาคม 2651)

แผนปฏิรูปประเทศ 11 ด้าน มีประเด็นขับเคลื่อนการปฏิรูปที่สำคัญ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ได้แก่ มิติด้านการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม การขับเคลื่อนการปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำจะดำเนินการผ่านแผนการปฏิรูปประเทศ 4 ด้าน หลัก ได้แก่ แผนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ แผนการปฏิรูปประเทศด้านสังคม แผนการปฏิรูปประเทศ ด้านกฎหมาย และแผนการปฏิรูปด้านการศึกษา

2.4.7 แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (พ.ศ.2561-2580)

วิสัยทัศน์และเป้าหมายของการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม มุ่งเน้นการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในระยะยาวอย่างยั่งยืนให้สอดคล้องกับการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แต่เพื่อให้นโยบายและแผนระดับชาติฯ สามารถรองรับพลวัตของเทคโนโลยีดิจิทัล จึงได้กำหนดแนวทางการพัฒนาหรือภูมิทัศน์ดิจิทัลเป็น 4 ระยะ เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาประเทศตามที่กำหนดวิสัยทัศน์ คือ “ปฏิรูปประเทศไทยสู่ดิจิทัลไทยแลนด์” ดิจิทัลไทยแลนด์ (Digital Thailand) หมายถึง ยุคที่ประเทศไทยสามารถสร้างสรรค์ และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเต็มศักยภาพในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน นวัตกรรม ข้อมูล ทุนมนุษย์และทรัพยากรอื่นใด เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ประเด็นยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนากำลังคนให้พร้อมเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล ยุทธศาสตร์นี้มุ่งเน้นการพัฒนาากำลังคนดิจิทัล (Digital Workforce) ขึ้นมารองรับการทำงานในระบบเศรษฐกิจดิจิทัล โดยเน้นทั้งกลุ่มคนทำงานที่จะเป็นกำลังสำคัญในการสร้างผลผลิตการผลิต (Productivity) ในระบบเศรษฐกิจและกลุ่มคนที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านดิจิทัล อย่างไรก็ตามการเตรียมความพร้อมให้ประชาชนทั่วไปก็เป็นอีกเรื่องที่สำคัญอย่างทัดเทียมกัน

2.5 กรณีศึกษาของประเทศที่ประสบความสำเร็จในการนำผลการวิจัยด้านการศึกษาไปใช้

2.5.1 ประเทศฟินแลนด์

ฟินแลนด์ได้รับความสนใจจากนานาชาติเป็นอย่างมากนับตั้งแต่ “ปาฏิหาริย์แห่ง PISA” ในปี 2000 จากการศึกษาของ Rusitoru (2018) การศึกษาของฟินแลนด์ มีความเป็นเลิศ นโยบายการศึกษาในประเทศฟินแลนด์ มีพื้นฐานมาจากหลาย ๆ ด้าน เช่น ความไว้วางใจในทุกกระดับ ครูที่มีการศึกษาสูง ความเสมอภาค และการไม่มีการทดสอบระดับชาติการเรียนรู้ตลอดชีวิต และแนวทางการศึกษาแบบองค์รวม สรุปได้ว่าหลักสูตรที่สร้างสรรค์ครูผู้สอนอิสระและประสิทธิภาพสูงไปด้วยกัน สิ่งที่เป็นแรงจูงใจของคุณครูชาวฟินแลนด์คือ การจ่ายเงินตามผลงาน (PRP) ฟินแลนด์มีการตัดสินใจที่ PRP ในปี 2550 มีการเปิดตัวระบบเงินเดือนใหม่สำหรับครูในฟินแลนด์ซึ่งอนุญาตให้แยกความแตกต่างของค่าตอบแทนของครูตามความซับซ้อนของงานและการทำงานอย่างมืออาชีพ แม้ว่าจำนวนเงินทั้งหมดที่กำหนดไว้ในท้องถิ่นและจ่ายตามประสิทธิภาพการทำงานระดับมืออาชีพมีค่าน้อยเมื่อเทียบกับค่าตอบแทนรวมของครู แต่การปฏิรูปก็เปลี่ยนไปอย่างชัดเจน

จากการศึกษาของ Chung (2017) ประเทศฟินแลนด์เป็นศูนย์กลางของความสนใจจากนานาชาติ PISA เปิดเผยว่าครูชาวฟินแลนด์ที่มีคุณภาพสูงมีส่วนช่วยในความสามารถโดยรวมของระบบการศึกษาของประเทศ ดังนั้นการศึกษาของครูชาวฟินแลนด์จึงเป็นแบบอย่างสำหรับระบบการศึกษาอื่น ๆ ระบบการศึกษาของฟินแลนด์ในปัจจุบันครอบคลุมการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

1 ปีการศึกษา ชั้นพื้นฐาน 9 ปี และ 3 ปีของการศึกษาระดับมัธยมปลายและอาชีวศึกษาตามลำดับ การศึกษาระดับอุดมศึกษาและการศึกษาผู้ใหญ่

ลักษณะเด่นของระบบการศึกษาในฟินแลนด์นั้น เกิดขึ้นจากการกำหนดนโยบายในการจัดการศึกษาด้วยการกำหนดเป้าหมายในระดับประเทศว่า วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ในแต่ละระดับชั้น ผู้เรียนควรได้เรียนรู้เรื่องใดบ้าง ส่วนการจะบรรลุตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ โรงเรียนแต่ละแห่งมีอิสระในการออกแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ความพร้อมของโรงเรียน ความพร้อมของทรัพยากร ความพร้อมของบุคลากร ตลอดจนถึงลักษณะของผู้เรียนได้ นอกจากนี้แล้ว ปรัชญาในการจัดการศึกษา คือ ความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ สำหรับคนทุกกลุ่มทุกระดับฐานะ โดยเฉพาะในระดับการศึกษาชั้นพื้นฐาน จะให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้แต่ละคนสามารถเติบโตได้ด้วยการออกแบบการเรียนรู้ให้เหมาะกับผู้เรียนแต่ละคน ความก้าวหน้าของการเรียนไม่ได้ถูกวัดด้วยการสอบแข่งขันและเปรียบเทียบกับคนอื่น (Minimizing Competition and Comparison) หลักการดังกล่าวมาข้างต้นนี้คือ พื้นฐานสำคัญในการออกแบบนโยบายด้านการศึกษา การพัฒนาบุคลากร การบริหารสถานศึกษา รวมถึงการจัดการเรียนรู้ภายในห้องเรียน (Ministry of Education and Culture, 2014; Finnish National Board of Education, 2014)

จากการศึกษาของ Sahlberg (2011) Saarivirta and Kumpulainen (2016) Neimi et al. (2016) Jäppinen et al. (2016) พบว่า ระบบการศึกษาของฟินแลนด์มีลักษณะสำคัญ.... ประการ ดังนี้

1. การจัดการศึกษาให้ความสำคัญกับความหลากหลายทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เพศ วัย มีการวิจัยอย่างต่อเนื่องถึงความต้องการและแนวทางการจัดการศึกษาในแต่ละกลุ่ม
2. ระบบการจัดการศึกษาแบบ 3 ศูนย์ คือ โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อนนโยบาย ครูเป็นศูนย์กลางในการจัดการเรียนรู้ และนักเรียนเป็นศูนย์กลางในการออกแบบการเรียนรู้เฉพาะบุคคล
3. เนื่องจากครูเป็นผู้เชื่อมระหว่างนโยบายกับนักเรียน ฟินแลนด์จึงให้ความสำคัญกับคุณภาพของครู ซึ่งมีทั้งคุณภาพเริ่มต้นที่กำหนดด้วยวุฒิการศึกษา และคุณภาพระหว่างชีวิตการทำงาน ซึ่งเกิดขึ้นจากสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Professional Learning Community) ควบคู่ไปกับการสร้างระบบสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้ครูสามารถพัฒนาทักษะของตนเองอย่างต่อเนื่อง ให้สามารถจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับบริบทและลักษณะของผู้เรียนที่เปลี่ยนไป

4. การศึกษาของฟินแลนด์ให้ความสำคัญกับเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริงจากประสบการณ์ (Active Learning) ด้วยหลัก “เรียนน้อย รู้มากจากการทำ” ซึ่งเป็นวิธีการที่เหมาะสมสำหรับการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคล เนื่องจากวิธีการนี้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถลงมือปฏิบัติโดยใช้ความสามารถและความถนัดของตนเองเป็นฐาน
5. การประเมินให้ความสำคัญกับพัฒนาการของผู้เรียน (Development Measurement) มากกว่าการประเมินความสามารถเชิงเนื้อหา (Content-based Measurement) โดยเฉพาะการเรียนรู้ในก่อนวัยเรียนและช่วงต้นของวัยเรียน
6. มีการวิจัยเพื่อใช้ในการพัฒนาการศึกษาใน 2 ระดับ **ระดับแรก** การวิจัยเพื่อสนับสนุนนโยบายการศึกษา ที่ดำเนินการโดยหน่วยงานด้านการศึกษาหรือมหาวิทยาลัย เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ไปใช้ประเมินสถานการณ์ที่เป็นปัจจุบัน ระบุประเด็นปัญหา และทดลองเพื่อประเมินผลของทางเลือกต่าง ๆ ที่ใช้ในการแก้ไขปัญหา **ระดับที่สอง** การวิจัยระดับโรงเรียน โดยเฉพาะการวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งถูกกำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ ได้ถูกสร้างให้เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมการทำงานของครู เพื่อให้ครูสามารถประเมินผลการจัดการเรียนรู้และปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมได้ เพราะโรงเรียนให้อิสระครูในการปรับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมได้ ข้อมูลจากการวิจัยในชั้นเรียน ยังสามารถนำไปใช้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชนแห่งการเรียนรู้ของครู
7. การสร้างกรอบคิดให้ครูว่าเป็นผู้จัดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาเด็กเรียน ไม่ใช่ผู้สอน ทำให้ครูต้องเรียนรู้ตลอดเวลาเพื่อให้การจัดการเรียนรู้ได้ผลมากที่สุด
8. การกำหนดมาตรฐานในการทำงาน คุณภาพของอาชีพครู ระดับค่าตอบแทนที่เหมาะสม ทำให้อาชีพครูได้รับการยอมรับจากสังคม ซึ่งเป็นแรงจูงใจให้คนที่มีความสามารถเข้ามาเป็นครูมากขึ้น
9. ระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทำให้ผู้เรียนมีอิสระในการเลือกเรียนตามความถนัด และสามารถเลือกเรียนในสิ่งที่ต้องการได้ในทุกช่วงวัย ทั้งที่เป็นหลักสูตรระยะสั้นเฉพาะทาง และหลักสูตรที่นำไปสู่การได้รับคุณวุฒิทางวิชาชีพได้ (Multiple Entry-Exit Learning Points)

2.5.2 สหราชอาณาจักร

จากการศึกษาของ Stephen Machin & Anna Vignoles (2006) ปัญหาในระบบการศึกษาของสหราชอาณาจักรคือ ความยากจน ทักษะพื้นฐานของประชากรในสหราชอาณาจักร และความไม่เท่าเทียมในการศึกษา สหราชอาณาจักรมีการสร้างสัญญาณของโรงเรียนที่ดี ข้อมูลคะแนนการทดสอบที่เปิดเผยต่อสาธารณะทำให้ผู้ปกครองสามารถเปรียบเทียบประสิทธิภาพของแต่ละโรงเรียนได้

ทำให้โรงเรียนในสหราชอาณาจักรต้องแข่งขันกัน นอกจากนี้รัฐบาลได้ออกแบบหลักสูตรระดับชาติที่เป็นมาตรฐานเหมือนกันทุกโรงเรียน เพื่อให้แน่ใจว่านักเรียนทุกคนได้เรียนหลักสูตรที่เหมือนกัน คุณครูในโรงเรียนประถมศึกษาควรสอนอย่างน้อย 1 ชั่วโมงต่อวันด้านการรู้หนังสือและคณิตศาสตร์ ความท้าทายหนึ่งของสหราชอาณาจักรคือมีนักเรียนที่อยู่ในระบบการศึกษาค่อนข้างน้อยเมื่ออายุ 16 ปี เมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ สหราชอาณาจักรจำเป็นต้องปฏิรูประบบการรับรองด้านอาชีวศึกษา และ/หรือมีเงินทุนแก่ผู้ด้อยโอกาสอายุ 16-19 ปี เพื่อส่งเสริมให้พวกเขายังคงอยู่ในการศึกษา หลักฐานเชิงประจักษ์ทำให้ทราบว่าแรงงานจากอาชีวศึกษามีมูลค่าในตลาดแรงงานน้อยมาก จำเป็นที่รัฐบาลต้องเข้าไปแก้ไขตลาดแรงงานอาชีวศึกษา และการได้รับการศึกษาในระดับสูงมีค่าใช้จ่ายที่แพง จำเป็นต้องให้เงินทุนแก่นักเรียนที่ด้อยโอกาสนั้นช่วยส่งเสริมมูลค่าตลาดแรงงาน

สหราชอาณาจักรเน้นให้โรงเรียนนั้นพัฒนาตนเอง และมีความเป็นอิสระจากรัฐบาล โดยให้หน่วยงานท้องถิ่นเป็นผู้ดูแล จากการศึกษาของ Sandals and Bryant (2014) เพื่อสร้างระบบโรงเรียนที่พัฒนาตนเองโดยเครือข่ายโรงเรียน การปฏิรูปเหล่านี้ได้เปลี่ยนบทบาทของโรงเรียนและหน่วยงานท้องถิ่นและกระตุ้นให้มีอภิปรายเกี่ยวกับเงื่อนไขที่จำเป็นในการส่งเสริมและสนับสนุนระบบโรงเรียนที่พัฒนาตนเอง หน่วยงานที่มีความสำคัญทางการศึกษาจะเป็นหน่วยงานท้องถิ่นดูแล ท้องถิ่นในที่นี้หมายถึงพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ตามขอบเขตอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานท้องถิ่น โรงเรียนมีความมั่นใจว่าหน่วยงานท้องถิ่นสามารถให้การสนับสนุนที่มีคุณภาพสูงที่พวกเขาต้องการ ต้องสนับสนุนเด็กที่มีช่องโหว่มากกว่าการปรับปรุงสถานศึกษาและการวางแผนสถานที่ ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงประเภทของโรงเรียนในระบบท้องถิ่นสะท้อนให้เห็นว่าการเปลี่ยนไปใช้ระบบการศึกษาในท้องถิ่นนั้นมีประสิทธิภาพมากขึ้น ในเรื่องของคุณภาพของคุณครู จากการศึกษาของ Bourn, *et al.* (2017) การศึกษาของครูสามารถมีส่วนสำคัญในการสร้างความเข้าใจในเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และการศึกษาความเป็นพลเมืองโลก การเปลี่ยนแปลงของรัฐบาลสหราชอาณาจักรในปี 2010 ได้ประกาศนโยบายใหม่ที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาของครูในประเทศอังกฤษซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงจากมหาวิทยาลัยไปสู่การจัดการโรงเรียนที่มีโรงเรียนเป็นแกนนำ

จากการศึกษาของ OECD (2012) และ The Office for Standards in Education, Children's Services and Skills (2012) ลักษณะสำคัญของการจัดการศึกษาในอังกฤษมีดังนี้

1. ครูผู้สอนมีคุณสมบัติเหมาะสม ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า ในสาขาวิชาหลักที่ต้องรับผิดชอบสอน ครูมีโอกาสได้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ โดยขั้นต่ำแล้ว ครูแต่ละคนจะมีโอกาสได้ฝึกอบรมไม่น้อยกว่า 5 วันต่อปี อย่างไรก็ตาม ปัญหาสำคัญประการหนึ่งที่ครูประสบคือ ภาระงานด้านเอกสารและงานอื่นมีสูง จนบางครั้งส่งผลกระทบต่อเวลาในการเตรียมการสอนของครู

2. การจัดการเรียนรู้ให้ความสำคัญกับการเปิดโอกาสให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ แสดงความคิดเห็น ประเมินความเหมาะสม รวมถึงการตั้งคำถามเชิงลึก ในประเด็นที่จัดการเรียนรู้ ขนาดห้องเรียนไม่ใหญ่นัก โดยเฉลี่ยแล้วมีนักเรียนไม่เกิน 30 คนต่อห้อง
3. มีระบบสนับสนุนเพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ และผู้ที่ต้องการการดูแลเป็นพิเศษ เพื่อให้ได้รับการเรียนรู้ที่เหมาะสม
4. มีระบบการประเมินผลระดับชาติที่เป็นอิสระ มีมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ และถูกหลายประเทศนำไปใช้
5. การประเมินผลระดับโรงเรียนให้ความสำคัญกับผลการสอบของนักเรียน จึงทำให้การจัดการเรียนรู้มุ่งไปยังการสอบเพื่อให้ได้ผลคะแนนดี จึงส่งผลต่อโอกาสในการเลือกเรียนของนักเรียน เพราะต้องอิงกับเนื้อหาที่จะใช้สอบนักเรียน ทำให้เกิดการแข่งขันระหว่างโรงเรียนสูง เพราะผลการประเมินมีผลต่อการจัดสรรงบประมาณ

โดยสรุป สำหรับสหราชอาณาจักร มีนโยบายที่มีโรงเรียนที่มีคุณภาพ โรงเรียนมีการแข่งขันหน่วยงานท้องถิ่นเป็นผู้สนับสนุนในด้านเงินทุนสำหรับนักเรียนที่ด้อยโอกาส ปัญหาของสหราชอาณาจักรคือค่าใช้จ่ายที่แพงในการรับการศึกษาในระดับสูง และมูลค่าตลาดแรงงานอาชีวศึกษาที่ต่ำ ซึ่งเป็นความท้าทายของสหราชอาณาจักรที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขนโยบายการศึกษาของเขา

2.5.3 ประเทศญี่ปุ่น

จากการศึกษาของ OECD (2018) National Institute for Educational Policy Research (2018) และ Center for Research on International Cooperation in Educational พบว่าจุดเด่นของการศึกษาในประเทศญี่ปุ่น คือ การสร้างสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้แบบองค์รวมของนักเรียน ซึ่งมีทั้งที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน และเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน โดยเป็นการเรียนรู้จากการทำงานจริง เรียนรู้โดยตรงจากประสบการณ์ ให้ความสำคัญกับทักษะทางวิชาการและการสร้างลักษณะนิสัยที่ดี ซึ่งจะเป็นพื้นฐานของการประสบความสำเร็จในอนาคต ด้วยเหตุนี้ แม้ว่าจะใช้ครูเป็นแกนกลางในการจัดการเรียนรู้ แต่เป็นการดำเนินการควบคู่ไปบุคคลภายนอกมีคุณสมบัติเหมาะสมในการจัดการเรียนรู้เฉพาะเรื่องมาช่วยจัดการเรียนรู้เฉพาะประเด็น เช่น ศิลปการต่อสู้ คอมพิวเตอร์ การออกแบบ ดนตรี การทำงานหัตถกรรม รวมถึงการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนพิการ หรือต้องการความใส่ใจเป็นพิเศษในการเรียนรู้ เป็นต้น หากมีความจำเป็น คณะกรรมการระดับจังหวัดสามารถจ้างครูมาสอนแบบไม่เต็มเวลาได้

อย่างไรก็ตาม Randall S. Jones (2011) ได้กล่าวถึงการปรับปรุงระบบการศึกษาของประเทศญี่ปุ่นเป็นสิ่งสำคัญในการรักษาการเติบโตของประชากรสูงอายุที่เกิดอย่างรวดเร็ว รัฐบาลควรเพิ่มการลงทุนด้านการศึกษาและการดูแลเด็กปฐมวัยและบูรณาการการดูแลเด็กและอนุบาลเพื่อ

ปรับปรุงคุณภาพ ในขณะที่เดียวกันก็อนุญาตให้มีความหลากหลายในประเภทสถาบัน การยกระดับ การศึกษาระดับอุดมศึกษาในสวนหนึ่งจากการแข่งขันที่แข็งแกร่งและความเป็นสากลก็เป็นสิ่งสำคัญ เช่นกันในการเพิ่มทุนมนุษย์และเพิ่มบทบาทของมหาวิทยาลัยในด้านนวัตกรรม ในญี่ปุ่นมีสัดส่วนการใช้จ่ายด้านการศึกษาเอกชนซึ่งคิดเป็นสัดส่วนหนึ่งในสามของทั้งหมดนั้นเป็นภาระหนักต่อครอบครัว จึงเป็นอุปสรรคต่อความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา รัฐบาลควรให้ประชาชนลดการพึ่งพา สถาบันการศึกษาหลังเลิกเรียนเอกชนที่รู้จักกันในนาม juku เช่นเดียวกับการศึกษาของ Christopher Bjork & Ryoko Tsuneyoshi (2015) การปฏิรูปการศึกษาของญี่ปุ่นหลังจากสงครามโลกครั้งที่สอง ได้รับการออกแบบมาเพื่อให้ใช้กับสังคมที่ทันสมัยอย่างรวดเร็ว โรงเรียนได้รับการจัดตั้งขึ้นเพื่อให้ครู สามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียน มีการพยายามส่งเสริมการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมี วิจัยญาณการนำความรู้ทางคณิตศาสตร์ไปใช้กับปัญหาในชีวิตจริงและการใช้ประสบการณ์การ เรียนรู้แบบปฏิบัติจริง การถกเถียงเรื่องการปฏิรูปในญี่ปุ่นเกิดขึ้นโดยภาคเอกชนพยายามมีอิทธิพล เหนือสถาบันสาธารณะมากขึ้น โรงเรียนของรัฐถูกคาดหวังให้แข่งขันกับโรงเรียนเอกชนไม่เพียงเท่านั้น โรงเรียนญี่ปุ่นถูกกดดันให้รับผิดชอบและแสดงหลักฐานเชิงปริมาณของความสำเร็จทางวิชาการ นอกจากนี้แล้ว Cameron Smith (2017) ยังให้ความเห็นว่า สภาพการแข่งขันในการเรียนที่สูง อาจ ส่งผลต่อสร้างสรรค์ของผู้เรียน การศึกษาที่ได้รับการออกแบบมาเพื่อเพิ่มคุณค่าทางวัตถุของ ประเทศ สถาบันการศึกษาควรมีโอกาสในการกำหนดนโยบายความคิดสร้างสรรค์ของพวกเขาในรูปแบบ ที่สะท้อนถึงผลการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ รวมถึงการขาดความเชื่อมโยงการเรียนไปสู่โลกของงาน

ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและทิศทางการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองของโลก ประเทศญี่ปุ่นได้กำหนดนโยบายในการปฏิรูปการศึกษาไว้ 4 เรื่องดังนี้

1. พัฒนาความสามารถในการอยู่รอดในสังคมยุคใหม่ ให้เป็นผู้ที่สามารถพึ่งพาตนเอง สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นในโลกที่หลากหลายและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้
2. พัฒนากำลังคนเพื่อสร้างอนาคต ด้วยการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่จำเป็น ซึ่งรวมถึงการ เปลี่ยนแปลงในเชิงคุณค่าของสังคม ผ่านผู้นำในภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม
3. สร้างพื้นที่ปลอดภัยสำหรับการเรียนรู้ เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ที่ หลากหลายได้
4. สร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน เพื่อให้ชุมชนเหล่านี้ช่วยกันสร้างคนที่มีคุณภาพ ที่จะ สร้างสังคมที่ดีขึ้นต่อไป

การนำนโยบายนี้ไปใช้ในระยะแรกให้ความสำคัญกับการปรับปรุงหลักสูตรและการปรับ โครงสร้างโรงเรียนเพื่อให้เหมาะกับการจัดการเรียนรู้ตามนโยบายที่ให้ไว้ การดำเนินการระยะต่อไป จะให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ทุกช่วงวัยและการบริหารจัดการต้นทุนการจัดการศึกษาใน ระดับอุดมศึกษา

รัฐบาลญี่ปุ่นได้เชิญให้ผู้เชี่ยวชาญจาก OECD มีประเมินผลการปฏิรูปและจัดทำข้อเสนอสำหรับการดำเนินการในระยะต่อไป โดยข้อเสนอมี 5 ประเด็นด้วยกัน ดังนี้

1. การปรับปรุงหลักสูตรการเรียนรู้ในช่วงปี 2020-2022 ควรให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง (Active Learning) เพื่อพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนใน 3 ด้านด้วยกัน คือ 1) การสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน 2) การสร้างความรู้และทักษะเชิงเทคนิคที่จำเป็นต่อการทำงาน และ 3) การสร้างทักษะในการคิด ตัดสินใจ แสดงความคิดเห็น รวมถึงต้องมีระบบการประเมินผลที่สอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว
2. ปฏิรูประบบการสร้างครู ให้ครูสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตการทำงาน เพื่อให้มีทักษะและความรู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ต้อง มีการปรับแนวทางในการบริหารจัดการสถานศึกษา การประเมินผลการทำงานของครู ควรลดภาระการทำงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสอน เพื่อให้สามารถใช้เวลาในการเตรียมการสอน การพัฒนาตนเอง
3. ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดและเข้มแข็งระหว่างโรงเรียนและชุมชน เพื่อการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นองค์รวมเหมือนกับที่ประเทศญี่ปุ่นดำเนินการอยู่แล้ว โดยให้ความสำคัญการลดภาระการทำงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสอนของครูควบคู่ไปกับการเพิ่มบทบาทของชุมชนในฐานะของพันธมิตรที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้
4. ให้ความสำคัญกับความเสมอภาคด้วยเครื่องมือทางการเงินเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายในการเรียนของครอบครัวด้วยการให้เงินอุดหนุนสำหรับเด็กเล็กก่อนวัยเรียน เงินช่วยเหลือค่าใช้จ่าย รวมถึงการให้เงินสนับสนุนเพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสได้เรียนต่อในระดับการศึกษาที่สูงกว่าภาคบังคับ
5. ปรับบทบาทของสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ทุกช่วงวัย โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในวัยทำงานและผู้สูงวัย รวมถึงควรมีแนวทางในการคัดเลือกผู้เข้ามาเรียนต่อที่เหมาะสมกับบทบาทที่เปลี่ยนไปด้วย

2.5.4 ประเทศสิงคโปร์

สิงคโปร์เป็นตัวอย่างที่ดีของประเทศเล็ก ๆ ที่ประสบความสำเร็จในการเปลี่ยนจากประเทศยากจนและอ่อนแอให้กลายเป็นประเทศที่เจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและการศึกษาภายใน 50 ปี จากงานศึกษาของ Ng (2007) ได้กล่าวถึงความคิดริเริ่มของนโยบายที่กระทรวงศึกษาธิการของสิงคโปร์ ที่ต้องการให้โรงเรียนในสิงคโปร์ใช้หลักการ “teach less” “learn more” หรือ TLLM โดยครูต้องสอนน้อยลง เพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้เพิ่มเติมด้วยตัวเอง เพื่อเปลี่ยนการเรียนรู้ที่เน้น

ปริมาณเป็นเน้นคุณภาพ ซึ่งนโยบายดังกล่าวแตกต่างจากสหรัฐอเมริกาที่มักจะมีวิชาคณิตศาสตร์ที่เข้มข้น หลักสูตรวิทยาศาสตร์แทนการเรียนรู้ด้วยตัวเอง เน้นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางในด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ส่งผลให้นักเรียนในสหรัฐอเมริกาส่งผลการเรียนดังกล่าว จึงเป็นแนวทางของสิงคโปร์ที่จะใช้วิธีการที่แตกต่าง ซึ่งวิธีการดังกล่าวก็คือ TLLM นอกจากนั้น Ng (2007) ยังให้ข้อเสนอว่า ควรนำส่วนที่ดีของต่างประเทศมาใช้ และบางอย่างต้องพิจารณาบริบททางวัฒนธรรม สถาบันที่ทำให้โลกเหล่านี้มีประสิทธิภาพ การปฏิรูปจากส่วนกลางก่อนน่าจะมีผลต่อการศึกษาย่างชัดเจนของนักเรียน ตรงตามการศึกษาของ Phra Rajvaramethi, *et al.* (2017) เรื่องการจัดการการศึกษาในอาเซียน ที่มุ่งเน้นไปที่กรณีศึกษาในสิงคโปร์ สิงคโปร์มีโปรแกรมการศึกษาที่ทำให้นักเรียนค้นพบสิ่งที่ถนัด ตระหนักถึงศักยภาพของพวกเขาอย่างเต็มที่ เพื่อให้มีการเรียนรู้ที่ยั่งยืนตลอดชีวิต ประเทศสิงคโปร์มีการพัฒนาความรู้ใหม่ และปรับปรุงประสบการณ์เรียนรู้ของนักเรียนในระบบโรงเรียน นักเรียนของสิงคโปร์จะได้รับการฝึกฝนให้เป็นผู้ที่มีความมั่นใจจากโรงเรียนและผู้ปกครอง ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ Ng (2007) ที่ให้นักเรียนต้องเรียนรู้เพิ่มเติมด้วยตัวเอง

จากการศึกษาของ McKinsey Report (2007) ชี้ให้เห็นว่าโรงเรียนในสิงคโปร์มีประสิทธิภาพสูง จากการจัดระบบคุณครู มีการฝึกอบรม และพัฒนาโดยเน้นสร้างความมั่นใจว่าครูจะสามารถพัฒนาตัวเองไปสู่การเป็นมืออาชีพ และผู้สอนที่มีประสิทธิภาพ โดยที่นักเรียนทุกคนจะได้รับประโยชน์จากการสอนที่ดีเยี่ยม และรัฐบาลสิงคโปร์จะยังคงลงทุนด้านการศึกษอย่างต่อเนื่อง จากการศึกษาของ Dixon (2005) สิงคโปร์มีความท้าทายหลัก คือความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่เพิ่มขึ้นในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งกลุ่มชาติพันธุ์สำคัญ 3 กลุ่มได้แก่ ชาวจีน ชาวมาเลย์ และชาวอินเดีย ทำให้มีภาษาแม่ (mother tongue) ที่หลากหลายได้แก่ อังกฤษ จีนกลาง มาเลย์ และทมิฬ ภาษาอังกฤษได้รับการส่งเสริมให้เป็นภาษาที่ใช้ในการทำงานของสิงคโปร์สำหรับการสื่อสารระหว่างชาติพันธุ์ สิงคโปร์ได้นำนโยบายการศึกษาสองภาษามาใช้ โดยที่ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลางในการศึกษาในโรงเรียน และมีการเรียนรู้ภาษาแม่ ในชั้นเรียนวันหยุดสุดสัปดาห์ ทำให้นักเรียนสิงคโปร์จะมีภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง

การศึกษาของ Kent (2017) ได้สรุปว่า นโยบายต่าง ๆ ทำให้อัตราความสำเร็จด้านการศึกษาในทุกๆระดับยังคงเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นในช่วงสองสามชั่วอายุคน สิงคโปร์เป็นประเทศที่ติดอันดับต้นๆ ของโลกในด้านการศึกษา ในการประเมินผล PISA และ TIMSS แต่ระบบการศึกษาที่เกิดขึ้นย่อมมีข้อเสีย ประชาชนของสิงคโปร์ต้องเผชิญกับความเครียดทางอารมณ์และจิตใจ ช่องว่างความสำเร็จระหว่างบุคคล และระดับรายได้ที่แตกต่างกัน

Tan (2011) Reyes and Gopinathan (2015) Tan, *et al.* (2016) และ Reyes and Tan (2019) พบว่า หัวใจสำคัญของการศึกษายุคใหม่ของสิงคโปร์ คือ “การศึกษาตามความสามารถ” ของผู้เรียน (Ability-driven Education) ซึ่งเริ่มต้นมาตั้งแต่ปี 1997 ภายใต้วิสัยทัศน์ “โรงเรียนคิด

เป็นสู่ชาติแห่งการเรียนรู้” (Thinking Schools, Learning Nation หรือ TSLN) ซึ่งให้ความสำคัญกับความคิดสร้างสรรค์ ความรักในการเรียนรู้ตลอดชีวิต และความรับผิดชอบต่อฐานะพลเมืองของประเทศ เพราะผู้กำหนดนโยบายของสิงคโปร์ในยุคนี้เชื่อว่าพรสวรรค์กับความสามารถต่างก็มีความสำคัญเท่ากัน ด้วยฐานคิดเช่นนี้ ทำให้การออกแบบการศึกษาของสิงคโปร์ให้ความสำคัญกับความยืดหยุ่นในการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับช่วงวัย ความสามารถ และความชอบ ของผู้เรียน

สิงคโปร์ได้รับเอาผลการวิจัยเกี่ยวกับความสำคัญของการจัดการเรียนรู้อ่อนวัยเรียนจนถึงระดับประถมศึกษามาเป็นแนวทางในการจัดการศึกษา โดยให้ความสำคัญกับการสร้างแหล่งเรียนรู้สำหรับเด็กก่อนวัยเรียนและวัยเรียนในช่วงต้นที่มีคุณภาพเท่าเทียมกันสำหรับคนทุกกลุ่ม ด้วยกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่เหมาะสม ปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับเป้าหมาย มีการทำวิจัยเพื่อประเมินผลที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้ รวมถึงการสนับสนุนการพัฒนาทักษะและสร้างเส้นทางความก้าวหน้าทางอาชีพที่ชัดเจนให้กับครูกลุ่มนี้

นักเรียนระดับประถมศึกษา มีวิชาหลักที่ต้องเรียน คือ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และภาษาตามเชื้อชาติ (จีน มาเลย์เซีย อินเดีย) นอกจากนี้ ยังมีการส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมที่จัดขึ้นมาร่วมกับหลักสูตรการเรียนรู้ปกติ (Co-Curricular Activities หรือ CCAs) เช่น การเล่นกีฬา ดนตรี หรือการช่วยเหลือสังคม ผลการสอบจบระดับประถมศึกษาจะถูกใช้ประกอบการเรียนต่อว่านักเรียนจะได้เรียนในกลุ่มเรียนเร่งรัด เรียนหลักสูตรปกติ หรือหลักสูตรวิชาชีพ ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญของการตัดสินใจเรียนต่อในระดับสูงต่อไป

จากการประเมินของ OECD (2010) OECD (2018) และ Reyes and Tan (2019) พบว่าจุดแข็งของระบบการศึกษาของสิงคโปร์มี 3 เรื่องด้วยกัน

1. เป็นระบบการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับความสามารถ (Ability-driven) ทำให้สถานศึกษาต้องเปลี่ยนกรอบคิดจากเดิมที่ให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพในการผลิตกำลังคนให้ได้มาตรฐานเดียวกัน ซึ่งทำให้การบริหารจัดการสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้ขาดความยืดหยุ่น มาเป็นการจัดการศึกษาที่ให้ความสำคัญยืดหยุ่นเหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน ทำให้มีการปรับรูปแบบการเรียนรู้ในโรงเรียน รวมถึงการสร้างสถานศึกษาเฉพาะทางเพื่อตอบสนองกับความสามารถที่แตกต่างกันของผู้เรียนแต่ละกลุ่ม
2. หลักสูตรมีความยืดหยุ่นเพื่อให้เหมาะกับการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของผู้เรียนแต่ละคน และให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ข้ามศาสตร์ไปควบคู่กัน ซึ่งต่างจากหลักสูตรเดิมที่เป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งหมดที่ทำให้ผู้เรียนต้องเรียนรู้เป็นรายวิชาตามสาขาวิชา ไม่สามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้ข้ามศาสตร์ได้

- ด้วยกรอบคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความสามารถ ทำให้บทบาทของครู จากเดิมที่จะต้องเป็นผู้ส่งผ่านความรู้ให้กับผู้เรียน ครูจะต้องเปลี่ยนเป็นผู้จัดการเรียนรู้และให้การสนับสนุนที่จำเป็นต่อการเรียนรู้โดยใช้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การบริหารจัดการในระดับโรงเรียนจึงลดความสำคัญของการสอน แต่เพิ่มบทบาทของการเรียนรู้ (Teach Less, Learn More) เพื่อสร้างความพร้อมสำหรับโลกของงานและการใช้ชีวิตในอนาคต ด้วยเหตุนี้ ระบบการประเมินผลด้วยการสอบจึงถูกแทนที่ด้วยระบบการประเมินที่สะท้อนความสามารถของผู้เรียนมากขึ้น

กล่าวโดยสรุป แนวทางในการพัฒนาการศึกษาของสิงคโปร์ ให้ความสำคัญกับหลักสูตรที่ส่งเสริมการศึกษาแบบโดยตัวเอง เปลี่ยนบทบาทของครูจากผู้เชี่ยวชาญ เป็นผู้ที่ช่วยอำนวยความสะดวกต่อนักเรียนในการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่สร้างสรรค์ และเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ เป็นต้น สิงคโปร์ได้ลงทุนในด้านทุนมนุษย์ และสร้างระบบการศึกษาระดับโลก การศึกษาในสิงคโปร์เป็นแรงขับเคลื่อนที่สร้างหรือผลิตบุคลากรที่มีความสามารถและมีประสิทธิภาพ มีการเตรียมพร้อมให้นักเรียนเผชิญความท้าทายของเศรษฐกิจ และเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ จึงให้ความสำคัญกับหลักสูตรการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ หน้าที่ของคุณครูคือผู้ที่อำนวยความสะดวกที่จะทำให้นักเรียนได้คิด ไม่ใช่หน้าที่หลักคือการสอน พร้อมทั้งการใช้ภาษาอังกฤษในการเรียนทำให้สิงคโปร์มีอัตราความสำเร็จด้านการศึกษาที่เพิ่มขึ้น แต่ถึงอย่างไรนักเรียนของสิงคโปร์อาจต้องเผชิญภาวะการแข่งขันที่สูงขึ้น ซึ่งเป็นความท้าทายของสิงคโปร์ที่จะออกแบบนโยบายในการศึกษาต่อไป

2.5.5 ประเทศเกาหลีใต้

จากการศึกษาของ Lee (2014) ผลการเรียนรู้ในระดับสูงของนักเรียนเกาหลีใต้ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง เกาหลีใต้ได้อันดับที่สามในด้านการอ่านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ของ PISA ในปี 2012 และอันดับที่สองในด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ของ TIMSS ในปี 2012 มาตรฐานทางวิชาการที่ได้รับการปรับปรุงของเกาหลีใต้นั้นได้รับการยืนยันจากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาแห่งชาติ (NAEA) โดยมีเปอร์เซ็นต์ของนักเรียนที่มีผลการเรียนลดลงจาก 7.2% ในปี 2008 เป็น 2.3% ในปี 2012 รัฐบาลได้ปรับปรุงคุณภาพและความเป็นธรรมในการศึกษา อัตราที่เพิ่มขึ้นของการลงทะเบียนโรงเรียน การพัฒนามาตรฐานระดับสูงสำหรับหลักสูตรและตำราเรียนระดับชาติ รัฐบาลเกาหลีใต้มีจุดมุ่งหมายที่จะลดจำนวนผู้ด้อยโอกาส ลดช่องว่างระหว่างนักเรียนและสร้างความมั่นใจว่านักเรียนทุกคนมีความสามารถหลักตามหลักสูตรแห่งชาติ มีสนับสนุนด้านการบริหารและทรัพยากรบุคคลโรงเรียนจะได้รับการสนับสนุนทางการเงินอย่างไรก็ตามโรงเรียนมีความรับผิดชอบ พวกเขาจะต้องมีประสิทธิภาพ ไม่เพียงแต่สอนตามหลักสูตร แต่ยังมีวิธีการหลายด้านสำหรับนักเรียนที่ประสบความสำเร็จต่ำ จากการศึกษานี้ของ Kim (2002)

กล่าวถึงการปฏิรูปการศึกษาของเกาหลีใต้ บทบาทของรัฐบาลที่มีประสิทธิภาพในการจัดโครงสร้าง และทรัพยากรที่เหมาะสมเพื่อสนับสนุนสถาบันการศึกษา สำหรับเกาหลีใต้ไม่ได้ให้ความสำคัญสาย อาชีวศึกษา แต่จะไปให้ความสำคัญที่การศึกษาสายสามัญ จนกระทั่งระดับทักษะของแรงงานเพิ่มขึ้น ในที่สุดกรณีเกาหลีใต้แสดงให้เห็นว่าการเข้าถึงและความเสมอภาคสามารถทำได้พร้อมกัน

อย่างไรก็ตาม สาเหตุของการศึกษาที่ดีขึ้นของเกาหลีใต้อาจมาจากการเรียนพิเศษ จาก การศึกษาของ Hultberg (2017) ผู้ปกครองจะลงทุนในระดับการศึกษาที่สูงเกินไปโดยมีการเรียน พิเศษหลักเล็กเรียนจากโรงเรียน ทำให้ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมในเกาหลีใต้ทวีความรุนแรง ยิ่งขึ้น และยากที่จะแก้ไข ความสำเร็จทางเศรษฐกิจของเกาหลีใต้ได้นำไปสู่ปัญหาทางสังคมที่สำคัญ รวมถึงการฆ่าตัวตายในระดับสูง หนี้ครัวเรือนที่อยู่ในระดับสูงและความอุดมสมบูรณ์ในระดับต่ำ หนึ่งในสาเหตุหลักของผลลัพธ์เหล่านี้คือ ค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาที่เพิ่มขึ้นอย่างมากโดยเฉพาะการ เรียนพิเศษหลังเลิกเรียน แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงตลาดแรงงานและการลดลงของผลประโยชน์ ที่คาดว่าจะได้รับจากการสอนส่วนตัวและการศึกษาที่สูงขึ้น ครัวเรือนจำนวนมากยังคงเรียนต่อใน ระดับหนึ่งในสามของสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำ ความต้องการที่มากเกินไปสำหรับสถาบันอุดมศึกษา ที่ได้รับการคัดเลือกเหล่านี้นำไปสู่การแข่งขันทางด้านการศึกษาและส่งผลให้เกิดการลงทุนในโครงการ การศึกษาเอกชนมากเกินไป มีความจำเป็นสำหรับนโยบายของรัฐบาล แต่ปัญหาของความสมบูรณ์ และการประสานงานล้มเหลวทำให้มันเป็นปัญหา นโยบายที่ยากลำบาก ดังนั้นเพื่อให้ได้มาซึ่ง การศึกษา ต้องแลกได้แลกเสียกับการเป็นหนี้ที่สูงขึ้น นั้นแสดงให้เห็นว่ารัฐบาลของเกาหลีใต้ต้อง ปรับปรุงนโยบายการศึกษาในส่วนนี้ เช่นเดียวกับงานศึกษาของ Kaeunghun Yoon (2004) นโยบาย การศึกษาของเกาหลีใต้ให้ความสำคัญกับการขยายตัวเชิงปริมาณมากเกินไป คนที่ต้องการที่จะร่ำรวย ขึ้น นำมาซึ่งการแข่งขันอย่างรุนแรงและแม้แต่นโยบายการศึกษาของเกาหลีใต้ก็ต้องเผชิญกับปัญหา เฉพาะที่เกิดจากช่องว่างที่ทวีความรุนแรงขึ้นระหว่างคนรวยกับคนจนในระดับการศึกษาเนื่องจากการ ลงทุนภาคเอกชนมากเกินไป จึงจำเป็นที่สังคมเกาหลีใต้ต้องพิจารณาหลักการของสวัสดิการการศึกษา ที่แท้จริงผ่านการปรับปรุงคุณภาพ

โดยสรุป สำหรับประเทศเกาหลีใต้ มีความเข้มข้นในระบบการศึกษา รัฐบาลต้องการให้ ประชาชนทุกคนเข้าถึงการศึกษา แต่ด้วยการแข่งขัน ช่องว่างระหว่างรายได้ทำให้ประชาชนเกาหลีใต้ เลือที่จะเรียนเพิ่มเติม มีค่าใช้จ่ายในการศึกษาค่อนข้างสูง

2.5.6 ประเทศจีน

จาก OECD (2016) ประเทศจีนมีระบบการศึกษาที่ใหญ่ที่สุดในโลก ด้วยนักศึกษาเกือบ 260 ล้านคนและครูกว่า 15 ล้านคนในโรงเรียนประมาณ 514,000 แห่ง ไม่รวมสถาบันการศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา ระบบการศึกษาของจีนไม่เพียงแต่มีความหลากหลายเท่านั้น การศึกษาเป็นของรัฐ โดยมีผู้ให้บริการเอกชนในภาคการศึกษาน้อยและมีการกระจายอำนาจมากขึ้น รัฐบาลระดับมณฑลมี

ความรับผิดชอบหลักของการปกครองและการส่งมอบการศึกษาของโรงเรียน ส่วนใหญ่หน่วยงานระดับจังหวัดจะบริหารสถาบันอุดมศึกษา ในปีที่ผ่านมากระทรวงศึกษาธิการได้เปลี่ยนจากการควบคุมโดยตรงไปสู่การตรวจสอบระดับมหภาคของระบบการศึกษา มั่นนำการปฏิรูปการศึกษาผ่านกฎหมายแผนจัดสรรงบประมาณบริการข้อมูลคำแนะนำนโยบายและวิธีการบริหาร รัฐบาลจีนมีนโยบายทางการศึกษา เช่น เพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษาก่อนวัยเรียนกระทรวงศึกษาธิการได้ออกเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเช่นกฎระเบียบเกี่ยวกับการจัดการโรงเรียนอนุบาลข้อบังคับการทำงานโรงเรียนอนุบาลและมาตรฐานวิชาชีพสำหรับครูอนุบาล ผ่านเอกสารเหล่านี้รัฐบาลจีนในทุกระดับกำลังเสริมสร้างความเข้มแข็งในการกำกับดูแลการลงทะเบียนเรียนอนุบาลความปลอดภัยสุขภาพของนักเรียนคุณภาพการศึกษาและอื่น ๆ เป็นต้น

จากการศึกษาของ Kinglun Ngok (2004) นโยบายการศึกษาได้รับการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในประเทศจีนนับตั้งแต่มีการริเริ่มการปฏิรูปเศรษฐกิจและนโยบายเปิดประตูในช่วงปลายทศวรรษ 1970 การปฏิรูปที่มุ่งเน้นการตลาดเหล่านี้และการแสวงหาการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วในเศรษฐกิจโลกาภิวัตน์ส่งผลกระทบบอย่างมีนัยสำคัญต่อนโยบายและการพัฒนาของจีน สอดคล้องกับการพัฒนาของเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นการตลาดและการรวมที่เพิ่มขึ้นกับตลาดโลก การรับรู้การศึกษาที่จริงจังมากขึ้นได้ค่อยๆก่อตัวขึ้นในยุคหลัง ส่งผลให้การกระจายอำนาจและการตลาดของการศึกษาในประเทศจีน ลดความรับผิดชอบของรัฐบาลกลางและเพิ่มความรับผิดชอบของรัฐบาลท้องถิ่นในการจัดหาเงินทุนเพื่อการศึกษาและเพิ่มความเป็นอิสระของโรงเรียน อย่างไรก็ตามการกระจายอำนาจและการตลาดของการศึกษาได้นำไปสู่ความไม่เท่าเทียมกันต่อไปในโอกาสทางการศึกษาและคุณภาพ ในขณะที่การกระจายอำนาจได้กระตุ้นให้รัฐบาลท้องถิ่นและหน่วยงานอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ภาครัฐเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา รัฐบาลให้ความสำคัญกับความเสมอภาคทางการศึกษามากขึ้น มีการนำนโยบายและมาตรการใหม่ ๆ มาใช้เพื่อส่งเสริมความเท่าเทียมกันทางการศึกษาระหว่างชนบทและเมืองและระหว่างภูมิภาค มีการลงทุนด้านการเงินมากขึ้นในด้านการศึกษาในชนบท รัฐบาลกลางยืนยันที่จะเสนอการศึกษาภาคบังคับฟรีเก้าปีสำหรับเด็กในพื้นที่ยากจน รัฐบาลมีกำหนดที่จะให้การศึกษภาคบังคับเก้าปีฟรีแก่เด็ก ๆ ในพื้นที่ชนบท

จากการศึกษาของ Tan and Hairon (2016) ได้กล่าวถึงการปฏิรูปการศึกษาของประเทศจีน โดยเฉพาะปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม โดยการพัฒนาชุมชนในห้องเรียนที่น่าสนใจ ส่งเสริมชุมชนในห้องเรียน โดยเฉพาะในส่วนที่ยากจนของประเทศจีน ความท้าทายของจีนที่สำคัญคือวัฒนธรรมการสอบที่เน้นเรื่องการสอบเป็นหลัก ครูในจีนยังคงเผชิญกับความท้าทายของวัฒนธรรมการสอนและการทำข้อสอบที่มุ่งเน้นการสร้างโอกาสที่เท่าเทียมกันสำหรับการสอนและการเรียนรู้ การค้นพบของการศึกษานั้นความจำเป็นที่จะต้องพิจารณาบทบาทของปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมและทรัพยากรที่กำหนดแนวคิดการพัฒนาและการปฏิบัติของชุมชนในห้องเรียน

จากการศึกษาของ Kang (2004) การปฏิรูปการศึกษาของจีนมีเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เริ่มแรกจีนใช้แบบจำลองของสหภาพโซเวียตในการจัดระบบการศึกษาของตัวเอง และล่าสุดในการปฏิรูปการอุดมศึกษา มีนโยบายที่จะให้สัดส่วนอาจารย์มหาวิทยาลัยต่อนักศึกษาเป็น 1:16 มหาวิทยาลัยจีนมีการสนับสนุนทางการเงินและการบริหารต่างกัน ด้วยเหตุนี้พวกเขามีมาตรฐานการควบคุมคุณภาพที่แตกต่างกัน การพัฒนาใหม่ในระดับอุดมศึกษาจำเป็นต้องมีการรวมกันของ

โดยสรุป สำหรับประเทศจีน รัฐบาลที่มีความสำคัญกับการศึกษาคือรัฐบาลท้องถิ่น รัฐบาลกลางช่วยให้เกิดความเสมอภาคมากขึ้น และปัญหาที่พบคือวัฒนธรรมการสอบที่เน้นเรื่องการสอบเป็นหลักที่ต้องทำการแก้ไข

2.5.7 สรุปแนวทางในการนำผลการวิจัยด้านการศึกษาไปใช้

ประเทศ	จุดเด่น – จุดด้อย
ฟินแลนด์	<ul style="list-style-type: none"> - มีคุณภาพของคุณครูที่สูง มีการจ่ายเงินตอบแทนความชำนาญ - ไม่มีการวัดผลการสอบสำหรับการศึกษาก่อนวัยเรียนและการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำให้การศึกษาของประเทศฟินแลนด์มีคุณภาพ
สหราชอาณาจักร	<ul style="list-style-type: none"> - โรงเรียนมีการแข่งขัน เพราะเป็นสัญญาณความเชื่อมั่นของผู้ปกครอง - หน่วยงานท้องถิ่นเป็นผู้สนับสนุนในด้านเงินทุนสำหรับนักเรียนที่ด้อยโอกาส (เหมือนจีน) - ค่าใช้จ่ายที่แพงในการรับการศึกษาในระดับสูงและมูลค่าตลาดแรงงานอาชีพศึกษาที่ต่ำ
ญี่ปุ่น	<ul style="list-style-type: none"> - มีการแข่งขันระหว่างนักเรียนที่สูง - มีการเรียนโรงเรียนเอกชนที่ไปศึกษาเพิ่มเติมเพื่อเข้าศึกษาต่อ
สิงคโปร์	<ul style="list-style-type: none"> - มีการจัดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง หลักสูตรการเรียนรู้ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ - หน้าที่ของคุณครูคือผู้ที่อำนวยความสะดวกที่จะทำให้ให้นักเรียนได้คิด - ใช้ภาษาอังกฤษในการเรียนการสอน - นักเรียนของสิงคโปร์อาจต้องเผชิญภาวะการแข่งขันที่สูงขึ้น

ประเทศ	จุดเด่น – จุดด้อย
เกาหลีใต้	<ul style="list-style-type: none"> - มีความเข้มข้นในระบบการศึกษา - รัฐบาลต้องการให้ประชาชนทุกคนเข้าถึงการศึกษา - การแข่งขัน ช่องว่างระหว่างรายได้ทำให้ประชาชนเกาหลีใต้เลือกที่จะเรียนเพิ่มเติม มีค่าใช้จ่ายในการศึกษาค่อนข้างสูง
จีน	<ul style="list-style-type: none"> - รัฐบาลที่มีความสำคัญกับการศึกษาคือรัฐบาลท้องถิ่น - รัฐบาลกลางช่วยให้เกิดความเสมอภาคมากขึ้น - วัฒนธรรมการสอบที่เน้นเรื่องการสอบเป็นหลัก

สำหรับแนวทางที่นำมาประยุกต์ใช้กับประเทศไทย ที่ได้จากการเรียนรู้ 6 ประเทศดังกล่าว ได้แก่ การเพิ่มคุณภาพของครูแบบฟินแลนด์ การให้ท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการศึกษาแบบสหราชอาณาจักรและจีน ให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้แบบสิงคโปร์ และประเทศไทยเผชิญกับการแข่งขันของนักเรียนที่สูงแบบญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และจีน รัฐบาลควรมีนโยบายที่จะปรับลดการแข่งขันดังกล่าว

บทที่ 3

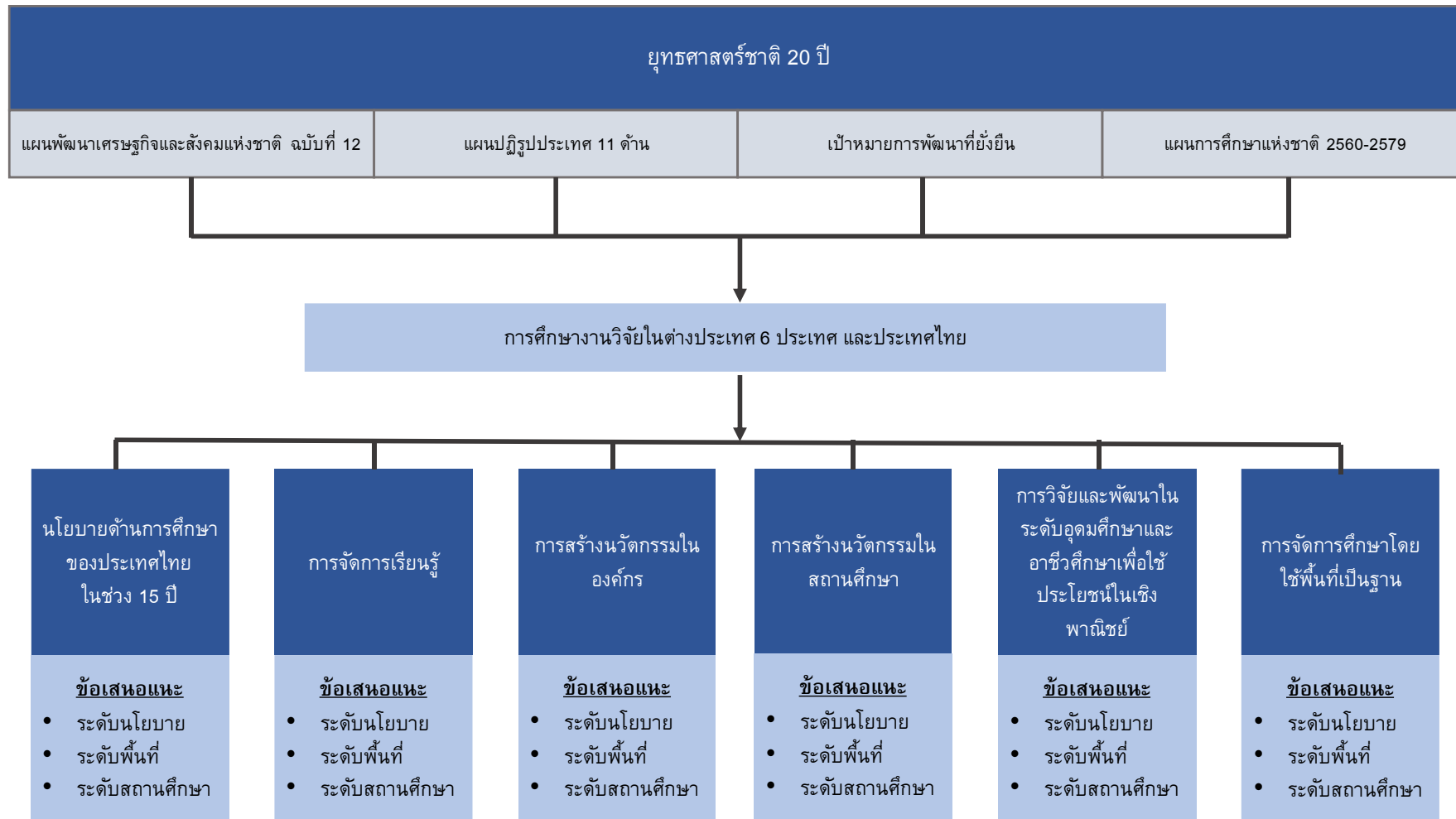
กรอบแนวคิดและวิธีวิจัย

3.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางกำหนดประเด็นสำคัญในการวิจัยที่นำมาสู่การศึกษาระดับปริญญาโท ความสำเร็จของประเทศต่าง ๆ ในระดับนโยบาย ระดับพื้นที่ และระดับสถานศึกษา โดยจะใช้แนวทางการศึกษาของ Margaret *et al.* (1990) Silburn *et al.* (2011) และ Hunkin (2018) ที่ระบุว่า การจะทบทวนองค์ความรู้ด้านการศึกษานั้น ควรมีการกำหนดประเด็นให้ชัดเจนว่าองค์ความรู้สำคัญที่ต้องการจากการทบทวนวรรณกรรมเป็นประเด็นใดบ้าง ซึ่งจะมีความแตกต่างกันไปตามบริบทของประเทศ โดยอาจพิจารณาจากเป้าหมายของแผนการพัฒนาประเทศ แม่บทการศึกษา หรือความจำเป็นเร่งด่วนของนโยบาย เพื่อให้สามารถกำหนดประเด็นในการทบทวนวรรณกรรมที่ชัดเจน ทั้งนี้กรอบแนวคิดในการวิจัยสำหรับการศึกษาคั้งนี้จะครอบคลุมประเด็นและความเชื่อมโยงตามที่แสดงไว้ในรูปที่ 3.1

จากรูปแสดงให้เห็นว่า การคัดเลือกงานวิจัยที่นำมาวิเคราะห์นั้นจะต้องเป็นประเด็นที่มีความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ซึ่งเป็นกรอบใหญ่ในการพัฒนาประเทศ จากนั้นจึงเป็นการวิเคราะห์ต่อไปว่าประเด็นดังกล่าวมีความเชื่อมโยงกับ 1) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 2) แผนปฏิรูปประเทศ 11 ด้าน 3) เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) และ 4) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2575 ในประเด็นใดบ้าง เมื่อได้ความเชื่อมโยงดังกล่าวแล้ว จึงจะกำหนดหัวข้องานวิจัยที่ทำการศึกษาให้สอดคล้องกับประเด็นข้างต้น โดยจะแบ่งประเภทของงานวิจัยออกเป็น 6 กลุ่มด้วยกัน ได้แก่ 1) นโยบาย 2) วิชาการ 3) เชิงพาณิชย์ 4) สาธารณะ 5) สร้างสรรค์/นวัตกรรม และ 6) ชุมชนและพื้นที่

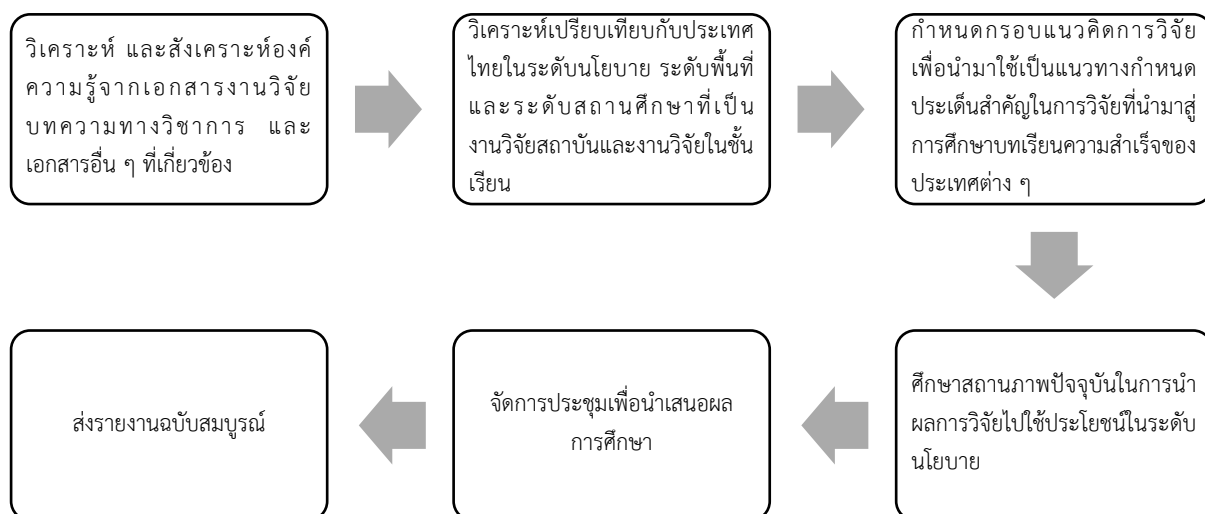
รูปที่ 3.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

3.2 วิธีการดำเนินงาน

รูปที่ 3.2 สรุปวิธีการดำเนินงานในการศึกษาคั้งนี้ โดยจะเริ่มจากการสืบค้น รวบรวม ศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์องค์ความรู้จากเอกสาร งานวิจัย บทความทางวิชาการ และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำผลงานวิจัยมาใช้ประโยชน์ด้านการศึกษาของประเทศที่ประสบความสำเร็จ ได้แก่ ฟินแลนด์ อังกฤษ ญี่ปุ่น สิงคโปร์ เกาหลีใต้ จีน ที่เป็นเอกสารปฐมภูมิและเอกสารทุติยภูมิจากการเผยแพร่ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อออนไลน์ เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบกับประเทศไทยในระดับนโยบาย ระดับพื้นที่ และระดับสถานศึกษา ที่เป็นงานวิจัยสถาบันและงานวิจัยในชั้นเรียน เพื่อศึกษาแนวทาง ในการกำหนดกรอบการวิจัยโดยละเอียด ต่อไป

รูปที่ 3.2 วิธีการดำเนินงาน

จากนั้นจึงดำเนินการศึกษาสถานภาพปัจจุบันในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในระดับนโยบาย ระดับพื้นที่ และระดับสถานศึกษา ศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบการนำผลการวิจัยด้านการศึกษาไปใช้ประโยชน์ที่ประสบความสำเร็จของประเทศต่าง ๆ ได้แก่ ฟินแลนด์ อังกฤษ ญี่ปุ่น สิงคโปร์ เกาหลีใต้ จีน และประเทศไทย สู่การจัดทำแนวทางการนำผลการวิจัยด้านการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดแนวทางพัฒนากำลังคนของประเทศสำหรับการเข้าสู่ประเทศไทยยุค 4.0 และจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายโดยการศึกษาจะครอบคลุมประเด็นดังต่อไปนี้

- สถานการณ์ด้านเศรษฐกิจ สังคม และทิศทางการพัฒนาประเทศ
- นโยบายด้านการศึกษาที่สำคัญ
- งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนโยบายเหล่านั้น และงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 4

ผลการศึกษาจากการทบทวนวรรณกรรมในประเทศไทย

4.1 นโยบายด้านการศึกษาของประเทศไทยในช่วง 15 ปี

รูปที่ 4.1 ช่วงนโยบายของการศึกษาไทยในรอบ 15 ปี

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 เน้นการขับเคลื่อนนโยบายรัฐบาลด้านการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ภายใต้การบริหารงานของ นายพงศ์เทพ เทพกาญจนา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ การศึกษาเป็นหัวใจของการพัฒนาและการแข่งขันของทุกประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในยุคปัจจุบันการแข่งขันของประเทศขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถของคน มากกว่าจำนวนคนและทรัพยากรเช่นในอดีต ซึ่งในการขับเคลื่อนการศึกษาของประเทศ เกี่ยวข้องกับบุคลากรและ ผู้เรียนจำนวนหลายล้านคน ประกอบกับผลสรุปของการศึกษาไทยที่ผ่านมา คือ ใช้เวลาเรียนมาก เรียนรู้ได้น้อย มีความเครียด และคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษาต่ำ ดังนั้น การขับเคลื่อนนโยบายรัฐบาลด้านการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ จึงเน้นย้ำให้ดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายรัฐบาลด้านการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ปรับเปลี่ยนแนวทางวิธีการทำงานให้เหมาะสม และต้องมีบทบาทในการสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายด้านอื่นด้วย รวมทั้งมุ่งเน้นให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้มากขึ้น ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ และขับเคลื่อนการทำงานอย่างจริงจัง สำหรับนโยบายที่ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญและขับเคลื่อนการทำงาน มีดังนี้

4.1.1 เร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาและคุณภาพผู้ศึกษา

1. การปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาทุกระดับ โดยให้มีการทบทวนเนื้อหาสาระในหลักสูตรที่เด็กและเยาวชนต้องเรียนเพื่อให้มีความรู้พื้นฐาน และการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก นอกจากนั้น ควรเน้นเรื่องพื้นฐานคณิตศาสตร์ เพื่อต่อยอดในการผลิตนักวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ และเรื่องการใช้ภาษา ทั้งภาษาไทยและต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษในการสื่อสาร และการอ่าน การคิดวิเคราะห์ การย่อความ ยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญของเด็กไทย รวมทั้งการสร้างจิตสำนึกและค่านิยม ที่ถูกต้องให้แก่เด็กและเยาวชน รวมถึงการส่งเสริมการพัฒนาด้านสุขภาพและภาวะโภชนาการให้เด็ก อย่างเหมาะสมกับวัยด้วย

2. การผลิตและพัฒนากำลังคนให้ตรงกับอุปสงค์ทั้งภายในประเทศและระดับสากล โดยการผลิตและพัฒนากำลังคนต้องเน้นในสาขาที่ขาดแคลนหรือมีความจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ เช่น บุคลากรด้านการแพทย์ วิศวกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และพยาบาล เป็นต้น ควรเน้นพัฒนาคนไทย ให้มีความรู้ความสามารถด้านภาษาอังกฤษ ให้มีศักยภาพเพียงพอไปทำงานในต่างประเทศได้ และต้องมีการเตรียมคนไทย ให้พร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนด้วย โดยอาจารย์จะต้องแนะแนวการศึกษาให้ผู้เรียนสนใจเรียนในสาขาที่ขาดแคลนและตรงศักยภาพตั้งแต่ต้น เมื่อเปิดประชาคมอาเซียนทำให้มีงานรองรับและมีรายได้ดี ทั้งนี้นายกรัฐมนตรีเน้นย้ำให้กระทรวงศึกษาธิการเร่งผลิตกำลังคนระดับอาชีวศึกษา ด้านคอมพิวเตอร์และวิศวกรรมยานยนต์ ให้เพียงพอต่อความต้องการของอุตสาหกรรมยานยนต์

3. การปลูกฝังคุณธรรมและจิตสำนึกประชาธิปไตย โดยให้ดำเนินการเรื่องการปฏิบัติธรรมของนักเรียนนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง เน้นการปลูกฝังเรื่องความมีวินัย การแบ่งหน้าที่การทำงาน จิตอาสา การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ความเสียสละ ความเสมอภาคหญิง - ชาย ตั้งแต่เด็กหรือเยาวชน นอกจากนี้ ให้ดำเนินการนำโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ โครงการครูพระสอนศีลธรรม และโครงการปฏิบัติธรรมสำหรับผู้บริหารมาดำเนินการต่อเนื่อง รวมทั้งควรนำเรื่องหน้าที่พลเมือง และศีลธรรมกลับมาบรรจุในหลักสูตรการเรียนการสอน

4. การพัฒนาคุณภาพครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา โดยให้มุ่งเน้นครูสาขาที่ขาดแคลน โดยเฉพาะครูที่สอนไม่ตรงตามวุฒิ และครูบรรจุใหม่ต้องได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพ การนำภูมิปัญญาท้องถิ่น ปรากฏชาวบ้าน และบุคลากรจากภาคส่วนต่าง ๆ ที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาเป็นครูช่วยสอน โดยเร่งรัดแก้ปัญหาให้คนที่มีความรู้ในสาขาที่ขาดแคลนหรือชาวต่างชาติ ที่ไม่มีใบประกอบวิชาชีพครูมาช่วยสอนในโรงเรียนได้ เช่น ภาษา วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งจะเพิ่มประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษามากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ควรเน้นการพัฒนาครูให้สามารถส่งเสริมการสร้างทักษะและอำนาจการให้เด็กคิดได้อย่างถูกต้อง สร้างสรรค์ และเน้นการสร้างขวัญกำลังใจและสิทธิประโยชน์เกื้อกูลให้กับครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ครูมีกำลังใจทุ่มเทให้การพัฒนาการเรียนการสอนมากขึ้น เช่น เรื่องเงินเดือนครู การเลื่อนวิทยฐานะ ปัญหาหนี้สินครู เป็นต้น

5. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้เป็นประโยชน์ในการยกระดับคุณภาพการศึกษา ให้นำโรงเรียนต้นแบบหรือโรงเรียนตัวอย่างที่สามารถจัดระบบการศึกษาโดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ตีมาเป็นตัวอย่าง เพื่อโรงเรียนอื่นสามารถนำไปปรับใช้เพิ่มขึ้นต่อไป

4.1.2 การสร้างโอกาสทางการศึกษา

1. สร้างโอกาสทางการศึกษาให้ครอบคลุมผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการทุพพลภาพ โดยให้มีการขยายการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลกลุ่มดังกล่าวอย่างทั่วถึง เช่น โครงการ 1 อำเภอ 1 ทุน การดำเนินโครงการระยะแรกเน้นให้โอกาสแก่คนที่ยากไร้เป็นเป้าหมายหลัก ระยะต่อมาเปิดโอกาสให้มีการสอบแข่งขัน ผู้เรียนดีจึงเป็นผู้ได้รับทุน (ทุนสำหรับเด็กเก่ง) ดังนั้น ต่อไปต้องพิจารณาทุนสำหรับผู้ยากไร้เพิ่มเติม เพื่อให้คนยากไร้มีโอกาสไปศึกษาต่อต่างประเทศอย่างเสมอภาค

2. การศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต ควรส่งเสริมการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัย เช่น การจัดตั้งศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน เพื่อให้ผู้ที่อยู่ในวัยทำงานได้ยกระดับการศึกษา และได้รับการพัฒนา เพื่อการประกอบอาชีพและรองรับกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะควรให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้สูงอายุให้มีความรู้ การประกอบอาชีพ เพื่อให้กลับมาเป็นกำลังการผลิตของสังคมได้ นอกจากนี้ ควรส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินโครงการพระราชดำริ โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ โครงการศิลปาชีพ และการพัฒนาต่อยอดสินค้า OTOP เพื่อการส่งออกต่างประเทศ การเรียนภาษาของประเทศเพื่อนบ้าน การเปิดศูนย์การเรียนรู้ในต่างประเทศ ทั้งศูนย์สอนภาษาไทยให้กับชาวต่างประเทศ และศูนย์การเรียนรู้สำหรับคนไทยในต่างประเทศ เพื่อการสื่อสารและสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกัน

3. การนำสันติสุขสู่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ นายกรัฐมนตรีเน้นให้กระทรวงศึกษาธิการต้อง มีบทบาทในการใช้การศึกษาแก้ไข ปัญหาความไม่สงบสุขใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างจริงจัง โดยให้ประสานงานการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ เช่น ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) และกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) เป็นต้น สำหรับการพัฒนาการศึกษา ต้องให้ความสำคัญกับการดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และการให้สิทธิพิเศษเรื่องความก้าวหน้าและเงินเดือนแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาในพื้นที่เสี่ยงภัย 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นกรณีพิเศษ และเน้นการจัดการเรียนการสอนสองภาษา (ภาษาไทยและภาษามลายู) เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ สามารถสื่อสารภาษาได้ถูกต้อง

4. การแก้ไขปัญหายาเสพติด มุ่งเน้นให้ทุกสถานศึกษาต้องไม่มียาเสพติด เช่นเดียวกับโครงการ "โรงเรียนสีขาว" ในอดีตที่ผ่านมา โดยให้เพิ่มเติมการดำเนินงานในเรื่องความเข้มแข็ง การติดตามอย่างใกล้ชิด และต้องสอนให้เด็กมีภูมิคุ้มกัน มีความรู้เกี่ยวกับโทษภัยของยาเสพติด และมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย และการได้รับโทษ เมื่อกระทำความผิด นอกจากนี้ ควรเร่งรัดให้ ความสำคัญกับการแก้ปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนอื่นด้วย เช่น เด็กท้องก่อนวัยเรียนต้องให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาอย่างถูกต้อง เด็กติดเกมต้องสอนให้เด็กมีภูมิคุ้มกันมีความรู้ เกี่ยวกับการรับโทษ ปัญหาการทะเลาะวิวาทและใช้ความรุนแรงของนักเรียนนักศึกษา ต้องเร่ง แก้ปัญหาและสร้างภาพลักษณ์ที่ดี โดยเฉพาะระดับอาชีวศึกษา เป็นต้น

5. การจัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์แบบพกพา (แท็บเล็ต) ในการจัดหาแท็บเล็ตสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ต้องดูแลให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม และโปร่งใส รวมทั้ง เน้นการพัฒนาเนื้อหาสาระเพื่อบรรจุในแท็บเล็ตให้มีความน่าสนใจ และส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก

6. การวิจัยและพัฒนา การวิจัยให้มุ่งเน้นงานวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อภาคการผลิตหรือภาคอื่น ๆ ได้จริง ซึ่งจะส่งผลให้ได้รับงบประมาณเพิ่มขึ้น โดยแนวทางการดำเนินงานข้อแรก ให้สำรวจ และนำงานวิจัยที่ทำไว้แล้วที่สามารถนำมาปรับใช้ประโยชน์ได้ มาปรับปรุง ต่อยอดเพื่อประยุกต์ใช้ประโยชน์จริง ข้อที่สอง ในการทำวิจัยควรให้คนที่จะใช้ผลงานวิจัยเข้ามาร่วมทำการวิจัยหรือเข้ามามีส่วนร่วมด้วย เช่น ภาคธุรกิจ เพราะหากวิจัยแล้วภาคธุรกิจเห็นว่าได้ประโยชน์จริง ภาคธุรกิจยอมให้การสนับสนุนงบประมาณเพื่อการวิจัยมากขึ้นช่วยประหยัดงบประมาณเพื่อการวิจัยของภาครัฐสูง ทั้งนี้ ในการวิจัยนอกจากการวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์หรือสังคมศาสตร์ใดๆ ส่วนหนึ่งแล้ว ควรเน้นการวิจัยที่นำไปใช้ประโยชน์หรือประยุกต์ใช้ได้จริง

7. กองทุนตั้งตัวได้ การดำเนินงานโครงการกองทุนตั้งตัวได้ มีความพร้อมพอสมควร และผู้ประกอบการหรือผู้เข้าร่วมโครงการก็มีความพร้อม สามารถดำเนินการตามนโยบายดังกล่าวได้ โดยเฉพาะผู้ประกอบการใหม่ๆ ควรมีระบบช่วยสนับสนุน โดยให้ดำเนินการในส่วนที่ชำนาญ สำหรับในส่วนที่ไม่ชำนาญ อาจจัดหาระบบหรือจ้างผู้อื่นดำเนินการให้ เช่น ผู้ประกอบการบางรายเก่งในด้านการผลิต อาจจัดหาระบบหรือผู้รับจ้างมาดำเนินการเรื่องการทำบัญชี การบริหารต่างๆ เป็นต้น

8. การผลักดันการปฏิรูปการเมือง เพื่อให้มีรัฐธรรมนูญของประชาชน ให้บุคลากรของกระทรวงศึกษาธิการทุกระดับ มีส่วนร่วมในการรณรงค์ ทำความเข้าใจ และรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาล

9. งบประมาณ ให้เร่งรัดดำเนินการให้มีการเบิกจ่ายงบประมาณ โดยเฉพาะงบลงทุน ให้เริ่มดำเนินการโครงการตั้งแต่ต้นปีงบประมาณ เพื่อให้เงินลงไปช่วยกระตุ้นระบบเศรษฐกิจของประเทศด้วย และการจัดซื้อ จัดจ้างให้ดำเนินการตามระบบปกติ เพื่อให้เกิดความโปร่งใส มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม โปร่งใส หากไม่จำเป็น ไม่ควรใช้วิธีการพิเศษ

10. การบริหารจัดการ

(10.1) การบริหารให้ยึดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยเฉพาะเรื่องความโปร่งใส ปราศจากการทุจริตคอร์รัปชัน รวมถึงการซื้อขายตำแหน่ง เพราะการซื้อขายตำแหน่ง จะทำให้มีการทุจริตคอร์รัปชันตามมา ส่งผลกระทบให้คนที่ทำงานอย่างเข้มแข็ง ตรงไปตรงมา ทำงานอย่างทุ่มเท หมดกำลังใจ

(10.2) การดูแลเรื่องการล่องละเมิดทางเพศในสถานศึกษาอย่างจริงจัง ถือเป็นเรื่องสำคัญ โดยเฉพาะการล่องละเมิดทางเพศในสถานศึกษา ระหว่างครูกับนักเรียน อาจารย์กับนักศึกษารวมถึงบุคลากรทางการศึกษาด้วย

(10.3) การพัฒนาประสิทธิภาพสถานศึกษา ให้มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพโรงเรียนขนาดเล็ก โดยจัดระบบรับส่งเด็กจากโรงเรียนขนาดเล็กด้อยคุณภาพ ไปเรียนยังโรงเรียนที่มีคุณภาพดีกว่า โดยผู้ปกครองไม่เสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ช่วย让孩子ได้รับการศึกษาที่ดีขึ้น และเป็นการประหยัดงบประมาณด้วย ทั้งนี้ ในการดำเนินงานต้องคำนึงถึงปัญหาของมวลชนด้วย เช่น ผู้ปกครองยินยอม เป็นต้น

(10.4) การเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ให้มีการประเมินผลการดำเนินงานแผนงาน/โครงการ เปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดทุก 3 เดือน และปรับปรุงการดำเนินงานให้ดีขึ้น เร็วขึ้นอย่างต่อเนื่อง

11. การบูรณาการการทำงานร่วมกับกระทรวง/หน่วยงานอื่น ในการขับเคลื่อนนโยบายรัฐบาล ในการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาล นอกจากกระทรวงศึกษาธิการจะรับผิดชอบขับเคลื่อนนโยบายที่เกี่ยวข้องกับด้านการศึกษาโดยตรง ได้แก่ นโยบายเร่งด่วน และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาซึ่งต้องมิบทบาทเข้าไปมีส่วนร่วมหรือสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายด้านอื่น ด้วย เช่น การเร่งผลิตบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขให้เพียงพอ (นโยบายด้านสาธารณสุข) การสร้างคนที่มีฐานความรู้ ความชำนาญ และความคิดสร้างสรรค์ต่อยอดความรู้ สร้างนวัตกรรมจากงานวิจัยได้ (นโยบายด้านเศรษฐกิจ) การเพิ่มบทบาทในการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี และการเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว (นโยบายเร่งด่วน) เป็นต้น รวมทั้งนโยบายอื่น ๆ ที่กระทรวงศึกษาธิการจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน โดยบูรณาการการทำงานร่วมกับกระทรวงหลักและกระทรวงที่เกี่ยวข้องต่อไป

4.1.3 นโยบายข้อที่ 1 การศึกษาขั้นพื้นฐาน

เร่งรัดจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

1. เด็กปฐมวัยทุกคนได้รับการพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อมอย่างน้อย 2 ปี ก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษา ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญา โดยกระทรวงศึกษาธิการจะรับภาระร้อยละ 96 ของนักเรียนในกลุ่มเป้าหมาย

2. เด็กในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับทุกคน ได้รับการศึกษาในระดับประถมศึกษา ทั้งนี้ ให้นักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษาได้รับอาหารเสริม (นม) และอาหารกลางวันอย่างทั่วถึง โดยกระทรวงศึกษาธิการจะรับภาระร้อยละ 93 ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย

3. เด็กที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาในปีนั้นทุกคนได้เรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยกระทรวงศึกษาธิการจะรับภาระ ร้อยละ 98 ของนักเรียนในกลุ่มเป้าหมาย
4. เด็กที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีความรู้ ความสามารถ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ โดยผ่านเกณฑ์มาตรฐานการวัดผลตามหลักสูตร
5. เด็กที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นทุกคนในปีนี้ได้เรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยกระทรวงศึกษาธิการจะรับภาระ ร้อยละ 99 ของกลุ่ม
6. เด็กที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีความรู้ ความสามารถ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์โดยผ่านเกณฑ์การวัดผลตามหลักสูตร
7. เด็กพิการอายุ 7-14 ปี ทุกคนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สูงสุด ตามศักยภาพที่จะเรียนได้
8. นักเรียนในสถานศึกษาปลอดจากโรคที่ป้องกันได้ และสารเสพติด
9. ประชากรในวัยแรงงานทั่วไปได้รับความรู้พื้นฐานถึงมัธยมศึกษาตอนต้นเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะแรงงานไทยในสถานประกอบการร้อยละ 50 มีความรู้พื้นฐานถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
 - (9.1) รมรณรงค์ให้พ่อแม่ผู้ปกครอง ตระหนักถึงความสำคัญ และสนับสนุนบุตรหลาน ให้ได้รับการศึกษาจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - (9.2) จัดทำแผนที่ตั้งสถานศึกษากำหนดขนาดโรงเรียนที่เหมาะสม และจัดทำผังแม่บทโรงเรียนเพื่อให้การบริการทางการศึกษา มีประสิทธิภาพและครอบคลุมทั่วถึง
 - (9.3) ประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะรับบริการให้เหมาะสม
 - (9.4) กำหนดมาตรฐานขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษา ทั้งปัจจัย และกระบวนการ และจัดท้าวิสตุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์การศึกษาและบุคลากรให้แก่สถานศึกษาอย่างน้อยให้ถึงเกณฑ์มาตรฐานทุกสถานศึกษา โดยให้ความสำคัญแก่สถานศึกษาที่ขาดแคลนเป็นอันดับแรก
 - (9.5) พัฒนาสถานศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท ให้เป็นปัจจุบัน
 - (9.6) ดำเนินการ จัดหาอาหารเสริม (นม) และอาหารกลางวันให้แก่เด็กในระดับก่อนประถมศึกษา และประถมศึกษาอย่างทั่วถึง โดยเน้นกลุ่มผู้ด้อยโอกาสเป็นพิเศษ
 - (9.7) ให้ความรู้แก่พ่อแม่ และผู้ปกครอง ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กเพื่อเสริมการพัฒนาเด็กอย่างถูกต้อง และสามารถสังเกตแววความถนัดของบุตรหลานได้
 - (9.8) สนับสนุนองค์กรการกุศล และสถาบันทางศาสนาที่จัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพให้แก่กลุ่มผู้ด้อยโอกาส โดยรัฐให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการ วิสตุ อุปกรณ์ สื่อการสอน เงินอุดหนุน และอื่น ๆ ตามความเหมาะสม
 - (9.9) ขยายการศึกษานอกระบบ ให้แก่ผู้ที่ไม่สามารถเข้ารับการศึกษาระบบได้

(9.10) จัดบริการการศึกษาในรูปแบบที่ยืดหยุ่นหลากหลาย เพื่อให้บริการอย่างทั่วถึง รวมทั้งการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาส และผู้ที่มีความสามารถพิเศษ อาทิ การเรียนร่วมระหว่างเด็กพิการกับเด็กปกติ การจัดโรงเรียนเฉพาะทางแก่ผู้พิการและผู้มีความสามารถพิเศษ การจัดกิจกรรมเสริมพิเศษในโรงเรียนทั่วไป

(9.11) กำหนดรูปแบบและวิธีการในการช่วยเหลือ เพื่อป้องกันการออกจากโรงเรียนกลางคัน

(9.12) ช่วยเหลือค่าใช้จ่ายแก่ผู้เรียนทุกคนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้งในสถานศึกษาของรัฐและเอกชน โดยยกเว้นเงินบำรุงการศึกษา ค่าธรรมเนียมการเรียน และค่าธรรมเนียมอื่น ๆ ดำเนินงานกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา การจัดบัตริชุดหนุนค่าเล่าเรียน และการจัดหาทุนการศึกษาจากแหล่งทุนภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ฯลฯ

(9.13) ให้มีการติดตามประเมินผล และการวิจัยการจัดการศึกษาทุกด้านอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะเกี่ยวกับกลุ่มผู้ด้อยโอกาสและผู้เสียเปรียบ เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

(9.14) ยกกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของแรงงานไทยให้สูงขึ้น โดยสนับสนุนการจัดบริการทางการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตลอดจนระบบทวิภาคี และการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เป็นต้น

(9.15) จัดให้มีระบบข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับการศึกษา เพื่อให้สามารถจัดการศึกษาแก่เยาวชนและประชาชนได้อย่างทั่วถึง

(9.16) สนับสนุนให้ศาสนบุคคลให้ความรู้ อบรมจริยธรรม คุณธรรมแก่นักเรียน นักศึกษา เยาวชนและประชาชนอย่างทั่วถึง

(9.17) ประสานงานกับหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านสาธารณสุข เพื่อให้เด็กในระดับปฐมวัยทุกคนได้รับการสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันโรคที่ป้องกันได้

(9.18) ร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการจัดกิจกรรมและรณรงค์ เพื่อจัดการเสพสารเสพติดในสถานศึกษา

4.1.4 นโยบายข้อที่ 2 การผลิตและพัฒนากำลังคน

เร่งรัดผลิต และพัฒนากำลังคนให้สามารถประกอบอาชีพ และพัฒนาอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเอื้อต่อความต้องการและการพัฒนาของชุมชน สังคม และประเทศชาติ โดยเฉพาะกำลังคนระดับกลางและระดับสูงในสาขาที่ขาดแคลน

1. เด็กที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้ศึกษาต่อระดับหลังมัธยมศึกษา ไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 โดยเน้นการผลิตกำลังคนด้านสาขาขาดแคลน

2. มีการผลิตและพัฒนากำลังคนระดับกลาง และระดับสูงให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน การประกอบอาชีพอิสระ และตลาดแรงงานทั้งของรัฐและเอกชนให้เพียงพอกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ การผลิตในอุตสาหกรรมและบริการสมัยใหม่

3. มีการผลิตบุคลากรทางด้านศิลปะและวัฒนธรรม โดยเฉพาะสถาปัตยกรรมไทย ช่างสิบหมู่ นาฏศิลป์ ดนตรี ซึ่งกำลังเป็นปัญหาวิกฤติของชาติ

4. มีการผลิตกำลังคนสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ให้มีสัดส่วนเมื่อเปรียบเทียบกับสาขาวิชาอื่น ๆ เป็นร้อยละ 40 : 60

5. มีการกระจายสถานศึกษาวิชาชีพไปยังภูมิภาคต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน และแนวทางการพัฒนาของชุมชนและภูมิภาคนั้น

6. มีสถานศึกษาที่เปิดสอนระดับอุดมศึกษาครบทุกจังหวัด

7. มีการวิจัยและนำผลการวิจัยมาใช้ในการผลิตและพัฒนากำลังคน

(7.1) เร่งผลิตกำลังคนในสาขาวิชาชีพที่ขาดแคลนและวิชาชีพสาขาใหม่ ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

(7.2) เร่งผลิตบุคลากรทางศิลปะและวัฒนธรรม โดยเฉพาะสาขาวิชาสถาปัตยกรรมไทย ช่างสิบหมู่ นาฏศิลป์ ดนตรี และอื่น ๆ เพื่อเป็นการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ

(7.3) สนับสนุนทุนให้แก่ผู้เรียนในสาขาขาดแคลน รวมทั้งการจัดเตรียมตำแหน่งให้เมื่อสำเร็จการศึกษา โดยมีค่าวิชาเพิ่มให้

(7.4) ส่งเสริมการจัดการศึกษา ในลักษณะที่ให้สถาบันการศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ สมาคมและองค์กรวิชาชีพในการพัฒนากำลังคนระดับกลางและระดับสูง ทั้งด้านปริมาณ คุณภาพ และคุณธรรม

(7.5) สนับสนุนให้สถานศึกษา ภาคเอกชนและสถานประกอบการร่วมกันจัดการศึกษา และฝึกอบรมแก่แรงงานทั้งภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และภาคธุรกิจบริการ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการทำงานทั้งในสถานประกอบการและการประกอบอาชีพอิสระ

(7.6) ให้การสนับสนุนในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือที่ทันสมัย สอดคล้องกับสาขาวิชาชีพที่เปิดสอน และสภาพความเป็นจริงในสถานประกอบการ

(7.7) ให้นำหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิต พัฒนากำลังคนร่วมมือกับสถาบันทั้งในและต่างประเทศในการพัฒนาบุคลากร โดยนำเทคโนโลยีระดับสูงมาใช้พัฒนาบุคลากรให้สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนและการพัฒนาเศรษฐกิจ

(7.8) ให้โอกาสแก่บุคลากรในระดับนี้ไปปฏิบัติงานในสถานประกอบการ เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ รวมทั้งเพิ่มการฝึกอบรมดูงาน โดยเฉพาะในสาขาที่ขาดแคลนทั้งในประเทศ และต่างประเทศ

(7.9) สนับสนุนทุนวิจัยและทุนเพื่อการศึกษาอบรมเพื่อการวิจัย และนำผลการวิจัยมาใช้ รวมทั้งสนับสนุนทุนเพื่อการแปล พิมพ์ และเผยแพร่ผลงานวิชาการของนักวิชาการ

(7.10) ส่งเสริมและจัดตั้งสถานศึกษาด้านวิชาชีพให้กระจายไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ โดยเฉพาะในระดับอำเภอ ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และแนวโน้มการพัฒนาของภูมิภาคนั้น ๆ โดยเน้นการจัดการศึกษาตามแนวการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนอย่างกว้างขวาง

(7.11) จัดบริการแนะแนว ตลาดนัดแรงงาน และข้อมูลตลาดแรงงานอย่างกว้างขวางในสถานศึกษาระดับหลังมัธยมศึกษาทุกแห่ง

(7.12) ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอผ่อนปรนภาษีเงินได้ และยกเว้นภาษีศุลกากรในการนำเข้าวัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือเพื่อการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

4.1.5 นโยบายข้อที่ 3 การปฏิรูปกระบวนการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน

ปฏิรูปกระบวนการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนทุกระดับ ทุกประเภท โดยเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคต รวมทั้งให้หลักสูตรมีความคล่องตัวและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคมประเทศชาติ และการพัฒนาประชาคมโลก

1. มีหลักสูตรการศึกษาทุกระดับ/ประเภท ที่จะนำไปสู่การฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และพัฒนาความสามารถของผู้เรียนที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคม และประเทศชาติ โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร

2. มีการใช้หลักสูตรท้องถิ่น วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตการประกอบอาชีพที่กำหนดโดยสถานศึกษา และชุมชนอย่างจริงจัง และกว้างขวาง

3. มีกระบวนการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะประสบการณ์ และมีความสุขในการเรียน สามารถปลูกฝังนิสัยใฝ่เรียน ใฝ่หาความรู้เพื่อการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และมีเวลาให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติเหมาะสมกับวัย

4. มีการวัดผลประเมินผลที่สอดคล้องกับคุณลักษณะ และความสามารถที่พึงประสงค์โดยเน้นการแสดงผลออกของผู้เรียน และใช้ผลการประเมินมาพัฒนาผู้เรียนและกระบวนการเรียนการสอนในทุกระดับอย่างถูกต้อง

5. มีการวิจัยเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนอย่างกว้างขวาง

6. มีระบบประกันคุณภาพการศึกษา และนำผลมาปรับปรุง พัฒนาสถานศึกษา และยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้น

7. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สร้างความตระหนักในการรักษา ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาทุกแห่ง

(7.1) รณรงค์ให้บุคคล ครอบครัว และชุมชนเห็นความสำคัญในการมีส่วนร่วม กำหนดและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

(7.2) เพิ่มพูนความรู้ ความสามารถเกี่ยวกับการกำหนดและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้แก่ สถานศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาระดับจังหวัดและระดับเขตการศึกษา เพื่อให้เกิดการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่เหมาะสมและนำมาใช้อย่างจริงจัง กว้างขวาง

(7.3) ปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตรรายวิชา และขั้นตอนการอนุมัติหลักสูตร ให้มีความยืดหยุ่นเพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

(7.4) เร่งรัดให้ดำเนินการจัดทำระบบการประกันคุณภาพการศึกษาในทุกระดับทุกประเภท

(7.5) ปรับปรุงโครงสร้างเนื้อหาสาระของหลักสูตรในส่วนของการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีสัดส่วนที่เหมาะสมระหว่างวิชาทักษะพื้นฐานกับวิชาที่จะพัฒนาผู้เรียนด้านจิตใจ สังคม สุขภาพ พลานามัย โดยให้ความสำคัญต่อวิชาชีพพื้นฐานที่จำเป็นให้มากขึ้น เช่น วิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ และให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมเสริมในวิชาพลศึกษา ดนตรี ศิลปะ รวมทั้งจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา

(7.6) ปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรทุกระดับ ทุกประเภทให้มีความยืดหยุ่น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ประสบการณ์ที่ได้จากครอบครัว ชุมชน และสถานประกอบการมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนตามหลักสูตร และนำมาเทียบหน่วยการเรียนรู้ได้

(7.7) เร่งพัฒนาจริยธรรม คุณธรรมของผู้เรียนทุกระดับ โดยจัดให้เป็นวิชาเฉพาะที่ต้องสอนโดยการปฏิบัติและสอดแทรกเรื่องจริยธรรม คุณธรรม ในกระบวนการเรียนการสอนวิชาอื่น รวมทั้งจัดกิจกรรมเสริมทุกประเภท

(7.8) ให้สถานศึกษาทุกระดับทุกประเภทจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถทำงานเป็น มีทักษะในการประกอบอาชีพ มีความสามารถในการจัดการ มีความสามารถในการทำงานเป็นหมู่คณะ

(7.9) พัฒนารูปแบบเทคโนโลยี นวัตกรรม และสื่อการสอนที่เน้นการช่วยครูสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยความสุข ฝึกการคิดอย่างมีเหตุผลและเป็นระบบ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ รวมทั้งสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างการศึกษาในระบบและนอกระบบโรงเรียน

(7.10) จัดกิจกรรมเพื่อร่วมสร้างวิถีชีวิตประชาธิปไตย รวมทั้งบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนทุกระดับและทุกประเภท

(7.11) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อสร้างความตระหนัก ร่วมคิดร่วมทำในการรักษาแก้ไขฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืนและสมดุล

(7.12) พัฒนาการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทักษะการใช้กระบวนการวิทยาศาสตร์ เพิ่มพูนความสามารถในการใช้และพัฒนาเทคโนโลยีสมัยใหม่ มีนิสัยรักการแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองและปรับตัวให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลง โดยให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ที่เกิดจากการฝึกปฏิบัติจริงการศึกษา ค้นคว้าจากแหล่งความรู้ เช่น ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการ ศูนย์วิทยาศาสตร์ พิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศาสนสถาน รวมทั้งจากชุมชนและสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน เป็นต้น

(7.13) ปรับปรุงระบบการวัดผลให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด โดยเน้นพฤติกรรม การแสดงออกจริงของผู้เรียนและใช้ผลการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน และกระบวนการเรียนการสอน

(7.14) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอน การวิจัยวัฒนธรรมพื้นบ้านในท้องถิ่นอย่างกว้างขวาง และสนับสนุนให้นำผลการวิจัยดังกล่าวมาพัฒนาการเรียนการสอน

(7.15) นำแนวทางวัฒนธรรม และความเชื่อทางศาสนามาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรม ให้เหมาะสมกับชุมชนและท้องถิ่น

(7.16) จัดบริการแนะแนวให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอน

(7.17) จัดกิจกรรมและการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมอนามัย ส่งเสริมการออกกำลังกาย เพื่อสุขภาพและการป้องกันโรค

(7.18) จัดกิจกรรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติดและโรคเอดส์ เช่น การแนะแนว การกีฬาและนันทนาการ เป็นต้น

4.1.6 นโยบายข้อที่ 4 การปฏิรูประบบการสรรหา การผลิตและการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา

ปฏิรูประบบการสรรหา การผลิต และการพัฒนาครูรวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพประสิทธิภาพ และจรรยาบรรณในอาชีพ เพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอน และจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับการพัฒนาการศึกษาในอนาคต

1. มีระบบการผลิตครูที่มีประสิทธิภาพทั้งในด้านการคัดเลือก และจูงใจให้ผู้ที่มีความเหมาะสมมาเป็นครู และมีการปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครูให้ครูมีความสามารถในการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง รวมทั้งการปลูกฝังจิตสำนึกในการเป็นครู

2. มีการผลิตครูที่สอนสาขาวิชาขาดแคลนที่เพียงพอกับความต้องการ

3. มีการมอบอำนาจให้สถานศึกษาบางประเภทเป็นผู้สรรหาบุคลากรมาบรรจุเป็นครู รวมทั้งการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิจากทั้งภาครัฐและเอกชน ผู้เกษียณอายุมาเป็นครูเสริมตามความจำเป็น

4. ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคน ควรได้รับการพัฒนาอย่างน้อย 2 ปีต่อครั้ง เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีจรรยาบรรณในอาชีพ รู้จักใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยและเหมาะสม ทำให้สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกโดยใช้หลักสูตรการฝึกอบรมในหลายรูปแบบที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ

5. มีระบบการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องหลากหลาย และครอบคลุม

6. มีเครือข่ายการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา ที่เชื่อมโยงกับสถาบันและแหล่งวิทยาการต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ

7. มีศูนย์พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาขนาดใหญ่ ที่ได้มาตรฐานสากลอย่างน้อยภาคภูมิศาสตร์ละ 1 แห่ง รวม 4 แห่ง

8. มีการสร้างขวัญและกำลังใจให้ครูมีความก้าวหน้าและความภาคภูมิใจในอาชีพ

(8.1) ปรับปรุงระบบการเลือกสรรบุคคลเข้าเรียนครู รวมทั้งการปรับปรุงวิธีการสอบคัดเลือกและการบรรจุครูประจำการ โดยให้สถานศึกษาเป็นผู้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

(8.2) พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนในการผลิตครู เพื่อให้ได้ครูที่มีความรู้ความสามารถในเชิงวิเคราะห์ มีจริยธรรม คุณธรรม รวมทั้งมีพฤติกรรมการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

(8.3) เร่งรัดการผลิตครูผู้สอนในสาขาวิชาที่ขาดแคลนให้ได้ปริมาณ และคุณภาพที่เพียงพอ

(8.4) ให้ครูที่สังกัดในส่วนราชการต่าง ๆ ในกระทรวงศึกษาธิการ สามารถทำการสอนในสถานศึกษาทั้งในและนอกสังกัดได้มากกว่า 1 แห่ง โดยเฉพาะครูผู้สอนในสาขาวิชาที่ขาดแคลน ทั้งนี้ต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้บังคับบัญชา โดยให้ได้รับค่าตอบแทนพิเศษและให้นับรวมเป็นส่วนหนึ่งของผลงาน

(8.5) กำหนดคุณสมบัติและเปิดโอกาสให้ภาครัฐและเอกชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรงคุณวุฒิ รวมทั้งผู้เกษียณอายุราชการ มีส่วนร่วมในการปฏิรูประบบการผลิต การสรรหา และการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

(8.6) ให้ครู - อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาได้เพิ่มพูนความรู้พัฒนาทักษะจรรยาบรรณในอาชีพในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ สนับสนุนเพื่อการศึกษา การวิจัย ฝึกอบรม ศึกษานักเรียน

และต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องทั่วถึงและทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี

(8.7) เร่งรัดพัฒนานักบริหารการศึกษ เพื่อการเพิ่มพูนแนวความคิดความรู้ ตลอดจนทักษะในการบริหาร และการจัดการที่สามารถพัฒนาสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต โดยเน้นการฝึกอบรมร่วมกันระหว่างสังกัดและต่างสังกัด

(8.8) ระดมความร่วมมือกับสถาบันและแหล่งวิทยาการต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ เพื่อพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยให้มีเครือข่ายที่เชื่อมโยง เพื่อการแลกเปลี่ยนทางวิทยาการและเทคโนโลยี

(8.9) จัดตั้งศูนย์พัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาขนาดใหญ่ที่ได้มาตรฐานสากล ในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ โดยระดมความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน

(8.10) กำหนดมาตรฐานวิชาชีพครู โดยให้คุรุสภา สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู และสถาบันผลิตครู ดำเนินการปรับปรุงระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และให้มีมาตรการพัฒนาวิชาชีพ โดยการกำหนดให้มีใบประกอบวิชาชีพครู

(8.11) ส่งเสริมระบบสวัสดิการ และประโยชน์เกื้อกูลของข้าราชการทุกประเภททุกสังกัด เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตครู ส่งเสริมขวัญกำลังใจ และความมั่นคงในอาชีพให้กับครู รวมทั้งปรับปรุงโครงสร้างเงินเดือนและสวัสดิการอื่น ๆ ของครู โดยมุ่งส่งเสริมสนับสนุนแก่ครูที่สอนในถิ่นทุรกันดาร พื้นที่เสี่ยงภัย และครูที่สอนหลายชั้นเป็นพิเศษ

(8.12) ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ทำงานศึกษาวิจัยที่มีคุณภาพ โดยให้ลาชั่วคราวเพื่อทำการศึกษาวิจัย ปรับปรุงระเบียบการให้ค่าตอบแทนในการทำงานศึกษาวิจัย และสนับสนุนทุนเพื่อการแปล พิมพ์ เผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

(8.13) สร้างเครือข่ายการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีในกระบวนการผลิต พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

4.1.7 นโยบายที่ 5 การเรียนรู้ตลอดชีวิต

ส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เครือข่ายการเรียนรู้ ระบบข้อมูลและข่าวสาร การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การวิจัยและพัฒนา ให้นำไปสู่องค์กรและสังคมแห่งการเรียนรู้ ที่เอื้อต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และสมดุล

1. มีกระบวนการเรียนรู้ที่นำไปสู่การสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของคนไทย
2. สถานศึกษาและหน่วยงานทุกระดับ ทุกประเภท มีระบบเครือข่ายข้อมูลและข่าวสาร เพื่อบริการประชาชน ในการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
3. สื่อมวลชนทุกประเภททั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ให้บริการการศึกษาแก่เด็กเยาวชน และประชาชน เพิ่มมากขึ้น

4. มีการศึกษาวิจัย และใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อถ่ายทอดความรู้ไปสู่ชุมชน
5. มีห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์เมือง ศูนย์วัฒนธรรม และสนามกีฬาที่มีคุณภาพครบทุกอำเภอ และมีเครือข่ายเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน
6. สถานศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษา มีการให้ความรู้และจัดกิจกรรมเพื่อประชาธิปไตย ศาสนาและวัฒนธรรม
7. มีการให้ความรู้และบริการด้านพลศึกษา สุขศึกษา กีฬา และนันทนาการแก่ชุมชนอย่างทั่วถึง
8. มีการรณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับภัยและการป้องกันจากสารเสพติด และโรคเอดส์
9. มีการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้ความรู้ และพัฒนาแรงงานไทยทั้งภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และธุรกิจบริการ
 - (9.1) สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือแก่สถานศึกษาและหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อจัดระบบข้อมูลข่าวสารการให้บริการ การวิจัย และพัฒนา
 - (9.2) กระจายการจัดและใช้แหล่งความรู้ อาทิ ห้องสมุด สนามกีฬา โบราณสถาน โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑ์ ศาสนสถาน และศูนย์วิทยาศาสตร์ ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพื่อให้ให้นักเรียน นักศึกษา ประชาชน ได้แสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
 - (9.3) สนับสนุนทุนการศึกษา การฝึกอบรมดูงาน และทุนการวิจัยให้แก่บุคคลและหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อพัฒนาองค์ความรู้
 - (9.4) สร้างเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อการแลกเปลี่ยนความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และประสบการณ์ระหว่างสถานศึกษาและหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน
 - (9.5) สนับสนุนส่งเสริมด้านวิชาการและงบประมาณที่เหมาะสมให้แก่ครอบครัว ชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชน และภาคเอกชน ในการร่วมจัดการศึกษาและบริการความรู้ที่หลากหลาย แก่ นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป
 - (9.6) พัฒนารูปแบบและแนวทางการจัดการศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ให้มีรูปแบบหลากหลาย
 - (9.7) ขอความร่วมมือจากสื่อมวลชน โดยเฉพาะสถานีวิทยุ และสถานีโทรทัศน์ ภาครัฐในการให้การสนับสนุนแก่ผู้ผลิตรายการที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต
 - (9.8) ให้ความรู้แก่ครอบครัว คู่สมรส พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน เกี่ยวกับครอบครัว ศึกษาและปรับตัวให้สามารถอยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งให้รู้จักการใช้เครื่องมือสื่อสาร อุปกรณ์ที่ทันสมัย โดยเฉพาะในสังคมชนบท
 - (9.9) สนับสนุนการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน และการเรียนรู้ตามอัธยาศัยให้ กว้างขวางแก่ผู้พลาดโอกาสและผู้อยู่ในตลาดแรงงานเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต

(9.10) สนับสนุนการจัดกีฬาพื้นฐาน กีฬาพื้นบ้าน และกีฬาเพื่อสุขภาพแก่เด็ก เยาวชนและประชาชน

(9.11) เผยแพร่ความรู้ด้านพลศึกษา สุขศึกษา กีฬาและนันทนาการ แก่เด็ก เยาวชน และประชาชน

(9.12) ส่งเสริมการให้ความรู้และจัดกิจกรรม เพื่อปลูกฝังวิถีชีวิตประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

(9.13) ส่งเสริมให้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อถ่ายทอดความรู้ไปสู่ชุมชน และ กระบวนการเรียนการสอน

(9.14) รณรงค์ให้เด็ก เยาวชน ครอบครัวและชุมชน ตระหนักถึงภัยรวมถึงการ ป้องกันจากสารเสพติดและโรคเอดส์ โดยร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนทั้งในและ ต่างประเทศ

(9.15) ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ความรู้และพัฒนาแรงงานไทย

(9.16) สนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนร่วมจัดอบรม เพื่อพัฒนาอาชีพให้ สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นอย่างทั่วถึง

(9.17) รณรงค์และสนับสนุนให้ครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น อนุรักษ์ พื้นฟูธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม และรู้จักใช้ประโยชน์ของธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน

(9.18) สนับสนุนให้มีความร่วมมือกับต่างประเทศ ในการพัฒนาอาชีพท้องถิ่นอย่างเป็น ระบบและต่อเนื่อง

4.1.8 นโยบายข้อที่ 6 การปฏิรูปการบริหารและการจัดการศึกษา

ปฏิรูปการบริหารและการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และคุณภาพ โดยมุ่งให้เกิดความ สมานฉันท์ระหว่างบุคลากรและหน่วยงานรวมทั้งการพัฒนาโครงสร้างองค์กร การกระจายอำนาจไปสู่ ท้องถิ่นและสถานศึกษา ตลอดจนให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร พัฒนาเอกชน หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนมีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการจัดการศึกษา

1. มีการจัดกิจกรรม และฝึกอบรมร่วมสำหรับบุคลากรในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับงานที่ปฏิบัติ ทั้งในสังกัดเดียวกันและต่างสังกัดให้มีความรู้ ความสามารถ และสมานฉันท์ในการปฏิบัติงานอย่าง กว้างขวาง ต่อเนื่อง

2. มีระบบการบริหารงานบุคคลของกระทรวงศึกษาธิการ อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติองค์การ การบริหารงานบุคคลเดียวกัน

3. หน่วยงานสนับสนุนสถานศึกษาทุกระดับ ได้รับการปรับปรุงในด้านระบบข้อมูล ระบบ วางแผน การใช้เทคโนโลยี การนิเทศ ติดตามประเมินผล ให้คล่องตัว สามารถให้บริการได้อย่าง รวดเร็ว บรรลุภารกิจหลักขององค์กร

4. สถานศึกษาทุกแห่งได้รับการกระจายอำนาจให้มีความคล่องตัว สามารถจัดการศึกษาที่หลากหลาย สอดคล้องตามความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น ภายใต้แนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

5. ประชาชน ครอบครัว ชุมชน สถาบันทางศาสนา องค์กรของรัฐและเอกชนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา และตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาในสถานศึกษาทุกแห่ง

6. เอกชนรับผิดชอบในการจัดการศึกษาเพื่อแบ่งเบาภาระของรัฐ ในสัดส่วนที่เพิ่มขึ้น ไม่น้อยกว่าร้อยละ 10

7. หน่วยงานมีการวิจัยองค์การและนำผลการวิจัยมาใช้ในการจัดการศึกษา

8. มีการประสานการจัดทำแผนและติดตามประเมินผลร่วมกัน ระหว่างหน่วยงานทั้งใน และนอกสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

(8.1) พัฒนาโครงสร้างระบบการบริหารและการจัดการศึกษา โดยให้นำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน

(8.2) ปรับปรุง แก้ไข ระเบียบ กฎหมาย และระบบการบริหารงานบุคคลให้อยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกัน

(8.3) กระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ภูมิภาคและสถานศึกษา โดยให้องค์คณะบุคคลระดับจังหวัด สามารถกำหนดนโยบายการศึกษา สนับสนุนความก้าวหน้าของบุคลากรและจัดสรรงบประมาณที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น รวมทั้งให้สถานศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษา สามารถบริหารงานได้อย่างคล่องตัวสอดคล้องตามความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น

(8.4) จัดให้มีกิจกรรม การประชุม สัมมนา และฝึกอบรมผู้บริหารและบุคลากรระดับต่าง ๆ ในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับงานที่ปฏิบัติ ร่วมกันระหว่างหน่วยงานภายในสังกัดและต่างสังกัดอย่างกว้างขวางต่อเนื่อง

(8.5) ส่งเสริมให้ครอบครัว ชุมชน เอกชน และสถาบันทางศาสนา มีความเข้าใจตระหนักในความสำคัญของการศึกษา และมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ กำหนดนโยบาย การจัดการศึกษา การกำหนดและพัฒนาหลักสูตรและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

(8.6) สนับสนุนให้เอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยการให้กู้เงินทุนหมุนเวียนดอกเบี้ยต่ำ ผ่อนปรนกฎระเบียบให้มีความคล่องตัวและให้ความช่วยเหลือทางวิชาการรวมทั้ง กำหนดสัดส่วนการรับนักเรียน และนักศึกษาระหว่างภาครัฐ และภาคเอกชนให้ชัดเจน

(8.7) ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและนำผลการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาการบริหารและการจัดการศึกษาอย่างกว้างขวาง

(8.8) ให้มีการประสานการจัดทำแผนระหว่างหน่วยงานที่จัดการศึกษาในระดับประเภทเดียวกัน ทั้งในและนอกสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

(8.9) ส่งเสริมให้มีความร่วมมือกับต่างประเทศในด้านวิชาการ และด้านเทคโนโลยี โดยให้มีการแลกเปลี่ยนผู้เชี่ยวชาญระหว่างกัน สนับสนุนทุนเพื่อการศึกษา ฝึกอบรม ดูงานแก่ บุคลากรโดยเฉพาะในระดับปฏิบัติ และสนับสนุนด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัย

(8.10) พัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร การวางแผน และติดตามประเมินผล ให้เป็นเครือข่ายเชื่อมโยงกันทุกระดับ และสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปีงบประมาณ พ.ศ.2560 นโยบายรัฐบาลที่เกี่ยวข้องด้านการศึกษา ได้แก่

4.1.9 นโยบายที่ 1 การปกป้องและเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์

4.1.10 นโยบายที่ 2 การรักษาความมั่นคงของรัฐและการต่างประเทศ

1. การเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ประเด็น แรงงานต่างด้าว ยาเสพติด

2. เร่งแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้

4.1.11 นโยบายที่ 3 การลดความเหลื่อมล้ำของสังคมและการสร้างโอกาสการเข้าถึง

บริการของรัฐ

1. ในระยะเฉพาะหน้าจะเร่งสร้างโอกาสอาชีพและการมีรายได้ที่มั่นคงแก่ ผู้ที่เข้าสู่ ตลาดแรงงาน รวมทั้งสตรี ผู้ด้อยโอกาสและแรงงานข้ามชาติที่ถูกกฎหมาย พร้อมทั้งยกระดับคุณภาพแรงงาน

2. ป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์

3. จัดระเบียบสังคม

4.1.12 ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน

1. พัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต

2. การยกระดับการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพเท่าเทียมและทั่วถึง

3. ปลุกฝังระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์

4. การสร้างเสริมให้คนมีสุขภาวะที่ดี

5. การสร้างความอยู่ดี มีสุขของครอบครัวไทย

ปีงบประมาณ พ.ศ.2561

เป้าหมาย

1. ผู้เรียนระดับก่อนประถมศึกษา และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคน มีพัฒนาการเหมาะสมตาม วัย มีคุณภาพและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

2. ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพ และเสมอภาค

3. ครูและบุคลากรทางการศึกษามีสมรรถนะตรงตามสายงาน และมีวัฒนธรรมการทำงานที่ มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์

4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ และสถานศึกษา มี ประสิทธิภาพ และเป็นกลไกขับเคลื่อนการศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่ คุณภาพระดับ มาตรฐานสากล

5. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเน้นการทำงานแบบบูรณาการ มีเครือข่าย การบริหารจัดการ บริหารแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา กระจายอำนาจและ ความ รับผิดชอบสู่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา

6. พื้นที่พิเศษ ได้รับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาที่ เหมาะสมตามบริบทของพื้นที่

7. หน่วยงานทุกระดับพัฒนาสื่อ เทคโนโลยี และระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหาร จัด การศึกษา อย่างมีประสิทธิภาพ

8. หน่วยงานทุกระดับ มีงานวิจัยที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ยุทธศาสตร์ มาตรฐานระดับสากล รวมถึง ผู้เรียนมีศักยภาพเป็นพลโลก การจัดการเรียน การ สอนเทียบเคียงมาตรฐานสากล และการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นลักษณะที่ต้องการให้เกิดกับ ผู้เรียน เพื่อสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ประกอบด้วยคุณลักษณะ 8 ประการ ได้แก่ 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่ เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย 8) มีจิตสาธารณะ

1. จัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง

2. พัฒนาคุณภาพผู้เรียนและส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อสร้างขีดความสามารถในการ แข่งขัน

3. ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

4. ขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ

5. จัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

6. พัฒนาระบบบริหารจัดการและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีนโยบายในการดำเนินงาน 6 ด้าน

ดังนี้

4.1.13 นโยบายที่ 1 ด้านการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง

ยุทธศาสตร์ที่ 1 จัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง

1. เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลัก และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(1.1) น้อมนำแนวพระราชดำริ สืบสานพระราชปณิธานและพระบรมราโชบายด้านการศึกษา หรือ “ศาสตร์พระราชา” มาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างยั่งยืน

(1.2) ปลุกฝังและเสริมสร้างวิถีประชาธิปไตย ความสามัคคี สมานฉันท์ สันติวิธี ต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(1.3) เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ผ่านหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ประวัติศาสตร์และความเป็นพลเมือง

2. ปลุกฝังผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

(2.1) ส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรและค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ

(2.2) เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ เช่น อาชญากรรม และความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ สิ่งเสพติด ภัยพิบัติจากธรรมชาติ ภัยจากโรคอุบัติใหม่ ภัยจากไซเบอร์ ฯลฯ

3. เขตพื้นที่พิเศษที่เหมาะสมตามบริบทของพื้นที่

(3.1) เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจ จังหวัดชายแดนภาคใต้

(3.2) เขตระยองเศรษฐกิจ

(3.3) เขตสามเหลี่ยมมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน

(3.4) เขตพื้นที่ชายแดน

(3.5) เขตเศรษฐกิจพิเศษ ฯลฯ

4.1.14 นโยบายที่ 2 ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาคุณภาพผู้เรียน และส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน

1. เสริมสร้างความเข้มแข็งในการพัฒนาผู้เรียนอย่างมีคุณภาพด้วยการปรับหลักสูตร การวัดและประเมินผลที่เหมาะสม

(1.1) ปรับปรุงหลักสูตรในระดับปฐมวัยและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพ และวัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตร ตามความจำเป็นและความต้องการของผู้เรียน ชุมชน ท้องถิ่น และสังคม

(1.2) ส่งเสริมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในการสื่อสารภาษาอังกฤษ ภาษาประเทศคู่ค้า และภาษาอาเซียนอย่างน้อย 1 ภาษา

(1.3) พัฒนาระบบการวัดและประเมินผลทุกระดับ ให้มีคุณภาพและมาตรฐานนำไปสู่การ พัฒนาคุณภาพผู้เรียนเต็มตามศักยภาพ

2. พัฒนาคุณภาพกระบวนการเรียนรู้

(2.1) พัฒนาผู้เรียนระดับก่อนประถมศึกษา ให้มีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ให้มีความพร้อมเข้าสู่การเรียนในระดับที่สูงขึ้น

(2.2) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถอ่านออกเขียนได้ตามช่วงวัย

(2.3) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน

(2.4) ส่งเสริมการวัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมการปฏิบัติจริง (Active Learning) เน้นทักษะกระบวนการ ให้เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหา และคิดสร้างสรรค์ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้งในและนอกห้องเรียน

(2.5) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

(2.6) ปลุกฝังทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์

(2.7) สิ่งอำนวยความสะดวกที่หลากหลายรวมทั้งการพัฒนาห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา ในการจัดการเรียนรู้ได้ทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ

(2.8) ส่งเสริมการจัดหลักสูตรทักษะอาชีพ ควบคู่ไปกับวิชาสามัญ เช่น ทวิศึกษา (Dual Education) หลักสูตรระยะสั้น

(2.9) ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ (ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส และผู้มีความสามารถพิเศษ) ให้เต็มตามศักยภาพด้วยรูปแบบที่เหมาะสม

(2.10) ส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ อย่างเข้มแข็งต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม

3. สร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน

(3.1) ยกกระดับผลการประเมินระดับนานาชาติตามโครงการ PISA (Programme for International Student Assessment)

(3.2) ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศในด้านต่าง ๆ

(3.3) ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบสหวิทยาการ เช่น สะเต็มศึกษา (Science Technology Engineering and Mathematics Education : STEM Education) เพื่อพัฒนากระบวนการคิด และการสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม สอดคล้องกับประเทศไทย

4. ส่งเสริมสนับสนุนการทำวิจัย และนำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา

(4.1) ส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการศึกษา

(4.2) ส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล โดยเน้นให้มีการวิจัยในชั้นเรียน

4.1.15 นโยบายที่ 3 ด้านการส่งเสริม พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

1. พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ ในรูปแบบที่หลากหลาย

(1.1) TEPE Online (Teachers and Educational personnel Enhancement Based on Mission and Functional Areas as Majors)

(1.2) ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC)

(1.3) การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการปฏิบัติจริง (Active Learning)

(1.4) การพัฒนาครูทั้งระบบที่เชื่อมโยงกับการเลื่อนวิทยฐานะ ฯลฯ

2. พัฒนาระบบการบริหารงานบุคคลให้มีประสิทธิภาพ โดยเชื่อมโยงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(2.1) การกำหนดแผนอัตรากำลัง การสรรหา การบรรจุแต่งตั้ง การประเมินและการพัฒนา

(2.2) การสร้างแรงจูงใจให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีขวัญและกำลังใจในการทำงาน

4.1.16 นโยบายที่ 4 ด้านโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียม การเข้าถึงบริการทางการศึกษา

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ

1. เพิ่มโอกาสการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ

(1.1) ส่งเสริมประชากรวัยเรียนทุกคนให้ได้รับโอกาสในการเข้ารับบริการทางการศึกษา อย่างทั่วถึง มีคุณภาพและเสมอภาค

(1.2) สร้างความเข้มแข็งของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระบบส่งเสริมความประพฤติ นักเรียน ระบบคุ้มครองนักเรียน และการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม

2. ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

(2.1) ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการจัดการศึกษาที่เหมาะสม สำหรับเด็กด้อยโอกาส ที่ไม่อยู่ในทะเบียนราษฎร เช่น เด็กไร้สัญชาติ เด็กพลัดถิ่น เด็กต่างด้าว เด็กไทยที่ไม่มีเลขประจำตัว ประชาชน เป็นต้น

(2.2) ส่งเสริมสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในการจัดการศึกษาให้ครอบคลุมทุกพื้นที่อย่างทั่วถึง เช่น การพัฒนาคุณภาพศึกษาทางไกลผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Distance learning information technology : DLIT), การพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยเทคโนโลยีการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (Distance Learning Television : DLTV) ฯลฯ

4.1.17 นโยบายที่ 5 ด้านการจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ที่ 5 จัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

1. จัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิต

(1.1) ส่งเสริม สนับสนุนการสร้างจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม มีคุณธรรม จริยธรรม และ น้อมนำแนวคิดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในการดำเนินชีวิต

(1.2) ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

(1.3) สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4.1.18 นโยบายที่ 6 ด้านการพัฒนาระบบบริหารจัดการและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ยุทธศาสตร์ที่ 6 พัฒนาระบบบริหารจัดการและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

1. พัฒนาระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ

(1.1) พัฒนาระบบการวางแผน การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ การกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล เพื่อการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักธรรมาภิบาล

(1.2) พัฒนาระบบงบประมาณและการสนับสนุนค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(1.3) พัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการศึกษา ที่มีมาตรฐานเชื่อมโยงและเข้าถึงได้

(1.4) สร้างความเข้มแข็ง และยกระดับคุณภาพสถานศึกษาตามบริบทของพื้นที่ เช่น โรงเรียนที่ประสบปัญหาวิกฤตทางการศึกษา (ICU) โรงเรียนประชารัฐ (ดีใกล้บ้าน) โรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนห้องเรียนกีฬา โรงเรียนมาตรฐานสากล เป็นต้น

(1.5) ส่งเสริมระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาให้เข้มแข็ง

(1.6) ยกย่องเชิดชูเกียรติสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สถานศึกษา และองค์กรบุคคล ที่มีผลงานเชิงประจักษ์

2. สร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม

(2.1) ส่งเสริมการบริหารจัดการเขตพื้นที่การศึกษาโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน (Area-base Management), รูปแบบการบริหารแบบกระจายอำนาจ “CLUSTERS” เป็นต้น

(2.2) เขตพื้นที่การศึกษาจัดทำแผนบูรณาการจัดการศึกษาร่วมกับสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัด และสำนักงานศึกษาธิการภาค

(2.3) สร้างความเข้มแข็งในการยกระดับคุณภาพการศึกษารูปแบบเครือข่าย เช่น เครือข่าย ส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์พัฒนากลุ่มสาระการเรียนรู้ สหวิทยาเขต กลุ่มโรงเรียน ฯลฯ

(2.4) ส่งเสริมและพัฒนาโรงเรียนด้วยพลังประชารัฐอย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน

3. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

(3.1) ส่งเสริม สนับสนุนผู้ปกครอง ชุมชน สังคม และสาธารณชน ให้มีความรู้ความเข้าใจ สร้างความตระหนักในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน การกำกับดูแล ตลอดจนการมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

(3.2) ประสานสถาบันหรือหน่วยงานทางการศึกษาให้คัดเลือกผู้เรียนเข้าศึกษาต่อด้วย

นโยบายและจุดเน้นการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ตามที่สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการเสนอ โดยให้ทุกองค์กรหลักและหน่วยงานในสังกัด นำนโยบายและจุดเน้นไปพิจารณาดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป เช่น งานวิจัยที่ประเมินนโยบาย นโยบายส่งผลอย่างไร สำเร็จตามเป้าหมายหรือไม่ และสามารถนำไปปรับใช้กับการออกแบบนโยบายการศึกษาของไทยในอนาคตได้อย่างไร

ตารางที่ 4.1 สรุปจุดเน้นของนโยบายด้านการศึกษาของประเทศไทยในช่วง 15 ปีที่ผ่านมา โดยจะเห็นได้ว่าช่วงปี 2550 ถึง 2555 นั้น เร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำความมุ่งมั่นที่จะขยายโอกาสทางการศึกษา ของประชาชนให้กว้างขวางและทั่วถึง โดยคำนึงถึงการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ เสริมสร้างความตระหนักในคุณค่าของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความสามัคคี สันติวิธี วิถีชีวิตประชาธิปไตย พัฒนาค้นโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันทางศาสนา และสถาบันการศึกษา การจัดการศึกษาจะเน้นการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่สถานศึกษา และท้องถิ่น รวมทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคเอกชน เพื่อให้การศึกษาสร้างคนและสร้างความรู้สู่สังคมคุณธรรม คุณภาพ สมรรถภาพ และประสิทธิภาพ ควบคู่ไปกับการสร้างโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต การยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา การพัฒนาขีดความสามารถของประเทศโดยใช้ความรู้เป็นฐานการพัฒนาการศึกษาเพื่อความมั่นคงของรัฐ การพัฒนาระบบบริหารจัดการและกฎหมายด้านการศึกษา การศึกษาและวิจัยเพื่อให้บริการ

รักษาพยาบาลและส่งเสริมสุขภาพ การปลูกจิตสำนึกและกระตุ้นให้เกิดการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมไทย

ต่อมาในช่วงปี 2556 ถึง 2557 จุดเน้นสำคัญ คือ การเร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการปฏิรูประบบความรู้ของสังคมไทย สร้างโอกาสทางการศึกษา ปฏิรูปครู ยกฐานะให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงอย่างแท้จริง จัดการศึกษาขั้นอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน ทั้งในปริมาณและคุณภาพ เร่งพัฒนาการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้ทัดเทียมกับนานาชาติ สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างทุนปัญญาของชาติ เพิ่มขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับการเปิดเสรีประชาคมอาเซียน ทั้งยังให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการบริหารและการจัดการศึกษา ด้วยการเร่งรัดปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบ และกระบวนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งระบบให้มีประสิทธิภาพ ทันสมัย ทันเหตุการณ์ทันโลก ให้สำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม เร่งพัฒนาความแข็งแกร่งทางการศึกษา ให้ผู้เรียนทุกระดับทุกประเภทรวมถึงเด็กพิการและด้อยโอกาส มีความรู้และทักษะแห่งโลกยุคใหม่ควบคู่กันไปโดยเฉพาะทักษะการอ่าน เขียน และการคิด เพื่อให้มีความพร้อมเข้าสู่การศึกษาระดับสูง และโลกของการทำงาน เร่งปรับระบบสนับสนุนการจัดการศึกษา ที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน มีการประสานสัมพันธ์กับเนื้อหา ทักษะและกระบวนการเรียนการสอนประกอบไปด้วย มาตรฐานและการประเมิน หลักสูตรและการสอน การพัฒนาทางวิชาชีพ สภาพแวดล้อม การเรียนรู้ ยกกระดับความแข็งแกร่งมาตรฐานวิชาชีพครูและผู้บริหารสถานศึกษาให้ครูเป็นผู้ที่มีความสามารถและทักษะที่เหมาะสมกับการพัฒนาการเรียนรู้อของผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการบริหารจัดการ และเป็นผู้นำทางวิชาการ ครูและผู้บริหารสถานศึกษาประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน สร้างความมั่นใจและไว้วางใจ ส่งเสริมให้รับผิดชอบต่อผลที่เกิดกับนักเรียนที่สอดคล้องกับวิชาชีพ เร่งสร้างระบบให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นองค์กรคุณภาพที่แข็งแกร่ง และมีประสิทธิภาพ มีความสามารถรับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพ และมาตรฐานได้เป็นอย่างดี เร่งรัดปรับปรุงโรงเรียนให้เป็นองค์กรที่มีความเข้มแข็ง มีแรงบันดาลใจและมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ชัดเจน เป็นสถานศึกษาคุณภาพและมีประสิทธิภาพ ที่สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพและมาตรฐานระดับสากล สร้างระบบการควบคุมการจัดการการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาที่มีข้อมูลสารสนเทศ และข่าวสาร เกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนอย่างพร้อมบริบูรณ์และมีนโยบายการประเมินผลอย่างเป็นรูปธรรม สร้างวัฒนธรรมใหม่ในการทำงาน เร่งรัดการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบ ปรับปรุงระบบของโรงเรียน ให้เป็นแบบร่วมคิดร่วมทำ การมีส่วนร่วม และการประสานงาน สามารถใช้เครือข่ายการพัฒนาการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับโรงเรียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรวิชาชีพกลุ่มบุคคล องค์กรเอกชน องค์กรชุมชน และองค์กรสังคมอื่น เร่งปรับระบบการบริหารงานบุคคล มุ่งเน้นความถูกต้อง เหมาะสมและเป็นธรรม ให้เป็นปัจจัยหนุนในการ

เสริมสร้างคุณภาพและประสิทธิภาพขวัญและกำลังใจ สร้างภาวะจูงใจ แรงบันดาลใจ และความรับผิดชอบในความสำเร็จตามภาระหน้าที่ ตลอดจนถึงการหามาตรการเพื่อยกระดับคุณภาพสถานศึกษาที่พัฒนาแล้วและโรงเรียนขนาดเล็กที่ไม่ได้คุณภาพ เพื่อไม่ให้ผู้เรียนต้องเสียโอกาสได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ

สำหรับช่วงปี 2558 ถึงปัจจุบันนั้น เป้าหมายสำคัญของนโยบายการศึกษาจะเป็นไปในทางเดียวกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 และ 12 โดยให้ความสำคัญกับนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ทักษะการคิดวิเคราะห์ เร่งรัดปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบและกระบวนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งระบบให้มีประสิทธิภาพ ทันสมัย ทันเหตุการณ์ทันโลก ให้สำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม เร่งพัฒนาความแข็งแกร่งทางการศึกษา ให้ผู้เรียนทุกระดับทุกประเภท รวมถึงเด็กพิการ และด้อยโอกาส มีความรู้ และทักษะแห่งโลกยุคใหม่ควบคู่กันไป โดยเฉพาะทักษะการอ่าน เขียน และการคิด เพื่อให้มีความพร้อมเข้าสู่การศึกษาระดับสูง และโลกของการทำงาน มีการปรับระบบสนับสนุนการจัดการศึกษา ที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันมีการประสานสัมพันธ์กับเนื้อหา ทักษะ และกระบวนการเรียนการสอน ประกอบไปด้วยมาตรฐานและการประเมิน หลักสูตรและการสอน การพัฒนาทางวิชาชีพ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ พัฒนาแนวทางในการยกระดับความแข็งแกร่งมาตรฐานวิชาชีพครูและผู้บริหารสถานศึกษา ให้ครูเป็นผู้ที่มีความสามารถและทักษะที่เหมาะสมกับการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการบริหารจัดการ และเป็นผู้นำทางวิชาการ ครูและผู้บริหารสถานศึกษาประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน สร้างความมั่นใจและไว้วางใจ ส่งเสริมให้รับผิดชอบต่อผลที่เกิดกับนักเรียน ที่สอดคล้องกับวิชาชีพ เร่งสร้างระบบให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นองค์กรคุณภาพที่แข็งแกร่งและมีประสิทธิภาพ เพื่อการให้บริการที่ดี มีความสามารถรับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพ และมาตรฐานได้เป็นอย่างดี เร่งรัดปรับปรุงโรงเรียนให้เป็นองค์กรที่มีความเข้มแข็ง มีแรงบันดาลใจ และมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ชัดเจน เป็นสถานศึกษาคุณภาพ และมีประสิทธิภาพที่สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพและมาตรฐานระดับสากล สร้างระบบการควบคุมการจัดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ที่มีข้อมูลสารสนเทศ และข่าวสาร เกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนอย่างพร้อมบริบูรณ์ และมีนโยบายการติดตามประเมินผลอย่างเป็นรูปธรรม

มีการให้ความสำคัญกับการสร้างวัฒนธรรมใหม่ในการทำงาน ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อการให้บริการที่ดีทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เร่งรัดการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบ ส่งเสริมการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม ปรับปรุงระบบของโรงเรียน ให้เป็นแบบร่วมคิดร่วมทำการมีส่วนร่วม และการประสานงาน สามารถใช้เครือข่ายการพัฒนาการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับโรงเรียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรวิชาชีพ กลุ่มบุคคล องค์กรเอกชน องค์กรชุมชน และ

องค์กรสังคมอื่น เร่งปรับระบบการบริหารงานบุคคลมุ่งเน้นความถูกต้อง เหมาะสม เป็นธรรม ปราศจากคอร์รัปชัน ให้เป็นปัจจัยหนุนในการเสริมสร้างคุณภาพและประสิทธิภาพ ขวัญและกำลังใจ สร้างภาวะจูงใจ แรงบันดาลใจ และความรับผิดชอบในความสำเร็จตามภาระหน้าที่ มุ่งสร้างพลเมืองดี ที่ตื่นตัว และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมพหุวัฒนธรรมได้ และทำให้การศึกษานำการแก้ปัญหาสำคัญของสังคม รวมทั้งปัญหาการคอร์รัปชัน รวมถึงการหามาตรการเพื่อยกระดับคุณภาพสถานศึกษาที่พัฒนา ล้าหลัง และโรงเรียนขนาดเล็กที่ไม่ได้คุณภาพ เพื่อไม่ให้ผู้เรียนต้องเสียโอกาสได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ

ตารางที่ 4.1 นโยบายด้านการศึกษาของประเทศไทยในช่วง 15 ปี

ปีงบประมาณ	จุดเน้นนโยบายด้านการศึกษา
2550	<p>เร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำความรู้ มุ่งมั่นที่จะขยายโอกาสทางการศึกษา ของประชาชนให้กว้างขวางและทั่วถึง โดยคำนึงถึงการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษาทุกระดับ เสริมสร้างความตระหนักในคุณค่าของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีชีวิตประชาธิปไตย พัฒนาคอนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของ กระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันทาง ศาสนา และสถาบันการศึกษา การจัดการศึกษาจะเน้นการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่ สถานศึกษาและท้องถิ่น รวมทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคเอกชน เพื่อให้ การศึกษาสร้างคนและสร้างความรู้สู่สังคมคุณธรรม คุณภาพ สมรรถภาพ และ ประสิทธิภาพ</p>
2551	<ol style="list-style-type: none"> 1. ยกกระดับคุณภาพการศึกษาของคนไทยอย่างมีบูรณาการและสอดคล้องกันตั้งแต่ระดับ ปฐมวัยจนถึงอุดมศึกษาทั้งในและนอกระบบการศึกษา และสร้างระบบการเรียนรู้ตลอด ชีวิต 2. พัฒนาหลักสูตร ปรับระบบการผลิตและพัฒนาครูให้มีคุณภาพและคุณธรรมอย่างทั่วถึง ต่อเนื่อง และก้าวทันการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ 3. ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียน การสอน และการเรียนรู้อย่างจริงจัง จัดให้มีการเข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงอย่างกว้างขวาง พร้อมทั้งจัดหาอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อประกอบการเรียนการสอนให้โรงเรียน อย่างทั่วถึง 4. ดำเนินการให้บุคคลมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษา 12 ปีโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย รวมทั้ง สนับสนุนผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรืออยู่ในสภาวะยากลำบาก ให้ได้รับการศึกษา และเพิ่มโอกาสให้แก่เยาวชนในการศึกษาต่อผ่านกองทุนให้กู้ยืมที่ผูกพันกับรายได้ใน

ปีงบประมาณ	จุดเน้นนโยบายด้านการศึกษา
	<p>อนาคต และเชื่อมโยงกับนโยบายการผลิตบัณฑิตเพื่อตอบสนองความต้องการบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถของประเทศ รวมทั้งต่อยอดให้ทุนการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ</p> <p>5. สนับสนุนการผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาคการผลิตและบริการ และเร่งผลิตกำลังคนระดับอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพเพื่อสนับสนุนความสามารถในการแข่งขันของประเทศในสาขาต่าง ๆ เช่น ปีโตรเคมี ซอฟต์แวร์ อาหาร สิ่งทอ บริการสุขภาพและการท่องเที่ยว และการบริหารจัดการขนส่งสินค้าและบริการ เป็นต้น ด้วยความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการ สถาบันการศึกษา และสถาบันเฉพาะทาง ตลอดจนให้มีการรับรองคุณวุฒิวิชาชีพตามมาตรฐานสากล</p> <p>6. ขยายบทบาทของระบบการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ผ่านองค์กรต่าง ๆ เช่น สำนักงานบริหารจัดการองค์ความรู้ ระบบห้องสมุดสมัยใหม่ หรืออุทยานการเรียนรู้ พิพิธภัณฑ์เพื่อการเรียนรู้แห่งชาติ ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ ศูนย์พัฒนาด้านกีฬา ดนตรี ศิลปะ ศูนย์บำบัดและพัฒนาศักยภาพของบุคคลออทิสติก เด็กสมาธิสั้น และผู้ด้อยโอกาสอื่น ๆ ศูนย์การเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร</p>
2552	<ol style="list-style-type: none"> 1. การสร้างโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต 2. การยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา 3. การพัฒนาขีดความสามารถของประเทศโดยใช้ความรู้เป็นฐาน 4. การพัฒนาการศึกษาเพื่อความมั่นคงของรัฐ 5. การพัฒนาระบบบริหารจัดการและกฎหมายด้านการศึกษา 6. การศึกษาและวิจัยเพื่อให้บริการรักษาพยาบาลและส่งเสริมสุขภาพ 7. การปลูกจิตสำนึกและกระตุ้นให้เกิดการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมไทย
2555	<ol style="list-style-type: none"> 1. เร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการปฏิรูประบบความรู้ของสังคมไทย 2. สร้างโอกาสทางการศึกษา กระจายโอกาสทางการศึกษาในสังคมไทย โดยจัดให้มี “โครงการเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาที่ผูกพันกับรายได้ในอนาคต” และ “โครงการ 1 อำเภอ 1 ทุน” 3. ปฏิรูปครู ยกฐานะให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงอย่างแท้จริง 4. จัดการศึกษาขั้นอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน ทั้งในปริมาณและคุณภาพ 5. เร่งพัฒนาการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้ทัดเทียมกับนานาชาติ 6. สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างทุนปัญญาของชาติ

ปีงบประมาณ	จุดเน้นนโยบายด้านการศึกษา
	7. เพิ่มขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับการเปิดเสรีประชาคมอาเซียน
2556	<p>นโยบายที่ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาและคุณภาพผู้ศึกษา <ol style="list-style-type: none"> (1.1) การปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาทุกระดับ (1.2) การผลิตและพัฒนากำลังคนให้ตรงกับอุปสงค์ทั้งภายในประเทศและระดับสากล (1.3) การปลูกฝังคุณธรรมและจิตสำนึกประชาธิปไตย (1.4) การพัฒนาคุณภาพครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา (1.5) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้เป็นประโยชน์ในการยกระดับคุณภาพการศึกษา 2. การสร้างโอกาสทางการศึกษา <ol style="list-style-type: none"> 2.1 สร้างโอกาสทางการศึกษาให้ครอบคลุมผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการทุพพลภาพ 2.2 การศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต 3. การนำสันติสุขสู่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ 4. การแก้ไขปัญหายาเสพติด 5. การจัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์แบบพกพา (แท็บเล็ต) 6. การวิจัยและพัฒนา 7. กองทุนตั้งตัวได้ 8. การผลักดันการปฏิรูปการเมืองเพื่อให้มีรัฐธรรมนูญของประชาชน 9. งบประมาณ 10. การบริหารจัดการ <ol style="list-style-type: none"> (10.1) การบริหารให้ยึดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (10.2) การดูแลเรื่องการล่องละเมิดทางเพศในสถานศึกษาอย่างจริงจัง (10.3) การพัฒนาประสิทธิภาพสถานศึกษา (10.4) การเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน 11. การบูรณาการการทำงานร่วมกับกระทรวง/หน่วยงานอื่นในการขับเคลื่อนนโยบาย <ol style="list-style-type: none"> นโยบายที่ 1 การศึกษาขั้นพื้นฐาน นโยบายที่ 2 การผลิตและพัฒนากำลังคน นโยบายที่ 3 การปฏิรูปกระบวนการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน นโยบายที่ 4 การปฏิรูประบบการสรรหา การผลิตและการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา

ปีงบประมาณ	จุดเน้นนโยบายด้านการศึกษา
	<p>นโยบายที่ 5 การเรียนรู้ตลอดชีวิต</p> <p>นโยบายที่ 6 การปฏิรูปการบริหารและการจัดการศึกษา</p>
2557	<ol style="list-style-type: none"> 1. เร่งรัดปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบ และกระบวนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งระบบให้มีประสิทธิภาพ ทันสมัย ทันเหตุการณ์ทันโลก ให้สำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม 2. เร่งพัฒนาความแข็งแกร่งทางการศึกษา ให้ผู้เรียนทุกระดับทุกประเภทรวมถึงเด็กพิการ และด้อยโอกาส มีความรู้และทักษะแห่งโลกยุคใหม่ควบคู่กันไปโดยเฉพาะทักษะการอ่าน เขียน และการคิด เพื่อให้มีความพร้อมเข้าสู่การศึกษาระดับสูง และโลกของการทำงาน 3. เร่งปรับระบบสนับสนุนการจัดการศึกษา ที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน มีการประสานสัมพันธ์กับเนื้อหา ทักษะและกระบวนการเรียนการสอนประกอบไปด้วย มาตรฐานและการประเมิน หลักสูตรและการสอน การพัฒนาทางวิชาชีพ สภาพแวดล้อม การเรียนรู้ 4. ยกระดับความแข็งแกร่งมาตรฐานวิชาชีพครูและผู้บริหารสถานศึกษาให้ครูเป็นผู้ที่มีความสามารถและทักษะที่เหมาะสมกับการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการบริหารจัดการ และเป็นผู้นำทางวิชาการ ครูและผู้บริหารสถานศึกษาประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน สร้างความมั่นใจและไว้วางใจ ส่งเสริมให้รับผิดชอบต่อผลที่เกิดกับนักเรียนที่สอดคล้องกับวิชาชีพ 5. เร่งสร้างระบบให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นองค์กรคุณภาพที่แข็งแกร่ง และมีประสิทธิภาพ มีความสามารถรับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพ และมาตรฐานได้เป็นอย่างดี 6. เร่งรัดปรับปรุงโรงเรียนให้เป็นองค์กรที่มีความเข้มแข็ง มีแรงบันดาลใจและมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ชัดเจน เป็นสถานศึกษาคุณภาพและมีประสิทธิภาพ ที่สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพและมาตรฐานระดับสากล 7. สร้างระบบการควบคุมการจัดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาที่มีข้อมูล สารสนเทศ และข่าวสาร เกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนอย่างพร้อมบริบูรณ์และมีนโยบายการประเมินผลอย่างเป็นรูปธรรม 8. สร้างวัฒนธรรมใหม่ในการทำงาน เร่งรัดการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบ ปรับปรุงระบบของโรงเรียน ให้เป็นแบบร่วมคิดร่วมทำ การมีส่วนร่วม และการ

ปีงบประมาณ	จุดเน้นนโยบายด้านการศึกษา
	<p>ประสานงาน สามารถใช้เครือข่ายการพัฒนาการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับโรงเรียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรวิชาชีพกลุ่มบุคคล องค์กรเอกชน องค์กรชุมชน และ องค์กรสังคมอื่น</p> <p>9. เร่งปรับระบบการบริหารงานบุคคล มุ่งเน้นความถูกต้อง เหมาะสมและเป็นธรรม ให้ เป็นปัจจัยหนุนในการเสริมสร้างคุณภาพและประสิทธิภาพขวัญและกำลังใจ สร้างภาวะ จูงใจ แร่งบันดาลใจ และความรับผิดชอบในความสำเร็จตามภาระหน้าที่</p> <p>10. มุ่งสร้างพลเมืองดีที่ตื่นตัวและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมพหุวัฒนธรรมได้และทำให้ การศึกษานำการแก้ปัญหาสำคัญของสังคม</p> <p>11. ทุ่มมาตรการเพื่อยกระดับคุณภาพสถานศึกษาที่พัฒนาแล้วและโรงเรียนขนาดเล็ก ที่ไม่ได้คุณภาพ เพื่อไม่ให้ผู้เรียนต้องเสียโอกาสได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ</p>
2558	<p>1. การปกป้องและเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์</p> <p>2. การลดความเหลื่อมล้ำของสังคม และการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ</p> <p>3. การศึกษาและการเรียนรู้ การทำนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม</p> <p>(3.1) จัดให้มีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้</p> <p>(3.2) ในระยะเฉพาะหน้า จะปรับเปลี่ยนการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการศึกษา ให้สอดคล้องกับความจำเป็นของผู้เรียนและลักษณะพื้นที่ของสถานศึกษา</p> <p>(3.3) ให้องค์กรภาคประชาสังคม ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ ประชาชนทั่วไปมีโอกาสร่วมจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและทั่วถึง</p> <p>(3.4) พัฒนาคนทุกช่วงวัยโดยส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต</p> <p>(3.5) ส่งเสริมอาชีวศึกษาและการศึกษาระดับวิทยาลัยชุมชน</p> <p>(3.6) พัฒนาระบบการผลิตและพัฒนาครูที่มีคุณภาพและจิตวิญญาณของความเป็น ครูเน้นครูผู้สอนให้มีวุฒิตรงตามวิชาที่สอน นำเทคโนโลยีสารสนเทศและเครื่องมือที่ เหมาะสมมาใช้ในการเรียนการสอน</p> <p>(3.7) ทะนุบำรุงและอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ๆ</p> <p>(3.8) อนุรักษ์ พื้นฟูและเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรม ภาษาไทยและภาษาถิ่นภูมิ ปัญญาท้องถิ่นรวมทั้งความหลากหลายของศิลปวัฒนธรรมไทย</p> <p>(3.9) สนับสนุนการเรียนภาษาต่างประเทศ วัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้านและ วัฒนธรรมสากลและการสร้างสรรค์งานศิลปะและวัฒนธรรมที่เป็นสากล</p> <p>(3.10) ปลุกฝังค่านิยมและจิตสำนึกที่ดี รวมทั้งสนับสนุนการผลิตสื่อคุณภาพเพื่อ</p>

ปีงบประมาณ	จุดเน้นนโยบายด้านการศึกษา
	<p>เปิดพื้นที่สาธารณะให้เยาวชนและประชาชนได้มีโอกาสแสดงออกอย่างสร้างสรรค์</p> <p>4. นโยบายทั่วไป 7 นโยบายเฉพาะ และ 10 นโยบายเร่งด่วน ดังนี้</p> <p>(4.1) การพัฒนาและปฏิรูปการศึกษา</p> <p>(4.2) การสร้างโอกาสทางการศึกษาในสังคมไทย</p> <p>(4.3) การพัฒนาระบบการจัดการศึกษาและการพัฒนาหลักสูตรทางการศึกษา</p> <p>(4.4) การส่งเสริมและยกสถานะของครู ซึ่งเป็นบุคลากรหลักในระบบการศึกษา</p> <p>(4.5) การบริหารและการปฏิบัติราชการกระทรวงในทุกกระดับ</p> <p>5. นโยบายเฉพาะ (ดำเนินการให้เห็นผลใน 1 ปี)</p> <p>(5.1) การพัฒนาการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้และสนับสนุนการแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้</p> <p>(5.2) การเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 และการดำรงความต่อเนื่องภายหลังการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน</p> <p>(5.3) การพัฒนาศักยภาพการแข่งขันและสนับสนุนการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน</p> <p>(5.4) การมุ่งเน้นการผลิตและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ</p> <p>(5.5) การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาให้ทันสมัย</p> <p>(5.6) การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติราชการตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2558 ของกระทรวงศึกษาธิการ</p> <p>(5.7) การดำเนินการตามแผนการศึกษาแห่งชาติและปฏิรูปการศึกษา</p> <p>6. นโยบายเร่งด่วน (ดำเนินการให้เห็นผลใน 3 เดือน)</p> <p>(6.1) เร่งสำรวจและให้ความช่วยเหลือเยียวยา รวมทั้งฟื้นฟูโรงเรียน สถานศึกษา นักเรียน นักศึกษา ครูอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์อุทกภัยโดยเร็ว</p> <p>(6.2) เร่งแก้ไขปัญหาความรุนแรงและเหตุทะเลาะวิวาทของนักศึกษาอาชีวศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง</p> <p>(6.3) เร่งสร้างค่านิยมอาชีวศึกษา ปรับภาพลักษณ์ และกำหนดมาตรการเพื่อจูงใจให้นักเรียนนักศึกษา พ่อแม่และผู้ปกครอง มีความยินดีและส่งเสริมให้บุตรหลานเข้ารับการศึกษาในสายอาชีวศึกษาเพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะวิชาชีพที่ขาดแคลนและเป็นความต้องการของตลาดแรงงาน</p>

ปีงบประมาณ	จุดเน้นนโยบายด้านการศึกษา
	<p>(6.4) ทบทวนหลักสูตร การเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนากระบวนการคิด วิเคราะห์ มีเวลาทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ รวมทั้งปลูกฝังในเรื่องค่านิยมหลัก มีคุณธรรม จริยธรรม สร้างวินัย จิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคม การยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และความภาคภูมิใจ ในการเป็นคนไทย</p> <p>(6.5) เร่งพิจารณาทบทวนการอุดหนุนรายหัวแก่นักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งของภาครัฐและเอกชน การช่วยเหลือค่าอุปกรณ์การเรียนของนักเรียนสายอาชีพ อาชีวศึกษา และการช่วยเหลือเด็กยากจน พิการ และด้อยโอกาส</p> <p>(6.6) เร่งขยายบทบาทของภาคเอกชนในการมีส่วนร่วมในระบบการศึกษา โดยเฉพาะการจัดทำข้อตกลงระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจเอกชนในการให้การสนับสนุน และการรับนักเรียนนักศึกษาเข้าทำงานหลังสำเร็จการศึกษา และการสนับสนุนอื่น ๆ ให้เพิ่มมากขึ้น</p> <p>(6.7) เร่งปรับระบบการบรรจุครูและการรับรองมาตรฐานวิชาชีพครูให้เอื้อต่อการเพิ่มโอกาสให้มีบุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์ที่เหมาะสมเข้ามาในระบบการศึกษา เพิ่มมากขึ้น เพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูและบุคลากรอาชีวศึกษา และครูสาขาขาดแคลนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน</p> <p>(6.8) เร่งทบทวนมาตรการการจัดกิจกรรมรับน้องของนักเรียนนักศึกษาในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ และมาตรการติดตาม ควบคุม การลักลอบการจัดกิจกรรมรับน้อง ทั้งภายในและภายนอกสถาบันการศึกษาให้เป็นไปในแนวทางที่สร้างสรรค์ ปลอดภัย ปราศจากการใช้ความรุนแรง การละเมิดและคุกคามทางเพศรวมทั้งไม่ขัดต่อหลักศีลธรรม ขนบประเพณีอันดีงาม และเป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชน โดยให้มีผลบังคับใช้ให้ทุกสถาบันศึกษายึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติอย่างเคร่งครัด</p> <p>(6.9) เร่งทบทวนมาตรการความปลอดภัยสำหรับสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมทัศนศึกษาสถานศึกษา และมาตรการความปลอดภัยในการเดินทาง และการขนส่งเป็นหมู่คณะของนักเรียน นักศึกษา ครูอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา โดยให้มีผลบังคับใช้ให้ทุกสถาบันศึกษายึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติอย่างเคร่งครัด</p> <p>(6.10) เร่งดำเนินการตามนโยบายเร่งด่วนของคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับด้าน การศึกษาทั้งที่เป็นหน่วยรับผิดชอบหลักและหน่วยสนับสนุน ให้เห็นผลในทางปฏิบัติอย่าง เป็นรูปธรรมและเป็นไปตามเป้าหมายและกรอบระยะเวลาที่กำหนด</p>

ปีงบประมาณ	จุดเน้นนโยบายด้านการศึกษา
2559	<p>นโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ทักษะการคิดวิเคราะห์</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เร่งรัดปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบและกระบวนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งระบบให้มีประสิทธิภาพ ทันสมัย ทันเหตุการณ์ทันโลก ให้สำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม 2. เร่งพัฒนาความแข็งแกร่งทางการศึกษา ให้ผู้เรียนทุกระดับทุกประเภท รวมถึงเด็กพิการ และด้อยโอกาส มีความรู้ และทักษะแห่งโลกยุคใหม่ควบคู่กันไป โดยเฉพาะทักษะการอ่าน เขียน และการคิด เพื่อให้มีความพร้อมเข้าสู่การศึกษาระดับสูง และโลกของการทำงาน 3. เร่งปรับระบบสนับสนุนการจัดการศึกษา ที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันมีการประสานสัมพันธ์กับเนื้อหา ทักษะ และกระบวนการเรียนการสอน ประกอบไปด้วย มาตรฐานและการประเมิน หลักสูตรและการสอน การพัฒนาทางวิชาชีพ สภาพแวดล้อม การเรียนรู้ 4. ยกระดับความแข็งแกร่งมาตรฐานวิชาชีพครูและผู้บริหารสถานศึกษา ให้ครูเป็นผู้ที่มีความสามารถและทักษะที่เหมาะสมกับการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการบริหารจัดการ และเป็นผู้นำทางวิชาการ ครูและผู้บริหารสถานศึกษาประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน สร้างความมั่นใจและไว้วางใจ ส่งเสริมให้รับผิดชอบต่อผลที่เกิดกับนักเรียน ที่สอดคล้องกับวิชาชีพ 5. เร่งสร้างระบบให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นองค์กรคุณภาพที่แข็งแกร่งและมีประสิทธิภาพ เพื่อการให้บริการที่ดีมีความสามารถรับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพ และมาตรฐานได้เป็นอย่างดี 6. เร่งรัดปรับปรุงโรงเรียนให้เป็นองค์กรที่มีความเข้มแข็ง มีแรงบันดาลใจ และมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ชัดเจน เป็นสถานศึกษาคุณภาพ และมีประสิทธิภาพที่สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพและมาตรฐานระดับสากล 7. สร้างระบบการควบคุมการจัดการการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ที่มีข้อมูลสารสนเทศ และข่าวสาร เกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนอย่างพร้อมบริบูรณ์ และมีนโยบายการติดตามประเมินผลอย่างเป็นรูปธรรม 8. สร้างวัฒนธรรมใหม่ในการทำงาน ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อการให้บริการที่ดีทั้งส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค เร่งรัดการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบ ส่งเสริมการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม ปรับปรุงระบบของโรงเรียน ให้เป็นแบบร่วมคิดร่วมทำการมีส่วนร่วม และการประสานงาน สามารถใช้เครือข่ายการพัฒนาการศึกษาระหว่าง

ปีงบประมาณ	จุดเน้นนโยบายด้านการศึกษา
	<p>โรงเรียนกับโรงเรียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรวิชาชีพ กลุ่มบุคคล องค์กรเอกชน องค์กรชุมชน และองค์กรสังคมอื่น</p> <p>9. เร่งปรับระบบการบริหารงานบุคคลมุ่งเน้นความถูกต้อง เหมาะสม เป็นธรรมปราศจากคอร์รัปชัน ให้เป็นปัจจัยหนุนในการเสริมสร้างคุณภาพและประสิทธิภาพ ขวัญและกำลังใจ สร้างภาวะจูงใจ แรงบันดาลใจ และความรับผิดชอบในความสำเร็จตามภาระหน้าที่</p> <p>10. มุ่งสร้างพลเมืองดี ที่ตื่นตัว และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมพหุวัฒนธรรมได้ และทำให้การศึกษานำการแก้ปัญหาสำคัญของสังคม รวมทั้งปัญหาการคอร์รัปชัน</p> <p>11. ทุ่มมาตรการเพื่อยกระดับคุณภาพสถานศึกษาที่พัฒนาแล้วหลัง และโรงเรียนขนาดเล็กที่ไม่ได้คุณภาพ เพื่อไม่ให้ผู้เรียนต้องเสียโอกาสได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ</p>
2560	<p>นโยบายที่ 1 การปกป้องและเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์</p> <p>นโยบายที่ 2 การรักษาความมั่นคงของรัฐและการต่างประเทศ</p> <p>นโยบายที่ 3 การลดความเหลื่อมล้ำของสังคมและการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ</p> <p><u>ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. พัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต 2. การยกระดับการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพเท่าเทียมและทั่วถึง 3. ปลุกฝังระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ 4. การสร้างเสริมให้คนมีสุขภาวะที่ดี 5. การสร้างความอยู่ดี มีสุขของครอบครัวไทย
2561	<p>นโยบายที่ 1 ด้านการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง</p> <p><u>ยุทธศาสตร์ที่ 1 จัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง</u></p> <p>นโยบายที่ 2 ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน</p> <p><u>ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาคุณภาพผู้เรียน และส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อสร้างขีดความสามารถ ในการแข่งขัน</u></p> <p>นโยบายที่ 3 ด้านการส่งเสริม พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา</p> <p><u>ยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา</u></p> <p>นโยบายที่ 4 ด้านโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียม การเข้าถึงบริการทางการศึกษา</p>

ปีงบประมาณ	จุดเน้นนโยบายด้านการศึกษา
	<p>ยุทธศาสตร์ที่ 4 ขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ</p> <p>นโยบายที่ 5 ด้านการจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม</p> <p>ยุทธศาสตร์ที่ 5 จัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม</p> <p>นโยบายที่ 6 ด้านการพัฒนาระบบบริหารจัดการและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา</p> <p>ยุทธศาสตร์ที่ 6 พัฒนาระบบบริหารจัดการและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา</p>
2562	<p>นโยบายที่ 1 จัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง</p> <p>นโยบายที่ 2 พัฒนาคุณภาพผู้เรียน</p> <p>นโยบายที่ 3 พัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา</p> <p>นโยบายที่ 4 สร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพ มีมาตรฐาน และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา</p> <p>นโยบายที่ 5 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ</p>
2563	<p>หลักการ</p> <ol style="list-style-type: none"> ให้ความสำคัญกับประเด็นคุณภาพและประสิทธิภาพในทุกมิติทั้งผู้เรียนครูและบุคลากรทางการศึกษาข้าราชการพลเรือนและผู้บริหารทุกระดับตลอดจนสถานศึกษาทุกระดับทุกประเภทและเป็นการศึกษาตลอดชีวิต บูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างส่วนราชการหลักองค์การมหาชนในกำกับของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการให้มีความคล่องตัวรวมทั้งหน่วยงานสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในพื้นที่ภูมิภาคให้สามารถปฏิบัติงานร่วมกันได้เพื่อดำเนินการปฏิรูปการศึกษาร่วมกับภาครัฐภาคเอกชนและภาคประชาชนตามนโยบายและพระราชรัฐ <p>ระดับก่อนอนุบาล</p> <p>เน้นประสานงานกับส่วนราชการ และชุมชนในการเตรียมความพร้อมผู้เรียนในด้านสุขภาพและโภชนาการและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับระบบโรงเรียนปกติ</p> <p>ระดับอนุบาล</p> <p>เน้นสร้างความร่วมมือกับพ่อแม่ผู้ปกครองและชุมชนเพื่อออกแบบกิจกรรมการพัฒนาทักษะที่สำคัญด้านต่าง ๆ เช่น ทักษะทางสมอง ทักษะความคิดความจำ ทักษะการควบคุมอารมณ์ ทักษะการรู้จักและประเมินตนเอง</p>

ปีงบประมาณ	จุดเน้นนโยบายด้านการศึกษา
	<p style="text-align: center;">ระดับประถมศึกษา</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ปลูกฝังความมีวินัย ทักษะชีวิตที่ถูกต้องโดยใช้กระบวนการลูกเสือและยุวกาชาด 2. เรียนภาษาไทยเน้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้วิชาอื่น 3. เรียนภาษาอังกฤษและภาษาพื้นถิ่น (ภาษาแม่) เน้นเพื่อการสื่อสาร 4. เรียนรู้ด้วยวิธีการ Active Learning เพื่อพัฒนากระบวนการคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงหรือจากสถานการณ์จำลองผ่านการลงมือปฏิบัติและเปิดโอกาสเปิดโลก กระตุ้นมุมมองร่วมกันของผู้เรียนและครูด้วยการจัดการเรียนการสอนในเชิงแสดงความคิดเห็นให้มากขึ้น 5. สร้างแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้และใช้ Digital เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ 6. จัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดแบบมีเหตุผลและเป็นขั้นตอน (Coding) 7. พัฒนาครูให้มีความชำนาญในการสอนภาษาอังกฤษและภาษาคอมพิวเตอร์ (Coding) 8. จัดให้มีโครงการ 1 ตำบล 1 โรงเรียนคุณภาพโดยเน้นปรับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกบริเวณโรงเรียนให้เอื้อต่อการสร้างคุณธรรมจริยธรรมและจิตสาธารณะ <p style="text-align: center;">ระดับมัธยมศึกษา</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรม คณิตศาสตร์ (STEM) และภาษาต่างประเทศ (ภาษาที่สาม) 2. จัดการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อสร้างทักษะพื้นฐานที่เชื่อมโยงสู่การสร้างอาชีพและการมีงานทำเช่น ทักษะด้านกีฬาที่สามารถพัฒนาไปสู่ นักกีฬาอาชีพ ทักษะภาษาเพื่อเป็นภาคี <p style="text-align: center;">ระดับอาชีวศึกษา</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. จัดการศึกษาในระบบทวิภาคีให้ผู้เรียนมีทักษะและความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน 2. เรียนภาษาอังกฤษเพื่อเพิ่มทักษะสำหรับใช้ในการประกอบอาชีพ 3. เรียนรู้การใช้ดิจิทัลเพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำหรับในการสร้างอาชีพ 4. จัดตั้งศูนย์ประสานงานการผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาในภูมิภาค <p style="text-align: center;">การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เรียนรู้การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำหรับหาช่องทางในการสร้างอาชีพ 2. จัดทำหลักสูตรพัฒนาอาชีพที่เหมาะสมสำหรับผู้เข้าสู่สังคมสูงอายุ

4.1.18 ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย

1. นโยบายที่กำหนดควรจะเป็นไปในทิศทางที่บ่งถึงความสำเร็จของการศึกษาในภาพรวมว่าต้องการให้การศึกษามีความสำเร็จในลักษณะไหน อย่างไรบ้าง
2. นโยบายการศึกษาควรแสดงให้เห็นชัดเจนว่าจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำด้านการเข้าถึงและคุณภาพของการศึกษาได้อย่างไร
3. ในการกำหนดนโยบายควรต้องบอกแนวปฏิบัติหลักๆ ที่จะทำให้นโยบายนั้นประสบความสำเร็จเพื่อให้ระดับเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถดำเนินการตามได้
4. นโยบายการศึกษาควรให้โอกาสกับผู้ด้อยโอกาสและเสียเปรียบในสังคมให้มาก ซึ่งปรากฏชัดในการจัดตั้งกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา
5. นโยบายการศึกษาควรกล่าวถึงทิศทางและความเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ทางการศึกษาประกอบด้วย เช่น นโยบายพื้นที่นวัตกรรม หรือ โรงเรียนดีประจำตำบล นโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ รวมถึงการออกแบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับโลกของงานในอนาคต
6. ควรมีการประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายโดยกำหนดช่วงเวลาว่าจะประเมินช่วงไหนอย่างไร เพื่อปรับปรุงและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
7. การกำหนดให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องให้มากที่สุดในการจัดทำนโยบาย เพื่อความร่วมมือและความสำเร็จ
8. เปิดโอกาสให้พื้นที่และสถานศึกษามีอิสระในการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ นโยบายการเรียนรู้ และการจัดสรรทรัพยากรที่ได้รับ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

4.1.19 ข้อเสนอแนะระดับพื้นที่

1. ควรกำหนดเป้าหมายและผลสำเร็จของงานระดับพื้นที่ให้มากที่สุด
2. ระดับพื้นที่ควรกำหนดขั้นตอนและระยะเวลาในการดำเนินงาน
3. ควรกำหนดเป้าหมายในเชิงนวัตกรรมที่เหมาะสมกับพื้นที่นั้นๆ
4. ควรกำหนดบทบาทและหน้าที่ของบุคลากรที่รับผิดชอบเรื่องนโยบายอย่างชัดเจน
5. นโยบายระดับพื้นที่ควรสอดคล้องกับนโยบายของชาติ
6. ควรมีแนวคิดใหม่ๆ อย่างสร้างสรรค์ที่เหมาะสมกับความเฉพาะของพื้นที่ หรือ ปฏิบัติตามนโยบายระดับประเทศ

7. ในระดับพื้นที่ด้วยกันควรมีนโยบายเครือข่ายในระดับพื้นที่ เพื่อประสานความร่วมมือและเกิดพลังในการทำงาน
8. ควรส่งเสริมความสามารถของบุคลากรระดับพื้นที่ให้สูงขึ้น (Empowerment)

4.1.20 ข้อเสนอแนะระดับสถานศึกษา

1. การประสานการทำงานร่วมกัน ก่อให้เกิดชุมชนการเรียนรู้ของครูอย่างแท้จริงทั้งในภาพของการจัดการเรียนการสอนทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน รวมถึงการบริหารจัดการภาระงานอื่น เพื่อให้เกิดความเข้าใจในงานที่ทำ สร้างความสุขในการทำงานให้เกิดขึ้นจริง
2. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 เพื่อก้าวสู่การพัฒนานวัตกรรมตามระดับขั้นของผู้เรียน
3. ควรเน้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรักในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
4. ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เป็นรายบุคคลเพื่อการเติบโตเต็มตามศักยภาพ

4.2 สรุปสถานะการศึกษาไทย พ.ศ. 2561 – 2562

4.2.1 สถานะการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมไทยในปี พ.ศ. 2561 – 2562 (ครึ่งปีแรก)

1. สถานะการเมือง การเมืองในรอบปี พ.ศ. 2561 – 2562 เป็นผลต่อเนื่องจากการทำรัฐประหารปี พ.ศ. 2557 การบริหารราชการอยู่ภายใต้การนำของรัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) มีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับปี 2560 มีการลงมติและประกาศใช้ในปีเดียวกัน การบริหารราชการเกี่ยวข้องกับการศึกษาที่สำคัญคือ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา การร่างพรบ.การศึกษาแห่งชาติ การออกพรบ. การพัฒนาเด็กปฐมวัยและกฎหมายการศึกษาอื่น ๆ จัดตั้งกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) หลังคณะกรรมการจัดการเลือกตั้งชุดที่แต่งตั้งโดยรัฐบาล คสช. ได้จัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไป สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ 24 มีนาคม 2562 และประกาศผลการเลือกตั้งอย่างเป็นทางการในเดือนพฤษภาคม 2562 การประชุมร่วมระหว่างสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา เพื่อลงคะแนนเลือกตั้งผู้ได้รับการเสนอชื่อเป็นนายกรัฐมนตรีของพรรคการเมืองต่างๆ ในวันที่ 5 มิถุนายน 2562 พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้รับเลือกให้เป็นนายกรัฐมนตรี

2. สถานะทางเศรษฐกิจ ในแง่เศรษฐกิจมหภาค (การผลิตและการบริโภคของคนทั้งประเทศ) เศรษฐกิจไทยในรอบปี 2561 มีการขยายตัวร้อยละ 4.1 ส่วนใหญ่มาจากการลงทุนและการผลิตของภาคเอกชนทั้งในสาขาอุตสาหกรรม การค้า โรงแรม ภัตตาคาร คมนาคม การส่งออกสินค้าและบริการ

รายได้จากการท่องเที่ยว การลงทุนและการกระตุ้นเศรษฐกิจโดยโครงการและการใช้จ่ายของภาครัฐ ในขณะที่สาขาเกษตรและก่อสร้างอยู่ในภาวะชะลอตัว จากสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2561) ในปี 2562 คาดว่าเศรษฐกิจไทยน่าจะขยายตัวในอัตราลดลงจากปี 2561 เล็กน้อย เนื่องจากเศรษฐกิจโลกมีแนวโน้มจะขยายตัวแบบชะลอตัว มีปัญหาเรื่องนโยบายการค้าระหว่างประเทศแบบชาตินิยมของสหรัฐฯ และการตอบโต้ของประเทศคู่ค้าที่สำคัญ เช่น จีน ความไม่แน่นอนของข้อสรุปการออกจากสมาชิกสหภาพยุโรป ของสหราชอาณาจักร (อังกฤษ) ความเสี่ยงจากการกระทบกระทั่งเรื่องเขตแดน ทรัพยากร และปัญหาความขัดแย้งระหว่างบางประเทศในบางอาณานิคม รวมทั้งความเปราะบางของความขัดแย้งการเมืองภายในประเทศไทย

3. สภาวะทางสังคม ยังคงมีปัญหาในหลายด้าน อาทิ ปัญหาเด็กและเยาวชน อาชญากรรม ยาเสพติด สาธารณสุข สภาพแวดล้อม อันมีผลสืบเนื่องจากโครงสร้างและนโยบายทางพัฒนาเศรษฐกิจแนวทุนนิยมอุตสาหกรรมที่ทำให้สภาพเมืองขยายตัว สังคมเน้นการแข่งขันและการบริโภค และจากการที่นโยบายของภาครัฐเน้นการเร่งรัดการเติบโตทางเศรษฐกิจมากกว่าการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคมเพื่อความเป็นธรรมและเพื่อคุณภาพชีวิต สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2561)

กล่าวโดยสรุปคือ ปัญหาทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของไทย ในหลายเรื่องที่ได้กล่าวมา โดยเฉพาะเรื่องกระจายทรัพยากร รายได้ ระดับการศึกษา การได้รับบริการที่จำเป็นจากรัฐ ฯลฯ อย่างไม่ทั่วถึง ไม่เป็นธรรม และปัญหาสังคมด้านต่าง ๆ ของเด็กและเยาวชน มีผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อเรื่องการศึกษาของเด็กเยาวชนไทยอย่างมาก เราไม่อาจมองเฉพาะเรื่องการจัดการศึกษาแบบโดด ๆ ได้ หากควรจะต้องทำความเข้าใจว่าเรื่องการเมือง เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ทั้งหมดเป็นเรื่องที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกัน ดังนั้นในการคิดถึงเรื่องปัญหาและการปฏิรูปการศึกษาจึงควรจะต้องตระหนักถึงความจำเป็นของการปฏิรูปทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ในแนวทางที่จะช่วยเหลือประชาชนทั่วประเทศให้ได้รับสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคทางโอกาสในทางเศรษฐกิจ สังคม อย่างทั่วถึง เป็นธรรม ควบคู่กันไปด้วย

4.2.2 สภาวะการศึกษาไทย ปี 2561/2562

หนังสือสถิติการศึกษาของประเทศไทยปีการศึกษา 2559-2560 โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้เขียนบทสรุปผู้บริหารมีประเด็นที่น่าสนใจ คือ คณะรักษาความสงบแห่งชาติได้มีคำสั่ง ที่ 28/2559 วันที่ 15 เม.ย. 2559 เรื่อง ให้จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 15 ปี โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา (อนุบาล) (ถ้ามี) ระดับประถมศึกษา จนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.3) หรือเทียบเท่า และให้หมายความรวมถึงการศึกษาพิเศษและการศึกษาสงเคราะห์

1. การเข้าถึงการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมและประถม ปัญหาเด็กได้เข้าเรียนช้ากว่าเกณฑ์อายุในระดับการศึกษาต่าง ๆ ที่ทางการกำหนดไว้ ทำให้สถิติสัดส่วนผู้เข้าเรียนต่อจำนวนประชากรในวัยเดียวกันไม่ได้สะท้อนอย่างแม่นยำ ส่งผลถึงการเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐานในอนาคต การเข้าถึงการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น อยู่ที่ร้อยละ 77.9 โดยที่มีเด็กที่ไม่รับการศึกษา (OOSC) ร้อยละ 22.1 การเข้าถึงการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อายุ 15-17 ปี มีอัตราการเข้าเรียนสุทธิแบบปรับ (ANER) อยู่ที่ร้อยละ 55.3 โดยที่มีเด็กที่ไม่รับการศึกษา (OOSC) ร้อยละ 44.7

2. อัตราส่วนนักเรียนนักศึกษาต่อประชากร ปีการศึกษา 2560 สูงกว่าปีการศึกษา 2559 ทุกระดับการศึกษา ยกเว้นระดับอุดมศึกษาที่มีอัตราส่วนลดลงเล็กน้อย จากร้อยละ 59.5 ของประชากรในวัยเดียวกันในปีการศึกษา 2559 เป็น 58.5 ในปีการศึกษา 2560

3. การพัฒนากำลังคนสายอาชีพ เป้าหมายในการเพิ่มสัดส่วนนักเรียนสายอาชีวะให้สูงขึ้นยังไม่ประสบความสำเร็จ สัดส่วนนักเรียนสายอาชีวศึกษามีแนวโน้มลดลงตั้งแต่ปีการศึกษา 2550 ที่อยู่ร้อยละ 39.8 ลดลงอย่างต่อเนื่องและคงที่ในปีการศึกษา 2556-2558 เหลือประมาณร้อยละ 33 และเพิ่มขึ้นเล็กน้อยในช่วงปีการศึกษา 2559-2560 ปีการศึกษา 2560 สัดส่วนนักเรียนสายสามัญต่ออาชีวะอยู่ที่ร้อยละ 65.4 ต่อ 34.6

4. งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษา ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2545 เพิ่มขึ้นสูงมาตลอด จากงบ 2.2 แสนล้านบาทในปีงบประมาณ 2545 เป็น 5.5 แสนล้านบาทในปีงบประมาณ 2559 แต่หลังจากปี 2559 งบประมาณการศึกษาเริ่มลดลงบ้าง ปี 2561 อยู่ที่ 5.2 แสนล้านบาท เทียบเป็นร้อยละ 18.2 ของงบประมาณรายจ่ายประจำปีของทั้งประเทศ และเทียบเป็นร้อยละ 3.3 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ซึ่งอยู่ในเกณฑ์สูงกว่าหลายประเทศ

5. สถิติการศึกษาที่สำคัญและข้อสังเกตของผู้วิจัย

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของนักเรียน นักศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษา ประเภทสถานศึกษาของรัฐและเอกชน ปีการศึกษา 2559-2560

ระดับการศึกษา	ปีการศึกษา				
	จำนวนนักเรียน/นักศึกษา			ร้อยละ	
	รวม	รัฐ	เอกชน	รัฐ	เอกชน
รวมทั้งหมด	13,871,247	11,103,945	2,767,302	80.1	19.9
การศึกษาขั้นพื้นฐาน	11,673,165	9,253,460	2,383,705	79.5	20.5
ระดับก่อนประถมศึกษา	2,688,796	2,062,813	625,938	76.7	23.3
ระดับประถมศึกษา	4,761,465	3,697,383	1,064,082	77.7	22.3
ระดับมัธยมศึกษา	4,186,904	3,493,264	693,640	83.4	16.6
- ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	2,287,269	1,962,635	324,634	85.8	14.2
- ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	1,899,635	1,530,629	369,006	80.6	19.4
- ประเภทสามัญศึกษา	1,242,079	1,082,801	159,278	87.2	12.8
- ประเภทอาชีวศึกษา	657,556	447,828	209,728	68.1	31.9
การศึกษาระดับอุดมศึกษา	2,234,082	1,850,485	383,597	82.8	17.2
อนุปริญญา/เทียบเท่า	349,673	250,785	98,888	71.7	28.3
ปริญญาตรี	1,715,976	1,457,081	258,895	84.9	15.1
ประกาศนียบัตรบัณฑิต	10,689	7,126	3,563	66.7	33.3
ปริญญาโท	131,511	112,434	19,077	0.0	14.5
ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง	1,761	1,761	-	100.0	0.0
ปริญญาเอก	24,472	21,298	3,174	87.0	13.0

ที่มา: สกศ. สถิติการศึกษาของประเทศไทย ปีการศึกษา 2559-2560 ตารางที่ 7

เทียบกับปี 2559 กับ 2560 จำนวนนักเรียนนักศึกษาโดยรวมลดลง จาก 14,026,193 คน เป็น 13,871,247 คน เนื่องจากประชากรวัยเรียนลดลง ปี 2560 ภาครัฐยังจัดการศึกษาให้นักเรียน นักศึกษาร้อยละ 80.1 ภาคเอกชนจัดได้เพียงร้อยละ 19.9 ระดับการศึกษาที่ภาคเอกชนจัดได้มี สัดส่วนสูงหน่อย คือระดับก่อนประถมและประถม อนุปริญญา/เทียบเท่า ประกาศนียบัตรบัณฑิต สัดส่วนใกล้เคียงกันกับปี 2559

ตารางที่ 4.3 อัตราการเข้าเรียนอย่างหยاب จำแนกตามระดับการศึกษา ปีการศึกษา 2559-2560

ระดับการศึกษา	กลุ่มอายุ	2559			2560		
		ประชากร	นักเรียน	อัตรา	ประชากร	นักเรียน	อัตรา
รวมทั้งหมด	3 - 21	16,153,699	14,026,193	86.8	15,952,052	13,871,247	87
รวมทั้งหมดไม่รวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	3 - 21	16,153,699	13,086,542	81.0	15,950,052	13,003,095	81.5
การศึกษาขั้นพื้นฐาน	6 - 17	10,009,928	9,015,958	90.1	9,861,865	8,948,369	90.7
การศึกษาภาคบังคับ	6 - 14	7,298,461	7,094,475	97.2	7,191,426	7,048,734	98.0
ระดับก่อนประถมศึกษา	3 - 5	2,287,851	2,700,851	118.1	2,268,362	2,688,796	118.5
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก			939,651	41.1		868,152	38.3
อนุบาล เด็กเล็ก/ปฐมวัย			1,761,200	77.0		1,820,644	80.3
ระดับประถมศึกษา	6 - 11	4,729,741	4,817,882	101.9	4,667,488	4,761,465	102.0
ระดับมัธยมศึกษา	12 - 17	5,280,187	4,198,076	79.5	5,194,376	4,186,904	80.6
มัธยมตอนต้น	12 - 14	2,568,720	2,276,593	88.6	2,523,937	2,287,269	90.6
มัธยมศึกษาตอนปลาย	15 - 17	2,711,467	1,921,483	70.9	2,670,439	1,899,635	71.1
ประเภทสามัญศึกษา			1,270,599	46.9		1,242,079	46.5
ประเภทอาชีวศึกษา			650,884	24.0		657,556	24.6
การศึกษาระดับอุดมศึกษา	18 - 21	3,855,920	2,309,384	59.9	3,821,826	2,234,082	58.5

หมายเหตุ: ข้อมูลจำนวนนักเรียน นักศึกษา ไม่รวมการศึกษาเฉพาะทาง การศึกษาของสงฆ์แผนกสามัญศึกษา และโรงเรียนนานาชาติ

ที่มา: สกศ. สถิติการศึกษาของประเทศไทย 2559-2560

หมายเหตุ: ข้อมูลจำนวนนักเรียน นักศึกษา ไม่รวมการศึกษาเฉพาะทาง การศึกษาของสงฆ์แผนกสามัญศึกษา และโรงเรียนนานาชาติ

จากตารางที่ 4.3 ประชากรอายุ 3-21 ปี ในปีการศึกษา 2560 เข้าถึงการศึกษาโดยรวมร้อยละ 87.0 ของประชากร 15,952,052 คน มีที่ไม่ได้รับการศึกษาอยู่ร้อยละ 13.0 คิดเป็นจำนวนประชากร 2.08 ล้านคน ยิ่งการศึกษาระดับสูงขึ้นตั้งแต่ชั้นมัธยมปลายไป การได้เข้าเรียนก็จะลดลงตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 อัตราการเรียนต่อนักเรียน นักศึกษา จำแนกระดับการศึกษา ปีการศึกษา 2557-2560

ระดับการศึกษา	ปีการศึกษา 2559			ปีการศึกษา 2560		
	ผู้เข้าใหม่ ปี การศึกษา 2559	ผู้สำเร็จ ปี การศึกษา 2558	อัตรา การเรียน ต่อ	ผู้เข้าใหม่ ปี การศึกษา 2560	ผู้สำเร็จ ปี การศึกษา 2559	อัตรา การเรียน ต่อ
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม. 1/ป.6)	784,428	785,598	99.9	800,391	791,815	101.1
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	784,647	667,128	117.6	670,651	657,273	102.0
- สามัญศึกษา (ม.4/ม. 3)	440,717	667,128	66.1	426,757	657,273	64.9
- อาชีวศึกษา (ปวช.1/ ม.3)	343,930	667,128	51.6	243,894	657,273	37.1
ระดับอุดมศึกษา*						
- อนุ ปร ิ ญ ญา / เทียบเท่า (อนุปริญญา/ม.6+ ปวช.3)	165,491	555,663	29.8	216,454	504,336	42.9
- ปริญญาตรี (ปริญญาตรี/ม.6+ ปวช.3)	440,414	555,663	79.3	413,491	504,336	82.0

ที่มา: สกศ. สถิติการศึกษาของประเทศไทย 2559-2560 ตารางที่ 3

อัตราการเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลายค่อนข้างต่ำกว่าระดับอื่น ปี 2560 มีอัตราการเรียนต่อลดลงจากปี 2559 ด้วย โดยเฉพาะอาชีวศึกษา (ปวช.1/ม.3) แต่ผู้เรียนที่เรียนจบมัธยมปลายมุ่งเข้าสู่การศึกษาระดับปริญญาตรีสูง

ตารางที่ 4.5 อัตราการสำเร็จการศึกษาของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2559-2560

ระดับการศึกษา	ปีการศึกษา 2558			ปีการศึกษา 2559		
	จำนวนนักเรียนชั้นปีสุดท้ายของระดับการศึกษา	จำนวนผู้สำเร็จ	อัตราการสำเร็จการศึกษา	จำนวนนักเรียนชั้นปีสุดท้ายของระดับการศึกษา	จำนวนผู้สำเร็จ	อัตราการสำเร็จการศึกษา
ระดับประถมศึกษา	803,432	785,598	97.8	811,675	791,815	97.6
รัฐ	631,760	615,341	97.4	643,538	628,876	97.7
เอกชน	171,672	170,257	99.2	168,137	162,939	96.9
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	760,079	667,128	87.8	729,764	657,273	90.1
รัฐ	652,880	562,371	86.1	629,398	560,177	89
เอกชน	107,199	104,757	97.7	100,366	97,096	96.7
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	682,901	55,663	81.4	617,209	504,336	81.7
รัฐ	555,588	456,706	82.2	508,081	417,155	82.1
เอกชน	127,313	98,957	77.7	109,128	87,181	79.9
สามัญศึกษา	467,506	427,650	91.5	412,410	381,732	92.6
รัฐ	408,247	374,877	91.8	362,124	334,569	92.4
เอกชน	59,259	52,773	89.1	50,286	47,163	93.8
อาชีวศึกษา	215,395	128,013	59.4	1,058,871	122,604	59.9
รัฐ	147,341	81,829	55.5	145,957	82,586	56.6
เอกชน	68,054	46,184	67.9	58,842	40,018	68

ที่มา: สกศ. สถิติการศึกษาของประเทศไทย 2559-2560 (เล่มเดิม)

จากตารางที่ 4.5 อัตราการสำเร็จการศึกษาระดับประถมถึงมัธยมต้นค่อนข้างสูง (ร้อยละ 90-97) พอถึงมัธยมปลายเริ่มลดลงเหลือร้อยละ 81.7

ตารางที่ 4.6 จำนวนผู้เรียนการศึกษานอกระบบโรงเรียน จำแนกตามระดับ/ประเภทการศึกษา ปีการศึกษา 2559-2560

ระดับ/ประเภทการศึกษา	ปีการศึกษา	
	2559	2560
รวมทั้งหมด	4,834,861	5,675,342
การส่งเสริมการรู้หนังสือ (กศน.)	302,175	83,996
การจัดการศึกษาพื้นที่สูง (ศศช.)	91,178	38,933
สายสามัญศึกษา (กศน.)	2,271,551	2,150,413
ระดับประถมศึกษา	173,115	154,373
ระดับมัธยมศึกษา	2,098,436	1,996,040
มัธยมศึกษาตอนต้น	881,369	836,285
มัธยมศึกษาตอนปลาย	1,217,067	1,159,755
สายอาชีพ	2,169,957	3,402,000
หลักสูตรพิเศษ (สอศ.)	219,077	282,991
หลักสูตรที่เอกชนขออนุมัติฯ (สช.)	38,213	-
หลักสูตรอาชีพระยะสั้น (กทม.)	6,494	19,392
วิทยาลัยชุมชน (หลักสูตรระยะสั้น) (สกอ.)	19,350	27,079
กลุ่มการศึกษาอาชีพ (กศน.)	1,886,823	3,072,538
การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ	185,938	985,382
การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต	452,833	506,390
การศึกษาเพื่อสังคมและชุมชน	475,871	480,935
กระบวนการการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	278,770	580,888
โครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน	493,411	518,943

ที่มา: สกศ. สถิติการศึกษาของประเทศไทย 2559-2560 (เล่มเดิม)

ปีการศึกษา 2560 มีคนเรียนนอกระบบในปี 2560 ทุกหลักสูตรเพิ่มจากปี 2559 ค่อนข้างมาก เรื่องการศึกษานอกระบบนี้น่าจะมีการประเมินด้านคุณภาพ ทั้งจุดแข็ง จุดอ่อน การใช้งานได้จริง ฯลฯ เพื่อที่จะปรับปรุงการจัดการศึกษาประเภทนี้ให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับโลกสมัยใหม่เพิ่มขึ้น

ตารางที่ 4.7 จำนวนนักศึกษาระดับอุดมศึกษา จำแนกตามสถาบัน และเพศ ปีการศึกษา 2560

ประเภทสถาบัน	ปีการศึกษา		
	รวม	ชาย	หญิง
รวมสถาบันจำกัดรับและไม่จำกัดรับ	2,234,082	941,151	1,292,931
ต่ำกว่าปริญญาตรี	349,673	198,086	151,587
ปริญญาตรี	1,715,976	674,235	1,041,741
สูงกว่าปริญญาตรี	168,433	68,830	99,603
- ประกาศนียบัตรบัณฑิต	10,689	3,457	7,232
- ปริญญาโท	131,511	52,745	78,766
- ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง	1,761	680	1,081
- ปริญญาเอก	24,472	11,948	12,524
ประเภทสถาบันจำกัดรับ	1,951,052	825,897	1,125,155
ต่ำกว่าปริญญาตรี	349,673	198,086	151,587
ปริญญาตรี	1,471,609	572,497	899,112
สูงกว่าปริญญาตรี	129,770	55,314	74,456
- ประกาศนียบัตรบัณฑิต	10,543	3,410	7,133
- ปริญญาโท	94,064	39,849	54,215
- ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง	1,761	680	1,081
- ปริญญาเอก	23,402	11,375	12,027
ประเภทสถาบันไม่จำกัดรับ	283,030	115,254	167,776
ปริญญาตรี	244,367	101,738	142,629
สูงกว่าปริญญาตรี	38,663	13,516	25,147
- ประกาศนียบัตรบัณฑิต	146	47	99
- ปริญญาโท	37,447	12,896	24,551
- ปริญญาเอก	1,070	573	497

ที่มา: สกศ. สถิติการศึกษาของประเทศไทย 2559-2560 ตารางที่ 25

จำนวนนักศึกษาระดับอุดมศึกษาโดยรวม 2.23 ล้านคน ลดลงจากปี 2559 ที่เคยอยู่ที่ 2,309,384 คน ที่ลดลงเห็นชัดคือ จำนวนนักศึกษาประเภทสถาบันไม่จำกัดรับ จากสถิติของทั้ง 2 ปี (2559-2560) ระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี มีนักศึกษาหญิงมากกว่านักศึกษาชาย

สรุปสถานะการศึกษาไทย ปี พ.ศ. 2560 – 2561 รัฐบาลยังคงเห็นความสำคัญของการศึกษา โดยจัดสรรงบประมาณด้านการศึกษาในระดับสูง ขณะประชากรวัยเด็กและเยาวชนลดลง โอกาสในการเข้าเรียนต่อประชากรในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายลดลง สัดส่วนสำหรับผู้เรียนสายอาชีวศึกษา ยิ่งต่ำกว่าสายสามัญ สำหรับการศึกษาระงงานไทยเกือบครึ่งอยู่ในเกณฑ์ต่ำ (แรงงานมีการศึกษาระดับต่ำกว่าประถมและต่ำกว่าร้อยละ 45) ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาจากการประเมินผลทั้งประเทศ (ONET) และเปรียบเทียบระหว่างต่างประเทศ (PISA) ยังคงอยู่ในเกณฑ์ต่ำ และความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ระหว่างสถานศึกษาในกรุงเทพมหานครหรือเมืองใหญ่ที่มีเศรษฐกิจดีกับจังหวัดอื่นยังคงแตกต่างกันสูง

4.2.3 ความสามารถในการแข่งขันและสมรรถนะทางการศึกษาของไทย

ประเทศไทยซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจโลกทำให้ต้องแข่งขันระหว่างประเทศไทยกับประเทศต่าง ๆ จึงต้องวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันว่า ยังมีประเด็นใดที่ไทยจะต้องปรับปรุงแก้ไขปรับปรุง และเรียนรู้จากตัวอย่างของประเทศที่ประสบความสำเร็จ

1. สถานะเศรษฐกิจไทยโดยรวม ไทยเป็นประเทศที่มีจำนวนประชากรที่มีมากเป็นลำดับที่ 21 ของโลก และมีพื้นที่ทำการเกษตรได้ใหญ่เป็นลำดับที่ 18 ของโลก จากจำนวนประเทศต่าง ๆ ในโลก ประมาณ 200 ประเทศ มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ไทยคิดตามตัวเลขทางบัญชี (Nominal) อยู่ในลำดับที่ 24 ของโลก แต่มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัวประชากรคิดตามสัดส่วนอำนาจซื้อ (PPP) ไทยอยู่ลำดับที่ 68 ของโลก ไทยมีผลผลิตทางเศรษฐกิจคิดเป็นมูลค่าต่อหัวตามสัดส่วนอำนาจซื้อ (Purchasing Power Parity) อย่างไรก็ตามธนาคารโลกจัดให้ไทยอยู่ในกลุ่มประเทศรายได้ปานกลางค่อนข้างสูง (Upper Middle Income)

2. ความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ จากรายงานการจัดลำดับความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจขององค์กร WORLD ECONOMIC FORUM ในปี ค.ศ. 2018 (พ.ศ. 2561) ไทยได้ลำดับรวมอยู่ที่ 38 จาก 140 ประเทศ ซึ่งดีขึ้นจากปีก่อนเล็กน้อย และอยู่ระดับปานกลาง ไทยได้คะแนนและลำดับสูงในด้านระบบการคลัง การเงิน ขนาดของตลาดที่ค่อนข้างใหญ่และการเติบโตทางธุรกิจ แต่ถ้าพิจารณาถ่วงไปถึงเฉพาะเรื่องที่สำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อในอนาคต เช่น เรื่องทักษะฝีมือแรงงานและความสามารถ การคิด ประดิษฐ์สร้างสรรค์ (นวัตกรรม) ไทยได้คะแนนลำดับที่ต่ำ คือ ความสามารถทางนวัตกรรม ลำดับที่ 51 การประยุกต์ใช้ ICT (เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร) อันดับที่ 64 ทักษะ อันดับที่ 60 ซึ่งสอดคล้องกับการรายงานของ International Institute for

Management Development (IMD) จัดให้ความสามารถในการแข่งขันโดยรวมของไทยในปี 2561 อยู่ที่ลำดับที่ 30 จาก 63 ประเทศ ในกลุ่มรายได้สูงและปานกลาง ไทยตกอันดับจากปี 2560 ลงมา 3 อันดับ ประเทศในเอเชียที่ได้ลำดับสูงกว่าไทยคือ ฮองกง สิงคโปร์ ไต้หวัน มาเลเซีย เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น โดยสิ่งที่น่าห่วงเพราะมีผลต่อไปในอนาคตคือ เรื่องการศึกษา ซึ่งอยู่ในหมวดโครงสร้างพื้นฐาน ไทยได้คะแนนต่ำที่สุด เมื่อเทียบกับด้านอื่นๆ เช่น ศักยภาพทางเศรษฐกิจ, ประสิทธิภาพการบริการ, ประสิทธิภาพทางธุรกิจ เมื่อแยกเฉพาะเรื่องสมรรถนะด้านการศึกษา ไทยอยู่ที่อันดับ 56 และดัชนีด้านสาธารณสุขและสภาพแวดล้อมอยู่อันดับที่ 58 จาก 63 ประเทศ

3. ความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษา สมรรถนะการศึกษาไทยยังอยู่ในระดับที่ไม่ดีนัก เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก รวมทั้งตัวชี้วัดด้านการศึกษาส่วนใหญ่ของประเทศไทยในปี 2561 มีแนวโน้มของอันดับและคะแนนที่ลดลงจากปี 2560 ทั้งด้านการยกระดับด้านคุณภาพการศึกษา ปัญหาด้านความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ด้านการมุ่งความเป็นเลิศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ รวมทั้งด้านการปรับปรุงระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้น ไทยจึงถูกจัดอันดับอยู่ในกลุ่มระดับล่างที่มีอันดับไม่เกินครึ่งจากประเทศที่เข้ารับการประเมินทั้งหมด 63 ประเทศ งบประมาณเพื่อการวิจัยและพัฒนาของไทยมีเพียงราว 0.35% ของผลิตภัณฑ์มวลรวม (GDP) ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ต่ำสุดในภูมิภาคแถบนี้ แม้ไทยจะลงทุนด้านการจัดการศึกษาโดยรวมเป็นสัดส่วนราว 4% ของผลผลิตผลิตภัณฑ์มวลรวม (GDP) ของประเทศ อยู่ในระดับสูงกว่าหลายประเทศ องค์การความร่วมมือเพื่อเศรษฐกิจและการพัฒนา OECD วิเคราะห์เรื่องนวัตกรรมในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และวิจารณ์ไทยว่า การที่ภาคธุรกิจเอกชนของไทยมีความต้องการนวัตกรรมและการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตต่ำ ทำให้ประเทศไทยผลิตแรงงานมีฝีมือออกมาไม่สมดุลกัน แรงงานมีฝีมือบางประเภทของไทยย้ายไปทำงานในต่างประเทศ ขณะที่ในประเทศไทยเองขาดแคลนแรงงานมีฝีมือบางประเภท สภาพปัญหาความไม่สมดุลนี้จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของไทยในอนาคต

4. สมรรถนะด้านการศึกษาและการพัฒนาสังคม รายงานธนาคารโลกรีวิววิเคราะห์ว่า แม้เด็กไทยจะมีโอกาสได้เรียนหนังสือที่ค่าเฉลี่ย 12.4 ปี แต่คุณภาพของการจัดการเรียนการสอนที่อยู่ในเกณฑ์ต่ำ โดยเฉพาะสำหรับโรงเรียนในชนบทที่ขาดการสนับสนุนที่ดีพอ ทำให้เด็กไทยที่ได้เรียนหนังสือค่าเฉลี่ยที่ 12.4 ปีนั้นมีค่าเท่ากับได้เรียนหนังสือที่มีคุณภาพจริงเพียง 8.6 ปีเท่านั้น ปัญหาสำคัญคือ ความเหลื่อมล้ำต่ำสูงที่ทำให้เด็กยากจนในชนบทได้เรียนโรงเรียนที่มีคุณภาพต่ำกว่า สอบได้คะแนนต่ำกว่า

และเด็กเหล่านี้มีโอกาสได้เรียนต่อในชั้นสูงขึ้นน้อยกว่าเด็กวัยและชนชั้นกลางในเมือง ปัญหาของเยาวชนไทยเรื่องหนึ่งที่สำคัญคือ เด็กวัยรุ่นผู้หญิงตั้งครรภ์เป็นสัดส่วนสูง ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวยากจน การศึกษาน้อย ขาดความรู้เรื่องเพศศึกษา ปัญหานี้จะกลายเป็นวัฏจักรที่ชั่วร้าย ทำให้ทั้งแม่และเด็กมีปัญหาทั้งเรื่องสุขภาพ ขาดโอกาสในการเรียนต่อและพัฒนาตัวเอง

โดยสรุปประเทศไทยมีจำนวนประชากรและพื้นที่ทางการเกษตรที่ค่อนข้างสูง ความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจอยู่ในลำดับปานกลาง เมื่อเทียบกับประเทศอื่น แต่สมรรถนะทางการศึกษาและด้านสังคมประเทศไทยยังคงอยู่ในลำดับต่ำ ซึ่งสะท้อนภาพว่าในอนาคตลำดับความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจและการพัฒนาทางสังคมของไทยมีแนวโน้มจะตกต่ำลงได้เว้นเสียแต่ว่าไทยจะต้องเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้นอย่างทั่วถึง และการปฏิรูปทางด้านเศรษฐกิจสังคมที่เน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างทั่วถึง เป็นธรรม มีประสิทธิภาพ

4.2.4 ปัญหาหลักและแนวทางปฏิรูปการศึกษาไทย

ปัญหาหลัก 3 เรื่องใหญ่ ได้แก่ โครงสร้างการบริหาร ครู อาจารย์ หลักสูตรการสอน และการประเมินผล และปัญหาเฉพาะเรื่องที่ถูกวิจัยเห็นว่าสำคัญ และเสนอแนะแนวทางปฏิรูปเพื่อแก้ไขปัญหา ดังนี้

1. ปัญหาด้านการให้บริการศึกษา อาจสรุปได้ 2 ด้านใหญ่ คือ ด้านปริมาณ การให้บริการศึกษาที่ยังคงไม่ทั่วถึงหรือไม่เป็นธรรม และด้านคุณภาพ ที่ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ทั้งโดยการประเมินผลของประเทศ และเปรียบเทียบกับต่างประเทศ ซึ่งปัญหาทั้ง 2 ด้านนี้สัมพันธ์กับปัญหาเรื่องอื่น ๆ ของประเทศ การบริการศึกษาได้อย่างทั่วถึง

การให้บริการศึกษาได้อย่างทั่วถึงหรือไม่เป็นธรรม โครงสร้างเศรษฐกิจไทยยังคงส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำทางการเข้าถึงการศึกษา โดยเฉพาะระหว่างชุมชนเมืองกับชนบท ส่งผลให้เกิดปัญหาคนไม่ได้เข้าเรียน นักเรียนออกกลางคันและไม่ได้เรียนต่อในระดับชั้นต่าง ๆ แม้จะมีกฎหมายการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี แต่ยังคงขาดการติดตามให้มีผลบังคับใช้อย่างแท้จริงหรือยังไม่มีระบบบริหารจัดการติดตามและช่วยเหลือแก้ปัญหา อย่างเป็นระบบจริงจังเทียบกับประเทศอื่น แนวทางแก้ไขที่ต้องทำควบคู่กันไป คือ เพิ่มงบประมาณกำลังคน พัฒนาโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กในอำเภอรอบนอกและชุมชน ส่งเสริมสนับสนุนครู รวมถึงสร้างสภาพแวดล้อมบรรยากาศที่เหมาะสมกับการศึกษา

การจัดการศึกษาโดยรวมหรือโดยเฉลี่ยทั้งประเทศยังมีคุณภาพต่ำ เด็กปฐมวัย (อายุ 3 – 6 ปี) เป็นช่วงที่สมองมีการพัฒนามากที่สุดและเรียนรู้ได้รวมเร็วที่สุด สถานศึกษาที่มีคุณภาพจัดการศึกษาแบบกึ่งเรียนกึ่งเล่นที่สอดคล้องกับพัฒนาการสมองมากกว่ามักจะเป็นของโรงเรียนสาธิตเทศบาลใหญ่ โรงเรียนเอกชนในเมือง ซึ่งเก็บค่าเล่าเรียนสูงและเข้าได้ยากเพราะรับจำนวนจำกัด ดังนั้นจึงเกิดความแตกต่างที่ไม่ได้เข้าเรียนหรือได้เข้าเรียนที่ศูนย์เด็กเล็กหรือโรงเรียนอนุบาลคุณภาพต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับเด็กปฐมวัยที่เข้าเรียนในสถานที่มีคุณภาพสูง ซึ่งรวมถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมถึงมัธยม มีความแตกต่างทางด้าน คุณภาพระหว่างโรงเรียนที่มุ่งเน้นการเรียนแข่งขันยิ่งสะท้อนถึงปัญหาผลสัมฤทธิ์ผู้เรียนต่ำสัมพันธ์กับปัญหาการจัดการศึกษาที่ไม่เป็นธรรม ซึ่งอาจสะท้อนปัญหาจากทั้งสภาพแวดล้อมที่ยากจนกว่า และการจัดสรรงบประมาณและการจัดสรรครูอาจารย์ระหว่างกรุงเทพฯ เมืองใหญ่และจังหวัดที่ยากจนอย่างไม่เป็นธรรมด้วย

2. ปัญหาหลักของการบริหารจัดการศึกษาไทย แบ่งปัญหาออกเป็น 3 ปัญหาหลัก ได้แก่ (1) โครงสร้างเศรษฐกิจการเมืองที่มีความเหลื่อมล้ำ โครงสร้างการบริหารจัดการแบบรวมศูนย์อยู่ที่รัฐบาลกลาง โครงสร้างและนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นแบบทุนนิยมอุตสาหกรรมผูกขาด เน้นการทำให้เศรษฐกิจโดยรวมเติบโตมากกว่าการพัฒนาเพื่อกระจายความกินดีอยู่ดี เป็นธรรมและเพื่อคุณภาพชีวิตของประชาชน ทำให้ระบบการจัดการศึกษาเป็นแบบรวมศูนย์โดยภาครัฐ ขาดการแข่งขันในเชิงคุณภาพของโรงเรียนจากภาคเอกชนและภาคประชาสังคมขาดการตรวจสอบโดยภาคประชาชน ทำให้ผลสัมฤทธิ์การศึกษาของผู้เรียนโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ต่ำ และยังไม่ใช้งานได้จริง เท่าที่ควร (2) ปัญหาคุณภาพ ประสิทธิภาพของผู้บริหาร ครูอาจารย์ ยังขาดการพัฒนาตนเอง กระบวนการผลิตและจ้างครูของประเทศไทยไม่ได้คัด และส่งเสริมคนเก่งมาเป็นครู การให้ผลตอบแทนและความท้าทายความก้าวหน้าในการทำงานในอาชีพครูปัจจุบันอยู่ในระดับต่ำกว่าภาคธุรกิจเอกชน รวมทั้งการที่ระบบการบริหาร แบบราชการรวมศูนย์ไม่ได้เน้นประสิทธิภาพและไม่ได้ปรับขึ้นเงินเดือนตามผลการทำงานของครูแต่ละคนอย่างเป็นธรรม ทำให้ครูไม่มีแรงจูงใจที่จะพัฒนาตัวเอง ทำงานให้ดีขึ้น และอุทิศตัวมากขึ้น ซึ่งต่างจากประเทศที่มีการพัฒนาการศึกษาที่ดี และ (3) ปัญหาหลักสูตร วิธีการเรียนการสอน และการวัดผล การสอบแบบเก่าที่สอนแคในตำรา บรรยายตามตำรา เพื่อเน้นให้นักเรียนท่องจำและฝึกทักษะบางอย่างเพื่อการสอบแบบปรนัยตามมาตรฐานเดียว ไม่ได้ฝึกให้ผู้เรียนจดจำข้อมูลและฝึกทักษะรักการอ่าน ใฝ่เรียนรู้ คิดวิเคราะห์ พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และทางสังคม

ทำให้ผู้สำเร็จการศึกษาในทุกระดับส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ทักษะในการดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพไม่สูง ส่งผลถึงผลิตภาพ (Productivity) ของแรงงานไทยโดยรวมก็ยังคงอยู่ในเกณฑ์ต่ำ เปรียบเทียบกับประเทศอื่น

3. แนวทางปฏิรูปการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ได้ผลจริง เพื่อการแก้ปัญหาและจัดการเป้าหมายจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและบริการด้านการศึกษาอย่างทั่วถึง แนวทางการปฏิรูปที่สำคัญ 3 เรื่อง ได้แก่ (1) ปฏิรูปโครงสร้างการบริหารจัดการศึกษาให้มีการกระจายอำนาจ ทรัพยากร และ ความรับผิดชอบไปสู่เขตการศึกษาและสถานศึกษาโดยตรงอย่างมีขั้นตอนและมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน (2) ปฏิรูประบบบริหารจัดการ การผลิตและการทำงานของครูอาจารย์ที่เน้นความตั้งใจ และความสามารถในการทำงานของแต่ละคน รวมถึงพัฒนาระบบการคัดเลือก ฝึกฝน ตรวจสอบผู้บริหารและครู (3) การปฏิรูปหลักสูตรการสอนและการวัดผล ควรสอดคล้องกับการทำงานของสมองและพัฒนาการของเด็กวัยต่าง ๆ และมุ่งให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ มีทักษะคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาสิ่งต่าง ๆ รวมถึงทักษะที่เหมาะสมกับการทำงาน การสอน ควรใช้ครูที่มีทักษะที่เหมาะสมกับเนื้อหาสาระ การสอบวัดผลแบบเก่าที่เน้นการแข่งขันและเปรียบเทียบกัน การวัดผลใหม่จึงต้องเน้นเพื่อประโยชน์พัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคนที่ยืดหยุ่นมีความหลากหลายเหมาะสมกับประเภทและระดับการศึกษา (วิทยากร เชียงกูล, 2559)

4. แนวทางการปฏิรูปปัญหาเฉพาะเรื่องที่สำคัญ (1) ปฏิรูปคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้หรือทักษะที่ใช้งานได้จริงเพิ่มขึ้น (2) การปฏิรูปการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง ครอบคลุมประชากรทุกวัย และจัดการศึกษาหรือเอื้ออำนวยการเรียนรู้ด้วยตนเองหลายประเภท

4.2.5 ปัญหาหลักและแนวทางปฏิรูปการศึกษาไทย

การปฏิรูประบบบริหารจัดการการศึกษา ประเทศที่มีการพัฒนาการศึกษาได้ดี จะใช้แนวทางการปฏิรูปการศึกษาแบบกระจายอำนาจและความรับผิดชอบ กระจายอำนาจการบริหารจัดการไปสู่ท้องถิ่น รวมทั้งงบประมาณไปยังเขตการศึกษาในภูมิภาคและสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการที่ส่วนกลางดูแลเฉพาะด้านนโยบาย หลักสูตรแห่งชาติเท่าที่จำเป็น รวมทั้งติดตามประเมินผลและช่วยพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาต่าง ๆ

1. การปฏิรูปด้านการผลิตและพัฒนาผู้บริหารและครูอาจารย์ ประเทศที่มีการพัฒนาการศึกษาได้ดี อาทิ ฟินแลนด์ นิวซีแลนด์ สหรัฐฯ และอังกฤษ จัดการฝึกอบรมและคัดเลือกผู้บริหารมืออาชีพอย่างจริงจัง ใช้วิธีสรรหาหรือคัดเลือกผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาและครูใหญ่ เพื่อจะได้ผู้บริหารมืออาชีพที่ต้องพิสูจน์ผลงาน เพราะถ้าผลงานไม่ดีอาจถูกเลิกจ้างหรือไม่ต่อสัญญาจ้างได้ ฟินแลนด์มีระบบคัดเลือกและการพัฒนาครูอาจารย์ให้มีความรู้ความสามารถทั้งด้านวิชาการและการสอน การแนะแนว และมีแรงจูงใจรวมทั้งความตั้งใจในการทำงานเพิ่มขึ้นอย่างสำคัญ ในฟินแลนด์อาชีพครูอาจารย์เป็นที่เคารพเชื่อถือ เกาหลีใต้ และสิงคโปร์ สร้างแรงจูงใจและเกณฑ์ในการคัดเลือกนักเรียนเก่ง ๆ ไปเรียนครูเช่นเดียวกัน ที่เป็นเช่นนี้ ไม่ใช่เป็นเพราะเงินเดือนครูสูงกว่าอาชีพอื่น แต่เป็นหลายปัจจัยประกอบกันมากกว่า ที่สำคัญคือการศึกษาที่ครูอาจารย์เป็นอาชีพได้รับการยอมรับยกย่องจากสังคมสูง และระบบบริหารจัดการของสถานศึกษาเปิดให้ครูทำงานอย่างเป็นอิสระ รับผิดชอบด้วยตัวเองได้มากขึ้น ทำให้อาชีพครูเป็นงานที่ท้าทาย ครูภูมิใจในตัวเอง และสนุกกับการทำงาน ปัจจัยที่สำคัญ คือ คุณภาพของครู สำหรับฟินแลนด์ ครูที่สอนการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยเฉพาะมัธยมส่วนใหญ่จบปริญญาโททางการศึกษา ปริญญาตรีอาจจะเป็นสายวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษา หรือ สังคมศาสตร์ได้ แต่คนจบเป็นครู ต้องเน้นการมีความรู้ด้านจิตวิทยาและทักษะการสอน เกาหลีใต้ เน้นการผลิตครูที่มีความรู้และทักษะการสอนสูง มีองค์กรวิชาชีพซึ่งดูแลเรื่องคุณวุฒิใบประกอบวิชาชีพอย่างมีมาตรฐาน มีการพัฒนาครูหลายรูปแบบ ในสหรัฐฯ และอังกฤษ ใช้ระบบการบริหารแบบให้ผู้บริหารและครูในแต่ละสถานศึกษามีคุณภาพมีอิสระในการทำงาน และรับผิดชอบสูง เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ

การปฏิรูปการฝึกหัดครูและพัฒนาอาชีพครูของเซี่ยงไฮ้, จีน จากการทบทวนงาน OECD Shanghai and Hong Kong Two Distinct Examples of Education Reform in China in Strong Performers and Successful Performers in Education: Lesson Form PISA for The United States (OECD,2011) เซี่ยงไฮ้เป็นมณฑลแรกของประเทศจีนที่กำหนดว่าครูทุกคนต้องไปเข้ารับการฝึกอบรมเพิ่มเติมตามโครงการพัฒนาอาชีพต่อเนื่อง อย่างน้อย 240 ชั่วโมงภายในระยะเวลา 5 ปี รวมทั้งครูต้องหาทางใช้ประโยชน์จากความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนต่างกลุ่มให้นักเรียนได้เรียนรู้จากจุดแข็งของกันและกัน มีการจัดทำเว็บไซต์เป็นแหล่งทรัพยากรการพัฒนาหลักสูตร การทำวิจัยการเรียนการสอนเพื่อให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์และพัฒนาหลักสูตรของแต่ละ

โรงเรียน และพัฒนาการสอนการเรียนรู้ให้ดีขึ้น นโยบายให้โรงเรียนรับเด็กที่อาศัยอยู่ในเขตใกล้โรงเรียน ทำความคุ้นเคยกับการพัฒนาโรงเรียนที่เคยอ่อน เช่น โรงเรียนในชนบทให้เข้มแข็งขึ้น ทั้งการเพิ่มงบประมาณ ปรับปรุงอาคารสถานที่ อุปกรณ์การเรียนการสอนต่าง ๆ การพัฒนาทีมครูให้เข้มแข็งขึ้น หรือการคัดสรรครูใหญ่ที่เก่งไปช่วยพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพใกล้เคียงกัน การที่เชียงใหม่สามารถทำเช่นนี้ได้ เพราะว่า รัฐบาลกล้าตัดสินใจให้งบประมาณไปปรับปรุงโรงเรียนที่อ่อนเพิ่มขึ้นอย่างจริงจัง โยกย้ายครูและครูใหญ่ในเมืองที่เก่งไปช่วยพัฒนาครูชนบทและโยกย้ายครูจากชนบทให้มาทำงานและเรียนรู้อะไรใหม่ ๆ ในโรงเรียนในเมืองช่วงระยะหนึ่ง เพื่อที่ครูคนดังกล่าวจะกลับไปสอนโรงเรียนในชนบทให้ดีขึ้น การจับคู่ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนเพื่อให้ครูแลกเปลี่ยนเรียนรู้และช่วยเหลือพัฒนา กันและกันครูในโรงเรียนที่เก่งก็มีโอกาสได้ขยายบทบาทการทำงานของตนในโรงเรียนอื่นให้มีความก้าวหน้าในอาชีพการงานได้รวดเร็วขึ้นด้วย

การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาของสิงคโปร์ จากการทบทวนงาน OECD SINGAPORE: RAPID IMPROVEMENT FOLLOWED BY STRONG PERFORMANCE IN STRONG PERFORMERS AND SUCCESSFUL PERFORMERS IN EDUCATION: LESSONS FROM PISA FOR THE UNITED STATES (OECD,2011)สิงคโปร์มองว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม ครูและผู้นำโรงเรียนที่มีคุณภาพสูง แสดงถึง ฐานหลักของระบบการศึกษาที่จะผลิตพลเมืองที่มีคุณภาพ การจะสร้างครูและผู้นำโรงเรียนที่มีคุณภาพสูงได้ ต้องปฏิรูปอย่างครบวงจร สิงคโปร์จึงให้ความสำคัญในเรื่องการคัดเลือกคนที่เหมาะสมจะมาเรียนครู, การฝึกหัดครูที่มีคุณภาพ, การให้ผลตอบแทนที่จูงใจและทำให้อาชีพครูเป็นอาชีพที่ท้าทายและก้าวหน้า, การจัดระบบช่วยเหลือพัฒนาครูและครูใหญ่อย่างต่อเนื่อง การปฏิรูปครูและผู้บริหารการศึกษาของสิงคโปร์เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูประบบข้าราชการให้มีคุณภาพสูง สิงคโปร์มีผู้นำทางการเมืองที่มีความรู้ มีวิสัยทัศน์และการทำงานเพื่อส่วนรวมมาอย่างต่อเนื่อง ผู้นำตระหนักมาตั้งแต่การสร้างประเทศใหม่ ๆ ว่า ในประเทศเล็กๆ ที่มีทรัพยากรธรรมชาติน้อยมากอย่างสิงคโปร์ การจะพัฒนาเศรษฐกิจสังคมให้ได้ผลดีต้องคัดเลือกคนที่มีคุณภาพสูงมาเป็นข้าราชการที่มีวิสัยทัศน์ มีประสิทธิภาพและการทำงานอย่างโปร่งใส รัฐบาลจึงให้แรงจูงใจ เช่น เงินเดือน ความท้าทายในการทำงาน ความก้าวหน้าในอาชีพ แก่ข้าราชการที่แข่งขันกับคนทำงานในภาคธุรกิจเอกชนได้

การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษาของฟินแลนด์ ฟินแลนด์ให้ความสำคัญกับคุณวุฒิและความเชี่ยวชาญของครูและบุคลากรทางการศึกษามาก การฝึกอบรมครูและการทำงานของครูแบ่งตามภาระและความรับผิดชอบในการสอน ได้แก่ ครูประจำชั้น ครูที่สอนโรงเรียนชั้นประถม กำหนดให้ต้องเรียนจบปริญญาโท ครูเชี่ยวชาญด้านอนุบาลต้องมีคุณวุฒิถึงระดับปริญญาโท ครูประจำวิชา ซึ่งส่วนใหญ่สอนระดับชั้นมัธยมต้องผ่านการเรียนในสาขาที่จะไปสอน (เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษา) ก่อน แล้วจึงไปศึกษาต่อในคณะศึกษาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ครูในสถาบันการอาชีวศึกษาและสถาบันโพลิเทคนิค ต้องผ่านการศึกษาในคณะศึกษาศาสตร์ และมีการฝึกหัดด้านอาชีวศึกษาและฝึกสอนในโรงเรียนอาชีวศึกษา ครูมีฐานะเป็นพนักงานเทศบาล ข้าราชการหรือลูกจ้างของรัฐ อาชีพครูในฟินแลนด์เป็นอาชีพที่คนนับถือ ประชาชนของฟินแลนด์มีวัฒนธรรมนับถือการศึกษาและครูมาก ส่งผลต่อนักเรียนและบรรยากาศในห้องเรียน การที่นักเรียนโดยทั่วไปไว้วางใจนับถือครู ทำให้นักเรียนเชื่อฟังและตั้งใจเรียน บรรยากาศในห้องเรียนสงบและมีวินัยเอื้อต่อการเรียน ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การปฏิรูปการศึกษาประสบความสำเร็จ คือ นักเรียนมีแรงจูงใจและความตั้งใจที่จะเรียน และครูส่งเสริมให้นักเรียนเรียนแบบเป็นผู้ริเริ่มลงมือศึกษาด้วยตนเองและทำงานเป็นกลุ่มอย่างเอาการเอางาน Ari Antikainen & Anne Luukkainen (2008)

สรุปบทเรียนจากการปฏิรูปการศึกษาของประเทศอื่น ฟินแลนด์ นิวซีแลนด์ ไช้นโยบายการพัฒนาประเทศแบบรัฐสวัสดิการ มีการกระจายทรัพย์สินและรายได้ที่เป็นธรรม จัดการศึกษาให้มีคุณภาพทั่วทั้งประเทศ และมีเป้าหมายการจัดการศึกษาทั้งเรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพแรงงาน การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ และทางสังคม ให้เป็นพลเมืองที่รับผิดชอบ มีความฉลาดทางอารมณ์ มีมนุษยธรรม, คุณธรรมและจิตสำนึกเพื่อส่วนรวมด้วย มีการกระจายอำนาจในการจัดทำหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนไปที่ท้องถิ่นและสถานศึกษามาก และทำให้โรงเรียนและนักเรียนทั้งประเทศมีคุณภาพใกล้เคียงกัน และมีทางเลือกที่หลากหลาย ประเทศที่มีประวัติศาสตร์การต่อสู้กับลัทธิอาณานิคม เช่น จีน เวียดนาม รวมทั้งเกาหลีใต้ ซึ่งเคยอยู่ในสภาพครอบงำโดยญี่ปุ่น มุ่งเพิ่มประสิทธิภาพแรงงาน ความสามารถในการแข่งขัน และเน้นความรักชาติ ทำให้ทั้งครูและนักเรียนมีแรงจูงใจที่จะศึกษาพัฒนาส่วนรวมสูง ในประเทศที่พัฒนาการศึกษาได้สูงมีระบบคัดเลือก การฝึกอบรมครูที่ดี ให้ความสำคัญ การฝึกฝนมาดี มีความรู้ความสามารถสูง ด้วยวิธีการที่หลากหลายและมีอุปกรณ์การเรียน

การสอนและสื่อที่ทันสมัย มุ่งสอนให้เด็กฝึกคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ทดลองทำโครงการต่าง ๆ และมีการประเมินผลที่ติดตาม ความก้าวหน้าของผู้เรียนอย่างใกล้ชิดและตามความเป็นจริง

4.2.6 ความรู้หรือทักษะและการจัดการการศึกษาสำหรับโลกยุคดิจิทัล

ดิจิทัลทำให้เศรษฐกิจโลกเปลี่ยนแปลงไป ระบบเศรษฐกิจยุคใหม่ที่สูงขึ้นอยู่กับความรู้ การผลิตและการใช้เทคโนโลยีใหม่ ส่งผลให้การจัดการศึกษาต้องปฏิรูปการศึกษาเพื่อสร้างความรู้หรือทักษะแบบใหม่ๆ ที่สามารถสนองต่อระบบเศรษฐกิจสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างพลิกโฉมได้ วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง (2554)

1. เทคโนโลยีและเศรษฐกิจของโลกยุคใหม่เปลี่ยนแปลง ในแง่ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การผลิตและการสื่อสาร โดยเฉพาะเรื่องคอมพิวเตอร์ หุ่นยนต์ ระบบอัตโนมัติ ระบบปัญญาประดิษฐ์ เทคโนโลยีชีวภาพ ทำให้งานหลายอย่างสามารถใช้ระบบคอมพิวเตอร์ทำงานแทนแรงงานที่มีทักษะง่าย ๆ และ เศรษฐกิจแบบใหม่ต้องการคนทำงานที่มีความรู้ทักษะแบบใหม่เพิ่มขึ้น ซึ่งเศรษฐกิจไทยพัฒนาแบบทุนนิยมอุตสาหกรรมที่เปิดรับการลงทุน ค่าขาย การเคลื่อนย้ายโดยเสรีของทุน แรงงาน ทำให้ประเทศไทยจะต้องเรียนรู้ทำความเข้าใจและหาทางปฏิรูปทั้งระบบการศึกษาและระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ให้ก้าวทันโลก

2. โลกยุค “อุตสาหกรรม 4.0” หรือยุคเทคโนโลยีแบบดิจิทัล ยุคอุตสาหกรรม 4.0 หรือแนวโยบายการพัฒนาประเทศแบบ 4.0 เกิดขึ้นตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 21 เมื่อเกิดการปฏิวัติด้านดิจิทัลด้วยการสื่อสารระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่ร่วมกับอินเทอร์เน็ต ปัญญาประดิษฐ์ และเครื่องจักรกลที่มีทักษะเรียนรู้ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ เทคโนโลยีเหล่านี้กำลังได้รับการพัฒนาให้ก้าวหน้าตลอดเวลา ซึ่งอาจจะเกิด Disruptive Technologies หากไม่มีการปรับตัวที่เพียงพอ

3. ความรู้ ทักษะแบบไหน ที่จำเป็นในโลกยุคดิจิทัล ทักษะที่ควรเรียนรู้ในโลกยุคดิจิทัล คือ ทักษะการเรียนรู้วิธีที่จะเรียนรู้ต่อ การคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม, การคิดอย่างวิพากษ์และการแก้ปัญหา การติดต่อสื่อสารและการร่วมมือ เช่น ความรู้และทักษะเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศและข้อมูลข่าวสารใช้งานได้ ทักษะชีวิตและการทำงาน เช่น การรู้จักยืดหยุ่นพลิกแพลงและปรับตัวได้ดี การรู้จักคิดริเริ่มและกำกับตนเองได้ ทักษะทางสังคมและการเข้าใจวัฒนธรรมที่หลากหลาย การสร้างผลิตภาพและการทำงานอย่างรับผิดชอบให้ตรวจสอบได้ (Productivity, Accountability) ภาวะการนำและความรับผิดชอบ วิธีการเรียนการสอนที่จะทำให้มีทักษะเหล่านี้ คือ การเรียนเป็นกลุ่ม หรือการทำโครงการที่มีแนวคิดเป็นชุดซึ่งเกี่ยวข้องกับการทำงานแบบร่วมมือกันบนฐานการค้นหาและมุ่งตอบ

ประเด็นและคำถามที่ใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง และการเรียนที่ส่งเสริมให้เกิดทักษะใช้เทคโนโลยี ดิจิทัล (Digital Skill) ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดังนั้นประเทศไทยต้องปฏิรูปการศึกษารวมถึงฝึกทักษะ แรงงาน ให้เข้าใจถึงสภาพเศรษฐกิจและสังคมตามความถนัดของประชากร และทันต่อการ เปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี UNESCO Education Quality Frame Work (2015)

4.2.7 ปฏิรูปทางการเมืองและสังคมเพื่อสนับสนุนการปฏิรูปการศึกษา

การปฏิรูปการศึกษาไทยถ้าจะทำให้ได้ผลควรจะก้าวไปให้ไกลกว่าแค่การศึกษาวิจัยว่าประเทศอื่นเขา ทำสำเร็จได้อย่างไร แล้วนำแนวทางของพวกเขาามาปรับใช้ให้เหมาะสมกับไทย และควรวิเคราะห์ ปัญหาปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิรูปการศึกษา

1. การปฏิรูปโครงสร้างการบริหารและพัฒนาภาวะผู้นำที่เป็นนักปฏิรูป ควรมีการกระจาย อำนาจทรัพยากรและความรับผิดชอบไปสู่จังหวัด ท้องถิ่นและหน่วยงานต่าง ๆ และการประเมินผล การทำงานจากความรู้ความสามารถและคุณธรรมในการทำงานให้ได้ผล (Meritocracy) ของ ผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นแนวทางที่องค์กรสมัยใหม่ที่ประเทศทั่วโลกได้พิสูจน์มาแล้วว่ามีประสิทธิภาพสูง กว่าการจัดองค์กรแบบรวมศูนย์ขนาดใหญ่ (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย,2561)

2. เปลี่ยนแปลงความรู้/ความคิดอ่านของประชาชนไทยที่มองเรื่องการศึกษาคือการไปเข้า สถานศึกษาเพื่อสอบให้ได้ประกาศนียบัตร/ปริญญาบัตร ไปหางานได้ค่าตอบแทนสูงขึ้น ให้เข้าใจใหม่ ว่าการศึกษา คือกระบวนการที่คนแต่ละคน (รวมทั้งแต่ละกลุ่ม, ชุมชน) เรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาและ พัฒนาตัวเองของมนุษย์อย่างต่อเนื่องไปตลอดชีวิต การพัฒนาความรู้/ทักษะพื้นฐานที่จำเป็นและที่ใช้ งานได้ พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ และความฉลาด (หรือทักษะ) ทางสังคมควบคู่ไปกับความฉลาด ทางปัญญา เพื่อเป็นพลเมืองที่มีความรู้ ทักษะ ในการใช้ชีวิตที่มีคุณภาพ สามารถแก้ปัญหาและพัฒนา ทั้งตนเองและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีจิตสำนึกรับผิดชอบ และ การจัดการศึกษาที่จะสามารถ พัฒนาประเทศต้องเป็นการศึกษาอย่างมีคุณภาพใกล้เคียงกันที่ประชาชนเข้าถึงการศึกษาทุกประเภท ทุกระดับ และผู้เรียนสามารถนำทักษะไปใช้ได้จริง

3. สร้างภาคประชาชนหรือที่บางครั้งเรียกว่า ภาคประชาสังคม (Civil Society) ให้เข้มแข็ง ทำให้ประชาชนรู้จักรวมกลุ่มกัน มีความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิและหน้าที่พลเมืองเพิ่มขึ้น เปลี่ยน ความคิดของประชาชนให้ตระหนักในการมีส่วนร่วมของประเทศร่วมกัน และผลักดันให้ภาคประชาชน เข้ามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ และ ให้บริการที่มีคุณภาพได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

4. ส่งเสริม, พัฒนาแนวคิด อุทิศการณ เป้าหมายในการจัดการศึกษา และการเรียนรู้ของประชาชนจากสื่อและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ให้เป็นแบบเสรีประชาธิปไตยที่ใจกว้าง (Progressive Liberals) และปฏิรูปการศึกษาหรือการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รวมทั้งฝึกอบรมครูอาจารย์ให้เข้าใจและตระหนักเรื่องการเคารพสิทธิของผู้เรียนใน 2 ด้าน คือ (1) ให้ผู้เรียนรับรู้ด้วยการใช้ความคิดเชิงเหตุผล ไม่ใช่การบอกเล่าและการปลูกฝังลัทธิความคิดความเชื่อแบบใดแบบหนึ่งตามความคิด (2) เคารพการพัฒนาความเป็นตัวของตัวเองของผู้เรียน เพื่อผลิตพลเมืองที่มีความรู้/ทักษะ อุปนิสัย ความคิด ค่านิยม สนองความต้องการในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมทั้งในท้องถิ่นและระดับประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นธรรมและยั่งยืนเพิ่มขึ้น

4.3 การจัดการเรียนรู้

4.3.1 ด้านการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ หมายถึง สถานการณ์ที่มีสิ่งต่อไปนี้เกิดขึ้น ได้แก่ 1) มีความสัมพันธ์และมีปฏิสัมพันธ์เกิดขึ้นระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อม และผู้สอนกับสิ่งแวดล้อม 2) ความสัมพันธ์และการมีปฏิสัมพันธ์ก่อให้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่ ซึ่งรวมถึงกิจกรรมที่บุคคลได้ใช้ความรู้ของตนเองอย่างสร้างสรรค์เพื่อสนับสนุนให้ผู้อื่นเกิดการเรียนรู้ 3) ผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์ใหม่นั้นไปใช้ได้ นอกจากนี้ นักการศึกษายังได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการเรียนรู้ว่ากระบวนการที่มีระบบระเบียบครอบคลุมการดำเนินการ ตั้งแต่การวางแผน การจัดการเรียนรู้ จนถึงการประเมินผล ดังนั้น การจัดการเรียนรู้จึงต้องมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ด้านคือ การจัดการหลักสูตร (Curriculum) การจัดการเรียนการสอน (Instruction) การวัดผล(Measuring) การประเมินผลการเรียนรู้ (Evaluation) หลังการเรียนการสอน รวมถึงการจัดการสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ของสถานศึกษา Hough and Duncan (1970) สุมาน อมรวิวัฒน์ (2553) วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์ (2542) เนื้อหาในบทนี้จะเป็นการวิเคราะห์ผลการวิจัยด้านการจัดการเรียนรู้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้

ปัจจัยด้านการเรียนรู้ในระบบการศึกษาไทย มีองค์ประกอบที่สำคัญที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน คือ การจัดการหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดผล การประเมินผลการเรียนรู้ การจัดการสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ของสถานศึกษา

(1.1) ด้านจัดการหลักสูตร นับเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต สังคมและเศรษฐกิจ ในปัจจุบันรัฐบาลได้เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน การจัดการศึกษาให้เยาวชน และประชาชน มีศักยภาพนั้น มีสิ่งสำคัญที่เป็นมาตรฐานในการกำหนดแนวทางการจัด

การศึกษา หลักสูตรเป็นเครื่องชี้ทิศทางในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนานักเรียนไปสู่จุดหมายปลายทางตามที่หลักสูตรกำหนด หลักสูตรจึงมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาเป็นอย่างมาก โดยอย่างยิ่งการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่รัฐจะต้องจัดการศึกษาให้แก่ปวงชนชาวไทยทุกคน ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 จากข้อมูลกระทรวงศึกษาธิการ (2542)

การศึกษามีการบริหารหลักสูตร เป็นกลไกและเป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างหนึ่ง ในการนำหลักสูตรการเรียนการสอนในสถานศึกษาได้ตรงตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน การจัดทำหลักสูตรถือเป็นบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ที่เกี่ยวข้อง อาจกล่าวได้ว่า การบริหารหลักสูตรเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาหลักสูตร เป็นขั้นตอนในการนำแนวคิด ทฤษฎี ความเชื่อที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาสู่การปฏิบัติจริงในสถานศึกษา จากการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550)

โดยที่เป้าหมายและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรจะบรรลุผลตามที่ระบุไว้ในเอกสารหลักสูตรหรือไม่ และมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับศักยภาพในการบริหารของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายอย่างจริงจัง จึงถือว่าเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องรับรู้เรื่องราว และมีความเข้าใจ เกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรเป็นอย่างดี โดยเริ่มจากการมีภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียน ประกอบด้วยความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนในการนำความรู้ แนวคิด วิธีการ ตลอดจนเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพมาใช้ในการบริหารจัดการ ให้เกิดผลประโยชน์กับคณะครูและนักเรียน (ปิยะพร ทาบุญ, 2546; นฤมล เจริญพรสกุล และคณะ, 2559) ดังเช่นในงานวิจัยของ ทองทิพย์ มนตรี, รัชดา ธรรมเจริญ และรุจิราพรรณ คงช่วย (2558) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16 พบว่ามีโดยภาพรวมของผู้บริหารอยู่ในระดับมาก มีการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาสูงสุด คือ ด้านการวางแผน (Plan) รองลงมา ได้แก่ ด้านการกำกับติดตาม (Check) และการปฏิบัติตามแผน (Do) ตามลำดับ และมีการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการปรับปรุงพัฒนา (Action) ต่ำสุดโดยมีการบริหารอยู่ในระดับปานกลางรวมทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนมีประสบการณ์ในการสอนทำให้มีการจัดการศึกษาตามหลักสูตรไปในทางที่ดีเห็นได้ว่าการเน้นที่กิจกรรมการเรียนการสอน และการปฏิบัติงานในห้องเรียนของครู ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในผลการเรียนรู้ของนักเรียน นอกจากนี้แล้ว งานวิจัยของธรรมจักร ราชฉวาง (2556) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้อย่างตัวเองในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาชีพ ที่เน้นสมรรถนะสำหรับครูช่างอุตสาหกรรม พบว่ารูปแบบการพัฒนาหลักสูตรผ่านการประเมินความเหมาะสมของผู้เชี่ยวชาญ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.67 ซึ่งสูงกว่าสมมติฐานที่กำหนดไว้ 3.50 เห็นได้ว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนา

หลักสูตรได้มีการศึกษาและประเมินความต้องการจำเป็นต่อการพัฒนาหลักสูตรทำให้การใช้หลักสูตรในการสอนอยู่ในเกณฑ์ที่ดีของหลักสูตร

นอกจากนี้มีการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการศึกษาไทยอาจแบ่งเป็น 8 ด้านด้วยกัน (1) ด้านผู้สอน ประเทศไทยมีการผลิตครูมากถึงปีละประมาณ 12,000 คน ในขณะที่อัตราการบรรจุครูใหม่ในแต่ละปีมีเพียง 3-4 พันคนเท่านั้นทำให้ครูผู้สอนมีปริมาณไม่พอต่อการเรียนการสอน และปัญหาครูผู้สอนมีเรื่องหนี้สินครู ทำให้การจัดการหลักสูตรในการเรียนการสอนของของครูที่มีปัญหาในการศึกษาไทยในปัจจุบัน (2) ด้านหลักสูตร มีปัญหาในภาพรวม คือ ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านหลักสูตรการวัดการประเมินผล โดยปัญหานี้สอดคล้องกับปัญหาของครูผู้สอนเนื่องจากครูต้องมีการศึกษาและมีประสบการณ์เพื่อจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนได้ทุกเพศทุกวัย (3) ด้านผู้บริหารงบประมาณ ปัญหาหลักคือโรงเรียนที่สังกัดภาครัฐ สถานศึกษาไม่สามารถหลีกเลี่ยงการตรวจสอบการใช้เงินจากหน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานภายนอกเช่นสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินได้ รวมถึงไม่สามารถขอรับงบประมาณแบบเหมาจ่ายรวมได้ (งบประมาณแบบเหมาจ่ายรวมไม่ได้กำหนดให้สถานศึกษาต้องใช้จ่ายเงินตามที่ส่วนกลางกำหนด แต่อำนาจให้สถานศึกษาสามารถใช้จ่ายเงินตามต้องการได้) ด้วยเหตุนี้ การบริหารเงินของสถานศึกษาภาครัฐจึงขาดความยืดหยุ่นเหมือนหน่วยงานอื่นในระบบราชการ กว่าจะได้ดำเนินการแต่ละโครงการ ต้องรอการจัดสรรงบประมาณกันข้ามปี หรือต้องใช้จ่ายเงินตามโครงการที่ส่วนกลางกำหนดมาเสียก่อน การใช้จ่ายเพื่อแก้ไขปัญหาหรือตามความต้องการเฉพาะเรื่องจึงเกิดขึ้นช้า และไม่ตอบโจทย์ผู้เรียนในแต่ละบริบทพื้นที่ได้ดังนี้ ทำให้การพัฒนาจัดการหลักสูตรของไทยมีความล่าช้า (4) ด้านการจัดการเรียนการสอน ปัญหาการจัดการเรียนการสอน เป็นส่วนหนึ่งที่มีสาเหตุมาจากคุณภาพและประสิทธิภาพในการดำเนินงานของครู ถ้าหากพิจารณาในภาพรวมจะพบว่าปัจจุบันครูมีปัญหาหลักใน 3 ด้าน คือ เรื่องคุณภาพการจัดการเรียนการสอน การมีหนี้สินส่วนตัว และภาวะอารมณ์ขาดแคลนครูสะสม ทำให้การจัดการหลักสูตรการเรียนการสอนของครูไม่ครอบคลุมกับตัวผู้เรียนได้ทั้งหมด (5) ด้านการบริหารนโยบายจากภาครัฐ เป็นปัญหาที่เริ่มจากระบบราชการไทยที่เป็นตัวผลักดันออกนโยบายให้โรงเรียนจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบที่ภาครัฐกำหนดทำให้การศึกษาไทยมีปัญหาในการจัดการเรียนการสอน (6) สภาพเศรษฐกิจ เศรษฐกิจไทยมีผลต่อตลาดแรงงานและตลาดการศึกษา เนื่องจากการกำหนดลักษณะของแรงงานที่ต้องการ เช่น เศรษฐกิจใหม่จะแข่งขันกันด้วยนวัตกรรมใหม่ ๆ ซึ่งต้องอาศัยการวิจัยและพัฒนา ดังนั้นการศึกษาต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการทำวิจัย ให้สามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ที่มีคุณค่าต่อระบบเศรษฐกิจ โดยการสร้างผู้เรียนที่ดีเป็นหน้าที่ของผู้บริหารการศึกษาและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาจะทำให้พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ (7) สภาพครอบครัวสังคมและวัฒนธรรม สังคมไทยมีเงื่อนไขทางวัฒนธรรมหลายประการที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาไทย คือ ขาดวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมสังคมไทยใน

ปัจจุบันยังขาดความเหนียวแน่น ขาดความร่วมมือร่วมใจ คนในสังคมจึงมองการศึกษาว่าเป็นเรื่องของรัฐบาลไม่เกี่ยวกับตนเอง และในสังคมไทยมีสภาพครอบครัวที่แตกต่างกันทำให้การศึกษาไทยมีความแตกต่างกันในการเรียนรู้ ซึ่งการแก้ไขผู้สอนควรออกแบบการเรียนการสอนให้ครอบคลุมผู้เรียนทุกสภาพครอบครัว และ (8) ระบบการวัดการประเมินผู้เรียน การประเมินผลการเรียนในการศึกษาไทยจะเน้นการปฏิบัติงานที่เป็นเชิงปริมาณและการทำงานถูกระเบียบ ไม่ได้นำไปสู่การบริหารที่ดีในแง่เพื่อเพิ่มสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน ขาดระบบตรวจสอบดูแลความรับผิดชอบ (Accountability) อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหาร ครู อาจารย์ ส่วนใหญ่ทำงานเพื่อรักษาสถานภาพ ประโยชน์ของตนเองที่ขึ้นอยู่กับอำนาจของผู้บังคับบัญชา มากกว่าเพื่อพัฒนาผู้เรียนของตนให้มีผลสัมฤทธิ์ที่ดียิ่งขึ้น

จากการศึกษาของ วีระยุทธ พรพจนะธนาศ (2558) ทองทิพย์ มนตรี รัชดา ธรรมเจริญ และรุจิราพรรณ คงช่วย (2558) ปัญหาดังกล่าวที่มีผู้กล่าวถึงมากที่สุดทำอันดับแรก ได้แก่ ปัญหาด้านนโยบายจากภาครัฐซึ่งมีผู้กล่าวถึงสูงสุด 20 คน รองลงมาคือปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตร 15 คน ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการการเรียนการสอน 11 คน และปัญหาเกี่ยวกับตัวผู้บริหาร 10 คน ซึ่งเห็นได้ว่าปัจจัยทางด้านการศึกษาไทยยังมีปัญหาอยู่ทั้งทางด้านผู้สอน หลักสูตร ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านจัดการเรียนการสอน ด้านการบริหารนโยบายภาครัฐ ด้านสภาพเศรษฐกิจ ด้านสภาพครอบครัว และวัฒนธรรม และระบบการวัดประเมินผลผู้เรียน ซึ่งปัญหาดังกล่าวยังคงต้องรอการแก้ไขผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรนำไปพัฒนาให้ดีขึ้นเพื่อการศึกษาไทยที่มีประสิทธิภาพในอนาคต

(1.2) ด้านการจัดการเรียนการสอน ความสัมพันธ์ในห้องเรียนระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนรู้ ผู้สอนต้องมีทักษะ ประสบการณ์ และจิตวิทยาในการสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอน โดยผู้สอนแต่ละท่านมีลักษณะการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน ผู้สอนบางท่านมีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ มีการจัดเตรียมการเรียนการสอน และมีการประเมินผลการเรียนตามสภาพความเป็นจริง โดยตัวแปรสำคัญในการจัดการเรียนการสอนผู้สอนควรที่จะสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ที่ส่งผลทางบวกทางด้านการเรียนการสอนแบบผสมผสานและกระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์เป็นกระบวนการที่ผู้สอนประยุกต์จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนตลอดการศึกษา เช่น การตั้งคำถาม การระดมสมอง เป็นต้น จากการศึกษาของ เสมอกาญจน์ โสภณศิริรักษ์ (2557) ปาริชา บัวเจริญ, (2556) โดยวิธีการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวทำให้เห็นว่าครูผู้สอนควรศึกษาตัวผู้เรียนเพื่อที่จะได้จัดการเรียนการสอนที่ครอบคลุมต่อนักเรียนทุกคนและเสมอภาค

ตัวอย่างการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ คณะบริหารธุรกิจสถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่นพบว่าอาจารย์มีการเตรียมการเรียนการสอนด้านบรรยากาศในห้องเรียน ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและการประเมินผล แสดงให้เห็นว่าอาจารย์ให้ความสำคัญในการ

เตรียมการสอน บรรยากาศในห้องเรียน การวัดผลและการประเมินผล รวมทั้งอาจารย์ได้ศึกษาตัวผู้เรียนว่ามีพฤติกรรมการเรียนรู้ในระดับมาก ถ้าพิจารณารายด้าน พบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนอยู่ในระดับมากทั้ง 2 ด้าน คือ ด้านพฤติกรรมกรเรียนภายนอก และพฤติกรรมกรเรียนภายในอาจเป็นเพราะนักศึกษาส่วนใหญ่ที่เข้ามาเรียนในสถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่นได้เลือกเรียนในหลักสูตรที่ตนเองสนใจและตามความถนัดของตนเอง มีเป้าหมายในการเรียนที่ชัดเจน ดังเช่นที่การจัดการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ของผู้สอนโรงเรียนบดินทรเดชาพบว่าผู้สอนมีประสบการณ์การสอน 6-10 ปี และมีการใช้สื่อการเรียนการสอนในระดับดีมีความทันสมัยและมีการศึกษาพฤติกรรมผู้เรียนแล้วนำมาจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนที่โรงเรียนประถมศึกษาที่นราธิวาสพฤติกรรมกรสอนของผู้สอนที่นับถือศาสนาอิสลามแต่ผู้สอนมีวิธีการสอนที่คล้ายคลึงกับครูผู้สอนที่นับถือศาสนาอื่นที่ไม่ใช่อิสลาม คือ มีการสังเกตพฤติกรรมกรเรียนของผู้เรียนแล้วนำมาศึกษาเพิ่มเติมเพื่อจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน (จิรภา คำทา, 2558; ซากิเรห์ เจ๊ะแวง, 2552)

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของ (ประไพ จันทร์สาสกุล, 2551) ศึกษาเกี่ยวกับนักเรียนไทยที่เรียนภาษาอังกฤษมีต้นทุนทางวัฒนธรรมที่หลากหลายจึงนำผู้เรียน 2 คนมาทำการศึกษา พบว่าผู้เรียนทั้ง 2 คนที่มีต้นทุนทางวัฒนธรรมที่ต่ำกว่าเพื่อนร่วมชั้นเรียนต้องเรียนรู้การปรับตัวให้เข้ากับบริบททางวิชาการของสถาบันการศึกษาของตนค่อนข้างมากทั้งในแง่ตัวเนื้อหาทางวิชาการและการพัฒนาทักษะทางสังคมในการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงโต้ตอบกับอาจารย์ผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเรียน สถาปนามิตรศาสตร์และการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวเป็นเงื่อนไขที่มีบทบาทสำคัญต่อกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ในวิชาภาษาอังกฤษของนักศึกษาทั้งสอง การจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศภาษาอังกฤษในยุคศตวรรษที่ 21 มีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น การสอนวิชาภาษาอังกฤษ ที่ครั้งหนึ่งถือว่าเป็นอาชีพที่มั่นคง เป็นที่เคารพยกย่องในสังคม เกิดการสั่นคลอน ทางพฤตินัย (de facto) เนื่องจากกระแสกระบวนการปรับพฤติกรรมให้มีลักษณะโลกตามลักษณะถิ่น (glocalization) ซึ่งต้องการให้ผู้สอนภาษาอังกฤษปรับบทบาทมากขึ้นไม่ใช่อาชีพที่สอนเพียงทักษะทางภาษาแต่ยังรวมถึงทักษะอื่นๆ อีกเพื่อสร้างผู้เรียน(global citizen) ที่มีความตื่นตัว

(1.3) ด้านการวัดผล ได้มีนักวิชาการให้ความหมายไว้ คือ

กิลฟอร์ด (Guilford) กล่าวว่า การวัดผลเป็นขบวนการของการกำหนดรายละเอียดของข้อมูล (data) ให้เป็นตัวเลข(number) ภายใต้กฎเกณฑ์ที่มีเหตุผลยอมรับได้

ไทเลอร์ (Tyler) กล่าวว่า การวัดผลคือ การกำหนดจำนวนตัวเลขให้กับสิ่งที่วัดภายใต้เกณฑ์

ทอนโดคและแฮเกน (Thorndik and Hagen) อธิบายความของการวัดผลว่า การวัดผลย่อมเกี่ยวข้องกับขั้นตอนทั้งสาม คือ ขั้นที่ 1 ขั้นในการทำให้ความหมายของสิ่งวัดให้ชัดเจน ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติการวัด ขั้นที่ 3 ขั้นของการสร้างกฎเกณฑ์ในการกำหนดตัวเลขแทนปริมาณของสิ่งที่จะวัด

ไลด์แมนและเมอเรนดา (Linderman and Merenda) กล่าวว่า การวัดผลหมายถึง ขบวนการ ในการกำหนดตัวเลขให้สอดคล้องกับเขตของบุคคลหรือสิ่งภายใต้กฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ให้ชัดเจน

กรอนลันด์ (Gronlund) อธิบายว่า การวัดผลอยู่ในขบวนการประเมินผล หมายถึง การ ประเมินผลถ้าเขียนเป็นสมการย่อมาได้เท่ากับการวัดผลซึ่งเป็นการให้รายละเอียดเป็นปริมาณรวมกับ คุณค่าของการตัดสินใจ การประเมินผล = การวัดผล + การตัดสินใจ

เกย์ (Gay) อธิบายว่า การวัดผลเป็นขบวนการให้ปริมาณของสิ่งที่จะวัด อาจเป็นคนหรือ สิ่งของก็ได้ เช่น คุณลักษณะทางจิตวิทยา บุคลิกภาพ หรือสิ่งของที่ต้องการปริมาณ

สุนันท์ ศลโกสม กล่าวว่า การวัดผล หมายถึง กระบวนการในการนำสิ่งเร้าไปเร้าคุณลักษณะที่ ต้องการวัดเป็นการทำให้ผู้ถูกเร้าได้แสดงปฏิกิริยา หรือพฤติกรรมโต้ตอบ ตามคุณลักษณะนั้น ๆ ออกมาเป็นสิ่งที่สังเกตได้และวัดใจ เป็นตัวเลขหรือสัญลักษณ์ที่แทนคุณภาพ หรือปริมาณของ พฤติกรรมที่แสดงออกมานั้น

เสนอ ภริมจิตรผ่อง กล่าวว่า การวัดเป็นการกำหนดตัวเลขเพื่อใช้แทนปริมาณของลักษณะ ของบุคคล หรือสิ่งของที่จะวัด โดยลักษณะของบุคคลหรือสิ่งของที่จะวัดนั้นต้องวัดด้วย เครื่องมือวัดที่ สอดคล้องกันและใช้มาตรการวัดที่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเครื่องมือวัดนั้นต้องน่าเชื่อถือ

สมบูรณ์ ดันยะ กล่าวว่า การวัดผลการศึกษา หมายถึง กระบวนการในการกำหนดหรือหา จำนวน ปริมาณ อันดับ หรือรายละเอียดของคุณลักษณะหรือพฤติกรรมความสามารถของบุคคลโดยใช้ เครื่องมือเป็นหลักในการวัดกระบวนการดังกล่าวจะทำให้ตัวเลขหรือข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ ที่ใช้ แทนจำนวนและสัญลักษณ์ที่เกิดขึ้น

ทิวต์ล มณีโชติ กล่าวว่า การวัดผลเป็นกระบวนการกำหนดตัวเลขหรือสัญลักษณ์แทนปริมาณ หรือคุณภาพของคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งที่ต้องการวัดโดยสิ่งที่ต้องการวัดนั้นเป็นผลมาจากการกระทำหรือกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน เช่น การวัดผล การเรียนรู้ สิ่งที่จะวัด คือ ผลที่เกิดจากการเรียนรู้ของผู้เรียน

พิชิต ฤทธิ์จรูญ กล่าวว่า การวัดผล หมายถึง กระบวนการกำหนดตัวเลขหรือสัญลักษณ์ให้กับ บุคคล สิ่งของหรือเหตุการณ์อย่างมีกฎเกณฑ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แทนปริมาณ หรือคุณภาพของ คุณลักษณะที่จะวัด

ศิริชัย กาญจนวาสี ได้กล่าวถึงการวัดไว้ว่า การวัดเป็นกระบวนการกำหนดตัวเลข (Assignment of Numerals) ให้แก่สิ่งต่าง ๆ ตามกฎเกณฑ์ การวัดจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัย องค์ประกอบที่สำคัญ 3 ส่วน ดังนี้ (1) จุดมุ่งหมายของการวัดต้องมีความชัดเจนว่าต้องการวัดอะไรใน สถานการณ์เช่นไร และวัดไปทำไม (2) เครื่องมือที่ใช้วัด เช่น แบบสอบ แบบสอบถาม แบบตรวจสอบ รายการแบบสัมภาษณ์ แบบประเมินค่า การสังเกตโดยตรง เป็นต้น โดยเครื่องมือต้องมีหน่วยที่ใช้ใน การวัดและมีมาตราเปรียบเทียบระหว่างหน่วย (3) การแปลผลและนำผลไปใช้

สรุปการวัดผล หมายถึง กระบวนการกำหนดตัวเลข สัญลักษณ์แทน คุณลักษณะคุณภาพ หรือพฤติกรรมของสิ่งที่ต้องการวัด โดยใช้เครื่องมือวัดที่สอดคล้องกันและเชื่อถือได้ โดยการวัดผล การศึกษาเป็นกระบวนการในการกำหนดหรือหาจำนวน ปริมาณ อันดับ หรือรายละเอียดของคุณลักษณะหรือพฤติกรรมความสามารถของบุคคลเป็นการวัดผลตามสภาพที่แท้จริงของผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตลอดระยะเวลา นับตั้งแต่ก่อนการเรียนการสอน ระหว่างการเรียนการสอน และหลังการเรียนการสอน เพื่อให้ประสบความสำเร็จทั้งในด้านการทำงานและการดำเนินชีวิต เช่น โรงเรียนเทศบาล 3 ประชาอินดี ที่มีการจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันให้ร่วมมือกันทำงานกลุ่มโดยผลตอบรับเป็นไปในทางที่ดีผลสัมฤทธิ์ที่ออกมาสูงกว่า ก่อนเรียน โดยสรุปจากการศึกษาของ สมบูรณ์ ดันยะ (2545) ศศิธร บัวทอง (2560) สายไหม โพธิ์ศิริ, (2554) และงานวิจัยของทัศนีย์ ศรีสวัสดิ์ (2555) ศึกษาเกี่ยวกับการผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในระดับ ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในจังหวัดนครปฐม พบว่าผลคะแนนคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน (LAS) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในช่วงปี 2553 ที่ค่อนข้างต่ำ อย่างเช่นในตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 ผลคะแนนคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน (LAS) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในช่วงปี 2553 จังหวัดนครปฐม จำนวน 29 โรงเรียน

ลำดับ	กลุ่มสาระการเรียนรู้	คะแนนเฉลี่ยร้อยละ	ร้อยละของจำนวนนักเรียน		
			ปรับปรุง	พอใช้	ดี
1	ภาษาไทย	32.06	18.48	62.52	18.99
2	คณิตศาสตร์	26.57	6.70	79.89	13.42
3	วิทยาศาสตร์	26.52	14.97	67.11	17.91

จากตารางที่ 4.8 พบว่าผลการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีระดับต่ำกว่าร้อยละ 50 ผู้สอนควรมีการจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 ใหม่เพื่อทำให้มีผลการศึกษที่ดีขึ้น

โดยการวัดผลเป็นประโยชน์ของผลสะท้อนจากการปฏิบัติของผู้เรียน มาปรับปรุงแก้ไขในการจัดการเรียนการสอนในครั้งต่อไปในปัจจุบัน งานวิจัยของประยงค์ ชูรักษ์ (2561) ที่ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการอ่านออกเขียนไม่ได้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่ากลุ่มของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้อาจเป็นเพราะความพร้อมที่แตกต่างของเด็กปฐมวัย เด็กเลี้ยงที่เป็นเด็กพิเศษ นักเรียนขาดเรียนบ่อย ครูสอนไม่ตรงวิชา และนักเรียนมีปัญหาทางด้านครอบครัว เห็นได้ว่าผลการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา

นครศรีธรรมราช เขต 3 เป็นไปในทิศทางด้านลบ ผู้สอนควรมีการจัดการเรียนการสอนที่ครอบคลุม ผู้เรียนที่มีปัญหาดังกล่าวเพื่อที่จะทำให้การวัดผลของการเรียนการสอนไปในทิศทางบวก

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดไว้ว่า สิ่งที่ผู้สอนต้องวัดผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (1) ผลการเรียนรู้ใน 8 กลุ่มสาระ (2) ผลการเรียนรู้ด้านการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียน (3) ผลการเรียนรู้ ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร 8 ประการและ (4) ผลการเรียนรู้เกิดจากกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผลการเรียนรู้ตามหลักสูตร 4 ประการ ดังกล่าวข้างต้น จากองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัยและด้านทักษะพิสัย โดยทั้ง 3 ด้าน จากการศึกษาของ ทศนีย์ ศรีสวัสดิ์ (2555) มีลักษณะสำคัญที่สามารถอธิบายโดยสังเขป ดังนี้คือ

ผลการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย การศึกษาของ ทศนีย์ ศรีสวัสดิ์ (2555) หมายถึง ข้อมูล สารสนเทศ หลักฐานต่าง ๆ ที่แสดงถึงความสามารถด้านสติปัญญา 6 ด้าน คือความจำ ความเข้าใจ ประยุกต์ใช้ การคิดวิเคราะห์ การประเมินค่า และคิดสร้างสรรค์ โดยพฤติกรรมที่สะท้อนว่าผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยได้แก่ การบอกเล่า อธิบาย หรือเขียนแสดงความคิดรวบยอดโดยการตอบ คำถาม เขียนแผนภูมิ แผนภาพ นำเสนอแนวคิดขั้นตอน ในแก้ปัญหา การจัดการ การออกแบบ ประดิษฐ์หรือสร้างสรรค์ ชิ้นงานเป็นต้น สอดคล้องกับ ศศิธร บัวทอง (2560)

การศึกษาของ อรพรรณ สร้อยประเสริฐ, กุลวดี โรจน์ไพศาลกิจ และวารการ เกรียงไกรศักดิ์ดา (2560) เกี่ยวกับผลของโปรแกรมเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น กรณีศึกษา นักเรียนอาชีวศึกษาหญิง จังหวัดสมุทรปราการโดยใช้กลุ่มทดลองให้เข้าร่วมโปรแกรมเสริมสร้าง ทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ เป็นระยะเวลา 7 สัปดาห์ พบว่ากลุ่มทดลองข้อมูลทั่วไปของ นักเรียนอาชีวศึกษาหญิงกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ มีคุณลักษณะที่ใกล้เคียงกัน มีค่าเฉลี่ย คะแนนพุทธิพิสัยของนักเรียนอาชีวศึกษาหญิง ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม มีความแตกต่างกัน โดยหลังการเข้าร่วมโปรแกรม กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนพุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัยดีกว่าก่อน เข้าร่วมโปรแกรม เช่นก่อนการเข้าโปรแกรมมีค่าคะแนนพุทธิพิสัยร้อยละ 10.45 และหลังการเข้า เรียนมีคะแนนพุทธิพิสัยร้อยละ 13.33

ผลการเรียนรู้ด้านจิตพิสัย หมายถึงข้อมูล สารสนเทศที่สะท้อนถึงความสามารถด้านการ เรียนรู้การจัดการอารมณ์ความรู้สึก ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และเจตคติโดยพฤติกรรมที่สะท้อน ว่าผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ด้านจิตพิสัย คือ ผู้เรียนมีการแสดงอารมณ์ ความรู้สึกในสถานการณ์ ต่าง ๆ อย่างเหมาะสมตามบรรทัดฐานของสังคม มีความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรม และ ค่านิยมพื้นฐานที่ได้รับการปลูกฝัง โดยแสดงพฤติกรรมที่สะท้อนให้เห็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์

อย่างน้อย 8 ประการ ตามหลักสูตรกำหนด (ทัศนีย์ ศรีสวัสดิ์, 2555, ศศิธร บัวทอง 2560) การวิจัยของอัครวิน พูลทวี (2558) พบว่า หลังจากทดสอบจิตพิสัยของโรงเรียนกีฬา โดยยึดหลักของลิเคิร์ท (Likert) จำนวน 4 ชุด ชุดที่ 1 ระหว่างการฝึกซ้อมชุดที่ 2 ก่อนการแข่งขันชุดที่ 3 ระหว่างทางการแข่งขัน ชุดที่ 4 หลังการแข่งขัน ชุดละ 20 ข้อ รวมทั้งสิ้น 80 ข้อ ตามมาตราวัด ประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ และทักษะพิสัยเป็นการสร้างแบบวัด ทักษะของผู้เรียนภาคสนามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น พบว่ามีค่าจิตพิสัยระหว่าง 0.78 - 0.81 ซึ่งเป็นที่ยอมรับได้ และมีความเที่ยงที่ดี จิตพิสัยกีฬาว่ายน้ำของโรงเรียนกีฬาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสามารถนำไปใช้กับนักเรียนในโรงเรียนกีฬาได้

ผลการเรียนรู้ด้านทักษะพิสัย หมายถึง ข้อมูลสารสนเทศที่แสดงถึงทักษะการปฏิบัติเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ของร่างกายซึ่งเกิดจากการประสานงานของสมองและกล้ามเนื้อที่ใช้งานอย่างคล่องแคล่วประสานสัมพันธ์กัน (ทัศนีย์ ศรีสวัสดิ์, 2555, ศศิธร บัวทอง 2560) งานวิจัยของสุวรรณา ไชยะธน (2558) ศึกษาระดับทักษะชีวิตด้านทักษะพิสัยของเด็กปฐมวัยก่อนใช้กิจกรรมการเล่าพื้นบ้านประกอบหุ่นที่ทำจากวัสดุในท้องถิ่นพบว่าอยู่ในระดับพอใช้ทั้งภาพรวมและรายด้าน และการพัฒนาทักษะชีวิตด้านทักษะพิสัยของเด็ก ปฐมวัยหลังทำกิจกรรมการเล่าพื้นบ้านประกอบหุ่นที่ทำจากวัสดุในท้องถิ่น พบว่าอยู่ในระดับดีทั้งภาพรวมและ รายด้าน การพัฒนาทักษะชีวิตด้านทักษะพิสัยของเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการเล่าพื้นบ้านประกอบ หุ่นที่ทำจากวัสดุในท้องถิ่น ด้าน การสร้างสัมพันธภาพ การสื่อสารและการแก้ไขปัญหา สูงกว่าก่อนการทดลอง โดยทักษะชีวิตด้าน ทักษะพิสัยของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมการเล่าพื้นบ้านประกอบหุ่นที่ทำจากวัสดุในท้องถิ่น โดยรวมมีการพัฒนาทักษะชีวิตด้านทักษะพิสัยของเด็กปฐมวัย เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 37.98 พบว่า นักเรียนอายุระหว่าง 5 – 6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน จังหวัด นครปฐม จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย (1) แผนการจัดกิจกรรมการเล่าพื้นบ้าน ประกอบหุ่นที่ทำจากวัสดุในท้องถิ่น (2) แบบทดสอบทักษะชีวิตด้านทักษะพิสัยของเด็กปฐมวัย และ (3) แบบบันทึก การปฏิบัติกิจกรรมของเด็กปฐมวัย

เห็นได้ว่าผลการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน ที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาในกระบวนการจัดการเรียนรู้การสอนตามหลักสูตรและกิจกรรมเสริมหลักสูตรตลอดจนประสบการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตที่ผู้เรียนได้รับการพัฒนา เป็นผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นพร้อมกับการเจริญเติบโตในแต่ละช่วงวัยของผู้เรียน ซึ่งเป็นพัฒนาการที่ครูต้องแสวงหาหรือคิดค้นเทคนิค วิธีการ และเครื่องมือต่าง ๆ เพื่อใช้วัดและประเมินผล โดยคำนึงถึงความสอดคล้องและเหมาะสม เพื่อให้ได้ผลการวัดที่มีคุณภาพ สามารถนำไปใช้การพัฒนา ผู้เรียนและกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูได้อย่างแท้จริงการประเมินผลการเรียนที่กำหนด ในหลักสูตรต่อไป

(1.4) ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ เป็นกระบวนการต่อเนื่องจากการวัดผลที่มีระบบในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตัดสินว่าอยู่ในระดับใด สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการประเมินแล้วนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมิน (ทิวต์ล มณีโชติ 2560)

จากการศึกษาพบว่าในการจัดการเรียนการสอนมีผลต่อการเรียนรู้ในห้องเรียน ส่วนการประเมินผลการเรียนผลวิจัยระบุว่า การให้ข้อมูลย้อนกลับด้วยคำพูดจะกระตุ้นให้เกิดการพัฒนา ในการเก็บข้อมูล ผู้สอนต้องใช้วิธีการและเครื่องมือการประเมินที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การซักถาม การระดมความคิดเห็น เพื่อให้เกิดการพัฒนา ความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ทำให้การเรียนรู้พอกพูน แก้ไขความคิด ความเข้าใจเดิมที่ไม่ถูกต้อง ตลอดจนการให้ ผู้เรียนสามารถตั้งเป้าหมายและพัฒนาตนได้ตามจุดมุ่งหมาย (ศศิธร บัวทอง, 2560)

งานวิจัยของทัศนีย์ ศรีสวัสดิ์ (2555) เกี่ยวกับประโยชน์ของการประเมินผลทางการศึกษา พบว่ามีประโยชน์ ดังนี้ (1) ประโยชน์ต่อผู้เรียน คือ ทำให้ผู้เรียนทราบจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนการสอนที่ชัดเจน เกิดแรงจูงใจในการเรียนเพิ่มขึ้น เพื่อให้ได้ผลการวัดและประเมินผลดีขึ้น และช่วยสร้างนิสัยในการใฝ่รู้ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน เมื่อไม่สามารถตอบคำถามหรือตอบแบบทดสอบได้ผู้เรียนจะไปศึกษาเพิ่มเติมก่อให้เกิดนิสัยอยากรู้อยากเห็นมากขึ้นและทำให้ทราบถึงสถานภาพทางการเรียนของตนเองว่าเด่นด้อยในเรื่องใดควรได้รับการปรับปรุงอย่างไร (2) ประโยชน์ต่อครูผู้สอน คือ ทำให้ทราบข้อมูลเบื้องต้นในด้านต่าง ๆ ของนักเรียน ทราบถึงผลการสอนของครูว่ามีประสิทธิผลมากน้อยเพียงไร ทำให้ครูได้ข้อมูลในการปรับปรุงการจัดกิจกรรมการสอนหรือการกำหนดจุดมุ่งหมายในการสอนที่เหมาะสมต่อไป และช่วยให้ครูกำหนดเทคนิควิธีการสอนที่เหมาะสมให้แก่นักเรียนเป็นรายบุคคลกรณีที่ประสงค์จะสอนเพิ่มเติมหรือสอนซ่อมเสริม (3) ประโยชน์ต่อผู้ปกครองนักเรียน คือ ผู้ปกครองสามารถทราบถึงพัฒนาการหรือความก้าวหน้าในการเรียนของนักเรียนเป็นระยะ ๆ ดังนั้นจึงต้องให้ผู้ปกครองนักเรียนทราบด้วย เพื่อที่ผู้ปกครองจะได้ใช้เป็นพื้นฐานการตัดสินใจเกี่ยวกับการศึกษาต่อไป (4) ประโยชน์ต่องานแนะแนว คือข้อมูลที่ได้จากการวัดผลและประเมินผลการศึกษา เช่นการวัดเจตคติ การวัดความสนใจ การวัดบุคลิกภาพ การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การวัดความถนัด เป็นข้อมูลของนักเรียนที่มีประโยชน์ต่องานแนะแนวในการให้คำแนะนำหรือข้อชี้แนะเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ การศึกษาต่อ และปัญหาส่วนตัวของนักเรียนที่ประสบอยู่ (5) ประโยชน์ต่อการบริหารการศึกษา คือ การประเมินผลโดยภาพรวมของสถานศึกษานั้น ๆ จะเป็นข้อมูลบอกถึงประสิทธิภาพในการจัดและการบริหารการศึกษา และการวัดผลและการประเมินผลเป็นเครื่องมือในการดำเนินกิจกรรมหลาย ๆ ด้าน เช่นการคัดเลือกบุคลากรในตำแหน่งหน้าที่ต่าง ๆ การสอบคัดเลือกการจัดแยกประเภทนักเรียนนักศึกษา และการประเมินผลการปฏิบัติงาน เป็นต้น (6) ประโยชน์ในการวิจัยการศึกษา คือข้อมูลทางการศึกษาที่ได้จากการวัดผลและประเมินผลการศึกษาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น

ด้านตัวนักเรียน ตัวครู ผู้บริหาร บุคลากรในสถานศึกษา งบประมาณ ระบบการบริหาร การจัดการ และอุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ นั้น จะเป็นข้อมูลเบื้องต้นที่สามารถนำไปใช้ในการศึกษาและวิเคราะห์ เพื่อศึกษาวิจัยในประเด็นข้อสงสัยต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี เพื่อให้ได้ผลการศึกษาวิจัยที่มีคุณภาพ สามารถนำไปใช้พัฒนาระบบการศึกษาได้อย่างแท้จริง (อุไร จุ้ยกำจร, 2557)

งานวิจัยของจิรภา คำทา(2558) พบว่าผลการประเมินของนักศึกษาในการจัดการเรียนการสอนมีพฤติกรรมในทางบวก ทั้งทางด้านพฤติกรรมการเรียนภายนอก โดยการประเมินดังกล่าวผู้สอนได้มีการประเมินจากการเข้าไปมีส่วนร่วมในการศึกษา แต่ในทางกลับกัน (วิทยากร เชียงกูร, 2562)ได้กล่าวไว้ว่าผลการศึกษาไทย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 6 จากการทดสอบระดับชาติ ONET ในช่วง 6 ถึง 7 ปีที่ผ่านมา มีคะแนนเฉลี่ยทั้งประเทศอยู่ในเกณฑ์ต่ำ มาตลอด โดยเฉพาะวิชาภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ผลการทดสอบนักเรียนระดับนานาชาติ ตามโครงการ PISA ของ OECD ในวิชาการอ่าน คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ซึ่งถือเป็นวิชาพื้นฐานที่สำคัญ และเป็นการวัดการคิดวิเคราะห์ความรู้/ทักษะที่จะใช้งานได้จริงในอนาคต นักเรียนไทยกลุ่มที่สุ่มตัวอย่างแบบเป็นตัวแทนของนักเรียนทั้งประเทศ ได้คะแนนเฉลี่ยในเกณฑ์ต่ำ โดยมีคะแนนที่ต่ำกว่า จีน (เซี่ยงไฮ้) และเวียดนาม เป็นต้น กล่าวไว้ว่าสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดการประเมินผลการเรียนรู้ว่าประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การประเมินผลการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ การประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียนการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การและประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การประเมินผลการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นการประเมินความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติ ทักษะที่การคิดที่กำหนดอยู่ในตัวชี้วัดในหลักสูตร ซึ่งจะนำไปสู่การสรุปผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ต่อไป การกิจของสถานศึกษาในการดำเนินการประเมินผลการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการกำหนดสัดส่วนคะแนนระหว่างนักเรียนกับคะแนนปลายปี/ปลายภาคกำหนดกฎเกณฑ์การตัดสินผลการเรียน โดยพิจารณาความเหมาะสมตามระดับชั้น กำหนดแนวปฏิบัติในการซ่อมเสริมระหว่างเรียน กรณีผู้เรียนมีผลประเมินตัวชี้วัด / มาตรฐานการเรียนรู้ไม่ผ่านเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด กำหนดแนวปฏิบัติในก่อนซ่อมเสริม การสอบแก้ตัว กรณีผู้เรียนมีระดับผลการเรียน หรือระดับคุณภาพต่ำกว่าเกณฑ์และแนวดำเนินการผลการเรียนที่มีเงื่อนไขคือ ร หรือ มส กำหนดแนวปฏิบัติในการอนุมัติผลการเรียน กำหนดแนวทางในการรายงานผลประเมินต่อผู้เกี่ยวข้อง (ทัศนีย์ ศรีสวัสดิ์, 2555)

การประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน เป็นการประเมินศักยภาพของผู้เรียนในการอ่านจากหนังสือ ตำราเรียน เอกสาร และสื่อต่าง ๆ เพื่อและ / หรือเพิ่มพูนความรู้ประสบการณ์ ความสุนทรีย์และประยุกต์ใช้ แล้วนำเนื้อหาสาระที่อ่านมาคิดวิเคราะห์ นำไปสู่การแสดงความคิดเห็น สังเคราะห์ สร้างสรรค์ แก้ปัญหาต่าง ๆ และถ่ายทอดความคิดด้วยการเขียนที่มีสำนวนภาษาถูกต้อง มี

เหตุผลและลำดับขั้นตอนในการนำเสนอ สามารถสร้างความเข้าใจแก่ผู้อ่านได้อย่างชัดเจนตามระดับความสามารถในแต่ละระดับชั้น โดยมีหลักฐานในการประเมิน คือ เป็นการประเมินเพื่อปรับปรุงพัฒนาผู้เรียนและประเมินเพื่อตัดสินการเลื่อนชั้นและจบการศึกษาต่าง ๆ โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสได้แสดงออกซึ่งความสามารถดังกล่าวอย่างเต็มศักยภาพและทำให้ผลการประเมินที่ได้ความเชื่อมั่น มีการกำหนดภาระงานให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ ควรสอดคล้องกับขอบเขตและประเด็นการประเมินที่กำหนด มีการใช้รูปแบบ วิธีการประเมินและเกณฑ์ประเมินที่ได้จากการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง และการสรุปผลการประเมินเพื่อรายงาน เน้นการรายงานคุณภาพของความสามารถในการอ่านคิดวิเคราะห์และเขียน เป็น 4 ระดับคือ ดีเยี่ยม ดี ผ่าน และไม่ผ่าน (ทัศนีย์ ศรีสวัสดิ์, 2555)

การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะที่สังคมต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ โดยมีการกำหนดการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา คือ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา มีการพิจารณานิยามหรือความหมายของคุณลักษณะ และหากสถานศึกษาได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติม สถานศึกษาต้องจำแนก พร้อมทั้งตัวชี้วัดเพิ่มเติมด้วยการกำหนดเกณฑ์และแนวทางประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ให้สอดคล้องกับบริบทและจุดเน้นการสถานศึกษา กำหนดระดับคุณภาพ หรือเกณฑ์ในประเมินตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดไว้ 4 ระดับ คือ ดีเยี่ยม ดี ผ่าน และไม่ผ่าน กำหนดประเด็นการประเมินให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และแจ้งให้ครูผู้สอน ครูที่ปรึกษา ครูประจำชั้นเรียน หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย ดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ประเมินและส่งผลการประเมินให้ผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ฝ่ายทะเบียนผล (ทัศนีย์ ศรีสวัสดิ์, 2555)

การประเมินผลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกระดับชั้นเพื่อส่งเสริมพัฒนาความสามารถของตนตามความถนัด ความสนใจ ให้เต็มศักยภาพ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาองค์รวมความเป็นมนุษย์ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม สร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรมจริยธรรมมีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม ความสามารถบริหารจัดการตนเองได้ สถานศึกษาควรดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ ความถนัด ความสนใจ วุฒิภาวะของผู้เรียน สอดคล้องกับลักษณะของกิจกรรมนั้น ๆ กำหนดเวลาให้สอดคล้องกับโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษาและเหมาะสมกับลักษณะของ

กิจกรรม ออกแบบแผนการดำเนินกิจกรรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์อย่างหลากหลาย น่าสนใจโดยเน้นเวลาการเข้ากิจกรรม พฤติกรรมการปฏิบัติ และผลงาน / ชิ้นงาน (ทัศนีย์ ศรีสวัสดิ์, 2555)

(1.5) ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ของสถานศึกษา สภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาได้ โดยเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับอาคารเรียน อาคารประกอบการสถานที่บริเวณรอบๆ รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่อยู่รอบตัวผู้เรียนซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนในการเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมทุกอย่างมีอิทธิพลต่อจิตใจและพฤติกรรมการเรียนเป็นกำลังใจในการประกอบกิจกรรมการเรียนการสอนและการปฏิบัติหน้าที่การงานของทุกคนในสถานศึกษาช่วงสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนให้เกิดผลสำเร็จทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพบรรลุตามวัตถุประสงค์ (มาริสา ธรรมะ, 2545; ทรรศนีย์ วรารักษ์, 2554) เห็นได้ว่าแนวทางในการจัดการศึกษาในปัจจุบันสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยหนึ่งในการศึกษาที่สำคัญ ควรมีแนวทางในการจัดสภาพแวดล้อมโรงเรียน คือ การสร้างบรรยากาศสภาพแวดล้อมที่ดีจะช่วยส่งเสริมและปลูกฝังให้ผู้เรียนได้เป็นบุคคลที่พร้อมด้วยความรู้ ความสามารถ ความเจริญ ทั้งร่างกายและจิตใจ ของผู้เรียน

สภาพแวดล้อมด้านเรียนรู้ หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ตลอดจนการจัดบริการเพื่อส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ประสบการณ์ให้มากที่สุด ภายใต้บรรยากาศที่มีชีวิตชีวา แจ่มใสน่าเรียนไม่มีสภาพแห่งความกลัวกระตือรือร้นในการเร่งรัดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมรู้จักหาเทคนิค หรือกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมผู้เรียนมาช่วยเสริมเปลี่ยนแปลงวิธีสอนเพื่อลดความเบื่อหน่าย ซ้ำซากจำเจ (ชาญชัย อาจิสมาจาร, 2544) กล่าวว่าการจัดสภาพแวดล้อมด้านการจัดการเรียนรู้และบทบาทของครูไว้เป็นแบบอย่างในเจตคติ และพฤติกรรมทางบวกและสร้างสรรค์ต่อเพื่อร่วมงานผู้เรียนและผู้ปกครอง คือ ใช้อำนาจอย่างยุติธรรม ให้ความอบอุ่นในการสนับสนุน ส่งเสริมความคิดหรือความร่วมมืออิสระต่อความเหมาะสม กระตุ้นนักเรียนให้รู้และให้มาตรการในการเลือกแก่นักเรียน ในกระบวนการเรียนรู้ มีความสมดุลที่มีเหตุผลระหว่างผลสะท้อนกลับในทางบวกและทางลบ หาโอกาสทำให้นักเรียนมีความรู้สึกได้รับการสนับสนุน การยอมรับว่าตนเองมีคุณค่า ประสบความสำเร็จ มีความมั่นคงทางอารมณ์

ให้แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของครูต่อการจัดสภาพแวดล้อมด้านการเรียนรู้ในโรงเรียนไว้ว่า ควรเตรียมการจัดการเรียนการสอนที่ใช้แหล่งการเรียนรู้แนวปฏิรูปการศึกษาว่า กระบวนการเรียนรู้ต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด ความแตกต่างของผู้เรียน ครูสามารถ จัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในแหล่งเรียนรู้ ที่ จูงใจและ เสริมแรงให้เกิดการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยวิธีการเสริมแรงมี 4 แบบ คือ (1) เทคนิค DRO เป็นเทคนิคให้การเสริมแรงต่อพฤติกรรม

ใดก็ได้ที่เกิดขึ้นหลังจากพฤติกรรมเป้าหมายไม่เกิดขึ้นในเวลาที่กำหนดแต่ยังไม่หมดในเวลาที่กำหนด (2) เทคนิค DRA เป็นการลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาโดยการเพิ่มพฤติกรรมที่เฉพาะเจาะจง ซึ่งอาจเป็นพฤติกรรมเดียวหรือหลาย ๆ พฤติกรรมก็ได้ (3) เทคนิค DRL เป็นการเสริมแรงกับพฤติกรรมที่อัตราการเกิดต่ำลงหรือการกระทำที่เกิดขึ้นห่างออกไปคือ จำกัดจำนวนพฤติกรรมให้คงที่ โดยขยายระยะเวลานั้นขึ้น และกำหนดจำนวนพฤติกรรมลดลงในระยะเวลาคงที่ และ (4) เทคนิค DRI คือ เทคนิคการลดพฤติกรรมโดยไม่เสริมแรงพฤติกรรมที่ต้องการลด แต่เสริมแรงกับพฤติกรรมที่เข้ามาแทนที่ เทคนิคที่ได้รับความนิยมมากที่สุดเทคนิค DRI เพราะเทคนิคนี้เป็นวิธีการหนึ่งในลดพฤติกรรมแย่งสิ่งของของนักเรียน ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมให้ลดลงได้ ส่วนพฤติกรรมที่ไม่ค่อยได้รับความนิยมคือเทคนิค DRO เพราะเป็นเทคนิคที่ไม่มีเป้าหมายที่แน่นอนที่จะเสริมสร้างหรือให้การเสริมแรงต่อพฤติกรรมที่เฉพาะเจาะจง (ระวิพล ธรรมสอน, 2548; เนาวรัตน์ ลิขิตวัฒน์เศรษฐ์, 2544; นวลจิตต์ เขาวงกิตพิงศ์, 2545; ปรีชา สุคนธมาน, 2545)

พันธณี วิหคโต (2537) และ อรพรรณ รัตนวงศ์ (2551) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนของครูดีเด่น วิชาภาษาไทย และวิชาคณิตศาสตร์ พบว่า การสร้างปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนกับผู้สอน อยู่ในระดับที่ดี คือ การสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้สนุกสนาน มีการแก้ไขข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดทันทีที่พบ โดยการแนะนำและอธิบายข้อผิดพลาด มีการกระตุ้นให้นักเรียนให้คิดหาเหตุผลให้เกิดความเข้าใจ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีเป็นกันเองกับนักเรียนใกล้ชิดเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิด และมีความสนใจนักเรียนที่มีปัญหาเป็นรายกรณี และซ่อมแก้ไขเป็นรายบุคคลสภาพแวดล้อมที่ดีทำให้ทุกคนมีความสุขมีความมั่นใจ และตระหนักในคุณค่าของตนเองการจัดบรรยากาศของการเรียนการสอน ดังเช่นผู้สอนของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน รวมทั้งสนับสนุนผู้เรียนในการทำกิจกรรมนอกห้องเรียนโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้นำในการจัดการกิจต่างๆ เช่น กิจกรรมด้านกีฬา ด้านบันเทิง ด้านบำเพ็ญประโยชน์ และด้านศิลปวัฒนธรรม ซึ่งถือได้ว่าการจัดการเรียนการสอนนอกห้องเรียนของผู้สอนเป็นการที่จัดสภาพแวดล้อมในการศึกษาให้กับผู้เรียน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ทัศนาก ทองภักดี, 2551)

งานวิจัยของ (ทรรศนีย์ วรารักษ์, 2554) ในเรื่องของการศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สังกัดสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานครพบว่า การจัดสภาพแวดล้อมด้านการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับดีมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะว่า ครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในการจัดสภาพแวดล้อมด้านการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยสังเกตจากกิจกรรมการส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนจัดขึ้น เช่น จัด

กิจกรรมเสริมหลักสูตรของกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระและกิจกรรมการส่งเสริมความสามารถพิเศษทั้งทางวิชาการ กีฬา และนาฏศิลป์ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ (นวลจิตต์ เชาวศิริตพงศ์, 2545) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้อบรมตามแนวปฏิรูปการศึกษาว่า กระบวนการเรียนรู้ต้องจัดเนื้อหาสาระและ กิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด ความแตกต่างของผู้เรียน ครูสามารถ จัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดความเรียนรู้

สรุปได้ว่า การจัดการสภาพแวดล้อมด้านการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา เป็นการจัดการ กิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนพัฒนาเสริมสร้างคุณลักษณะค่านิยมของ ผู้เรียน ให้เป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์ การเรียนการสอนนั้นมียุทธศาสตร์ประกอบทางด้านสภาพแวดล้อม ในการเรียนและมีความสำคัญเท่าเทียมกับเนื้อหาวิชา โดยผู้สอนจะต้องพิจารณาเลือกใช้ สภาพแวดล้อมในการเรียนให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพการ ทั้งนี้การจัดการเรียนการสอนจะต้อง คำนึงถึงความต้องการของผู้เรียนเป็นหลักมากกว่าความต้องการของผู้สอน

จากที่กล่าวมาข้างต้นปัจจัยการจัดการหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดผล การ ประเมินผลการเรียนรู้ การจัดการสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ของสถานศึกษา กระบวนการทั้งหมด ล้วนเป็นปัจจัยที่แสดงให้เห็นถึงผลของการเรียนรู้ของผู้เรียนในปัจจุบัน

2. กระบวนการจัดการเรียนรู้

(2.1) แนวทางการจัดการเรียนรู้

แนวทางการจัดการเรียนรู้ได้มีนักวิชาการเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญ คือ เพื่อ พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนว่าต้องเปลี่ยนไปจากบรรยายอย่างเดียวในชั้นเรียนออกสู่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้สอนและผู้เรียนได้ร่วมกันวางแผนการเรียนรู้ การแสวงหา แหล่งข้อมูลและแหล่งเรียนรู้ การทำงานเป็นทีม การใช้กระบวนการกลุ่ม การเผชิญสถานการณ์ และ กรณีปัญหา การค้นคว้าทดลองและพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่ท้าทาย การเรียนรู้จากสถานการณ์จำลอง หรือการ เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่มีวิธีการวางแผนจัดขั้นตอนการเรียนอย่างรอบคอบ ยืดหยุ่น ใช้แหล่ง เรียนรู้ที่มีอยู่ทั่วโลก ความรู้ค้นพบได้จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่อสารสนเทศมากมาย ต้องบูรณาการ ทั้งจากการฟังบรรยาย การทดลอง การลงมือปฏิบัติ การค้นพบคำตอบ เน้นการเชื่อมโยงบทเรียนกับ สภาพจริงของธรรมชาติชุมชน เป็นการผสมผสานศาสตร์ต่าง ๆ นำไปสู่ประยุกต์ใช้ที่ได้ผล เรียนรู้จาก การรับรู้ รู้คิด รู้ทำ และทบทวน (สุมน อมรวิวัฒน์, 2546; พัชรี ศรีสังข์, 2551)

Center for the Fourth and fifth Rs Respect and Responsibility (อ้างถึงใน ดวงเดือน อ่อนน้อม และคณะ, 2548) ได้เสนอแนวคิดในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของแนวทางการจัด การศึกษา คือ (1) ต้องสอนด้วยการปฏิบัติ เพราะผู้เรียนจะต้องพัฒนาคุณลักษณะนิสัยได้จากการเห็น ได้ ยิน และให้ทำซ้ำ ๆ (2) ต้องจัดให้มีประสบการณ์ในการพัฒนาให้ครบ 3 ด้าน คือ ด้านความรู้

(knowledge) ความรู้สึก(Feeling) และการกระทำ (Action) (3) การจัดประสบการณ์สร้างเสริมลักษณะนิสัยครอบคลุมทุกส่วนของชีวิตในโรงเรียน ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการตามหลักสูตร (4) โรงเรียนต้องสอนค่านิยมในการกระทำทุกอย่าง ตั้งแต่วิธีที่ผู้สอนและผู้ใหญ่ทุกคนปฏิบัติ ผู้เรียน วิธีที่ครูใหญ่ปฏิบัติต่อครูน้อย วิธีที่โรงเรียนปฏิบัติต่อผู้ปกครอง และวิธีที่ผู้เรียนถูกปล่อยให้ปฏิบัติซ้ำ ๆ (5) ต้องสร้างโอกาสในการสอนอย่างเดียวกับการฉวยโอกาสในการสอนจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและ (6) คนเราไม่ได้สร้างนิสัยขึ้นมาได้โดยอัตโนมัติ จึงต้องมีการเสริมสร้างโดยตั้งใจจากครอบครัว โรงเรียน สถาบันศาสนา รัฐบาล สื่อมวลชน

ดังนั้นสรุปได้ว่าแนวทางจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสุนทร วิวัฒน์ และแนวคิดในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักวิชาการ center for the Fourth and Fifth Rs ว่าเป็นไปเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ที่ผู้สอนควรดำเนินการโดยมีความคิดเห็นสอดคล้องตรงกันคือ การเผชิญสถานการณ์และกรณีที่มีปัญหาในการเรียนรู้จากสถานการณ์จำลอง หรือการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ส่วนทางด้านการศึกษาทดลองปฏิบัติผู้สอนต้องสอนด้วยการปฏิบัติให้วิธีการค้นพบคำตอบและการเรียนรู้ความรู้สึก ของการกระทำของผู้อื่น ส่วนประเด็นข้อคิดเห็นที่บ่งชี้แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างกันแต่มีความสำคัญ คือ มีการวางแผนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน มีวิธีการวางแผนจัดขั้นตอนการเรียนรู้รอบรอบ ยืดหยุ่น ใช้วิธีการทำงานเป็นทีม มีการศึกษาค้นพบความรู้จากสื่อและแหล่งเรียนรู้ผสมผสานศาสตร์ต่าง ๆ ในการประยุกต์ที่ใช้ได้ผล พร้อมกับสร้างค่านิยมในการกระทำเมื่อมีการสังสรรค์กับของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต้องตั้งใจเสริมสร้างพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับผู้เรียน

(2.2) รูปแบบการจัดการเรียนรู้

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ว่า (ทิตินา แคมมณี, 2548) รูปแบบเป็นเครื่องมือทางความคิดที่บุคคลใช้ในการสืบหาคำตอบ ความรู้ และความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น โดยการสร้างมาจาก ความคิด ประสบการณ์ การใช้อุปมาอุปไมย หรือทฤษฎีหลักการต่างๆ และแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น เป็นคำอธิบาย แผนผัง ไดอะแกรม หรือแผนภาพ ช่วยให้ตนเองและบุคคลอื่นสามารถเข้าใจได้ชัดเจนขึ้นรูปแบบจึงไม่ใช่ทฤษฎี (พัชรี ศรีสังข์, 2551)

สารานุกรมสแตนฟอร์ดด้านปรัชญา (Stanford Encyclopedia of philosophy.2006 : online) ได้ให้ความหมายของรูปแบบว่ารูปแบบเป็นระบบหรือโครงสร้างที่ถูกสร้างขึ้นมาจากทฤษฎีทั่วไปเพื่อใช้พรรณนาและอธิบายปรากฏการณ์นั้น ๆ

คาร์ลเตอร์ วี กู๊ด (cantor v.good 1973 : 371 ได้ให้ความหมายของรูปแบบไว้ว่า เป็นวัตถุระบบ หรือกระบวนการที่ใช้แทนสิ่งนั้น โดยดำรงคุณลักษณะของทุกส่วนไว้ให้เหมือนเดิม

ทอร์สเต็น ฮูเซิน และนีวิลลี ที โปสเล็ทเวทท์ Torsten Husen & Neville , T. Postlethwaite. 1994 : 3865) ได้ให้ความหมายว่ารูปแบบคือ โครงสร้างที่ถูกรับรองเพื่อใช้วินิจฉัยความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบที่สร้างจากเหตุการณ์ การหยั่งรู้ ด้วยวิธีการอุปมาอุปมัย หรือได้จากทฤษฎี รูปแบบจึงไม่ใช่ทฤษฎี

เมื่อพิจารณาความหมายของรูปแบบที่นักวิชาการดังกล่าวให้ความหมายสามารถวิเคราะห์ได้ว่าเอกสารของนักวิชาการที่ได้อ้างอิง 4 ฉบับ มีความคิดเห็นสอดคล้องตรงกัน 2 ฉบับ คือรูปแบบอาจเป็นระบบเป็นโครงสร้างที่สร้างมาจากทฤษฎี สร้างมาจากประสบการณ์ เหตุการณ์ หรือสร้างมาจากการอุปมาอุปไมยและไม่ใช่ทฤษฎี ส่วนความคิดเห็นที่บ่งชี้ความหมายของรูปแบบที่แตกต่างกันแต่มีความสำคัญคือรูปแบบที่ต้องสร้างจากความคิด จากผลวิเคราะห์ ความหมายของรูปแบบนี้ สามารถนำความรู้พื้นฐานนี้ไปเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่กำลังพัฒนาขึ้น

วิทยา พัฒนเมธาดา (2560) คັນสนีย์ ฉัตรคุปต์ และอุษา ชูชาติ (2545) ได้จำแนกรูปแบบการเรียนรู้ตามวิธีการเรียนรู้ 3 รูปแบบ คือ การถ่ายทอดความรู้ การสร้างองค์ความรู้ และการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่สู่ปัญญาวิวัฒน์ด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่หลากหลาย

1. การถ่ายทอดความรู้ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ใช้กันมานานเป้าหมายเพื่อสืบทอดความรู้ อารยะธรรม วัฒนธรรมประเพณี ทักษะฝีมือเพื่อให้คงอยู่ต่อไป ประกอบกับต้องการกำลังคนในระบบอุตสาหกรรมจึงเน้นความเก่ง คนเก่ง การถ่ายทอดใช้รูปแบบวิธีสอน การฝึกฝน การกล่อมเกล่าให้เกิดศรัทธาและเชื่อฟัง ครูจะเป็นศูนย์กลางการจัดการเรียนรู้ สำนักไหน โรงเรียนไหน หรือครูคนไหนเก่ง นักเรียนจะหลั่งไหลไปเรียน เกิดการแข่งขันการเข้าเรียนในโรงเรียนดัง เป็นค่านิยมของสังคมมานาน การศึกษาของกนกกร จีนา และ อลงกรณ์ คุตระกุล (2561) เกี่ยวกับกระบวนการถ่ายทอดความรู้จากมหาวิทยาลัยสู่ชุมชน พบว่ากระบวนการถ่ายทอดความรู้ตั้งอยู่บนพื้นฐานบทบาทต่าง ๆ ที่สลับสับเปลี่ยนกันได้ของผู้สร้างและผู้รับความรู้โดยปฏิสัมพันธ์ระหว่างทั้ง 2 ฝ่ายนี้ เกิดขึ้นอย่างมีพลวัตในหลายรูปแบบได้แก่ การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การดัดแปลงให้เป็นความรู้ชัดเจน การรวมความรู้และดัดแปลงความรู้สู่ภายใน ทำให้การนำความรู้ไปปรับใช้ในบริบทต่าง ๆ ในการถ่ายทอดความรู้ให้ประสบผลสำเร็จทั้งมหาวิทยาลัยและชุมชน โดยกระบวนการถ่ายทอดความรู้จะสำเร็จได้ต้องคำนึงถึง (1) การยอมรับในตัวผู้ถ่ายทอด (2) ฐานความรู้เดิมของผู้รับความรู้ (3) วัฒนธรรมชุมชน ประเพณี ค่านิยม (4) การเปิดใจเรียนรู้ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลสำเร็จในการถ่ายทอดความรู้ (ประภัสสร แสนไชย, 2554; หทัยรัตน์ สามิบัติ, 2540; สาธุลี โนมูล, 2544; องอาจ พรหมไชย, 2539; วิมลมาศ ปฐมวณิชกุล, 2551)

2. การสร้างองค์ความรู้ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่คาดหวังว่าจะยกระดับศักยภาพของประชาชนให้พึ่งพาตนเองได้หลังจากที่พึ่งพาผู้อื่นโดยเฉพาะเจ้าของกิจการ รัฐบาล ฯลฯ มานานจนเกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำและความยากจน การว่างงาน เกิดปัญหาสุขภาพ ฯลฯ โดยพยายามจะให้ผู้เรียนลดการเรียนรู้ที่ต้องพึ่งพาครู โรงเรียน หรือสถาบันไปสู่การพึ่งพาตนเองในการแสวงหาความรู้ โดยเน้นการเรียนรู้ผ่าน สื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยี การเรียนรู้จะเน้นการเรียนรู้ด้วยตัวผู้เรียนเอง ภายใต้การอำนวยความสะดวกของครูผ่านสื่อและนวัตกรรมแต่อำนาจการจัดการยังเป็นอำนาจของครู แต่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทและส่วนร่วมมากขึ้น เช่นงานของ (สุเทพ อ่วมเจริญ, 2557) ในเรื่องการศึกษาเกี่ยวกับ SU Model: การประยุกต์การจัดการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้ โดยบทความนี้จะนำเสนอเกี่ยวกับการนำทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองมาพัฒนาสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้เรียกว่าแบบจำลอง SU Model ที่เป็นการออกแบบหลักสูตรรายวิชาที่ช่วยให้แนวทางผู้เรียนได้สำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลในบริบทต่าง ๆ นำมาใช้ในการศึกษาเรียนรู้เรื่องการพัฒนาหลักสูตร โดยทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองมี 3 ขั้นตอนคือ (1) การทำความรู้ที่มีอยู่ให้กระจ่างแจ้ง (2) การระบุ การได้รับและการเข้าใจข้อมูลใหม่และ (3) การยืนยันความถูกต้องและการใช้ข้อมูลใหม่ ซึ่งเห็นได้ว่าผู้เรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ด้วยตนเอง แล้วนำข้อมูลมาประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้ปัจจุบัน

3. การพัฒนาองค์ความรู้ใหม่สู่ปัญญาภิวัตน์ด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่หลากหลาย ผลการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์และวิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21 เป็นอย่างยิ่งและรวดเร็ว ศักยภาพของประชาชนต้องได้รับการพัฒนาทักษะและวิถีการดำเนินชีวิตใหม่ ในสังคมแห่งชีวิตคุณธรรม การศึกษาถึงเวลาต้องปรับเปลี่ยน มุมมอง วิธีคิด รูปแบบการให้การศึกษาแนวใหม่ ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของตนสู่ขีดจำกัดของแต่ละบุคคล โดยเฉพาะผู้เรียนที่มีศักยภาพสูงเพื่อเป็นที่พึ่งของสังคมให้มีโอกาสเรียนรู้เต็มศักยภาพ โดยรูปแบบที่พัฒนาเน้นการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสู่สังคม 4.0 จากรูปแบบการจัดการเรียนรู้เห็นว่าในปัจจุบันระบบศึกษาไทยกำลังเข้าสู่รูปแบบที่ 3 คือ มีการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน ผู้เรียนสามารถใช้เทคโนโลยีในการศึกษาหาความรู้เพิ่มนอกห้องเรียนได้ แต่การจัดการเรียนรู้ยังต้องมีความสัมพันธ์ผู้สอนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้เรียน หรืองานของเพ็ญจันทร์ สินธุเขต , 2560) ในเรื่อง การศึกษายุคนี้ (ยุคดิจิทัล) : Thailand 4.0 ที่กล่าวว่า การศึกษาในยุคนี้ผู้สอนและผู้เรียนต้องมีการปรับตัวเองคือ ผู้สอนต้องเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจ อำนวยความสะดวก และการเรียนรู้ไปพร้อมกับผู้เรียนในการออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนทางด้าน เทคโนโลยี เศรษฐกิจฐานความรู้ แต่การเรียนต้องรู้ต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมและตอบสนองพื้นฐานมาบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งการจัดการเรียนในยุคนี้มีปัจจัยหลัก ๆ 3 ปัจจัย คือ อินเทอร์เน็ต ความคิดสร้างสรรค์ และการปฏิสัมพันธ์กับสังคม ซึ่งตัวของผู้สอนต้องจัดการศึกษาที่พัฒนาไปด้วยกัน 3 ด้านคือด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านการแก้ปัญหาโดยรวมแล้ว แนวทางการจัดการศึกษาในยุคนี้ต้องมีการปรับเปลี่ยน คือ หลักสูตร

กระบวนการสอน ครู การวัดผลประเมินผล และน้อมรับนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจัดการเรียนรู้อ การสอนเพื่อสร้างความเข้มแข็งภายในและการจัดการศึกษาต้องมีการเปลี่ยนแปลงให้เหมาะกับยุคสมัย

3. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้

โลกในศตวรรษที่ 21 ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วเพราะความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้โลกแห่งการเรียนรู้เปิดกว้างและง่ายต่อการเข้าถึงสังคมโลกจะก้าวไปสู่สังคมแห่งความรู้ ความรู้จะกลายเป็นสิ่งที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ การจัดการเรียนรู้จึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับผู้เรียนและสภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยีในปัจจุบัน (ตะวัน เทวอักษร, 2555) ในเนื้อหาของการพัฒนารูปแบบคือการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน การพัฒนาการรูปแบบการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนารูปแบบสภาพแวดล้อมของการจัดการเรียนรู้ การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยการบูรณาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนแบบย้อนกลับและการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเข้าด้วยกันและการเลือกใช้เทคโนโลยีจะทันสมัยเพื่อตอบสนองความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา (ปรีวัตร เชื้อนแก้ว และทิพรัตน์ นพฤทธิ์ ,2559)

(3.1) การพัฒนารูปแบบการของผู้เรียน

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยการบูรณาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนแบบย้อนกลับและการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเข้าด้วยกันและการเลือกใช้เทคโนโลยีจะทันสมัยเพื่อตอบสนองความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา นอกจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง ทั้งก่อนและหลังเข้าเรียนได้ทุกที่ทุกเวลา โดยใช้ระบบการจัดการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมีการเชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างนอกห้องเรียนกับในห้องเรียนเข้าด้วยกัน (ปรีวัตร เชื้อนแก้ว และทิพรัตน์ นพฤทธิ์ ,2559)

ตัวอย่าง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับปฐมวัย เช่น การศึกษาของกิตติศักดิ์ เกตุนุติ (2557) เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนของเด็กปฐมวัยแบบ B-R-A-I-N หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่นำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอนในชั้นเรียน เช่นกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ และกิจกรรมสร้างสรรค์ ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นได้ พบว่าผู้เรียนที่ศึกษาแบบ B-R-A-I-N ในโรงเรียนชั้นอนุบาลศึกษาที่ 2 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ผู้เรียนมีความสามารถทางด้านความคิด วิเคราะห์ญาณที่สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่เรียนรู้ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบปกติ ผลที่ได้สอดคล้องกับการศึกษาของวิจิตตรา จันทรศิริ (2559) เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ ของโรงเรียนวัดเบาะไฟ อำเภอสริมหาโพธิ จังหวัดปราจีนบุรีโดยการใช้สมองเป็นฐานที่ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ (1) ขั้นสร้างความสนใจ (2) ขั้นวางแผน (3) ขั้นปฏิบัติกิจกรรม (4) ขั้นทบทวน (5) ขั้นนำเสนอ และ (6) ขั้นประเมินผลการเรียนรู้

พบว่าผู้เรียนโรงเรียนวัดเบ้าไม่ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบใช้สมองเป็นฐานมีความแตกต่างกัน คือ ช่วงก่อนการใช้การเรียนการสอนแบบใช้สมองเป็นฐานผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยทางคณิตศาสตร์น้อยกว่าช่วงหลังการใช้การเรียนการสอนแบบใช้สมองเป็นฐาน เห็นได้ว่าการพัฒนาการเรียนการสอนแบบใช้สมองเป็นฐานของวิชาคณิตศาสตร์โรงเรียนเบ้าไม่ประสบผลสำเร็จในการเรียนการสอนชั้นปฐมวัย

การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับประถมศึกษาของวาริรัตน์ แก้วอุไร (2544) เกี่ยวกับการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในการพัฒนาผู้เรียน พบว่าเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ที่เรียกว่า PACCA Model คือ (1) ขั้นเตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนรู้ (2) ขั้นเรียนรู้สิ่งใหม่โดยเชื่อมโยงกับความรู้เดิมและความเข้าใจที่มีอยู่ในปัจจุบันแล้วฝึกปฏิบัติ (3) ขั้นสะท้อนคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณเชื่อมโยงกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (4) ขั้นสร้างและจัดระบบความรู้ (5) ขั้นประเมินผลและประยุกต์ใช้ เป็นรูปแบบที่พัฒนาขึ้นและสามารถนำไปใช้ได้กับการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นระดับประถมศึกษา ผลการทดลองพบว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้สำหรับพัฒนาคุณภาพผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษา ทางด้านคุณธรรม ภูมิปัญญา และการเรียนรู้ได้

เกียรติศักดิ์ วจิศิริ (2553) ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการเรียนรู้แบบนำตนเองบนเว็บเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนระดับประถมศึกษาที่ 6 โรงเรียนอนุบาลสุโขทัย จังหวัดสุโขทัยจำนวน 35 คน โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 12 ท่านวิเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนโดยการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เนื้อหาแล้วนำมาจัดการเรียนการสอนบนเว็บให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษา พบว่าความสามารถการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนรู้แบบนำตนเองบนเว็บหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน สรุปได้ว่าการเรียนรู้แบบนำตนเองบนเว็บสามารถช่วยพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ มีทักษะในการสืบค้นข้อมูลและการใช้คอมพิวเตอร์ที่ดีขึ้น

สำหรับการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษา ชุติมา ฉุนอิม, วรินทร์ สุภาพ (2558) ศึกษา รูปแบบการพัฒนาการเชิงคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบสอนแนะให้รู้คิด (CGI) ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามของบาดแฮม (BADHAM) ในการเปรียบเทียบการคิดเชิงคณิตศาสตร์ แบบสัมภาษณ์การคิดเชิงคณิตศาสตร์ พบว่านักเรียนที่ใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบสอนแนะให้รู้คิด (CGI) ร่วมกันกับเทคนิคการใช้คำถามของบาดแฮม (BADHAM) มีการคิดเชิงคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งด้านการแก้ปัญหาด้านการใช้เหตุผลและด้านการนำเสนอตัวแทนความคิดเห็นของนักเรียนโดยสรุป การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสอนแนะให้รู้คิด (CGI) ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามของบาดแฮม (BADHAM) นั้น มุ่งเน้นให้นักเรียนแก้ปัญหาโดยวิธีการที่หลากหลายและแตกต่างกันตามศักยภาพ ของตน รวมทั้งมีโอกาสได้

พูดคุยและนำเสนอ ร่วมกับการตั้งคำถาม มนต์ชัย พงศกรณฤงษ์ (2552) ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีสร้างความรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างความรู้ของนักเรียนช่วง อุตสาหกรรมชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยเทคนิคนครปฐม พบว่าความสามารถในการสร้างความรู้ของผู้เรียนช่วง อุตสาหกรรมหลังเรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้เพื่อส่งเสริม ความสามารถในการสร้างความรู้กับรูปแบบการเรียนการสอนแบบปกติพร้อมกับความพึงพอใจของผู้เรียน ต่อรูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างความรู้ ในภาพรวมพบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะบรรยากาศในการ เรียนไม่ตึงเครียด รูปแบบการเรียนการสอนนี้ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ตลอดเวลาและสามารถพัฒนา วิธีการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมได้ เช่นเดียวกับงานวิจัยของฉลวย ม่วงพราหมณ์ (2553) ที่ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการเรียนด้วยตนเองด้วยกิจกรรมการรู้คิดในการอ่านภาษาอังกฤษ สำหรับนักศึกษาปีที่ 1 สาขาวิชาช่างอิเล็กทรอนิกส์พบว่าความสามารถการรู้คิดในการอ่านภาษาอังกฤษของผู้เรียนหลังการ เรียนด้วยรูปแบบการเรียนด้วยตนเอง ด้วยกิจกรรมการรู้คิดการอ่านภาษาอังกฤษสูงกว่าก่อนการเรียน ด้วยรูปแบบการเรียนด้วยตนเอง ด้วยกิจกรรมการรู้คิดในการอ่านภาษาอังกฤษ ด้วยคะแนนเฉลี่ย เข้าใจในการอ่านและคะแนนเฉลี่ยการใช้กิจกรรมการรู้คิดในการอ่านแต่ละครั้ง ตั้งแต่ครั้งที่ 2 ถึง ครั้งที่ 10 สูงกว่าครั้งที่ 1

การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับอุดมศึกษา เช่น งานวิจัยของดวงหทัย โสมไชยวงษ์ (2557) ที่ศึกษาการพัฒนาการเรียนการสอนที่เน้นการโค้ชและการดูแลให้คำปรึกษา แนะนำเพื่อส่งเสริมสมรรถนะครูประถมศึกษาของนักศึกษาวิชาชีพครู มีพบว่า 3P-CA Model ซึ่งมี 5 องค์ประกอบคือ (1) หลักการ (2) วัตถุประสงค์ (3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ (4) การวัดและ ประเมินผล 3 ด้านคือ ด้านความรู้เกี่ยวกับสมรรถนะครูประถมศึกษา ด้านความสามารถจัดการเรียนรู้ และด้านคุณลักษณะของครูประถมศึกษา และ (5) เงื่อนไขสำคัญของรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ นั้น เมื่อนำไปใช้แล้วทำให้นักศึกษามีพัฒนาการด้านความสามารถในการจัดการเรียนรู้สูงขึ้นจาก ระดับปานกลางเป็นระดับมาก และมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

ศันสนีย์ ฉัตรคุปต์และอุษา ชูชาติ (2544) เสนอว่าการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผู้เรียนที่จะ ประสบความสำเร็จจะต้องเป็นคนเข้มแข็งและแข็งแกร่งมีความสามารถที่สร้างสรรค์ในวงกว้างมีไหว พริบ มีความรอบรู้ที่ไม่ใช่แค่ความฉลาด คิดเป็นทำเป็นแก้ปัญหาเป็นสิ่งสำคัญต้องสามารถสร้าง กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ แต่อย่างไรการเรียนรู้ที่ดี คือรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของ ผู้สอนที่ต้องใช้เทคนิควิธีการสอน หรือใช้สื่อเทคโนโลยีในการสอนให้กับผู้เรียนในปัจจุบัน

4.3.2 การบริหารจัดการการเรียนการสอน

การพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ผู้สอนต้องศึกษาสภาพปัญหาและความ ต้องการของผู้เรียน วิเคราะห์การจัดการสอนให้สอดคล้องกับทิศทางของหลักสูตร เพื่อให้เกิดผลดีกับ

ผู้เรียนอีกแนวทางหนึ่ง (พิจิตรา ทีสุกะ, 2556) ซึ่งครูเป็นบุคคลสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการเรียนการสอนและคุณภาพของผู้เรียน คุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 ต้องเป็นผู้ที่มีความรอบรู้ มีความเป็นมืออาชีพ มีความสามารถและศักยภาพสูง มีความสามารถในการประยุกต์ใช้นวัตกรรมทางการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้เติบโตตามเป้าหมายของการศึกษา สอดคล้องกับ วิจารณ์ พานิช (2555) ที่ได้กล่าวโดยสรุปถึงความท้าทายต่อการจัดการเรียนรู้ของครูใน ศตวรรษที่ 21 ว่าครูยุคใหม่ควรมีวิถีคิดหรือกระบวนการที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเรียนการสอนให้ นักเรียนเรียนรู้แบบให้รู้จริง (Mastery Learning) และเน้นลงมือปฏิบัติ (Action Learning) เตรียม ผู้เรียนไปเป็น คนทำงานที่ใช้ความรู้ (knowledge worker) และเป็นบุคคลพร้อมเรียนรู้ (learning person) และทักษะที่สำคัญที่สุดที่ครูต้องปลูกฝังให้เกิดกับผู้เรียนเพื่อให้เขาเป็นบุคคลที่มีทักษะ การปฏิบัติงานและทักษะความสำเร็จส่วนบุคคลนั้นคือทักษะการเรียนรู้ (learning skills) ของคนในศตวรรษที่ 21

การที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีความสามารถดังกล่าว ครูจึงต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ และการจัดการเรียนรู้ที่ดีนั้นต้องเกิดจากการวางแผนและออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสม มีแบบแผนที่ชัดเจน ครอบคลุมเนื้อหา ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตลอดจนถึง การเลือกใช้เทคนิคการเรียนรู้ที่หลากหลาย ผู้สอนที่มีความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ จะเห็นแนวทางและหาวิธีการที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณค่าและความหมายต่อชีวิต สร้างพลังแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการค้นพบวิธีการเรียนรู้ที่ประสิทธิภาพ และประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด และการที่จะทำให้ครูจะเป็นผู้ที่มีความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ที่ดีได้นั้น จำเป็นต้องมีการพัฒนาครูให้มีความสามารถดังกล่าว ดังที่ พิณสุตา สิริธรังศรี (2557) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการยกระดับและพัฒนาครูของต่างประเทศในด้านการพัฒนาครู สรุปได้ว่า ครูจะต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในด้านการพัฒนาทักษะการจัด การเรียนรู้ในรูปแบบและวิธีการต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับสถานการณ์และผู้เรียน ทักษะการออกแบบ การเรียนรู้แบบ Active Learning

ตัวอย่างการพัฒนาในรูปแบบการเรียนการสอนของผู้เรียนระดับการศึกษาปฐมวัย เช่นงานวิจัยของ วิรารวรรณ มูลตรีภักดี (2555) ในเรื่องการพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยในบริบทชุมชน บ้านอีสานพบว่า เป็นการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนระดับปฐมวัยสามารถเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ ตามสภาพสิ่งแวดล้อมที่คุ้นเคยจากประสบการณ์ตรงและวิถีชีวิตชุมชนที่อาศัยอยู่ ทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ตลอดเวลาเพราะการเรียนรู้อยู่ในชีวิตจริงของผู้เรียนสามารถพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนตามความสามารถตามที่คุณเรียนสนใจเช่น เรียนรู้การทำงาน การทำมาหากิน ขนบธรรมเนียม ประเพณี ภาษาและการสื่อสาร การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอมรวิชช์ นาค

รทรรพ (2551) ที่กล่าวไว้ว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้ท้องถิ่นเป็นฐานต้องมีการจัดการใน 2 รูปแบบ คือ การใช้ชุมชนเป็นแหล่งการเรียนรู้และการใช้องค์ความรู้ที่มีอยู่ในชุมชน

การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษาของ เพชรปาณี อินทรพานิชย์ สำราญ กำจัดภัย และสมพร หลิมเจริญ (2560) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลสกลนคร โดยหลักสูตรเสริมที่พัฒนาขึ้นนั้นมีการวัดก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน โดยผลการทดลองใช้หลักสูตรเสริมพบว่าผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริมผู้เรียนมีความสามารถทางทักษะการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความพึงพอใจในการเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งได้ผลสอดคล้องกับงานวิจัยของพอเจตน์ ธรรมศิริขวัญ (2552) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้เรียนประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่าหลักสูตรบูรณาการมีองค์ประกอบคือ หลักการและเหตุผล แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรโดยวัตถุประสงค์หลักสูตรบูรณาการต้องมีโครงสร้างหลักสูตรบูรณาการกระบวนการเรียนการสอนและการวัดผลและประเมิน การบูรณาการใช้รูปแบบการสอดแทรกรูปแบบหลักสูตรบูรณาการเป็นแบบผสมผสานการเรียนจากผู้เรียนเป็นผู้ลงมือทำเอง และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ผลการสร้างหลักสูตรบูรณาการของกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และเทคโนโลยี ที่สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน และเหมาะสมการเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน

การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษา เช่นงานวิจัยของชัยรัตน์ โตศิลา (2555) ที่ศึกษาการพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการประวัติศาสตร์ของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยกระบวนการเรียนการสอนประกอบด้วยการเรียนการสอน 5 ขั้นตอนคือ (1) ขั้นอภิปรายเพื่อกำหนดประเด็นศึกษา (2) ขั้นวิเคราะห์หลักฐานหลัก (3) ขั้นเปรียบเทียบข้อมูล (4) ขั้นปฏิสัมพันธ์กับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และ (5) ขั้นนำเสนอข้อค้นพบ โดยในแต่ละขั้นตอนจะมีความสัมพันธ์กันในการจัดการเรียนการสอน โดยผลการทดลองใช้กับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากรจำนวน 80 คน พบว่าทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนหลังเรียนจากกระบวนการเรียนการสอนพัฒนาขึ้นสูงกว่าก่อนเรียน ผู้เรียนสามารถกำหนดคำถามสำคัญ ตั้งสมมุติฐานวิเคราะห์ เปรียบเทียบ ตีความหลักฐาน และเชื่อมโยงข้อมูลเพื่อนำเสนอข้อมูลในรูปแบบของเส้นเวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลที่ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของสุพรรณษา สอนประเสริฐและฤติรัตน์ ชุขณะโชติ (2558) เรื่องการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามทฤษฎีโครงสร้างความรู้และแนวคิดการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทเพื่อส่งเสริมการอ่านภาษาอังกฤษให้กับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยการพัฒนาทฤษฎีโครงสร้างความรู้และแนวคิดการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทผู้สอนกับผู้เรียน

ออกเป็น 2 ระยะคือ ระยะที่ 1 คือการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนอ่านภาษาอังกฤษตามแนวคิดของทฤษฎีโครงสร้างความรู้และแนวคิดก่อนสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ระยะที่ 2 การทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามแนวคิดของทฤษฎีโครงสร้างความรู้และแนวคิดการสอนการแลกเปลี่ยนเปลี่ยนบทบาทผู้สอนกับผู้เรียน ผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนอ่านภาษาอังกฤษตามแนวทฤษฎีโครงสร้างความรู้และแนวคิดการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนพบว่านักเรียนกลุ่มทดลองจำนวน 89 คน มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถอ่านภาษาอังกฤษหลังการทดลองสูงขึ้น นอกจากนี้แล้ว งานวิจัยของนางลักษณ์ แพงเรือน (2558) ที่ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษพบว่าผู้เรียนมีความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษเพื่อให้ข้อมูลในภาพรวมก่อนและหลังหลักสูตรแตกต่างกันคือผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษดีขึ้นหลังการใช้หลักสูตรและแนวโน้มการพัฒนาความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษเพื่อให้ข้อมูลที่ดีขึ้นอย่างเป็นลำดับ

พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา เช่นงานวิจัยของปัญญา อนัตธนาชัย ,ชยสร บุญสมมาก , ญาณกร โท้ประยูร , กรเอก กาญจนานโภคิน , จักรพงษ์ เปี่ยมเมตตา และวรรณธรรพล หิรัญบุรณะ (2560) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาศิลปการจัดการสถาบันรัชต์ภาคย์ พบว่าผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงความสามารถในใช้ภาษาอังกฤษ เทคโนโลยี สารสนเทศ และกระบวนการคิดวิเคราะห์ให้เป็นระบบรวมถึงการมีความรู้ และใช้บนพื้นฐานคุณธรรม โครงสร้างด้านเนื้อหาวิชาคือรายวิชาด้านใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ภาษาอังกฤษ การคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบเพื่อการตัดสินใจ รวมถึงความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการขนาดเล็ก โดยหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาศิลปการจัดการสถาบันรัชต์ภาคย์ ที่พัฒนาขึ้นได้รับการรับรองหลักสูตรจากสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา

พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนของ ภานุ กุศลวงศ์ (2558) ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการหลักสูตรครูฝึกสอนกีฬาเทควันโด ระดับมัธยมศึกษา โดยอาศัยการศึกษาแบบเอกสาร งานวิจัย และการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คนเพื่อนำสรุปร่างหลักสูตรครูฝึกสอนกีฬาเทควันโด ระดับมัธยมศึกษา แล้วใช้วิธีการวิจัยแบบเทคนิคเดลฟาย ศึกษาความคิดเห็นกับผู้มีความเชี่ยวชาญด้านการสอน จำนวน 18 คน แล้วต้องเข้าอบรมฝึกอบรมความรู้และทักษะกีฬาเทควันโด เพื่อนำมาใช้ในการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลทดสอบของผู้เข้าอบรมพบว่ามีความรู้เพิ่มมากขึ้นในเรื่องทั่วไปเกี่ยวกับกีฬาเทควันโดเกี่ยวกับกฎกติกา มารยาท หลักฝึกวิทยาศาสตร์เทควันโด หลักการเคลื่อนไหวของมนุษย์ที่ใช้กีฬาเทควันโด สมรรถภาพทางกายที่จำเป็นต่อกีฬาเทควันโด และการป้องกันการบาดเจ็บและการปฐมพยาบาลเบื้องต้น เช่นเดียวกับงานวิจัยของวิภา ตันจุลพงษ์ (2560) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเขียนและผลิตผลงานสำหรับครู โดยการใช้

ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 38 คน เมื่อเข้าอบรมตามหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์และทักษะการผลิตผลงานแล้ว ครูมีความรู้ ความเข้าใจและมีเจตนาคติในการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์และทักษะการผลิตผลงานการและผู้เรียนที่ได้รับการสอนจากผู้สอนก็สามารถสร้างสรรค์ผลงานเชิงสร้างสรรค์ได้ ปริญญา สิงห์เรศร์ (2553) ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันในเรือนจำ พบว่าเป็นการฝึกอบรมและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อพัฒนาครูผู้สอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันในเรือนจำ ผู้ที่เข้าฝึกอบรม คือ หัวหน้างานพัฒนาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม และให้ ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและประเมินหลักสูตรฝึกอบรม ผลที่ได้จากการนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันในเรือนจำด้านหลักสูตรฝึกอบรมเกี่ยวกับมีการนำความรู้และทักษะที่ได้รับจากการอบรมไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษามีความเหมาะสมตรงกันในระดับมาก

นอกจากงานดังกล่าวทั้งหมดแล้วยังมีงานที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนอีกคือปิยนันท์ ฉายานพรัตน์ (2558) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมตามแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองและการใช้ผลลัพธ์เป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะจำเป็นให้กับครูผู้สอนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยและได้มีการกำหนดองค์ประกอบด้านความสามารถของครู 5 ด้าน คือ การออกแบบการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ หลักการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการแสวงหาข้อมูลเพื่อเตรียมเนื้อหา การจัดทำแผนจัดการเรียนรู้ การพัฒนาและใช้สื่อการเรียนรู้ ดึงองค์ประกอบข้างต้นทำให้เห็นว่าผู้สอนจะมีการศึกษาเกี่ยวกับผู้เรียนและจัดทำแผนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับตัวผู้เรียน โดยรูปแบบการฝึกอบรมก็จะประกอบไปด้วยผลลัพธ์การเรียนรู้ หลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ ผลการใช้รูปแบบนี้พบว่าสามารถเสริมสร้างสมรรถนะจำเป็นสำหรับครูผู้สอนได้จากการทดลองกลุ่มตัวอย่าง

4.3.3 การพัฒนารูปแบบสภาพแวดล้อมของการจัดการเรียนรู้

การพัฒนารูปแบบสภาพแวดล้อมของดรุณี ไร่เปี่ยม ,นันทรัตน์ เจริญกุล และพฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ (2558) ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนากลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างมหานครน่าอยู่อย่างยั่งยืน พบว่ากลยุทธ์บริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างมหานครน่าอยู่อย่างยั่งยืนคือ ชุดกลยุทธ์ชื่อว่า กลยุทธ์ผสมพลังเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของโรงเรียนสู่มหานครที่ยั่งยืน ประกอบไปด้วย 3 กลยุทธ์หลัก 9 กลยุทธ์รอง คือ กลยุทธ์หลักที่ 1 เสริมสร้างความเข้มแข็งของการบริหาร เพื่อพัฒนาผู้เรียนและบุคลากรให้เป็นพลเมืองคุณภาพของมหานครประกอบด้วย 3 กลยุทธ์รองได้แก่ (1) สร้างความเข้มแข็งของการบริหารวิชาการเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงและมีวินัยและวิถีประชาธิปไตย (2) สร้างความเข้มแข็งของการพัฒนาบุคลากรให้มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ การดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง มีระเบียบวินัย วิถีประชาธิปไตย และ

มีส่วนร่วมในการพัฒนาเมือง และ (3) เพิ่มขีดความสามารถในการบริหารทรัพยากรเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของนักเรียนและบุคลากร กลยุทธ์หลักที่ 2 เสริมสร้างประสิทธิภาพการจัดการในโรงเรียนด้วยหลักประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด สู่การพัฒนามหานครน่าอยู่อย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์รอง ได้แก่ (1) พัฒนาสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้พร้อมรองรับการให้บริการอย่างมีคุณภาพและประหยัดพลังงาน (2) เพิ่มผลผลิตของโรงเรียนด้วยนวัตกรรมการปฏิบัติงานคุณภาพ และ (3) สร้างประชาคมโรงเรียนร่วมพัฒนามหานคร กลยุทธ์หลักที่ 3 เสริมพลังชุมชนเชิงรุก บุกเบิกแหล่งเรียนรู้ เขตพัฒนาธรรมมหานครน่าอยู่อย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์รอง ได้แก่ (1) สร้างเครือข่ายการทำงานสร้างสรรค์ระหว่างโรงเรียน นักเรียนและชุมชน สังคม (2) ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ที่เป็นมหานครน่าอยู่อย่างยั่งยืน และ (3) เสริมศักยภาพชุมชนร่วมพัฒนาการเรียนรู้และสร้างสำนึกในคุณค่าวัฒนธรรมมหานครน่าอยู่อย่างยั่งยืน เงื่อนไขการนำกลยุทธ์ไปใช้ โดยมีเงื่อนไขการเตรียมความพร้อมของโรงเรียน ดังนี้ (1) การเตรียมความพร้อมด้านครูและบุคลากร (2) ผู้บริหารเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (3) การบริหารโรงเรียน เน้นการจัดสรรทรัพยากรและการพัฒนาครู (4) สภาพแวดล้อมในโรงเรียน (5) ความพร้อมของนักเรียน และ (6) การเตรียมหลักสูตร นอกจากนี้ ได้กำหนดลำดับการนำไปใช้ในโรงเรียนแต่ละสังกัด ทั้งในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน และสังกัดกรุงเทพมหานคร ตามผลการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการบริหารโรงเรียน เพื่อเสริมสร้างมหานครน่าอยู่อย่างยั่งยืน และในวิจัยของ(อมรา เขียวรักษา, 2548) ศึกษาในเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับครูวิทยาศาสตร์ประถมศึกษา โดยการพัฒนาศูนย์นี้ได้ใช้สภาพแวดล้อมของโรงเรียนมาใช้ในการเรียนการสอนของครูผู้สอน ผลการออกแบบและสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเนื้อหา กิจกรรม สื่อการเรียน การประเมินและให้ครูผู้สอนได้นำความรู้จากการฝึกอบรมนี้ไปใช้ในชั้นเรียนได้อยู่ในเกณฑ์ดีและครูมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมในหลักสูตรนี้ในระดับมาก

งานวิจัยของวรสสิกา รุมาคม (2558) ศึกษาสภาพปัจจุบันของสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตของคณะครุศาสตร์และคณะศึกษาศาสตร์ วิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภาวะคุกคามในการบริหารเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตของคณะครุศาสตร์และคณะศึกษาศาสตร์ พัฒนายุทธศาสตร์การบริหารเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตของคณะครุศาสตร์และคณะศึกษาศาสตร์ เก็บข้อมูลจากผู้บริหารและคณาจารย์ของคณะครุศาสตร์และคณะศึกษาศาสตร์จำนวน 96 คน พบว่าพบว่า สภาพสถานศึกษาที่พึงประสงค์ของการบริหารมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าสภาพปัจจุบันในทุกประเด็น กิจกรรมการบริหารด้านการวางแผนส่วนมากมีสภาพเป็นจุดแข็งในการบริหาร ในขณะที่กิจกรรมการบริหารด้าน การประเมินผล

ส่วนมากมีสภาพเป็นจุดอ่อนในการบริหาร สภาพแวดล้อมภายนอกด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีส่วนมากมีสภาพเป็นภาวะคุกคามต่อการบริหาร ยุทธศาสตร์การบริหารเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตของคณะครุศาสตร์และคณะศึกษาศาสตร์ประกอบด้วยยุทธศาสตร์หลัก 7 ยุทธศาสตร์ และยุทธศาสตร์รอง 14 ยุทธศาสตร์ ดังเช่นงานวิจัยของณัฐตะวัน ลิมประสงค์ (2558) เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (mixed methodology) โดยขั้นตอนแรกเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) และขั้นตอนสุดท้ายเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการเรื่องการบริหารจัดการชั้นเรียนและสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ของสถานศึกษาและพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้เรื่องการบริหารจัดการชั้นเรียนและสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่าสภาพการบริหารจัดการชั้นเรียนและสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 49.60 อยู่ในระดับปานกลาง รูปแบบการจัดการความรู้เรื่องการบริหารจัดการชั้นเรียนและสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวมทั้ง 6 ด้าน มีค่าเฉลี่ย ($=3.54$, $S.D.=0.798$) รูปแบบการจัดการความรู้เรื่องการบริหารจัดการชั้นเรียนและสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้จากการอภิปรายกระบวนการกลุ่ม ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนารูปแบบ ของผู้เข้าร่วมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ ได้ค้นพบโดยแบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบ คือ 1. ด้านการจัดการปัญหาเร่งด่วน 2. ด้านบริหารจัดการชั้นเรียน และ 3. ด้านการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมได้ และงานวิจัยของ ธิติรัตน์ การันต์ , วิรัชพัชร วงศ์วัฒน์เกษมม (2561) ซึ่งเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สหวิทยาการศึกษาชั้นสูง-หนองย่างเสือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กลุ่มที่ศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน พบว่าการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพบในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมาก ถ้าเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมทางวิชาการ รองลงมาคือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมทางการบริหารจัดการ ตามลำดับ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และเมื่อเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จำแนกตามตำแหน่งในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน หรืองานวิจัยของวาสนา เจริญสอน, (2559) ซึ่งพบว่า ระดับประสิทธิภาพ การบริหารจัดการการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลในประเทศไทยในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ ระดับการศึกษา ปัจจัยด้านการบริหาร ด้านภาวะผู้นำ ด้านการวางแผนกลยุทธ์ ด้านเทคนิคการบริหาร ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ การบริหารทรัพยากร ทางการศึกษา เทคโนโลยีทางการศึกษา และการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการศึกษา

4.3.4 การพัฒนาระบบการเรียนการสอนเพื่อเติมเต็มศักยภาพให้นักเรียนมีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ได้กำหนดให้มีการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งเน้นผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา มีการออกแบบ ระบบการเรียนรู้ใหม่ให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 การปรับเปลี่ยนบทบาทครูจาก “ครูสอน” เป็น “โค้ช” หรือ “ผู้อำนวยการการเรียนรู้” การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา ในทุกระดับและทุกประเภทโดยให้มีมาตรฐานขั้นต่ำของโรงเรียน การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยเน้นการจัดระบบการศึกษาและระบบ ฝึกอบรมบนฐานสมรรถนะที่มีคุณภาพสูงและยืดหยุ่นผ่านกลไกต่าง ๆ การสร้างความตื่นตัวให้คนไทยตระหนักถึงบทบาท ความรับผิดชอบ และการวางตำแหน่งของประเทศไทยในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์และประชาคมโลก การวางพื้นฐานระบบการรองรับการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์มที่เน้น การพัฒนาทักษะดิจิทัล ทักษะการคิดกรององค์ความรู้การใช้เทคโนโลยี ผสมผสานกับคุณค่าของครูการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และการสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

สำหรับประเทศไทยมีความคาดหวังอย่างสูงในการพัฒนาประชาชนไทยเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของสังคมและพัฒนาทักษะทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะช่วยเพิ่มความเท่าเทียมในสังคมในระยะยาวอย่างทั่วถึงโดยผ่านการศึกษาและการเรียนรู้ จากงานวิจัยที่ผ่านมาของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) ชี้ให้เห็นว่าเป้าหมายของการปฏิรูประบบการศึกษาไทยคือ (1) การพัฒนาระบบการเรียนการสอนเพื่อเติมเต็มศักยภาพให้นักเรียนมีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (2) การพัฒนาระบบครูให้มีคุณภาพ (3) การสร้างความรับผิดชอบ (accountability) ในระบบการศึกษา และ (4) การลดปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านต่างๆ ในระบบการศึกษา การพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงใน ศตวรรษที่ 21 มีประเด็นกลยุทธ์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) ดังนี้

1. ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรทุกระดับการศึกษาให้เอื้อต่อการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน เป็นรายบุคคล เป็นทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 นำไปสู่การจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ (Career Education) โดยมีตัวชี้วัด คือ

(1.1) ร้อยละของสถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน เป็นรายบุคคล เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีหลักคิดที่ถูกต้อง รักในสถาบันหลัก ของชาติ และยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข เป็นพลเมืองดีของชาติและพลเมืองโลกที่ดีมีความเป็นเลิศ ทางด้านวิชาการ มีทักษะชีวิตและทักษะอาชีพตามความต้องการ และมีทักษะ ในการป้องกันตนเองจากภัยคุกคามรูปแบบใหม่

(1.2) ร้อยละของสถานศึกษาที่มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับ ความต้องการของผู้เรียนและพื้นที่

2. พัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีความรักในสถาบันหลักของชาติยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีทัศนคติที่ดีต่อบ้านเมือง มีหลักคิดที่ถูกต้อง เป็นพลเมืองดีของชาติและเป็นพลเมืองโลกที่ดีมีคุณธรรม จริยธรรม โดยมีตัวชี้วัด คือ

(2.1) ร้อยละของผู้เรียนที่มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรักในสถาบันหลักของชาติ ยึดมั่น การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(2.2) ร้อยละของผู้เรียนที่มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีทัศนคติที่ดีต่อบ้านเมือง มีหลักคิด ที่ถูกต้องเป็นพลเมืองดีของชาติมีคุณธรรม จริยธรรม

(2.3) ร้อยละของสถานศึกษาที่ปรับปรุงหลักสูตร จัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อม และจัดกิจกรรม การเรียนรู้ให้ผู้เรียนแสดงออกถึงความรักในสถาบันหลักของชาติ ยึดมั่นการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีทัศนคติที่ดีต่อบ้านเมือง มีหลักคิดที่ถูกต้อง เป็น พลเมืองดีของชาติ มีคุณธรรม จริยธรรม

(2.4) ร้อยละของสถานศึกษาที่น้อมนำพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของในหลวง รัชกาลที่ 10 และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปพัฒนาผู้เรียนให้มี คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่ กหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. พัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ให้มีทักษะการเรียนรู้ใน ศตวรรษที่ 21 มีความเป็นเลิศด้าน วิชาการ นำไปสู่การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยมีตัวชี้วัด คือ

(3.1) ด้านผู้เรียน

(3.1.1) ร้อยละของผู้เรียนระดับปฐมวัย ได้รับการพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา และมีความพร้อมที่จะเข้ารับการศึกษา ในระดับที่สูงขึ้น

(3.1.2) ร้อยละของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้รับการพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีพัฒนาการที่ครบถ้วน

(3.1.3) ร้อยละของผู้เรียนที่อ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น และมีนิสัยรักการอ่าน

(3.1.4) ร้อยละของผู้เรียนที่มีทักษะการคิด วิเคราะห์

(3.1.5) ร้อยละของผู้เรียนที่ผ่านการประเมินสมรรถนะที่จำเป็นด้านการรู้เรื่อง การอ่าน (Reading Literacy)

(3.1.6) ร้อยละของผู้เรียนที่ผ่านการประเมินสมรรถนะที่จำเป็นด้านการรู้เรื่อง คณิตศาสตร์ (Mathematical Literacy)

(3.1.7) ร้อยละของผู้เรียนที่ผ่านการประเมินสมรรถนะที่จำเป็นด้านการรู้เรื่อง วิทยาศาสตร์ (Scientific Literacy)

(3.1.8) ร้อยละของผู้เรียนที่มีทักษะสื่อสารอังกฤษ และสื่อสารภาษาที่ 3 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(3.1.9) ร้อยละของผู้เรียนที่มีทักษะด้าน Digital Literacy ในการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(3.1.10) ร้อยละของผู้เรียนที่มีความรู้ และทักษะในการป้องกันตนเองจากภัยคุกคามรูปแบบใหม่

(3.1.11) ร้อยละของผู้เรียนที่มีคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ขั้นพื้นฐาน (O-NET) มากกว่าร้อยละ 50 ในแต่ละวิชาเพิ่มขึ้นจาก ปีการศึกษาที่ผ่านมา

(3.1.12) ร้อยละ 60 ของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีสมรรถนะการเรียนรู้ เรื่องการอ่านตั้งแต่ระดับขั้นพื้นฐานขึ้นไป (ระดับ 2) ตามแนวทางการ ประเมิน PISA

(3.1.13) ร้อยละ 80 ของผู้เรียนทั้งหมดได้รับการประเมินทักษะการคิดแก้ปัญหา ตามแนวทางการประเมิน PISA

(3.2) ด้านสถานศึกษา

(3.2.1) ร้อยละของสถานศึกษาจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรม การปฏิบัติจริง (Active Learning)

(3.2.2) ร้อยละของสถานศึกษาที่มีการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนในลักษณะของ STEM ศึกษา

(3.3.3) ร้อยละของสถานศึกษาที่จัดการเรียนรู้ตามกระบวนการ 5 ขั้นตอน หรือ บันได 5 ขั้น (IS: Independent Study)

(3.3.4) ร้อยละของสถานศึกษาที่จัดการเรียนรู้และบรรยากาศสิ่งแวดล้อม ที่ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และฝึกทักษะด้านภาษาอังกฤษ และภาษาที่ 3 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. พัฒนาผู้เรียนให้มี ทักษะอาชีพ และทักษะชีวิต มีสุขภาวะที่ดีสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยมีตัวชี้วัด คือ

(4.1) ร้อยละของผู้เรียน มี ID plan และ Portfolio เพื่อการศึกษาต่อและการ ประกอบอาชีพ

(4.2) ร้อยละของสถานศึกษาที่จัดการเรียนรู้ และบรรยากาศสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อ การพัฒนา ทักษะอาชีพตามความถนัด

(4.3) ร้อยละของผู้เรียนที่มีสุขภาวะที่ดีทุกช่วงวัย

(4.4) ร้อยละของสถานศึกษาที่มีระบบป้องกันและแก้ไขปัญหาในสถานศึกษา

5. การจัดการศึกษาเพื่อ การบรรลุเป้าหมายโลกเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) เพื่อ สร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมี ตัวชี้วัด คือ

(5.1) ร้อยละของผู้เรียนที่มีพฤติกรรมแสดงออกถึงการดำเนินชีวิตที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อม และการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

(5.2) ร้อยละของสถานศึกษาที่มีการจัดสภาพแวดล้อมที่สอดคล้องกับมาตรฐาน สิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Environmental Education Sustainable Development: EESD)

(5.3) ทุกสถานศึกษาจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายโลก เพื่อการพัฒนา อย่างยั่งยืน (Global Goals for Sustainable Development)

6. พัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ โดยมีตัวชี้วัด คือ

(6.1) ร้อยละของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ มีคุณภาพตามมาตรฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐานของแต่ละระดับ

(6.2) ร้อยละของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ได้รับการพัฒนาด้านทักษะ อาชีพ ทักษะการดำรงชีวิต มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตสาธารณะ

(6.3) ร้อยละของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ได้รับการส่งเสริมให้มี ความสามารถ พิเศษด้านต่าง ๆ อาทิ ดนตรี กีฬา ศิลปะ และเทคโนโลยี เป็นต้น

7. นำ Digital Technology มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนเป็นรายบุคคลตาม สมรรถนะ ความต้องการ และความถนัด สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยมี ตัวชี้วัด คือ

(7.1) ร้อยละของผู้เรียนที่เรียนรู้ผ่าน Digital Platform

(7.2) ร้อยละของสถานศึกษาที่จัดการเรียนรู้เพื่อให้พัฒนาตนเองผ่าน Digital Platform

จากแผนงานการศึกษาของอาเซียน พ.ศ. 2559-2563 (ASEAN Work Plan on Education 2016-2020) มีประเด็นสำคัญด้านการศึกษา ดังนี้

1. การส่งเสริมให้เกิดความตระหนักรู้เกี่ยวกับอาเซียน ผ่านการเรียนรู้ประวัติศาสตร์และ ความรู้ท้องถิ่น

2. การยกระดับคุณภาพและสร้างโอกาสการเข้าถึงการศึกษา ขั้นพื้นฐานสำหรับทุกคนรวมถึง ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส

3. การพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

4. การสนับสนุนการพัฒนาอาชีวศึกษาและการเรียนรู้ ตลอดชีวิต

5. การส่งเสริมการดำเนินงานของทุกภาคส่วนเพื่อให้บรรลุ ตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

6. การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับอุดมศึกษาด้วยการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

7. การสร้างความเข้มแข็งให้กับบทบาทของอุดมศึกษา ในด้านการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ ด้วยการสร้างเครือข่ายระหว่าง ผู้ประกอบการกับมหาวิทยาลัย และ

8. การดำเนินโครงการพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากร ทางการศึกษา ระบบการศึกษาของประเทศไทยจำเป็นต้องได้รับการทบทวน นโยบาย แผน และมาตรการต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงหลักสูตรและวิธีการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างความรู้ทักษะ และภูมิคุ้มกันที่ดีให้แก่ คนไทย เพื่อรองรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียน นอกจากนี้ต้องผลิตและพัฒนาแรงงานที่มีความเชี่ยวชาญและทักษะ การทำงานระดับสูงอย่างเร่งด่วนเพื่อรองรับกระแสการเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างเสรีในภูมิภาค

4.3.5 การพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้การสร้างสรรค์นวัตกรรมภายใต้โลกที่เชื่อมต่อกัน

นอกจากนั้นในการปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบันได้ดำเนินการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารได้ดีขึ้นภายใต้โลกที่เชื่อมต่อกัน แบบไร้พรมแดนและใช้ในการแสวงหาองค์ความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง เพื่อส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย นอกจากนี้ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเป็นทักษะที่สำคัญอย่างหนึ่งของการขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0 ในการดำเนินงานพัฒนาและยกระดับการเรียนการสอน ภาษาอังกฤษช่วงระหว่างปีพ.ศ. 2559-2560 มีการดำเนินงานที่สำคัญ ได้แก่

1. พัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสำหรับประชาชนทั่วไป นักเรียน และ ครู โดยการใช้แอปพลิเคชัน “Echo English” ซึ่งเป็น ความร่วมมือระหว่างภาครัฐโดยกระทรวงศึกษาธิการและภาคเอกชน ช่วยให้ประชาชนทั่วไป รวมทั้งนักเรียน นักศึกษา ครูได้เข้าถึงแหล่งความรู้ในการฝึกภาษาได้ง่าย ๆ (ผ่านสมาร์ทโฟน/แท็บเล็ต) และไม่เสียค่าใช้จ่าย บทเรียนในแอปพลิเคชันนี้ได้รับการออกแบบให้เป็นไปตามหลักสูตรพื้นฐาน เน้นการพัฒนาทักษะด้วยสถานการณ์จริง ผ่านสื่อวิดีโอที่มีทั้งภาพและเสียง โดยออกแบบบทเรียนให้มีการฝึกทั้งเรื่องการฟัง พูด อ่าน และเขียน พร้อมแบ่งเนื้อหา

ออกเป็นหมวดหมู่ต่างๆ เช่น ส่วนภาษาอังกฤษ พื้นฐาน สถานการณ์ทั่วไป การท่องเที่ยว ธุรกิจ วิชาชีพและอื่น ๆ ตามนโยบายของรัฐบาลที่คาดหวังให้ประชาชนคนไทยทุกคนมีความรู้ ด้านภาษาอังกฤษทัดเทียมนานาชาติ นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาการเรียนรู้อังกฤษด้วยหลักสูตร Echo Hybrid ภายในโรงเรียน ซึ่งมีเป้าหมายที่จะนำไปใช้ในโรงเรียนกว่า 10,000 แห่ง ทั่วประเทศ Echo Hybrid เป็นแอปพลิเคชันเรียนรู้ภาษา อังกฤษผ่านทั้งสมาร์ทโฟนและแท็บเล็ต นักเรียนทุกคน จะได้รับการทดสอบ เพื่อวัดระดับความรู้ด้านภาษาอังกฤษก่อนการเรียนรู้อังกฤษด้วยนวัตกรรม การเรียน การสอนภาษาอังกฤษแนวใหม่นี้ นักเรียนสามารถฝึกฝนด้านการสื่อสารและการออกเสียง ภาษาอังกฤษที่ถูกต้อง และยังกระตุ้น ให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ เนื่องจากเรียน ด้วยความสนุกสนานและส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้แบบกลุ่ม สร้างความสามัคคี ในการเรียนรู้ร่วมกัน ส่วนครูผู้สอนจะมีบทบาทในการดูแล ติดตาม ประเมินผล ตลอดจนควบคุมคุณภาพด้วย นอกเหนือจากการสอนปกติ

2. พัฒนาครูแกนนำด้านการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ด้วยค่ายพัฒนาภาษาอังกฤษแบบ เข้มข้น (Boot Camp) ทั่วประเทศ รูปแบบ ที่สำคัญของการฝึกอบรมแบบ Boot Camp มี 5 ด้าน คือ เป็นการจัดค่าย อบรมแบบเข้มข้น มีการสร้างครูแกนนำเพื่อนำไปขยายผลทั่วประเทศ โดย ฝึกอบรมกับวิทยากรจากสหราชอาณาจักร ใช้ภาษาอังกฤษตลอดหลักสูตร การอบรมตามโครงการ เพื่อพัฒนาความสามารถภาษาอังกฤษ และเทคนิค การสอนของครูสอนภาษาอังกฤษ รวมทั้งกิจกรรม และบริบทในการใช้ ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร และมีการประเมินทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน ภาษาอังกฤษ ดำเนินการอบรมครูสอนภาษาอังกฤษ รุ่นที่ 1 ตั้งแต่วันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ. 2559 ใช้ เวลาฝึกอบรมรุ่นละ 3 สัปดาห์ มีศูนย์ฝึกอบรม 15 ศูนย์และในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 มีผู้เข้าอบรม จำนวน 20,000 คน

3. ยกระดับมาตรฐานภาษาอังกฤษในสถาบันอุดมศึกษา โดยสำนักงานคณะกรรมการการ อุดมศึกษาได้มีประกาศคณะกรรมการ การอุดมศึกษา เรื่อง นโยบายยกระดับมาตรฐานภาษาอังกฤษ ในสถาบัน อุดมศึกษา เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับอุดมศึกษา ให้ผู้เรียนมี ความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือศึกษา ค้นคว้าองค์ความรู้ที่เป็นสากลและ ก้าวทันโลก และรองรับการเข้าสู่ ประชาคมอาเซียนและการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของ ประเทศ

นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศในปัจจุบัน เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา สร้างโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาของผู้เรียนทุกเพศทุกวัย โดยในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 มีการดำเนินงานที่น่าสนใจ ดังนี้

การเร่งรัดดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรและการจัดการเรียน การสอนในระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โดยจัดทำหลักสูตร ในการอบรมการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบการศึกษาทางไกล ผ่านดาวเทียม (Distance Learning Television: DLTV) สำหรับโรงเรียน ตำรวจตระเวนชายแดนทั่วประเทศ จำนวน 204 โรงเรียน และจัดหลักสูตร อบรมการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม สำหรับโรงเรียนขนาดกลางใน 5 จังหวัดชายแดนใต้จำนวน 509 โรงเรียน

โครงการเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา (Inter University Network: UniNet) เป็นโครงการที่ตั้งขึ้นเพื่อจัดท่างจร สื่อสัญญาณความเร็วสูงเพื่อใช้สำหรับการเชื่อมโยงเครือข่ายสารสนเทศและการสื่อสารของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อรองรับการศึกษาทั้งระบบเป็นโครงการที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษารับผิดชอบเพื่อพัฒนาการศึกษา โดยสร้างเครือข่ายความเร็วสูงเชื่อมโยงกับสถานศึกษาทุกประเภทและทุกระดับ ทำให้มีวงจรรสื่อสารภายในประเทศและระหว่างประเทศ เพื่อให้บริการกับสถาบันการศึกษาและหน่วยงานต่างๆ จากข้อมูล ในปีพ.ศ. 2561 ของสำนักงานบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการศึกษา มีสถาบันการศึกษาและหน่วยงานต่างๆ เป็นสมาชิกเครือข่าย UnitNet จำนวน 10,629 แห่งนอกจากนี้สมาชิกเครือข่ายยังมีช่องทาง การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตเพื่อใช้สำหรับการศึกษาวิจัย ด้วยเส้นทางเฉพาะ ด้านการศึกษาวิจัยระหว่างประเทศที่ UnitNet เป็นหน่วยงานภายในประเทศ เพียงหน่วยงานเดียวที่เชื่อมต่อไปถึง เช่น เครือข่ายศึกษาวิจัย Internet ของสหรัฐอเมริกา เครือข่ายศึกษาวิจัย JGN ของญี่ปุ่น เป็นต้น

โครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย (Thailand Cyber University Project) เป็นโครงการที่จัดทำขึ้น เพื่อให้บริการการเรียนรู้ ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-Learning) แก่ประชาชนทุกระดับ ทุกอาชีพ ผ่านเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการศึกษา (UniNet) เพื่อสร้างโอกาสให้แก่ประชาชนเข้าถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพิ่มขึ้น และเพื่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทยเป็นเสมือนศูนย์กลางการศึกษาผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์มีหลักสูตร

และบทเรียน ครอบคลุมการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่ประชาชนทุกคนสามารถเข้ามาศึกษาหาความรู้ได้มีระบบการเทียบโอนความรู้จากการศึกษาในแต่ละระบบเพื่อให้ผู้ที่เข้ารับการศึกษจากระบบหนึ่ง สามารถจะเทียบโอนความรู้เข้าสู่การศึกษา ในอีกระบบหนึ่งได้ซึ่งจะเป็นการบูรณาการการศึกษาทุกระบบเข้าด้วยกันเกิดเป็นระบบการศึกษาที่รองรับการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน จากข้อมูล ณ วันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2561 มีผู้ลงทะเบียนเข้าเรียนในระบบการจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทยจำนวน 512,299 คน โดยจัดการเรียนการสอน 17 หลักสูตร 867 บทเรียน และมีสถาบันเข้าร่วม โครงการดังกล่าว 47 สถาบัน

นอกจากนี้ รูปธรรมทางความคิดในการนำนวัตกรรมมาใช้กับการอาชีวศึกษาของไทยเป็นที่รู้จักอีกอย่างหนึ่ง คือ “คนพันธุ้อา” ซึ่ง “อา” หมายถึง อาชีวศึกษา ซึ่งมีการจัดกิจกรรมทั้งในระดับสถานศึกษา ระดับภาค และระดับชาติ เป็นการนำสิ่งใหม่มาใช้กับการอาชีวศึกษาเช่นกัน อย่างไรก็ตาม ปัญหาอย่างหนึ่งที่นักเรียนอาชีวศึกษาต้องได้รับการพัฒนาเป็นสิ่งเร่งด่วนคือ ความรู้พื้นฐาน ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาต่อยอดหรือเพื่อศึกษาต่อในอนาคต ดังนั้น นวัตกรรม “การกลับไปสู่ความรู้พื้นฐาน” หรือ “Back to Basics” ซึ่งเน้นความสามารถทางด้าน คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ซึ่งสอดคล้องกับ มาตรฐานผลการเรียนรู้ของบัณฑิตในแต่ละระดับคุณวุฒิและสาขาวิชาต่าง ๆ ในระดับอุดมศึกษาซึ่งเป็นการต่อยอดจากระดับอาชีวศึกษานั้นจะต้องครอบคลุมอย่างน้อย 5 ด้าน คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (กฤษมันต์ วัฒนานรงค์, 2562)

Back to Basics จึง เป็นนวัตกรรมการเรียนรู้ หรือ นวัตกรรมการจัดการศึกษาทางด้านอาชีวศึกษาอีกอย่างหนึ่ง ที่เคยนำกลับมาใช้ใน สหรัฐอเมริกา เมื่อประมาณ 20 ปีที่ผ่านมา เมื่อสหรัฐอเมริกาต้องการแรงงานที่มีคุณสมบัติพร้อมที่ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการทำงาน และต้องฝึกอบรมพนักงานประจำการสำหรับเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ความรู้พื้นฐานเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการเรียนรู้สิ่งใหม่ ความต้องการของตลาดแรงงานของประเทศไทยในปัจจุบันอยู่ในภาวะใกล้เคียงกับสหรัฐอเมริกาในครั้งนั้น คือ ตลาดแรงงานต้องการแรงงานที่สามารถทำงานกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้ และมีความสามารถพร้อมที่จะได้รับการฝึกอบรมและพัฒนาเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี ซึ่งความรู้พื้นฐานมีความจำเป็นอย่างมาก ดังนั้นที่ผู้รับผิดชอบทางการ

อาชีวศึกษาควรตระหนักและนำนวัตกรรม Back to Basics มาใช้โดยไม่หลงอยู่กับการสร้างภาพเพื่อการประชาสัมพันธ์เพียงอย่างเดียว (กฤษมันต์ วัฒนานรงค์, 2562)

4.3.6 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับแต่ละบุคคล (Personalized Learning) ด้วยการประเมินรูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน และใช้เทคโนโลยีมาช่วยการจัดการเรียนรู้ส่วนบุคคล
2. ส่งเสริมการพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับการสร้างแรงจูงใจและทัศนคติที่ดีต่อการเรียน (Motivation-based and Emotion-based Learning)
3. ส่งเสริมการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนมีอิสระในการเลือกเรียนได้ตามอัธยาศัยได้ทุกช่วงวัย (Multiple Learning Platforms for Life-long Learning)
4. ปรับแนวทางการประเมินผลที่ให้ความสำคัญกับพัฒนาการของการเรียนรู้มากกว่าการประเมินความสามารถขององค์ความรู้
5. พัฒนาบุคลากรด้านการศึกษาให้สามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีเพื่อการออกแบบโปรแกรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล และสามารถออกแบบการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับเป้าหมายของการออกแบบการเรียนรู้ได้
6. ส่งเสริมการพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตในยุค 4.0 โดยเฉพาะทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและการทำงาน เช่น ทักษะการเขียนโค้ด ทักษะการแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานเป็นทีม ความมีวินัย มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ ตลอดจนถึงการสร้างกรอบความคิดแบบพัฒนาได้ (Growth Mindset)

4.3.7 ข้อเสนอแนะเชิงพื้นที่

1. สร้างความเข้าใจให้กับบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับโลก 4.0 ว่าจะส่งผลต่อชีวิตการทำงานของบุคลากรอย่างไร คุณสมบัติของนักเรียนที่จะประสบความสำเร็จในยุค 4.0 เป็นอย่างไร มีวิธีการใดบ้างที่จะช่วยสร้างนักเรียนให้มีคุณสมบัติดังกล่าวได้
2. สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Professional Learning Community) ที่รวมเอาบุคลากรด้านการศึกษา และตัวแทนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ ไว้ในกลุ่มเดียวกัน และช่วยกันกำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้ในระดับพื้นที่
3. พัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้เชิงพื้นที่เพื่อช่วยกันออกแบบวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับแต่ละบุคคล (Personalized Learning) ในระดับพื้นที่ให้สอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยมีชุมชนแห่งการเรียนรู้ของพื้นที่เป็นแกนนำ

4. พัฒนาแนวทางในการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการจัดการเรียนรู้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล (Personalized Learning) เพื่อผู้เรียนมีอิสระในการเลือกเรียนได้ตามอัธยาศัยได้ทุกช่วงวัย (Multiple Learning Platforms for Life-long Learning)

4.2.8 นโยบายระดับสถานศึกษา

1. ประเมินความพร้อมของบุคลากรในพื้นที่ในการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับแต่ละบุคคล (Personalized Learning) เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความพร้อมมากขึ้น

2. ใช้ประโยชน์จากชุมชนแห่งการเรียนรู้ของพื้นที่ (Professional Learning Community) ในการออกแบบวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับแต่ละบุคคล (Personalized Learning) ในระดับพื้นที่ให้สอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

3. กำหนดการประเมินผลการทำงานของบุคลากรให้สะท้อนกับทิศทางของการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับแต่ละบุคคล

4. มีการทดลองนวัตกรรมการเรียนรู้ใหม่ เพื่อค้นหาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสถานศึกษาต่อไป

4.4 การสร้างนวัตกรรมในองค์กร

4.4.1 นวัตกรรมและทักษะผู้ประกอบการ

การขาดความรู้ในการดำเนินธุรกิจ หรือมีความรู้แต่ไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการแข่งขันถือเป็นปัจจัยสำคัญแห่งการล้มเหลวในปัจจุบัน (ซีวัน ทองสอดแสง และคณะ, 2560) ซึ่งเรียนรู้ได้จาก 5 บริษัทใหญ่ คือ (1) XEROX เป็นบริษัทใหญ่ที่ผลิตเครื่องถ่ายเอกสาร และคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ แต่ไม่คิดต่อยอดเหมือน APPLE (2) NOKIA เป็นผู้นำตลาดในยุค 2000 แต่ไม่ใช้ใช้ระบบ Android และพยายามแบ่งทีมเป็น 2 ทีม เพื่อพัฒนาซอฟต์แวร์ของ NOKIA และเพื่อคิดค้นซอฟต์แวร์ใหม่ขึ้นมา เป็นเหตุให้บริษัทมีจุดยืนไม่ชัดเจน บริษัทจึงพัฒนาซอฟต์แวร์ไม่ทัน Android ของ Google และ iOS ของ APPLE (3) BLOCKBUSTER เจ้าตลาดค่าปลีกหนัง ถือเป็นราชาแห่งวงการ ‘ร้านเช่าหนัง’ ที่เฟื่องฟูมากในช่วงปี 1900 ในตอนนั้นเอง Netflix ที่ทำธุรกิจส่งหนังในรูปแบบ DVD ตามบ้านได้เข้ามาขอร่วมมือกับ BLOCKBUSTER แต่ก็โดนปฏิเสธ หลังจากนั้น BLOCKBUSTER ก็ทำธุรกิจสตรีมมิงออนไลน์ซึ่งก็ทำได้ดีมาก แต่ CEO ใหม่ที่เข้ามาบริหารในปี 2007 กลับไม่เชื่อในธุรกิจสตรีมมิงออนไลน์ และ BLOCKBUSTER ก็ต้องล้มละลายใน 3 ปีต่อมา (4) EXCITE หา Search Engine ในอดีต ในปี 1999 EXCITE เป็นอันดับ 2 ในเรื่อง Search Engine รองเพียงแค่ YAHOO เท่านั้น ในปีนั้นเอง Larry Page ผู้ก่อตั้ง Google (สุดยอด Search Engine ในปัจจุบัน) ได้ทำข้อเสนอขาย

Google ให้กับ EXCITE ในราคาประมาณ 24 ล้านบาท แต่ EXCITE กลับปฏิเสธ สุดท้าย EXCITE เอง กลับต้องขายกิจการไปให้ Ask.com และ (5) KODAK ผู้ผลิตฟิล์มซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการถ่ายรูปในอดีต ทว่า KODAK โดน Disrupt โดยกล้องดิจิทัล แม้ว่า KODAK จะเป็นเจ้าแรกของโลกที่มีสิทธิบัตรกล้องดิจิทัล แต่ KODAK กลับไม่พัฒนาต่อยอด สุดท้ายโดนสินค้าของตัวเองที่คนอื่นพัฒนาเล่นงานจนขาดทุน (FINNOMENA Admin, 2561)

จากบทเรียนของความล้มเหลวข้างต้น จึงจำเป็นต้องมีกระบวนการวางแผนดำเนินโครงการบนฐานของความเป็นไปได้ในการพัฒนาการจัดเตรียมหลักสูตรที่เหมาะสมกับการประกอบธุรกิจ ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การสร้างนวัตกรรมผลิตภัณฑ์และการบริการที่สำคัญคือ ความพร้อมของบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ทั้งในสถาบันการศึกษา และภาคเอกชน (ชีวัน ทองสอดแสง และคณะ, 2560)

การวิเคราะห์ในเนื้อหาส่วนนี้เป็นการทบทวนแนวทางให้กับผู้ที่สนใจในการศึกษาวิชาชีพ เพื่อต้องการให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของการเป็นผู้ประกอบการ และเป็นการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการ โดยครอบคลุม 3 ประเด็นหลัก คือ ประเด็นแรกปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างนวัตกรรมในองค์กร ประเด็นที่สองบทบาทของนวัตกรรมสู่ความสำเร็จในธุรกิจ และประเด็นที่สามเป็นคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีต่อความสำเร็จ ซึ่งผู้ประกอบการจำเป็นต้องมีตัวชี้วัดอันจะนำไปสู่ความสำเร็จในการประกอบธุรกิจ ที่สำคัญจะเป็นแนวทางให้กับผู้ที่สำเร็จการศึกษา กล่าวคือ

4.4.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อนวัตกรรมในองค์กร

เมื่อทบทวนและวิเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องของนวัตกรรมองค์กร บรรณานา หลีกภัย (2554) พบกรอบแนวคิดในรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (The Casual Structure Relationship Model) ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อนวัตกรรมในองค์กร 3 ปัจจัย คือ

1. ปัจจัยบุคลิกของการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Orientation) ที่ได้กรอบแนวคิดจากการศึกษาของ Covin & Stevin (1989); Hult et al. (2004); Rhee et al. (2010); Peng (2008) ที่เสนอแนวคิดบุคลิกของการเป็นผู้ประกอบการไว้ 2 ด้าน คือ ความกล้าเสี่ยง (Risk Taking Orientation) และการดำเนินงานเชิงรุก (Proactiveness Orientation) ขณะเดียวกันงานของ Wiklund, (1999); Kreiser et al. (2002) ได้เสนอแนวคิดบุคลิกการเป็นผู้ประกอบการไว้ 3 ด้าน ได้แก่ ความสามารถทางนวัตกรรม (Innovativeness Orientation) การดำเนินงานเชิงรุก (Proactiveness Orientation) และความกล้าเสี่ยง (Risk Taking Orientation) ส่วนงานศึกษาของ Lumpkin and Dess (1996) ได้แบ่งบุคลิกการเป็นผู้ประกอบการออกเป็น 5 ด้าน คือ (1) ความเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy Orientation) (2) ความสามารถทางนวัตกรรม (Innovativeness Orientation) (3) ความกล้าเสี่ยง (Risk Taking Orientation) (4) การดำเนินงานเชิงรุก (Proactiveness

Orientation) และ (5) ความก้าวร้าวในการแข่งขัน (Competitive Aggressiveness Orientation) ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานของ Lee & Peterson (2000) นอกจากนี้ Frese (2000) ยังได้เสนอ บุคลิกการเป็นผู้ประกอบการไว้ 6 ด้าน คือ (1) ความเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy Orientation) (2) ความสามารถทางนวัตกรรม (Innovativeness Orientation) (3) ความกล้าเสี่ยง (Risk Taking Orientation) (4) ความก้าวร้าวในการแข่งขัน (Competitive Aggressiveness Orientation) (5) ความสม่ำเสมอและใส่ใจในการเรียนรู้ (Stability and Learning Orientation) และ (6) ความใส่ใจในความสำเร็จ (Achievement Orientation)

2. ปัจจัยการมุ่งเน้นตลาด (Market Orientation) เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นตลาดด้านวัฒนธรรม เป็นของ Narver & Slater (1990) ที่ศึกษาการมุ่งเน้นตลาดเป็นวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งมั่นในการสร้างคุณค่าให้เหนือกว่าสำหรับลูกค้าอย่างต่อเนื่อง หรือการมุ่งเน้นตลาด เป็นวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมค่านิยมเกี่ยวกับการติดตามตลาด เพื่อที่จะสามารถนำเสนอคุณค่าที่มากกว่าให้กับลูกค้าของบริษัท ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาปัจจัยการมุ่งเน้นตลาดของ Hult et al. (2004); Rhee et al. (2010); Peng (2008) โดยประกอบด้วย 3 ปัจจัยย่อย คือ การมุ่งเน้นลูกค้า (Customer Orientation) การมุ่งเน้นคู่แข่ง (Competitor Orientation) และการประสานงานระหว่างการทำงาน (Interfunctional Coordination) ส่วนแนวคิดการศึกษาการมุ่งเน้นตลาดด้านพฤติกรรมเป็นของ Kohli & Jaworski (1990) ซึ่งจะพิจารณาการมุ่งเน้นตลาดที่ขั้นตอนของการสร้าง การเผยแพร่ และตอบสนองต่อความรู้ทางการตลาดเป็นสาระสำคัญของการมุ่งเน้นตลาด สอดคล้องกับงานของ Lee & Tsai (2005) โดยสามารถแบ่งออกเป็น 3 ปัจจัยย่อย คือ การกำเนิดของความรู้ (Intelligence Generation) การเผยแพร่ของความรู้ (Intelligence Dissemination) และการออกแบบการตอบสนอง (Response Design)

3. ปัจจัยบรรยากาศองค์กร (Organizational Climate) หมายถึง การปฏิบัติร่วมกัน ความเชื่อร่วมกัน และระบบค่านิยมที่องค์กรดำเนินตาม สำหรับสมาชิกแต่ละรายภายในองค์กร สภาพแวดล้อมจะอยู่ในรูปของกลุ่มของคุณลักษณะและความคาดหวังที่อธิบายถึงรูปแบบโดยรวมของกิจกรรมขององค์กร (Janz, Colquitt & Noe, 1997) ในขณะที่ Denison (1996) กล่าวว่า ทั้งบรรยากาศองค์กร และวัฒนธรรมองค์กร เกี่ยวข้องกับการสร้างอิทธิพลของบริบททางสังคมในองค์กร และทั้งสองคำมักจะใช้แทนกันได้ องค์กรเป็นระบบที่ซับซ้อนที่มีค่านิยม หลักการ ทัศนคติ และมุมมองที่ทำให้พวกเขาแตกต่างจากคนอื่น ๆ

ในการศึกษาเกี่ยวกับบรรยากาศองค์กร มีการแบ่งบรรยากาศองค์กรออกเป็นหลายด้าน กล่าวคือ Chen & Huang (2007) อธิบายบรรยากาศองค์กรว่าประกอบด้วย 2 ด้าน คือ บรรยากาศเกี่ยวกับนวัตกรรม (Innovative Climate) และบรรยากาศการร่วมมือกัน (Cooperative Climate) ในขณะที่ (Nystrom, Ramamurthy & Wilson, 2002) กล่าวว่า บรรยากาศองค์กรประกอบด้วย 3

ด้าน คือ การมุ่งเน้นความเสี่ยง (Risk Orientation) การมุ่งเน้นภายนอก (External Orientation) และการมุ่งเน้นการประสบความสำเร็จ (Achievement Orientation) และงานศึกษาของ (Crespell & Hanson, 2008) ได้แสดงให้เห็นบรรยากาศสำหรับนวัตกรรม ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ การติดต่อกันของทีม (Team Cohesion) การให้กำลังใจของผู้บังคับบัญชา (Supervisor Encouragement) ความมีอิสระ (Autonomy) ความท้าทาย (Challenge) การเปิดกว้างต่อนวัตกรรม (Openness to Innovation) และทรัพยากร (Resources)

จากปัจจัยข้างต้นที่ของ พรารธนา หลีกภัย (2556) ได้พบนั้น ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ประกอบการ และผู้บริหารองค์กร เพราะสามารถจะนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนา โดยพรารธนา หลีกภัย (2554) พบว่า บุคลิกการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถทางนวัตกรรม เพราะแสดงผลเชิงบวกต่อการมุ่งเน้นตลาดที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกด้วยเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ ได้สอดคล้องกับความหมายในนิยามทางนวัตกรรมที่ว่าด้วยความใหม่ (Newness) ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ (Economic Benefits) รวมถึงการใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์ (Knowledge and Creativity Idea) (สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ และคณะ, 2553) ซึ่งเกิดมุมมอง 3 มิติขึ้น กล่าวคือ

มิติแรกด้านเป้าหมายของนวัตกรรม เพราะนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ คือ การพัฒนาและนำเสนอผลิตภัณฑ์ใหม่ด้านเทคโนโลยี วิธีการใช้ การปรับปรุงผลิตภัณฑ์เดิมให้มีประสิทธิภาพ เป็นผลผลิตขององค์กรหรือธุรกิจอยู่ในรูปของสินค้า หรือบริการ โดยเห็นถึงโอกาสทางด้านเทคโนโลยี อาทิ ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เครื่องมืออุปกรณ์ และกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ รวมทั้งเห็นถึงความต้องการของตลาด คือ ความต้องการของผู้ใช้ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ใหม่ซึ่งพร้อมที่จะซื้อ ส่งผลให้เจ้าของนวัตกรรมได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และสังคม ทั้งนี้นวัตกรรมกระบวนการ เป็นเรื่องของการเปลี่ยนแปลงในองค์การไม่ว่าจะเป็นเครื่องมือ กรรมวิธีการผลิต การจัดจำหน่าย หรือรูปแบบการจัดการองค์กร โดยมีเป้าหมายที่จะนำไปสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ไปถึงมือผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Capon et al, 1992; Ettlit & Reza, 1992; Gopalakrishnan & Damanpour, 1997)

มิติที่สองเป็นการเปลี่ยนแปลงของนวัตกรรมที่เห็นได้จาก 2 กรณี คือ (1) นวัตกรรมในลักษณะเฉียบพลัน เป็นนวัตกรรมที่มีระดับความใหม่ มีลักษณะที่แตกต่างไปจากกรรมวิธีและแนวคิดเดิมอย่างสิ้นเชิง หรือลักษณะการเปลี่ยนแปลงแบบถอนรากถอนโคน และ (2) นวัตกรรมลักษณะค่อยเป็นค่อยไป มีการปรับปรุงระบบให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นที่ละเล็กที่ละน้อย จากเทคโนโลยีที่มีอยู่เดิม โดยพัฒนาพื้นฐานแนวคิดจากผลิตภัณฑ์ หรือกระบวนการที่มีอยู่เดิม (Ettlit et al. 1984; Gopalakrishnan & Damanpour, 1997; Tidd et al. 2001; Schilling, 2008)

มิติที่สามเป็นการจำแนกตามขอบเขตของผลกระทบ โดยแยกผลกระทบออกเป็น 2 ข้อ ได้แก่ ผลกระทบของนวัตกรรมทางเทคโนโลยี มีบทบาทสำคัญต่ออุตสาหกรรมซึ่งใช้ตอบสนองต่อผู้บริโภค

สร้างความได้เปรียบในเชิงการแข่งขัน จึงเป็นได้ทั้งนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ นวัตกรรมกระบวนการ นวัตกรรมที่มีลักษณะเฉียบพลัน และนวัตกรรมลักษณะค่อยเป็นค่อยไป ส่วนอีกข้อเป็นนวัตกรรมทางการบริหาร ซึ่งเป็นเรื่องของการคิดค้นและเปลี่ยนแปลงรูปแบบวิธีการใหม่ที่ส่งผลให้ระบบการทำงานของการผลิต การออกแบบผลิตภัณฑ์ และการให้บริการในลักษณะโครงสร้างองค์การมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ฉะนั้น จึงเป็นเรื่องความสัมพันธ์โดยตรงกับนโยบายในโครงสร้างองค์การ ระบบ รูปแบบ และกระบวนการจัดการในองค์การ (สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ และคณะ, 2553, หน้า 54-57)

จากแนวคิดตามความหมายนี้ ทำให้ สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ และคณะ (2553) พบว่า นวัตกรรมเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการ และผู้ประกอบการก็เป็นกลไกสำคัญในการสร้างนวัตกรรม เช่น นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ นวัตกรรมกระบวนการ นวัตกรรมในลักษณะเฉียบพลัน นวัตกรรมในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป นวัตกรรมทางเทคโนโลยี และนวัตกรรมทางการบริหาร เป็นต้น (Utterback, 1994; Cooper, 1998; Smith, 2006; Schilling, 2008)

อย่างไรก็ตาม การศึกษาถึงความสามารถทางนวัตกรรมของผู้ประกอบการเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการศึกษาความสามารถทางธุรกิจของผู้ประกอบการ โดยพบว่าการศึกษาอยู่ 2 มิติ คือ ความสามารถทางนวัตกรรมระดับองค์การ (Organization's Innovativeness) และความสามารถทางนวัตกรรมระดับบุคคล (Individual's Innovativeness) (Rutherford & Holt, 2007)

จากปัจจัยและแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้น อนุวัต สงสม (2560) ได้ทำการพิสูจน์โดยจำลองแนวคิดให้อยู่ในรูปแบบเชิงโครงสร้าง พบว่ามี 3 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรแรกเป็นการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการ ตัวที่สองเป็นการมุ่งเน้นตลาด และตัวที่สามเป็นการมุ่งเน้นการเรียนรู้ จึงทำให้ได้ผลลัพธ์เชิงประจักษ์ว่า หากนำนวัตกรรมไปประยุกต์ใช้จะได้เปรียบทางการแข่งขัน แต่ต้องอยู่ในบริบทแวดล้อมที่ไม่แตกต่างกันมากนัก ทั้งประเภทของธุรกิจ และองค์กรจึงจะสัมฤทธิ์ผลตามที่ต้องการ

ด้วยเหตุนี้ วสันต์ สุทธาวาศ และประสพชัย พสุนนท์ (2558) จึงนำนวัตกรรมไปประยุกต์ผ่านการศึกษาศูนย์กลางในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และพบว่าเกิด 3 ปัจจัยหลัก คือ (1) เครือข่ายทางสังคม (2) การเปิดกว้างทางความคิด และ (3) ลักษณะการคิดริเริ่ม ซึ่งล้วนส่งผลต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมที่สามารถนำประยุกต์ในการวางกลยุทธ์ด้านการจัดการทรัพยากรบุคคลภายในองค์กร ในขณะที่การศึกษาของ พัชรกัญญ์ เมธาอัครเกียรติ และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ (2561) แสดงให้เห็นว่า อิทธิพลในการสร้างนวัตกรรมองค์กรสามารถแบ่งออกเป็น 2 อิทธิพล คือ (1) อิทธิพลของการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร หัวหน้างาน และทีมงาน มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการสร้างนวัตกรรมในองค์กร เพราะถือเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้บุคลากรในองค์กรเกิดความผูกพัน

ต่อหน่วยงานและงานที่ทำ ผ่านการรับรู้และความรู้สึกว่าองค์กรที่สังกัดให้การดูแลเอาใจใส่ มองเห็นคุณค่าและชื่นชมในผลงาน ซึ่งจะส่งผลให้บุคลากรทุ่มเทและเอาใจใส่ในงานและหน่วยงาน และ (2) อิทธิพลของสมรรถนะหลักของบุคลากร มีผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการสร้างนวัตกรรมระดับบุคคลในองค์กร กล่าวคือ คุณลักษณะส่วนบุคคลที่เกิดจากการเรียนรู้และพฤติกรรมในการทำงาน รวมถึงจากแรงผลักดันภายในตัวบุคคลที่จะผลักดันให้บุคลากรขององค์กร สามารถสร้างสรรค์ผลงานที่ดีในการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด หรือสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด หรือสามารถก้าวสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรม โดยมุ่งไปสู่ผลลัพธ์ตามที่ต้องการและบรรลุตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน ดังนั้น การศึกษาอิทธิพลของการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร หัวหน้างาน และทีมงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการสร้างนวัตกรรมจึงพบว่า มีสมรรถนะหลัก 5 สมรรถนะ คือ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี การสั่งสมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ จริยธรรม และความร่วมแรงร่วมใจ เป็นกลไกสำคัญที่จะนำไปสู่การบรรลุผลในประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการสร้างนวัตกรรมระดับบุคคลในองค์กร นอกจากนี้ (พัชรกัญญ์ เมธาอัครเกียรติ และ วิโรจน์ เกษภูลักษ์ณ์, 2561) ยังพบประโยชน์เชิงการจัดการภายในองค์กร ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน คือ (1) ด้านการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร (2) ด้านการรับรู้การสนับสนุนจากหัวหน้างาน (3) ด้านการรับรู้การสนับสนุนจากทีมงาน (4) ด้านสมรรถนะหลักของบุคลากร และ (5) ด้านประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการสร้างนวัตกรรมระดับบุคคล ซึ่งผู้บริหารองค์กรสามารถนำข้อค้นพบในแต่ละด้านไปใช้ในการวางแผนออกแบบแนวทางในการปรับปรุงพัฒนา และสนับสนุนเกี่ยวกับการจัดการกระบวนการบริหารจัดการให้มีเหมาะสมทันสมัย ยืดหยุ่น เพียงพอที่จะช่วยให้บุคลากรเกิดความรู้ความเข้าใจ พัฒนาความคิดใหม่ ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการสร้างนวัตกรรมระดับบุคคล

นอกจากศึกษาบุคลากรภายในองค์กรแล้ว ยังสามารถนำแนวคิดนวัตกรรมมาศึกษาผู้บริหารองค์กรได้อีก เช่น การวิจัยปัจจัยความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ชลกร ดันประภัสร์, ธร สุนทรายุทธ และไพรัตน์ วงษ์นาม (2556) โดยคณะวิจัยมีสมมติฐานว่า ผลของความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมขององค์กรมีอยู่ 3 ประเภทคือ ภาวะผู้นำแห่งการจัดการ ภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง และภาวะผู้นำแบบสร้างสรรค์ สอดคล้องกับ (วิระศักดิ์ พลมณี และวัลลภา อารีรัตน์, 2562; นิตยา เทพอรุณรัตน์, 2557) ที่พบว่า ความคิดของผู้บริหารที่คิดสร้างสรรค์จะทำให้โรงเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการดำเนินงานและสร้างสรรค์นวัตกรรมขึ้นได้ แต่หากผู้บริหารที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มากไป อาจไม่เปิดโอกาสให้ความคิดที่ดูจะแตกต่างไม่ได้เกิดการทดลองทางทฤษฎี อันจะนำไปสู่ความเสี่ยงไม่ตรงกับเป้าหมาย ที่สำคัญบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมการคิดบวก มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมการเรียนรู้ในลักษณะมองอนาคต ทำให้เกิดความโดดเด่นสร้างสรรค์และนวัตกรรม ขณะเดียวกันสอดคล้องกับการ

วิเคราะห์ปัจจัยในภาพรวม ของปิยะ ตันติเวทยานนท์ (2560) ที่พบว่าความคิดด้านปัจจัยภายนอกองค์กร เป็นแรงกระตุ้นสำคัญของการสร้างเสริมให้เกิดความรู้ใหม่ เพื่อตอบโจทย์การแข่งขัน ก้าวทันความก้าวหน้าของเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และการวิจัย และความต้องการของลูกค้า เพราะทุกอย่างต่างเป็นตัวผลักดัน อันเป็นสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อองค์กรให้มีความจำเป็นต้องสร้างนวัตกรรมให้เป็นระดับสากล

4.4.3 บทบาทของนวัตกรรมในความสำเร็จของ SMEs เพื่อมาสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่

เมื่อทราบถึงแนวคิดสำคัญของความสร้างสรรค์และนวัตกรรมที่ผู้ประกอบการต้องตระหนักถึงปัจจัยข้างต้น บทบาทของนวัตกรรมที่ไปสู่ความสำเร็จเห็นได้จากการศึกษาธุรกิจ SMEs ที่พยายามผลักดันสร้างนวัตกรรมจนประสบผลสำเร็จได้ หรือตัวอย่างของกิจการ OTOP ที่เป็นนโยบายของรัฐบาลพยายามส่งเสริมให้เห็นว่าชุมชนสามารถสร้างผลิตภัณฑ์ที่ทรงคุณค่า และประสบความสำเร็จได้ จนทำให้เกิดการมองอนาคตผ่านเศรษฐกิจในประเทศอาเซียน และมองโลกปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ว่าระบบเศรษฐกิจดิจิทัลได้เข้ามาทำหน้าที่ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สำเร็จการศึกษาที่จะเข้าไปสู่การเป็นผู้ประกอบการต้องปรับตัวในบริบทที่กำลังเกิดขึ้นให้ได้ ทำให้นวัตกรรมเข้ามามีบทบาทสำคัญ กล่าวคือ

บทบาทของผู้บริโภคมีผลต่อนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ของธุรกิจ SMEs เพราะว่าผู้บริโภคจะซื้อสินค้าก็ต่อเมื่อสินค้าตอบสนองต่อความต้องการได้จริง (ฟิลิป คอตเลอร์, เหมะวัน การตะจายา และไอวัน เซเตียวาน, 2560) ฉะนั้น ผู้ประกอบการต้องมุ่งพัฒนาคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ให้ตรงตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งความคิดของผู้บริโภคนับเป็นฐานข้อมูลที่สำคัญและมีประโยชน์ในการสร้างแนวคิดของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ เพราะผู้ประกอบการจะได้เพิ่มศักยภาพและนวัตกรรมในองค์กรทำให้เกิดผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความสามารถทางการแข่งขัน (สำนักวิชาการ และสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2558)

ทั้งนี้ ธนกร แก้วมณี และจิรพล จิยะจันทน์ (2561) กล่าวว่า ผู้ประกอบการต้องมีคุณสมบัติที่เหมาะสม คือ ต้องเป็นบุคคลที่มีบทบาทสามารถจัดหาและนำทรัพยากรมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในธุรกิจ พร้อมทั้งเป็นผู้ที่พร้อมจะแบกรับความเสี่ยงจากการประกอบธุรกิจ ดังนั้นผู้ประกอบการธุรกิจ ต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถรอบด้านไม่ว่าจะเป็นด้านการบริหารจัดการ การสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน และการนำนวัตกรรมใหม่ออกสู่ตลาดตลอดเวลา และสอดคล้องกับการศึกษาของ (ชญานันท์ ไสกระจ่าง และเกศรา สุกเพชร, 2557)

ในขณะเดียวกันการออกแบบผลิตภัณฑ์ หากนำนวัตกรรมมาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความสามารถจะช่วยเพิ่มการแข่งขันของผู้ประกอบการ ทำให้ผู้ประกอบการไม่ใช่เป็นเพียงแค่เจ้าของธุรกิจ ผู้บริหาร หรือนักประดิษฐ์ แต่ให้ผู้ประกอบการเองเป็นผู้ที่สร้างนวัตกรรม เพราะนวัตกรรมจะ

ช่วยทำให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจก็ต่อเมื่อผู้ประกอบการเป็นผู้สร้างนวัตกรรมขึ้นมา (สำนักวิชาการ และสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2558)

นอกจากนั้น ผู้ประกอบการต้องมีกลยุทธ์ด้านนวัตกรรมต่อความสำเร็จที่สำคัญของธุรกิจ อันประกอบไปด้วย (1) การวิจัยทางการตลาด (2) การประเมินจากความพึงพอใจ (3) การออกแบบให้สินค้าสามารถแยกเป็นชิ้นส่วน และ (4) การพัฒนาคิดค้นโดยใช้วัสดุที่ทนต่อสภาพแวดล้อม ทั้งนี้ ในการประกอบธุรกิจผู้ประกอบการนั้นต้องมีความสามารถที่แตกต่างจากผู้อื่น และผู้ประกอบการต้องมีความสามารถด้านการจัดการธุรกิจ โดยเฉพาะการสร้างนวัตกรรมองค์กรและเห็นว่าผู้ประกอบการคือผู้ที่นำเสนอสิ่งใหม่ (innovator) ที่ไม่ใช่แค่ประดิษฐ์ (inventor) แต่เป็นผู้เปลี่ยนแปลง “ตลาด” ด้วยการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่มาผสมรวมกัน (resource combination) ให้กลายเป็นสิ่งใหม่ ได้แก่ (1) การนำเสนอสินค้าที่มีคุณภาพใหม่ (2) การใช้วิธีการผลิตแบบใหม่ (3) การเปิดตลาดใหม่ (4) การค้นหาแหล่งซื้อวัตถุดิบใหม่ หรือการค้นหาวัตถุดิบชนิดใหม่ และ (5) การก่อตั้งกิจการใหม่ ดังนั้น ธนกร แก้วมณี และจิรพล จิยะจันทร์ (2561) จึงกล่าวว่า ผู้ประกอบที่ดีต้องเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในวงจรธุรกิจรวมทั้งต้องเป็นผู้ที่รังสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่

ดังที่กล่าวมาข้างต้น ได้สอดคล้องกับการศึกษาของ อุบลวรรณ สุวรรณภูสิทธิ์ และอำพล ชะโยมชัย (2561) ที่พบว่านวัตกรรมเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการสร้างความสามารถในการแข่งขัน และความสำเร็จขององค์กรกับการดำเนินงานของธุรกิจ ซึ่งเน้นหนักเรื่องการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต หรือวิธีการผลิตให้ดีขึ้น ทำให้ส่งผลต่อการดำเนินงานขององค์กร ดังนั้น นวัตกรรมกระบวนการของผู้ประกอบการ สามารถส่งผลต่อนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการได้ เช่น OTOP สามารถสร้างผลิตภัณฑ์ หรือบริการใหม่ ๆ ทางธุรกิจเพื่อความสำเร็จของผู้ประกอบการได้ในที่สุด อย่างไรก็ตาม ในส่วนของนวัตกรรมการจัดการ (ธนกร แก้วมณี และจิรพล จิยะจันทร์, 2561) กลับพบว่านวัตกรรมด้านนี้ไม่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานทางการเงิน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะนวัตกรรมการจัดการเป็นการมุ่งการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างขององค์กร หรือกระบวนการในการบริหารภายในเป็นหลัก เช่น การสรรหาบุคลากร การจัดสรรทรัพยากร โครงสร้างของงานและความรับผิดชอบในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อวางแผนกลยุทธ์ให้ตรงกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของธุรกิจ จึงไม่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานทางการเงินโดยตรง หรือมีอิทธิพลน้อยกว่าเมื่อเทียบกับนวัตกรรมด้านอื่น ๆ

นอกจากนี้ ยังพบปัจจัยภายนอกที่ส่งผลให้เกิดนวัตกรรม ซึ่งมี 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ (1) ผู้จัดหาวัตถุดิบ (2) ภาคการศึกษา (3) ภาครัฐ (4) ภาคอุตสาหกรรม และ (5) ลูกค้า ทั้งนี้ผลการวิจัยของ นภัส แดงบุหงา (2559) นี้ชี้ให้เห็นว่าข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดนวัตกรรมของธุรกิจอย่างอ้อมและเครื่องประดับ ซึ่งผลการวิจัยสามารถนำไปประยุกต์เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการสร้างนวัตกรรม เพื่อยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์และกระบวนการผลิต

รวมถึงเทคโนโลยีต่าง ๆ ในอุตสาหกรรมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันได้อย่างยั่งยืน

อย่างไรก็ตาม ธุรกิจในยุคปัจจุบันได้มีการปรับตัวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (AEC) ดังที่ธนกฤต แซ่ไคว่ (2557) ได้ศึกษากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมแปรรูปเนื้อสัตว์ที่เกิดการปรับตัวเข้าสู่การแข่งขันทางตลาดเศรษฐกิจมากขึ้น ซึ่งการศึกษาพบว่า การจะสร้างนวัตกรรมในองค์กรอุตสาหกรรมจะเกิดขึ้นได้นั้นมีปัจจัยสำคัญที่สุดคือ การสร้างพฤติกรรมในองค์กร โดยการสนับสนุนจากผู้บริหาร สร้างแรงจูงใจ และสร้างบรรยากาศ จึงเกิดเป็นนวัตกรรมในการปฏิบัติงาน เพราะปัจจัยที่เป็นปัจจัยหลักในการสร้างบรรยากาศนั้น ผู้ร่วมงานต้องมีการแลกเปลี่ยนความรู้ และแสดงความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน จึงจะทำให้พนักงานเกิดการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งใหม่ที่กำลังเกิดขึ้นในอุตสาหกรรม

ในขณะที่ภาคอุตสาหกรรมเกิดการปรับตัวโดยนำนวัตกรรมเข้ามาใช้ ภาคธุรกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมก็ได้ปรับตัวเช่นกัน เพื่อรองรับเศรษฐกิจยุคดิจิทัล ซึ่งนั่นทพร ดำรงพงศ์ (2561) พบว่า ถ้าผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงบริการของภาครัฐโดยใช้ระบบเทคโนโลยีเข้ามาบริหารจัดการ มีเงินทุนหมุนเวียนต่ำ สินค้าที่ผลิตมีคุณภาพได้มาตรฐาน ผู้ประกอบการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ให้เกิดความแตกต่างโดยใช้การตลาดแบบดิจิทัล เช่น ระบบ Online หรือ E-commerce จะช่วยให้ธุรกิจสามารถแข่งขันได้ทั่วโลกและยั่งยืนในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล

4.4.4 คุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีผลต่อความสำเร็จ

วันวิสาข์ โชคพรหมอนันต์ และวิโรจน์ เกษภูาลักษณ์ (2558) กล่าวว่า ผู้ประกอบการต้องมีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมทางด้านการบริหารจัดการ ในกรณีศึกษาต่าง ๆ เพื่อให้การประกอบธุรกิจมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าได้มากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้ การศึกษาของชฎานันท์ ไสกระจ่าง และเกศรา สุกเพชร (2557) ทำให้พบว่า ปัจจัยความเป็นผู้ประกอบการขององค์กรที่จะทำให้ประสบความสำเร็จนั้น ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ที่ถูกอ้างอิงถึงมากที่สุดในงานวิจัยจำนวน 5 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ การสร้างธุรกิจใหม่ (New Business Venturing), การสร้างนวัตกรรม (Innovativeness), การปรับองค์การใหม่ (Reorganization), การดำเนินงานเชิงรุก (Proactive Management) และการกล้าเผชิญความเสี่ยง (Risk Management) ซึ่งตัวบ่งชี้ที่สอดคล้องกับงานของ (ชฎานันท์ ไสกระจ่าง และเกศรา สุกเพชร, 2557; ปรรธนา หลีกภัย, 2556; ฝนทิพย์ ชารไสว, ณัฐเชษฐ์ พูลเจริญ และไว จามรมาน, 2554-2555)

ฉะนั้น การศึกษาคุณลักษณะที่เห็นเป็นประจักษ์ของผู้ประกอบการ ประกอบไปด้วย 9 ด้าน คือ ด้านความเป็นตัวของตัวเอง ด้านความมั่นใจในความสำเร็จ ด้านความมีนวัตกรรม ด้านความมุ่งมั่นอดทน ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านความกล้าเสี่ยง ด้านความมั่นใจในตนเอง ด้านตอบสนองกับปัญหาอย่างทันทีทันใด และด้านความรับผิดชอบ ในขณะที่เดียวกัน ผู้ประกอบการมีความเป็นนามธรรมด้วยเช่นกัน คือ ความคิดเห็นของผู้ประกอบการในการที่จะทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จได้

นั้น ต้องมีความตั้งใจ และความกล้าที่จะลงมือทำ มีการมองแบบมุมกว้าง มีการพิจารณาความเหมาะสมตลอดเวลา จับโอกาสทางธุรกิจได้ก่อนผู้อื่น และสามารถทำให้สำเร็จตามเป้าหมายที่ได้วางที่ตั้งไว้ ซึ่งมีปัจจัยความสำเร็จ 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยภายในองค์กร เช่น บุคลากร แนวทางการบริหารงาน และทำเลที่ตั้ง ส่วนปัจจัยภายนอกองค์กร เช่น สภาพแวดล้อมภายนอก เศรษฐกิจ การเมือง สังคม และการมีพันธมิตร (ผนทิพย์ ชาริไสว, ฌัฐเชษฐ์ พูลเจริญ และไวย จามรมาน, 2554-2555)

ทั้งนี้ได้สอดคล้องกับ ศิริวัฒน์ ตั้งทรงเจริญ (2558) ที่ศึกษาคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Orientation) โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากนักศึกษาระดับปริญญาโทด้านบริหารธุรกิจ ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันระหว่างเพศชายและเพศหญิง สถาบันที่ศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และรายได้ต่อเดือน หากแต่อาชีพของนักศึกษา ประสบการณ์ในการทำธุรกิจของบิดามารดา และประสบการณ์ในการทำธุรกิจของนักศึกษาเอง ต่างหากที่มีความที่แตกต่างกัน จนส่งผลต่อคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Orientation) ทั้งนี้เพราะนักศึกษาที่ทำธุรกิจส่วนตัวต้องอาศัยความรู้และความสามารถรอบด้าน ทั้งทักษะที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกิจ และต้องเข้าใจในสภาวะแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบต่อธุรกิจ ภายใต้ความเสี่ยงที่มากกว่าทำให้นักศึกษาที่ทำธุรกิจต้องเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ธุรกิจที่ทำอยู่สามารถประสบความสำเร็จและปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในยุคสมัยใหม่ได้ ซึ่งนักศึกษาที่ทำธุรกิจต้องทำความเข้าใจองค์ประกอบของการทำธุรกิจ โดยอาศัยระยะเวลาในการสั่งสมความรู้ความสามารถ ทักษะต่าง ๆ ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง จึงทำให้นักศึกษาที่ทำธุรกิจมีคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Orientation) ที่มากกว่านักศึกษาที่เป็นพนักงานบริษัทเอกชน หรือรับราชการที่สามารถเรียนรู้งานเพียงบางส่วนในหน่วยย่อย และมีหน้าที่รับผิดชอบเฉพาะทาง

ด้วยเหตุนี้การศึกษาของ กฤตกร จิรภาณุเมศ และคณะ (2554) ได้พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถทางนวัตกรรมขององค์กร ได้แก่ ปัจจัยการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการของผู้บริหาร และปัจจัยการมุ่งเน้นกลยุทธ์ขององค์กร ซึ่งเป็นอิทธิพลทางตรง ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อปัจจัยผลการดำเนินงานขององค์กร ได้แก่ ปัจจัยการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการของผู้บริหาร ปัจจัยการมุ่งเน้นกลยุทธ์ขององค์กร ซึ่งเป็นอิทธิพลทางตรงและทางอ้อม และปัจจัยความสามารถทางนวัตกรรมขององค์กรที่เป็นอิทธิพลทางตรง จึงอาจกล่าวได้ว่า การพัฒนาความสามารถของผู้บริหาร และความสามารถขององค์กรให้สูงขึ้นนั้น เป็นการเพิ่มศักยภาพให้กับความสามารถทางนวัตกรรมขององค์กร และยังส่งผลดีต่อผลการดำเนินงาน โดยกฤตกร จิรภาณุเมศ และคณะ (2554) แสดงได้ให้เห็นว่าองค์กรควรให้ความสนใจที่จะเพิ่มศักยภาพทั้งสองปัจจัยนี้ เพราะเป็นการดึงดูดนักลงทุนให้เข้ามา

ลงทุนกับบริษัทจนเกิดการพัฒนารุรกิจให้เติบโต และสร้างความแข็งแกร่งให้กับองค์กรทำให้องค์กรสามารถแข่งขันกับองค์กรคู่แข่งในตลาดได้

การสร้างเสริมลักษณะผู้ประกอบการในชุมชนตัวอย่างของพระขำนิ โกสโล (ศิรินอก) และคณะ (2560) ได้กล่าวถึง ความหมายของผู้ประกอบการในชุมชน ได้ให้ความหมายที่เน้นประเภทของผู้ประกอบการ 3 ประเภท คือ (1) ผู้ขายสินค้า/ผู้ให้บริการ (2) เจ้าของกิจการ และ (3) ผู้จัดตั้งองค์กร และความหมายที่เน้นคุณลักษณะของผู้ประกอบการมี 6 คุณลักษณะ คือ มีความทุ่มเทในการทำงาน มีเป้าหมายที่มุ่งหวังในผลกำไรหรือผลตอบแทน เข้าใจสภาพแวดล้อม/สังคม สร้างโอกาสให้กับตนเอง ยอมรับความเสี่ยงจากการลงทุน และผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และคุณลักษณะของผู้ประกอบการในชุมชนมีคุณลักษณะที่สำคัญ 3 คุณลักษณะ คือ (1) คุณลักษณะนักธุรกิจ (2) คุณลักษณะของผู้นำตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และ (3) คุณลักษณะของนวัตกรรม

โดยพระขำนิ โกสโล (ศิรินอก) และคณะ (2560) พบว่ามีแหล่งและวิธีการเสริมสร้างคุณลักษณะของผู้ประกอบการในชุมชนที่สำคัญ 2 แหล่ง คือ (1) ครอบครัว ใช้วิธีการเสริมสร้างด้วยวิธีการปลูกฝังระเบียบพื้นฐาน สอนทักษะชีวิต สอนให้รู้จักบทบาท และปลูกฝังความมุ่งมั่น และ (2) กลุ่มอาชีพ ใช้วิธีการเสริมสร้างด้วยการสัมมนา การจัดทัศนศึกษา การสาธิต การสอนงาน การปฏิบัติงานจริง และการประชุม

4.4.5 ความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม

การศึกษาความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของกิตติกาญจน์ กาญจนะคูหะ และเกศรา สุขเพชร (2561) พบว่า ลักษณะของความเป็นองค์กรนวัตกรรมมี 6 ด้านด้วยกัน

1. นวัตกรรมองค์กร หมายถึง การสร้างการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างธุรกิจ อาจรวมถึงกระบวนการด้านการตลาดและรูปแบบธุรกิจ เน้นการเพิ่มขีดความสามารถในการจัดการและบริหารองค์กร จำเป็นต้องใช้ความรู้ความสามารถในด้านการบริหารจัดการมาปรับปรุงการบริหารภายในองค์กร นอกจากนี้ ยังมุ่งเน้นการกระจายอำนาจการตัดสินใจสู่การปฏิบัติ ส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถ ให้มีความสำคัญกับการสร้างพันธมิตรและเครือข่ายทั้งภายใน – ภายนอกองค์กร รวมไปถึงการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรมของธุรกิจอีกด้วย ตลอดจนปลูกฝังความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมองค์กร

2. นวัตกรรมด้านการบริหารจัดการบุคลากร หมายถึง ขั้นตอนและวิธีการในการสรรหาคัดเลือกบุคลากรเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร พัฒนาบุคลากร และการบริหารจัดการเพื่อสร้างภาวะผู้ประกอบการให้บุคลากรทุกคน โดยองค์กรสามารถบ่มเพาะศักยภาพบุคลากรให้มีแนวคิดและการปฏิบัติที่สร้างสรรค์นวัตกรรม มนุษย์ถือเป็นทรัพยากรที่สำคัญและมีคุณค่า อันจะทำให้องค์กรเกิดความได้เปรียบเหนือคู่แข่ง และผลักดันให้องค์กรไปถึงเป้าหมายที่วางไว้

3. นวัตกรรมด้านกลยุทธ์ หมายถึง แนวทางในการคิดและพัฒนากลยุทธ์ใหม่ ๆ โดยองค์กรมุ่งเน้นการนำเสนอคุณค่าที่แตกต่างจากคู่แข่งชั้นให้กับลูกค้า เพื่อให้ธุรกิจสามารถทำกำไรได้อย่างมั่นคงและต่อเนื่อง องค์กรจำเป็นที่จะต้องนำเสนอสิ่งใหม่ ๆ ออกสู่ตลาดอย่างสม่ำเสมอ แม้กระทั่งการออกแบบกระบวนการทำงานใหม่ ซึ่งการจะมีนวัตกรรมทางกลยุทธ์ขึ้นมาได้นั้นต้องเริ่มต้นจากมุมมองใหม่ ๆ ทั้งนี้องค์กรจะต้องสร้างแนวทางที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จหรือเกิดการได้เปรียบทางการแข่งขันด้วยการใช้นวัตกรรมเป็นตัวขับเคลื่อนหลัก

4. นวัตกรรมการพัฒนาผู้นำขององค์กร หมายถึง แนวทางที่ช่วยให้ผู้บริหารระดับต้น ผู้บริหารระดับกลาง หรือผู้บริหารระดับสูง มีความเป็นผู้นำในการก่อให้เกิดนวัตกรรมภายในองค์กร มุ่งมั่นทุ่มเทในการปกป้องและสนับสนุนความคิดที่ดีของพนักงาน มีความสามารถในการกระตุ้นและจูงใจให้พนักงานมีความคิดสร้างสรรค์และสร้างนวัตกรรม ตลอดจนจัดสรรทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการทำงานของพนักงาน

5. นวัตกรรมด้านความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง สิ่งที่เป็นผลลัพธ์ที่เกิดออกมาจากนวัตกรรม ต้องเป็นสิ่งที่ “เกิดประโยชน์” โดยเฉพาะการก่อประโยชน์ในภาพกว้างหรือยิ่งใหญ่มากกว่าการเป็นเพียงสิ่งประดิษฐ์ ขั้นตอนกระบวนการ หรือสินค้าและบริการใหม่ แต่ต้องผสมผสานความคิดสร้างสรรค์หรือความคิดใหม่ ๆ เข้าไปด้วย โดยนวัตกรรมด้านความคิดสร้างสรรค์จะเชื่อมโยงสอดคล้องกับนวัตกรรมด้านอื่น ๆ ขององค์กร เนื่องจากองค์กรที่ผลักดันให้บุคลากรกล้าคิด กล้าแสดงออกในการสร้างสรรค์นวัตกรรม จะนำมาซึ่งความสำเร็จของธุรกิจที่สร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน

6. นวัตกรรมด้านการทำงานเป็นทีม หมายถึง การทำงานที่ส่งเสริมและสนับสนุนการทำงานร่วมกันเป็นทีม บุคลากรทุกคนมีเป้าหมายการทำงานเดียวกัน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารงานการทำงาน ร่วมกันวางแผนและดำเนินการด้านนวัตกรรม เปิดโอกาสให้สามารถทำงานข้ามสายงาน แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ รวมถึงมีการจัดการการสื่อสารและระบบการสื่อสาร เพื่อเพิ่มศักยภาพการทำงานและสร้างนวัตกรรม (กิตติกาญจน์ กาญจนะคูหะ และเกศรา สุกเพชร, 2561, หน้า 91-92)

ในขณะเดียวกัน การพัฒนาศักยภาพตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของ ศุภชัย เหมือนโพธิ์ (2559) พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนตัวอย่างแต่ละกลุ่มมีองค์ความรู้ที่ใกล้เคียงกัน ต่างกันแค่บริบทของพื้นที่และกระบวนการในการผลิตและจัดจำหน่าย ต่างประสบปัญหาในเรื่องหลัก ๆ ได้แก่ สภาวะทางการตลาด การผลิตสินค้าที่ตรงตามความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนไป โดยภาพรวมการประกอบธุรกิจจะมีองค์ความรู้เฉพาะด้านยังไม่เพียงพอ ขาดการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ต่อมา ศุภชัย เหมือนโพธิ์ (2559) แสดงให้เห็นว่าศักยภาพและปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จในการประกอบกิจการนั้น ต้องมีสภาวะความเป็นผู้นำที่มีความเข้มแข็งและเป็นที่ยอมรับแก่สมาชิกทั้งด้านวิสัยทัศน์ การบริหารจัดการองค์ความรู้ ตลอดจนความพร้อมที่จะเปิดรับต่อสิ่งใหม่ เมื่อคิดว่าสิ่งนั้นจะทำให้ศักยภาพของทางกลุ่ม

เพิ่มขึ้นได้ ไม่เพียงแต่ปัจจัยด้านผู้นำ สมาชิกในกลุ่มที่มีการแบ่งหน้าที่กันต่างให้ความสนใจ และรับผิดชอบรวมถึงทุกคนต้องให้ความร่วมมือ และมองไปในทิศทางเดียวกัน ที่สำคัญสถาบันครอบครัวต่างให้การสนับสนุนการสร้างเครือข่ายและการทุนทางสังคม อันเป็นปัจจัยเสริมที่ส่งผลอย่างยิ่งต่อกลุ่มวิสาหกิจ ได้แก่ ภาครัฐ สถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และหน่วยงานที่ส่งเสริมสนับสนุน ปัจจัยต่าง ๆ อาทิ ทุนความรู้ ทุนทรัพยากร ทุนภูมิปัญญา ฯลฯ จนได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น นำค้นหา และสามารถตอบสนองความต้องการในทุก ๆ ด้านของผู้บริโภค ทั้งนี้พบความสอดคล้องกับการศึกษาของนนทวัชร์ อนันท์พรจินดา (2555); (ณัฐ อมรภิญโญ, 2556) ว่าการเสริมสร้างผู้ประกอบการใหม่ คือ การส่งเสริมระบบการบริหารจัดการ การสร้างความเข้มแข็งให้ธุรกิจ การส่งเสริมการสร้างเครือข่ายธุรกิจ การส่งเสริมผู้ประกอบการรายใหม่ และการขยายโอกาสให้เกิดธุรกิจใหม่ รวมถึงการสร้างงานให้กับผู้ประกอบการ ตลอดจนการส่งเสริมการลงทุนและการสร้างความมั่นคงทางรายได้ให้กับผู้ประกอบการ

4.4.6 ความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ในประเด็นที่ชวนศึกษากลุ่มตัวอย่างที่มีการนำนโยบายส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนไปปฏิบัตินั้น ศศิภา พิทักษ์ศานต์ (2556) พบว่า ผู้ประกอบการมีภาวะผู้นำ ให้สมาชิกมีส่วนร่วมกับวิสาหกิจชุมชนทำให้เกิดความสำเร็จของการนำนโยบายส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนไปปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ส่วนความผูกพันต่อองค์กรของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุด ภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์กันทิศทางบวก ระดับค่อนข้างสูง ภาวะผู้นำและความผูกพันต่อองค์กรมีความสัมพันธ์กันทิศทางบวก ระดับค่อนข้างสูง การมีส่วนร่วมและความผูกพันต่อองค์กร มีความสัมพันธ์กันทิศทางบวก ระดับปานกลาง ภาวะผู้นำและความสำเร็จของการนำนโยบายส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนไปปฏิบัติ มีความสัมพันธ์กันทิศทางบวก ระดับค่อนข้างสูง การมีส่วนร่วมและความสำเร็จของการนำนโยบายส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนไปปฏิบัติ มีความสัมพันธ์กันทิศทางบวก ระดับปานกลาง ความผูกพันต่อองค์กรและความสำเร็จของการนำนโยบายส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนไปปฏิบัติมีความสัมพันธ์กันทิศทางบวก ระดับค่อนข้างสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณพบว่า ความผูกพันต่อองค์กรของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ภาวะผู้นำวิสาหกิจชุมชน และการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน สามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรความสำเร็จของการนำนโยบายส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนไปปฏิบัติตามการพึ่งพาตนเองของวิสาหกิจชุมชน ได้ร้อยละ 63.30

ผลที่ได้สอดคล้องกับการศึกษาของณัฐ อมรภิญโญ (2556) ที่กล่าวถึงรูปแบบการประสบความสำเร็จของผู้ประกอบการแสดงให้เห็นชัดว่า คุณลักษณะที่มีผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการมี 4 ด้าน ประกอบด้วย ความรู้ทักษะการบริหาร ความตั้งใจ ทุน และประสบการณ์ จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการประสบความสำเร็จที่ยั่งยืนของผู้ประกอบการรายย่อยพบ 2 กลุ่มหลัก ได้แก่ ปัจจัยทางด้านส่วนตัว และปัจจัยทางด้านการบริหาร เมื่อวิเคราะห์องค์ประกอบ พบว่าปัจจัยที่

มีผลต่อความสำเร็จที่ยั่งยืนของผู้ประกอบการรายย่อยประกอบไปด้วย 4 ปัจจัย คือ ด้านความรู้ทักษะ การบริหาร ด้านทุน ด้านความตั้งใจ และด้านประสบการณ์ ขณะเดียวกันได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุภาพร ลอยวัฒนกุล และคณะ, 2559) ที่พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จ เช่น วิชาทฤษฎีชุมชนจังหวัดยะลาในภาพรวมแล้วอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เห็นด้วยในระดับมากที่สุด คือ ด้านผู้นำ รองลงมาเป็น ด้านการผลิต และเห็นด้วยในระดับมาก คือ ด้านการจัดการ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการเงิน และด้านการตลาด

อย่างไรก็ดี อภิสัทธี พรหมชัย และศุภลักษณ์ สุวรรณชะฎู (2554) ได้ศึกษากรณีกลุ่มแม่บ้าน ห้วยก้าน ที่พัฒนาจากจุดกำเนิดเกิดจากการรวมตัวของสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน 10 คน ที่มีความสนใจ ความรักและสามัคคีร่วมกันดำเนินงานอย่างมุ่งมั่น สมาชิกมีส่วนร่วมในการเป็นหุ้นส่วนโดยการร่วมลงทุน ในวิชาทฤษฎี รูปแบบประกอบด้วยโครงสร้างการดำเนินงานอย่างชัดเจนพร้อมระบบบริหารจัดการ ขณะเดียวกันประชาชนในชุมชนองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนต่างให้การสนับสนุนความสำเร็จที่ยั่งยืน ประการหนึ่งเกิดจากการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นเป็นส่วนผสมหลัก ขณะเดียวกัน โครงการได้มีส่วนร่วมในการ สร้างงานและเพิ่มรายได้ให้กับคนในท้องถิ่น

การศึกษากลุ่มเพาะเห็ดบ้านช่องโครงู้งของอริยชยา อุดุสย์เดช (2556) ประเมิน ความสำเร็จของวิชาทฤษฎีชุมชนกลุ่มเพาะเห็ดบ้านช่องโครงู้งเรื่อง พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ได้แก่ (1) การบริหารจัดการกลุ่ม เนื่องจากประธานกลุ่มมีความเป็นผู้นำ สมาชิกและผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้องมีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติจึงทำให้เกิดความสามัคคี (2) การผลิตมีแผนการผลิต ทำ การผลิตภายใต้การควบคุมของกรมวิชาการเกษตร และผลผลิตมีคุณภาพดี (3) การตลาด สมาชิกนำ ผลผลิตมาขายที่กลุ่มสมาชิกทุกคนขายได้ราคาเดียวกัน และกลุ่มมีอำนาจในการต่อรองราคา (4) การเงินและบัญชี สมาชิกมีการจัดทำบัญชีของตนเอง ส่วนบัญชีรายได้ของกลุ่มมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ (5) ภาครัฐได้สนับสนุนโดยการให้ความรู้ คำแนะนำ วัสดุอุปกรณ์ในการเพาะเห็ด เงินทุน และช่วยส่งเสริมการตลาด เนื่องจากมีความตั้งใจจริงและมีความสัมพันธ์ที่ดีกับหน่วยงานภาครัฐที่ให้การสนับสนุน

4.5 การสร้างนวัตกรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.5.1 นวัตกรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking)

การสร้างนวัตกรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น จะแตกต่างจากการสร้างนวัตกรรมใน สถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาและมหาวิทยาลัย เนื่องจากสถานศึกษาขั้นพื้นฐานถูกออกแบบมาเพื่อ เป็นหน่วยจัดการเรียนการสอน มิใช่หน่วยในการวิจัยและพัฒนา อย่างไรก็ตาม หากมีกระบวนการ ที่เหมาะสม สถานศึกษาขั้นพื้นฐานก็สามารถสร้างนวัตกรรมได้เช่นกัน มีกรณีศึกษาของสถานศึกษาที่ ประสบความสำเร็จหลายแห่ง จากรายงาน “หนึ่งโรงเรียน หนึ่งนวัตกรรม” ปี 2555 และ ปี 2560 ที่

จัดทำโดยสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา พบว่า ในปี 2555 มีสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลจำนวน 86 แห่ง และในปี 2560 มีสถานศึกษาที่ได้รับรางวัล 44 แห่ง โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณา 5 มิติด้วยกัน คือ

1. คุณค่าทางวิชาการ พิจารณาจาก กระบวนการคิดและการพัฒนา ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นและผลกระทบ
2. ประโยชน์ของนวัตกรรม พิจารณาจาก ความสำคัญของวิชาชีพ และการนำไปใช้
3. ลักษณะของผลงาน พิจารณาจากความแปลกใหม่และโดดเด่น
4. การมีส่วนร่วม พิจารณาจากความหลากหลายของผู้เกี่ยวข้อง พฤติกรรมการมีส่วนร่วม และระยะเวลา
5. การนำเสนอ พิจารณาจาก เทคนิคการนำเสนอ รายละเอียดของข้อมูล และหลักฐาน ร่องรอย

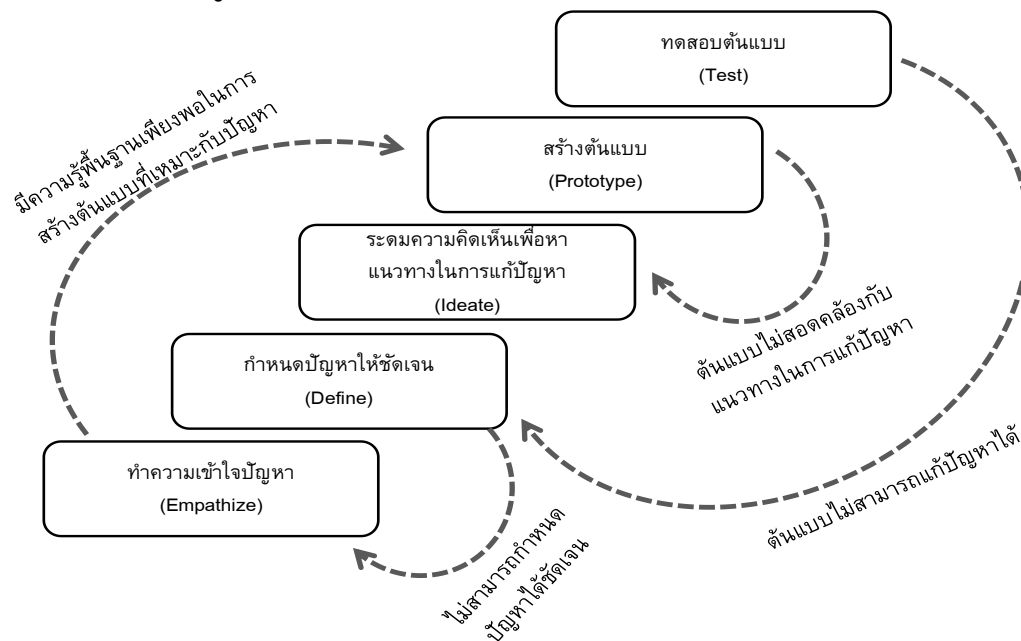
หากพิจารณาจากเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผลงานนวัตกรรมของสถานศึกษาจะพบว่า มิติทั้ง 5 สอดคล้องกับกระบวนการคิดเชิงออกแบบที่ให้ความสำคัญกับการใช้กระบวนการวิจัยมาสร้างนวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหา Lockwood (2018) และ Lewrick *et al.* (2018) เสนอว่า กระบวนการคิดเชิงออกแบบประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอนด้วยกัน คือ (1) ทำความเข้าใจปัญหา (Empathize) (2) กำหนดปัญหาให้ชัดเจน (Define) (3) ระดมความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหา (Ideate) (4) สร้างต้นแบบ (Prototype) และ (5) ทดสอบต้นแบบ (Test) รายละเอียดตามที่แสดงไว้รูปที่ 4.2

4.5.2 ตัวอย่างของนวัตกรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

หากนำกรอบคิดข้างต้นมาใช้ในการวิเคราะห์กระบวนการทำงานของโรงเรียนที่ได้รับรางวัลหนึ่งโรงเรียน หนึ่งนวัตกรรม จะพบว่าแม้จะมีกระบวนการทำงานที่ต่างกัน เช่น การใช้วงจร PDCA หรือการใช้ Input-Process-Output มาช่วยในการทำงาน แต่หากพิจารณาในรายละเอียดแล้ว การทำงานของทุกสถานศึกษามีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับกระบวนการคิดเชิงออกแบบทั้ง 5 ขั้นตอนตามที่แสดงไว้ในรูปที่ 4.2 เพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจน ตารางที่ 4.3 แสดงรายละเอียดของสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลจำนวน 4 แห่ง ในปี พ.ศ. 2560 ที่จะใช้เป็นตัวอย่างในการแสดงให้เห็นความสอดคล้องกับระหว่างกระบวนการทำโครงการของสถานศึกษาและกระบวนการคิดเชิงออกแบบ สถานศึกษาที่ใช้เป็นกรณีศึกษา ได้แก่ (1) วิทยาลัยเทคนิคระยอง จังหวัดระยอง (2) โรงเรียนมัธยมศรีสำราญ

จังหวัดสุรินทร์ (3) โรงเรียนแม่ตื่นวิทยา จังหวัดลำพูน และ (4) โรงเรียนบ้านสันกอง จังหวัด เชียงราย

รูปที่ 4.2 กระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking Process)

ที่มา คณะผู้วิจัย ปรับปรุงจาก Lockwood (2018) และ Lewrick *et al.* (2018)

ตารางที่ 4.9 รายละเอียดของสถานศึกษาที่ใช้เป็นกรณีศึกษา

ชื่อสถานศึกษา	จังหวัด	นวัตกรรม
1. วิทยาลัยเทคนิคระยอง	ระยอง	เครื่องช่วยผูกไม้กวาดดอกอ้อกึ่งอัตโนมัติเพื่อการประกอบอาชีพสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ
2. โรงเรียนมัธยมศรีสำเภาลูน	สุรินทร์	บ้านแสนสุข การสร้างแรงบันดาลใจพัฒนาตนเองสู่ความเป็นหนึ่ง
3. โรงเรียนแม่ตื่นวิทยา	ลำพูน	ระบบช่วยเหลือนักเรียนด้วย “Team NAMO Project”
4. โรงเรียนบ้านสันกอง	เชียงราย	การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา การแปรรูปผลิตภัณฑ์การเกษตรจากผลผลิตทางการเกษตรจากโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน และชุมชนมีอาชีพและมีรายได้ระหว่างเรียน

ตัวอย่างที่ 1 วิทยาลัยเทคนิคระยอง

ชื่อนวัตกรรม เครื่องช่วยผูกไม้กวาดดอกอ้อกิ่งอัตโนมัติเพื่อการประกอบอาชีพสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ

1. ทำความเข้าใจปัญหา (Empathize) รายได้ของผู้สูงอายุและผู้พิการไม่พอเพียงต่อการใช้จ่าย แต่ด้วยสภาพร่างกายทำให้ไม่สามารถทำงานได้เหมือนคนทั่วไป ในพื้นที่มีต้นอ้อจำนวนมาก และผู้สูงอายุมีภูมิปัญญาในการประดิษฐ์ไม้กวาดดอกอ้ออยู่แล้ว
2. กำหนดปัญหาให้ชัดเจน (Define) ขั้นตอนการผลิตบางขั้นตอนจำเป็นต้องใช้แรงมาก ทำให้ผู้สูงอายุและผู้พิการไม่สามารถทำได้
3. ระดมความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหา (Ideate) การระดมความคิดเห็นเพื่อแก้ไขปัญหามาจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง แล้วจึงทำการระบุวิธีการแก้ปัญหาให้ชัดเจน รวมถึงกำหนดเกณฑ์ที่ใช้วัดความสำเร็จในการแก้ปัญหา (ลดการใช้แรง ลดเวลาในการผลิต)
4. สร้างต้นแบบ (Prototype) นำวิธีการแก้ไขปัญหามาพัฒนาเป็นเครื่องต้นแบบ
5. ทดสอบต้นแบบ (Test) ทดสอบด้วยการทดลองผลิตจริง แล้วเปรียบเทียบการใช้แรงและเวลาเพื่อทำไม้กวาด จนกว่าจะเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ตัวอย่างที่ 2 โรงเรียนมัธยมศรีสำเภานูน

ชื่อนวัตกรรม บ้านแสนสุข การสร้างแรงบันดาลใจพัฒนาตนเองสู่ความเป็นหนึ่ง

1. ทำความเข้าใจปัญหา (Empathize) นักเรียนที่มีฐานะยากจน มักจะอาศัยอยู่กับ ปู่-ย่า ส่วนพ่อแม่ไปทำงานต่างจังหวัด หรือหย่าร้างกัน ทำให้นักเรียนขาดความรักความอบอุ่นจากพ่อแม่ และขาดผู้ให้คำแนะนำปรึกษาเกี่ยวกับการใช้ชีวิต จึงอาจเกิดปัญหาในการใช้ชีวิตได้
2. กำหนดปัญหาให้ชัดเจน (Define) นักเรียนที่มีฐานะยากจนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง ควรได้รับการดูแลให้คำปรึกษา เพื่อให้สามารถใช้ชีวิตได้อย่างเหมาะสม มีกำลังใจในการเรียน
3. ระดมความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหา (Ideate) มีการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นจึงจัดประชุมภายในโรงเรียน เพื่อนำเสนอแนวคิดในการทำงาน รับฟังความคิดเห็น จนได้แนวทางในการแก้ปัญหาที่ชัดเจน รวมทั้งกำหนดผลที่จะได้จากการแก้ปัญหา
4. สร้างต้นแบบ (Prototype) สร้างระบบการให้ความช่วยเหลือ ที่ประกอบไปด้วย ระบบภายในโรงเรียน ระบบที่บ้าน และระบบของชุมชน ทั้ง 3 ระบบย่อยนี้ทำงานร่วมกันเพื่อช่วยดูแลนักเรียน

5. ทดสอบต้นแบบ (Test) มีการประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับปรุงแนวทางการทำงานของทั้ง 3 ระบบย่อยให้มีความเหมาะสมมากขึ้น

ตัวอย่างที่ 3 โรงเรียนแม่ตีนวิทยา

ชื่อนวัตกรรม ระบบช่วยเหลือนักเรียนด้วย “Team NAMO Project”

1. ทำความเข้าใจปัญหา (Empathize) สภพชุมชนรอบบริเวณโรงเรียนเป็นชุมชนชนบท รายได้ต่อครัวเรือนสูง ครอบครัวยุคใหม่ขนาดใหญ่ มีสมาชิก 4-5 คน ทำให้ดูแลกันไม่ทั่วถึง ชุมชนมีปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด และปัญหาสังคมอื่น ๆ ที่จะส่งผลต่อตัวเด็กนักเรียน

2. กำหนดปัญหาให้ชัดเจน (Define) การสร้างระบบดูแลเยาวชนในวัยเรียนที่ทุกภาคส่วนในชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อให้สามารถดูแลเยาวชนได้อย่างทั่วถึง โดยเฉพาะการใช้หลักความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน

3. ระดมความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหา (Ideate) การระดมความคิดเห็นเพื่อแก้ไขปัญหาเริ่มจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง มีการประชุมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (บ้าน วัด และโรงเรียน) เพื่อร่วมกันหาแนวทางในการแก้ปัญหาที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน

4. สร้างต้นแบบ (Prototype) สร้างระบบ NAMO Project

5. ทดสอบต้นแบบ (Test) นำระบบ NAMO Project ไปทดลองใช้จริง โดยมีการประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับปรุงให้การทำงานประสบผลสำเร็จเพิ่มขึ้น

ตัวอย่างที่ 4 โรงเรียนบ้านสันกอง

ชื่อนวัตกรรม การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา การแปรรูปผลิตภัณฑ์การเกษตรจากผลผลิตทางการเกษตรจากโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันและชุมชนเพื่อมีอาชีพและมีรายได้ระหว่างเรียน

1. ทำความเข้าใจปัญหา (Empathize) ครอบครัวยุคใหม่ร้อยละ 95 ที่ส่งนักเรียนมาเรียนที่โรงเรียนบ้านสันกอง เป็นชาวไทยภูเขาเผ่าอาข่า มีอาชีพเกษตรกรรมและหัตถกรรม โดยผลผลิตที่ได้จะขายให้กับพ่อค้าคนกลางในราคาไม่สูง ทำให้สภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวไม่ดี ส่งผลต่อการเรียนของนักเรียน

2. กำหนดปัญหาให้ชัดเจน (Define) การสร้างรายได้ให้กับนักเรียนระหว่างเรียน เพื่อให้ นักเรียนมีแรงจูงใจในการมาเรียน

3. ระดมความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหา (Ideate) การระดมความคิดเห็นร่วมกันระหว่างตัวแทนของโรงเรียน ชุมชน เจ้าของกิจการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อหาแนวทางในการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ รวมถึงแนวทางในการจัดสรรทรัพยากร การกำหนดความรับผิดชอบของบุคลากร

4. สร้างต้นแบบ (Prototype) พัฒนาแหล่งเรียนรู้ เพื่อสร้างมูลค่าให้ผลผลิตทางการเกษตร ด้วยการแปรรูป และการตลาด

5. ทดสอบต้นแบบ (Test) ให้นักเรียนและผู้สนใจมาเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ มีการติดตามสอบถามเกี่ยวกับการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ เพื่อนำมาปรับปรุงแนวทางการทำงานของแหล่งเรียนรู้

จากตัวอย่างข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า หากมีกระบวนการสร้างนวัตกรรมที่เหมาะสม สถานศึกษาขั้นพื้นฐานก็สามารถสร้างนวัตกรรมได้ โดยเฉพาะนวัตกรรมทางการศึกษา อย่างไรก็ตาม นวัตกรรมทางการศึกษาไม่ได้เป็นเป้าหมายในตัวมันเอง แต่เป็นวิธีการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการศึกษาอื่น ๆ ได้แก่ การกระตุ้นให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ การปรับปรุงผลการเรียนรู้ ความเป็นอยู่ที่ดีของนักเรียน การปรับปรุงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการใช้ต้นทุน การกำจัดช่องว่างที่จะกระทบต่อความสำเร็จและพัฒนาการเรียนรู้และความพึงพอใจของครู เป็นต้น การวัดผลนวัตกรรมทางการศึกษาเป็นจึงสิ่งสำคัญ โดยต้องดูว่า แรงจูงใจสำหรับนวัตกรรมแบบใดที่จะสามารถนำการเปลี่ยนแปลงมาสู่ห้องเรียนและโรงเรียนได้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้มีอำนาจตัดสินใจสามารถประเมินได้ว่า นโยบายด้านนวัตกรรมและการปฏิรูปนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ตั้งไว้หรือไม่ นอกจากนี้ ยังช่วยให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในปัจจุบันได้ดีขึ้นและทบทวนเกี่ยวกับกลไกในการสร้างความการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดผลตามที่ต้องการ

อีกเหตุผลสำคัญในการวัดผลคือ การประเมินว่านวัตกรรมบางอย่างนั้นดีหรือไม่หรือไม่ดี ที่สุดแล้ว การติดตามตรวจสอบนวัตกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับจุลภาคและใช้ข้อมูลในระยะยาวประกอบควรเป็นวิธีการในการประเมินและระบุว่าทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาดีขึ้นหรือแย่ลง

การเชื่อมโยงระหว่างนวัตกรรมทางการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาด้านวิชาการของนักเรียนในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา ทุนการศึกษา ความพึงพอใจและความ

สนุกสนานในการเรียนรู้ของนักเรียน แต่ก็ยังคงไว้ซึ่งความเชื่อมโยงระหว่างนวัตกรรมและค่าใช้จ่ายทางการศึกษาหรือความพึงพอใจของครู โดยบางคำถามที่อาจต้องการคำตอบมีดังนี้

1. นวัตกรรมทางการสอนที่ผ่านมานำไปสู่ผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ที่ดีขึ้นหรือไม่, อะไรคือสิ่งที่ขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในระบบการศึกษา, นวัตกรรมทางการสอนใช้ได้ดีกับนักเรียนบางกลุ่มมากกว่าอีกกลุ่มและจะสามารถนำไปสู่การกำจัดช่องว่างที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จหรือไม่ และนวัตกรรมมีแนวโน้มที่จะใช้ได้ผลแค่ในบางบริบทมากกว่าหรือไม่ (เช่น การใช้กับกลุ่มที่ผลการเรียนรู้ต่ำกว่าหรือลดลง)

2. นวัตกรรมเกี่ยวข้องกับค่าใช้จ่ายทางการศึกษาอย่างไร โดยแก่นวัตกรรมทางการสอนส่วนใหญ่ไม่จำเป็นต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม แต่นวัตกรรมบางอย่างก็ต้องการ เช่น การฝึกอบรมครูหรือการซื้ออุปกรณ์ ICT, เมื่อใดหรือในพื้นที่ใดที่การเพิ่มขึ้นหรือคงไว้ซึ่งค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาเป็นเงื่อนไขของนวัตกรรมทางการศึกษาและเมื่อใดถึงจะไม่เป็นเช่นนั้น โดยในบางกรณีเราอาจสมมติได้ว่านวัตกรรมเกิดขึ้นเพื่อช่วยลดค่าใช้จ่ายทางการศึกษา แล้วจุดเชื่อมโยงระหว่างเงินทุนที่มีอยู่กับการปฏิบัติจริงในห้องเรียนคืออะไร

3. นวัตกรรมถือเป็นแหล่งสำหรับการพัฒนาวิชาชีพครู แต่มันสามารถสร้างความพึงพอใจและความเป็นอยู่ที่ดีได้ด้วยหรือไม่, มันเกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพในการสอนและการมีประสิทธิภาพของตัวอาจารย์เองอย่างไร เมื่อไหร่ที่เป็นแหล่งของความเครียด, มีนวัตกรรมระดับดีหรือไม่

นวัตกรรมทางการศึกษาในระดับประถมศึกษาช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา โดยในระดับประถมศึกษา ครูคนหนึ่งจะสอนทุกวิชา ซึ่งโดยเฉลี่ยแล้ว เมื่อนำนวัตกรรมทางการศึกษามาใช้ก็อาจก่อให้เกิดการบูรณาการแต่ละวิชาเข้าด้วยกันและนำมาซึ่งผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงไปในวิชาหลัก 3 วิชาที่อยู่ในหนังสือและเกิดความเชื่อมโยงกันขึ้น ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่า นวัตกรรมกับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษานั้นมาคู่กัน

นอกจากนี้ ยังพบว่ามีความสัมพันธ์กันระหว่างนวัตกรรมในการอ่านกับคะแนนสอบการอ่านที่เปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น เช่นเดียวกับความสัมพันธ์กันระหว่างนวัตกรรมในการเรียนวิทยาศาสตร์กับคะแนนสอบวิทยาศาสตร์ ส่วนมากแล้ว ยิ่งระดับนวัตกรรมที่สูงจะยิ่งทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาเสถียรหรือเพิ่มมากขึ้น จึงอาจบ่งชี้ได้ว่านวัตกรรมไม่ก่อให้เกิดผลเสีย และบางครั้งยังมีประโยชน์กับครูที่มีการปรับปรุงการเรียนการสอนอยู่ตลอด 10 ปีที่ผ่านมา โดยอาจสามารถอธิบายได้ว่า ครูใน

ประเทศที่มีความก้าวหน้าในผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษารู้สึกมั่นใจที่จะคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ นวัตกรรม กล้าที่จะเรียนรู้และเปลี่ยนวิธีการสอนให้ดีขึ้น

นวัตกรรมทางการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา โดยเฉพาะเมื่อนวัตกรรมนั้นเป็นนวัตกรรมเพื่อการศึกษาเป็นส่วนใหญ่ บางครั้งนวัตกรรมก็อาจมีวัตถุประสงค์อื่น นอกจากการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา หรือแม้กระทั่งการศึกษาจะเป็นวัตถุประสงค์ของนวัตกรรม ก็จริง แต่นวัตกรรมที่ผ่านมาก็อาจจะไม่สามารถบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้

นวัตกรรมทางการเรียนการสอนในระดับมัศึกษากับการเปลี่ยนแปลงโดยเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์มีความสัมพันธ์กันเล็กน้อยในเชิงบวก โดยการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ในระดับมัศึกษามักจะสอนโดยครูคนละคนกัน ดังนั้น โอกาสในการที่จะเกิดการบูรณาการระหว่างวิชาจากการใช้นวัตกรรมทางการศึกษาก็อาจจะมีน้อย อย่างไรก็ตาม ความเปลี่ยนแปลงด้านการเรียนการสอนนี้อาจก่อให้เกิดผลกระทบในระดับโรงเรียนหรือระบบได้

4.5.3 ข้อเสนอแนะในระดับนโยบาย

1. สนับสนุนให้สถานศึกษามีการสร้างนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยสามารถใช้แนวทางของโครงการหนึ่งโรงเรียน หนึ่งนวัตกรรมมาเป็นต้นแบบได้
2. มีการจัดสรรทรัพยากรและบุคลากรเพื่อสนับสนุนสถานศึกษาตามความต้องการ โดยแบ่งเป็นกลุ่มสถานศึกษาที่มีนวัตกรรมอยู่แล้ว และต้องการต่อยอดนวัตกรรม สถานศึกษาที่ต้องการสร้างนวัตกรรมใหม่ที่แตกต่างจากที่มีอยู่ และสถานศึกษาที่ยังไม่สามารถสร้างนวัตกรรมได้ แต่มีความตั้งใจจะสร้างนวัตกรรม
3. สร้างระบบการจัดการความรู้ เพื่อเป็นแหล่งเก็บรวบรวมนวัตกรรมที่ประสบความสำเร็จของสถานศึกษาในระดับต่าง ๆ พร้อมทั้งรายละเอียดขั้นตอนในการทำงาน ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ใช้ โดยแหล่งข้อมูลควรมีทั้งที่เป็นเอกสาร และสื่ออื่น เช่น บทสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบโครงการ เป็นต้น
4. กำหนดแนวทางในการประเมินความดีความชอบให้กับบุคลากรของสถานศึกษาที่มีส่วนร่วมในการสร้างนวัตกรรม

4.5.4 ข้อเสนอแนะในระดับพื้นที่

1. สร้างระบบนวัตกรรมที่เลี้ยง โดยให้บุคลากรในสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการสร้างนวัตกรรมมาเป็นพี่เลี้ยงคอยให้คำแนะนำแก่สถานศึกษาในพื้นที่ ซึ่งมีบริบทใกล้เคียงกัน มีเป้าหมายในการสร้างนวัตกรรมที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน
2. สร้างเวทีในการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างบุคลากรในสถานศึกษา เกี่ยวกับการสร้างนวัตกรรม รวมถึงร่วมกันระดมสมองเพื่อกำหนดทิศทางในการร่วมมือกันสร้างนวัตกรรมข้ามสถานศึกษา
3. ให้การสนับสนุนทรัพยากรและบุคลากรเพื่อช่วยให้โรงเรียนสามารถสร้างนวัตกรรมได้

4.5.5 ข้อเสนอแนะในระดับสถานศึกษา

1. สถานศึกษาควรมีนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการใช้นวัตกรรมเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้ มีการจัดสรรทรัพยากร สถานที่ อุปกรณ์ บุคลากร และมีเกณฑ์การให้ความดีความชอบที่เหมาะสม
2. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ เพื่อให้นวัตกรรมที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่
3. ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการร่วมสร้างนวัตกรรมตามความพร้อมของนักเรียน
4. มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างนวัตกรรมให้กับบุคลากรในสถานศึกษาที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการสร้างนวัตกรรม เพื่อให้มีความรู้พื้นฐานในการสร้างนวัตกรรมในอนาคต

4.6 การวิจัยและพัฒนาในระดับอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาเพื่อใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์

4.6.1 สถานการณ์ในภาพรวมของการวิจัยและนวัตกรรมในประเทศไทย

ตารางที่ 4.10 แสดงอันดับความสามารถด้านนวัตกรรมของประเทศไทยในปี 2555 ถึง 2562 จะเห็นได้ว่าในช่วง 8 ปีที่ผ่านมา อันดับของประเทศไทยเพิ่มขึ้นจากอันดับที่ 57 ในปี 2555 เป็นอันดับที่ 43 ในปี 2562 เพิ่มขึ้น 12 อันดับ โดยด้านที่ดีขึ้นมากที่สุด ได้แก่ ทุมนมนุษย์และการวิจัย ดีขึ้น 49 อันดับ สถาบัน ดีขึ้น 38 อันดับ และผลผลิตและความคิดสร้างสรรค์ ดีขึ้น 21 อันดับ ส่วนด้านที่มีอันดับลดลง คือ ศักยภาพทางธุรกิจ และโครงสร้างพื้นฐาน โดยมีการลดลง 28 อันดับ และ 17 อันดับ ตามลำดับ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า แม้หน่วยงานด้านการวิจัยไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ สถานศึกษา และภาคธุรกิจ จะมีการขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดนวัตกรรมมากขึ้น แต่ในด้านการส่งต่อเพื่อนำไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ยังทำได้ไม่ดีเท่าที่ควร จนส่งผลต่ออันดับของศักยภาพทางธุรกิจของไทย

ตารางที่ 4.10 อันดับความสามารถด้านนวัตกรรมของประเทศไทยตามการจัดอันดับของ GI ปี 2555ถึง2562

ปัจจัย (Factor)	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562
อันดับความสามารถด้านนวัตกรรม (GI: Global Innovation Index)	57	57	48	55	52	51	44	43
ดัชนีทรัพยากรด้านนวัตกรรม (Innovation input sub-index)	59	57	52	62	57	65	52	47
1) สถาบัน (Institutions)	95	93	94	92	81	75	65	57
2) ทุณมนุษย์และการวิจัย (Human capital and research)	101	46	36	60	70	72	57	52
3) โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure)	60	60	71	64	68	71	72	77
4) ศักยภาพทางการตลาด (Market sophistication)	33	37	34	41	28	42	28	32
5) ศักยภาพทางธุรกิจ (Business sophistication)	32	60	55	54	49	68	62	60
ดัชนีผลผลิตด้านนวัตกรรม (Innovation output sub-index)	56	61	49	50	50	43	45	43
6) ผลผลิตจากการพัฒนาความรู้และเทคโนโลยี (Knowledge and technology outputs)	50	53	47	48	46	40	40	38
7) ผลผลิตจากความคิดสร้างสรรค์ (Creative outputs)	75	76	60	52	57	53	50	54
จำนวนประเทศ (Number of countries)	141	142	143	141	128	127	126	129

ด้านการจัดสรรงบประมาณในการวิจัยและนวัตกรรมของประเทศไทยนั้น ตารางที่ 4.11 แสดงเห็นว่า ในช่วงปี 2557 ถึง 2562 การจัดสรรงบประมาณเพิ่มขึ้นจาก 89,119 ล้านบาท เป็น 107,612 ล้านบาท คิดเป็นการเพิ่มขึ้นร้อยละ 20.75 โดยในช่วงปี 2561 ถึง 2562 งบประมาณส่วนใหญ่จะถูกนำไปใช้กับกิจกรรมการศึกษาและฝึกอบรมด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Scientific and technological education and training: STET) และกิจกรรมการบริการด้านวิทยาศาสตร์

และเทคโนโลยี (Scientific and technological service: STS) ส่วนงบประมาณสำหรับกิจกรรม นวัตกรรม (Innovation: INNO) และกิจกรรมการวิจัยและพัฒนา (Research and experimental development: RD) มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นข้อสังเกตที่สำคัญเหตุใด งบประมาณด้านการอบรมและให้บริการเพิ่มขึ้น แต่ภาครัฐกิจจึงยังไม่สามารถนำนวัตกรรมเหล่านี้ไปยกระดับความสามารถในการแข่งขันได้ ตามที่ได้แสดงไว้ในตารางที่ 4.5 จึงเป็นไปได้ว่า ประเด็นสำคัญของการใช้นวัตกรรมในการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ไม่ได้อยู่ที่ผลผลิตด้านนวัตกรรม ปัญหาสำคัญคือการนำนวัตกรรมเหล่านี้ไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ และเนื่องจากมหาวิทยาลัยและสถาบันอาชีวศึกษาก็เป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีบทบาทในการสร้างนวัตกรรม ประเด็นนี้จึงเกี่ยวข้องกับทั้งสองหน่วยงานนี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ตารางที่ 4.11 สถิติการจัดสรรงบประมาณด้าน วทน. จำแนกตามประเภทกิจกรรม วทน. (ตามนิยาม UNESCO) ปี 2557 ถึง 2562

(หน่วย: ล้านบาท)

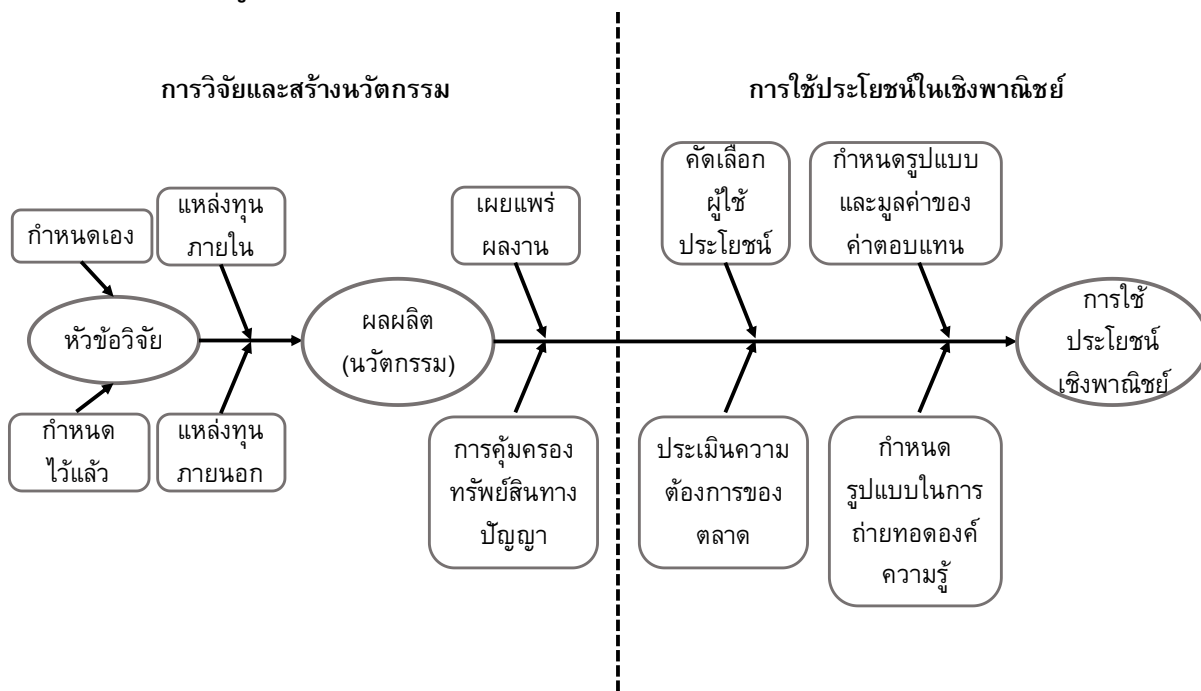
ประเภทกิจกรรมด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม	2557	2558	2559	2560	2561	2562
กิจกรรมนวัตกรรม (Innovation: INNO)	1,184	1,193	1,070	1,840	1,298	762
กิจกรรมการวิจัยและพัฒนา (Research and experimental development: RD)	19,783	22,553	25,501	23,722	18,847	17,596
กิจกรรมการศึกษาและฝึกอบรมด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Scientific and technological education and training: STET)	46,727	50,835	57,247	62,540	67,745	58,912
กิจกรรมการบริการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Scientific and technological service: STS)	21,425	20,033	19,435	23,141	29,020	30,343
รวม	89,119	94,615	103,254	111,243	116,910	107,612

4.6.2 กระบวนการวิจัยและนวัตกรรมในระดับอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาเพื่อใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์

กระบวนการในการวิจัยและพัฒนาในระดับอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาเพื่อใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์นั้น สามารถแบ่งได้ออกเป็น 2 ขั้นตอนด้วยกัน คือ ขั้นตอนของการวิจัยและสร้างนวัตกรรม และขั้นตอนของการใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ รูปที่ 4.3 สรุปกิจกรรมหลักของทั้ง 2 ช่วงเวลา โดยคณะผู้วิจัยได้ปรับปรุงจาก Hammerstedt (2008) Dilanchian (2012) และศุภชัย หล่อโลหะการ และคณะ. (2553) เพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์ลักษณะสำคัญของการวิจัยและพัฒนาในระดับอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาเพื่อใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์

ในขั้นของการวิจัยและสร้างนวัตกรรม ที่มาของหัวข้อวิจัยสามารถเกิดขึ้นจากตัวผู้วิจัยเอง ตามความชำนาญและความสนใจ หรืออาจเกิดจากการรับโจทย์วิจัยที่หน่วยงานหรือผู้ที่ต้องการผลวิจัยได้กำหนดไว้ล่วงหน้าแล้ว โดยแหล่งทุนในการทำวิจัยมีทั้งแหล่งทุนภายในสถานศึกษาเอง หรือแหล่งทุนจากภายนอก ซึ่งในขั้นตอนนี้แหล่งทุนมักจะกำหนดให้ผู้ขอทุนประเมินโอกาสในการใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ของผลผลิตที่เกิดขึ้น เมื่อดำเนินการวิจัยเสร็จสิ้นตามที่กำหนดไว้แล้ว ผลผลิต (นวัตกรรม) ที่ได้จะถูกนำไปเผยแพร่สู่สาธารณะ ควบคู่ไปกับกระบวนการจดสิทธิบัตรเพื่อการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา

รูปที่ 4.3 กระบวนการวิจัยและพัฒนาเพื่อใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์

ที่มา คณะผู้วิจัย โดยปรับปรุงจาก Hammerstedt (2008) Dilanchian (2012) และศุภชัย หล่อโลหะการและคณะ.(2553)

สำหรับการใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ จะพิจารณาจากความต้องการของตลาด เพื่อประเมินว่านวัตกรรมที่ได้สร้างขึ้นมามีความต้องการของตลาดตามที่คาดไว้ก่อนเริ่มทำวิจัยหรือไม่ ในขณะเดียวกันก็จะมี การหาผู้ใช้ประโยชน์จากนวัตกรรมดังกล่าวโดยตัวของผู้วิจัยเองหรือมีหน่วยงานกลางของสถานศึกษาเป็นผู้ช่วยประสานงานให้ จากนั้นจึงมีการกำหนดรูปแบบคำตอบแทนการใช้ประโยชน์จากนวัตกรรม การทำสัญญา รวมถึงการกำหนดรูปแบบในการถ่ายทอดองค์ความรู้ไปสู่ผู้ที่จะใช้ประโยชน์ อาจเป็นไปได้ว่า เมื่อนำนวัตกรรมดังกล่าวไปใช้จริง ผู้ใช้มีโอกาสร้องขอให้มีการปรับนวัตกรรมให้เหมาะสมกับความต้องการและบริบทการใช้งานด้วย หลังจากดำเนินการตามกิจกรรมเหล่านี้จนครบถ้วน ก็สามารถนำนวัตกรรมที่ได้พัฒนาขึ้นไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ได้

4.6.3 การขอสิทธิบัตรจากการวิจัยและนวัตกรรมในช่วงปี 2550 ถึง 2561

ตารางที่ 4.12 แสดงข้อมูลการยื่นคำขอสิทธิบัตรในประเทศไทย จำแนกตามสถาบันการศึกษา ปี 2550 ถึง 2561 ที่ยื่นกับกรมทรัพย์สินทางปัญญา โดยมีข้อสังเกตสำคัญ 2 ประการ คือ ประการแรก ในช่วง 12 ปีที่ผ่านมา จำนวนคำขอสิทธิบัตรเพิ่มขึ้นจาก 164 รายการในปี 2550 เป็น 886 รายการในปี 2561 เป็นการเพิ่มขึ้นถึง 5.4 เท่าสะท้อนให้เห็นว่า สถาบันอุดมศึกษามีความสนใจในการนำผลการวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์มากขึ้น ประการที่สอง จำนวนสถาบันอุดมศึกษาที่มีการขอจดสิทธิบัตรอย่างต่อเนื่องมีจำนวน 23 แห่ง มี

จำนวนคำขอจดสิทธิบัตรทั้งสิ้น 604 รายการ หรือคิดเป็นประมาณร้อยละ 68.2 ของคำขอทั้งหมดในปี 2561 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 31.8 เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏ และสถาบันการศึกษาอื่น สะท้อนให้เห็นถึงการกระจุกตัวของการสร้างผลงานวิจัยและนวัตกรรมของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา

การกระจุกตัวดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความพร้อมและกลยุทธ์ที่ใช้ในการส่งเสริมการสร้างงานวิจัยเพื่อใช้ประโยชน์ ทั้งนี้ จำเนียร ชุณหโสภาค (2559) กาศิ งามกมลรัตน์ สิงห์ อินทรชูโต และชนิกานต์ ยิ้มประยูร (2559) และจารุณี วงศ์ลิ้มปิยะรัตน์ และ วชิระ รอดรวย (2560) ได้สรุปปัจจัยที่ส่งเสริมความสำเร็จในการนำงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ออกเป็น 2 กลุ่มด้วยกัน

กลุ่มแรก คือ ปัจจัยภายในสถานศึกษา ได้แก่ นโยบายการสนับสนุนของมหาวิทยาลัย งบประมาณ อาคาร สถานที่ และบุคลากรที่มีส่วนในการส่งเสริมงานวิจัยและนวัตกรรม

กลุ่มที่สอง คือ ปัจจัยด้านกระบวนการในการบริหารจัดการงานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อนำไปต่อยอดในเชิงพาณิชย์ ได้แก่ วิธีการเผยแพร่ผลผลิต การให้ความช่วยเหลือด้านการจดสิทธิบัตร การค้นหา คัดเลือก และประสานงานกับกลุ่มเป้าหมายที่คาดว่าจะใช้ประโยชน์จากงานวิจัยและนวัตกรรม การให้ความคำปรึกษาด้านกฎหมาย การตลาด และการกำหนดรูปแบบค่าตอบแทน รวมถึงการอำนวยความสะดวกในการถ่ายทอดองค์ความรู้ไปสู่ผู้ที่ให้นำเอาผลผลิตไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ และหากมีความจำเป็นจะต้องใช้เงินทุนดำเนินการ ก็จะมีการสนับสนุนในเรื่องนี้ด้วย

ตารางที่ 4.12 การยื่นคำขอสิทธิบัตรในประเทศไทย จำแนกตามสถาบันการศึกษา ปี 2550 - 2561

สถาบันการศึกษา (Educational Institution)	การยื่นคำขอสิทธิบัตร (Patent applications)											
	ปี 2550 (2007)	ปี 2551 (2008)	ปี 2552 (2009)	ปี 2553 (2010)	ปี 2554 (2011)	ปี 2555 (2012)	ปี 2556 (2013)	ปี 2557 (2014)	ปี 2558 (2015)	ปี 2559 (2016)	ปี 2560 (2017)	ปี 2561 (2018)
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (Kasetsart University)	16	29	19	16	5	6	19	7	23	21	13	25
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (Chulalongkorn University)	30	49	55	51	46	35	35	90	83	89	120	73
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอม เกล้าธนบุรี (King Mongkut's University of Technology Thonburi)	15	12	12	28	13	14	15	24	20	19	20	12
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี (Suranaree University of Technology)	13	14	6	9	24	20	11	9	4	10	10	6
มหาวิทยาลัยมหิดล (Mahidol University)	13	14	24	14	16	31	21	11	19	18	15	17
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (Thammasart University)	1	2	8	8	39	15	63	75	98	92	93	131
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอม เกล้าพระนครเหนือ	3	0	16	4	12	53	8	6	20	6	3	7

สถาบันการศึกษา (Educational Institution)	การยื่นคำขอสิทธิบัตร (Patent applications)											
	ปี 2550 (2007)	ปี 2551 (2008)	ปี 2552 (2009)	ปี 2553 (2010)	ปี 2554 (2011)	ปี 2555 (2012)	ปี 2556 (2013)	ปี 2557 (2014)	ปี 2558 (2015)	ปี 2559 (2016)	ปี 2560 (2017)	ปี 2561 (2018)
(King Mongkut's Institute of Technology North Bangkok)												
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (Chiang Mai University)	7	3	42	50	17	22	24	22	21	13	12	15
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (Prince of Songkla University)	0	7	9	9	20	19	26	16	18	18	19	14
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง (King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang)	1	3	2	0	4	7	12	6	8	1	6	36
มหาวิทยาลัยราชภัฏ (Rajabhat University)	3	3	8	20	5	14	27	149	110	27	51	239
มหาวิทยาลัยนเรศวร (Naresuan University)	5	7	2	33	30	1	5	7	25	4	10	44
มหาวิทยาลัยบูรพา (Burapha University)	0	7	8	15	4	12	25	22	7	42	29	21

สถาบันการศึกษา (Educational Institution)	การยื่นคำขอสิทธิบัตร (Patent applications)											
	ปี 2550 (2007)	ปี 2551 (2008)	ปี 2552 (2009)	ปี 2553 (2010)	ปี 2554 (2011)	ปี 2555 (2012)	ปี 2556 (2013)	ปี 2557 (2014)	ปี 2558 (2015)	ปี 2559 (2016)	ปี 2560 (2017)	ปี 2561 (2018)
สถาบันการศึกษาอื่นๆ (Other Institutions)	0	2	11	16	7	9	9	27	23	53	45	43
มหาวิทยาลัยขอนแก่น (Khon Kaen University)	4	11	17	26	47	51	79	67	73	50	66	86
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี (Ubon Rajathanee University)	0	0	1	1	9	0	6	1	0	3	1	2
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร (Technology Mahanakorn University)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล (University of Technology Rajamangala)	0	15	1	3	0	1	0	0	14	7	4	26
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทคโนโลยี (Rajamangala University of Technology Thanyaburi)	2	0	15	22	9	13	12	28	17	10	21	36
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ล้านนา	3	0	0	2	1	4	6	0	12	7	2	2

สถาบันการศึกษา (Educational Institution)	การยื่นคำขอสิทธิบัตร (Patent applications)											
	ปี 2550 (2007)	ปี 2551 (2008)	ปี 2552 (2009)	ปี 2553 (2010)	ปี 2554 (2011)	ปี 2555 (2012)	ปี 2556 (2013)	ปี 2557 (2014)	ปี 2558 (2015)	ปี 2559 (2016)	ปี 2560 (2017)	ปี 2561 (2018)
(Rajamangala University of Technology Lanna)												
มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ (Walailak University)	1	3	0	0	0	0	0	1	0	1	12	23
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ (Valaya Alongkorn Rajabhat University)	0	19	0	0	0	0	3	0	0	7	2	0
มหาวิทยาลัยศิลปากร (Silpakorn University)	0	3	5	5	13	5	2	0	40	7	33	2
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช (Sukhothai Thammathirat Open University)	0	26	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (Srinakharinwirot University)	0	0	0	0	6	9	0	4	11	3	7	26
รวม (Total)	164	229	261	332	327	341	408	572	646	508	594	886

ที่มา : กรมทรัพย์สินทางปัญญา สืบค้นวันที่ 1 พฤษภาคม 2562

4.6.4 ตัวอย่างของการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์

ตารางที่ 4.13 แสดงตัวอย่างการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ของมหาวิทยาลัย และตารางที่ 4.14 แสดงตัวอย่างการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ของสถาบันอาชีวศึกษา โดยภาพรวมจะเห็นได้ว่า ผลผลิตที่เกิดขึ้นมีความหลากหลายทั้งที่เป็นนวัตกรรมที่ใช้เทคโนโลยีเข้มข้น เช่น การออกแบบอุปกรณ์ช่วยเดิน ที่มีระบบพองน้ำหนักบางส่วนสำหรับผู้ที่มีปัญหาการเคลื่อนไหวด้านการเดิน รุ่นที่ 2.0 (วรรัตน์ สิทธิเหล่าถาวร และ บรรยงค์ รุ่งเรืองด้วยบุญ, 2561) หรือ การสังเคราะห์คอลลอยด์ของอนุภาคนาโนโลหะคู่ที่มีอนุภาคโลหะเงินเป็นแกนกลางและโลหะทองเป็นเปลือกหุ้มด้วยวิธีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมสำหรับตรวจวัดปริมาณไซยาไนด์แบบเปรียบเทียบสี (วรวรรณ เสาวรส และ เขมฤทัย ถามะพัฒน์, 2561) หรือนวัตกรรมที่นำไปใช้เฉพาะด้าน สำหรับช่วยพัฒนาคุณภาพในการแปรรูปผลผลิต เช่น เครื่องแยกกรีเซอร์ลินออกจากน้ำมันพืชที่ใช้แล้ว (คมสันต์ ชางชื่อมูล, 2559) เครื่องผลิตข้าวผลลำไยแบบลูกกลิ้ง “ลูกเจ้าแม่จามเทวี สุทาสินี 9 (วิทยาลัยเทคนิคลำพูน, 2558) รวมถึงนวัตกรรมที่ช่วยยกระดับกระบวนการทำธุรกิจ เช่น การสร้างระบบสนับสนุนการตัดสินใจเพื่อพยากรณ์ผลผลิตข้าวรายฤดูล่วงหน้า 3 ถึง 6 เดือน อรรถชัย จินตะเวช (2560)

ข้อมูลข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงความหลากหลายของผลผลิตจากการวิจัยและนวัตกรรม ซึ่งผลผลิตแต่ละประเภทย่อมมีแนวทางในการใช้ประโยชน์ที่แตกต่างกัน ทั้งในด้านกลุ่มเป้าหมาย โอกาสทางการตลาด การกำหนดรูปแบบค่าตอบแทน ตลอดจนถึงวิธีการในการถ่ายทอดองค์ความรู้ เพื่อให้ผู้รับสามารถใช้ประโยชน์จากผลผลิตเหล่านั้นให้เกิดประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ได้อย่างเต็มที่

ตารางที่ 4.13 ตัวอย่างการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ของมหาวิทยาลัย

ชื่อบทความ	ผู้เขียน	เทคโนโลยีนวัตกรรมและกลุ่มตัวอย่าง	การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์
การออกแบบอุปกรณ์ช่วยเดิน ที่มีระบบพองน้ำหนักบางส่วนสำหรับผู้ที่มีปัญหาการเคลื่อนไหวด้านการเดิน รุ่นที่ 2.0	วรรัตน์ สิทธิเหล่าถาวร, บรรยงค์ รุ่งเรืองด้วยบุญ (2561)	กลุ่มผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง กลุ่มผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรง กลุ่มผู้สูงอายุ โดยใช้ระบบพองน้ำหนักบางส่วน แบบไดนามิกส์ โดยใช้แก๊สสปริงทำหน้าที่พองน้ำหนักเพื่อช่วยพองน้ำ หนักบางส่วนของผู้ป่วย	สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการฝึกเดิน ช่วยเหลือผู้ป่วยให้การฝึกเดินด้วยอุปกรณ์ช่วยฝึกเดิน เป็นเรื่องที่ยั่งยืน

ชื่อบทความ	ผู้เขียน	เทคโนโลยีนวัตกรรม และกลุ่มตัวอย่าง	การใช้ประโยชน์ใน เชิงพาณิชย์
รถสามล้อไฟฟ้า สำหรับคนพิการแบบ ถอดประกอบได้	เจนศักดิ์ เอกบุรณะวัฒน์ (2560)	รถสามล้อจะประกอบ ไปด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนหัวของรถ และ ส่วนของรถเข็นคน พิการ โครงสร้าง ออกแบบให้สามารถ ประกอบเข้ากับ รถเข็นคนพิการแบบ ใช้กันอยู่ทั่วไป โดย สร้างจุดแบบถอดได้ จำนวน 4 จุด ผู้พิการ สามารถใส่หรือถอด ส่วนหัวของรถได้ด้วย ตนเอง ซึ่งรถสามล้อ ไฟฟ้านี้สามารถใช้งาน ได้ประมาณ 20 กม. ความเร็วเฉลี่ย 22 กม.ต่อชั่วโมง มี ระยะเวลาในการ ประจุแบตเตอรี่ ประมาณ 6 ชั่วโมง	สามารถสร้างชุดล้อ ไฟฟ้าพร้อมคันบังคับ ที่สามารถประกอบ กับสามล้อทั่วไปให้ กลายเป็นสามล้อ ไฟฟ้าได้ สร้างความ สะดวกสบายในการ ใช้ชีวิตประจำวันแก่ผู้ พิการ
การสังเคราะห์ คอลลอยด์ของ อนุภาคนาโนโลหะคู่ที่ มีอนุภาคโลหะเงิน เป็นแกนกลางและ โลหะทองเป็นเปลือก หุ้มด้วยวิธีที่เป็นมิตร กับสิ่งแวดล้อมสำหรับ ตรวจวัดปริมาณ	วรวรรณ เสาวรส และ เชมฤทัย งามะพัฒน์ (2561)	หัวมันสำปะหลังมี สารประกอบไซยาโน จีนิกไกลโคไซด์ซึ่งจะ สลายตัวเป็นกรด ไฮโดรไซยานิกหรือ ไซยาไนด์ที่เป็นพิษ โดยใช้ คอลลอยด์ อนุภาคนาโนโลหะคู่ที่ มีอนุภาคโลหะเงิน	วิธีการตรวจวัด ปริมาณไซยาไนด์ใน มันสำปะหลังแบบ รวดเร็ว ง่าย และมี ความไวสูง

ชื่อบทความ	ผู้เขียน	เทคโนโลยีนวัตกรรม และกลุ่มตัวอย่าง	การใช้ประโยชน์ใน เชิงพาณิชย์
ไซยาไนด์แบบ เปรียบเทียบกับสี		เป็นแกนกลางและ โลหะทองเป็นเปลือก หุ้ม (Ag@Au core- shell NPs)	
กระบวนการตัดสินใจ ยอมรับและการ แพร่กระจาย นวัตกรรมการค้นหา ข้อมูลเกี่ยวกับ จุดหมายปลายทาง ทางการท่องเที่ยว อิเล็กทรอนิกส์ของ นักท่องเที่ยวชาวไทย	พวงชมพู โจนส์ กิตติ เลิศกมลรักษ์ (2558)	นำแนวคิดจุดหมาย ปลายทาง การ ท่องเที่ยว อิเล็กทรอนิกส์ กระบวนการตัดสินใจ ยอมรับและการ แพร่หลายกระจาย นวัตกรรมและแนวคิด กลุ่มผู้ยอมรับ นวัตกรรม	
8 E โมเดล* : นวัตกรรม ประสิทธิภาพการ บริหารจัดการองค์กร ยุคสมัยใหม่	เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2560)	นวัตกรรมการบริหาร จัดการองค์กรยุค สมัยใหม่ที่เรียกว่า ยุทธศาสตร์การ บริหารประสิทธิภาพ 8 E โมเดล	ประยุกต์ใช้ได้กับการ บริหารจัดการองค์กร ทุกประเภททั้งองค์กร ภาครัฐ องค์กร ภาคเอกชน และ องค์กรภาคประชา สังคม และองค์กรทุก ระดับ
วิจัยพัฒนา นำไปใช้ และสร้างนวัตกรรม ระบบสนับสนุนการ ตัดสินใจเพื่อพยากรณ์ ผลผลิตข้าวรายฤดู ล่วงหน้า 3-6 เดือน	อรรถชัย จินตะเวช (2560)	ระบบสนับสนุนการ พยากรณ์ผลผลิตข้าว รายฤดูของข้าว เรียกว่า ระบบ DSS- SRY4cast	ประกอบการตัดสินใจ ในระดับนโยบายและ ระดับปฏิบัติการ
กระบวนการเผยแพร่ นวัตกรรมด้านการ	กาศิ งามกมลรัตน์	กระบวนการเผยแพร่ นวัตกรรมด้านการ	

ชื่อบทความ	ผู้เขียน	เทคโนโลยีนวัตกรรม และกลุ่มตัวอย่าง	การใช้ประโยชน์ใน เชิงพาณิชย์
ก่อสร้างในประเทศไทย	บัณฑิตยวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2560)	ก่อสร้างที่เกิดขึ้นใน ประเทศไทย ใน การศีกษาใช้ กรณีศึกษา 5 นวัตกรรมจาก 5 ผู้ประกอบการ	
กลยุทธ์นวัตกรรมสีเขียวของธุรกิจใ อุตสาหกรรมการผลิต ของไทยกับการ ทดสอบเชิงประจักษ์ ของตัวแปรสาเหตุ และผลลัพธ์	ชัยญภาภัค หล้าแหล่ง, วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ , จันทนา แสนสุข (2559)	การสร้างสรรค์ ผลิตภัณฑ์สีเขียว การ พัฒนากระบวนการ เพื่อสิ่งแวดล้อมและ รูปแบบการจัดการที่ เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อมและ ทดสอบผลกระทบ ของกลยุทธ์นวัตกรรม สีเขียวที่ส่งผลต่อ คุณภาพ ความสัมพันธ์กับ ลูกค้า ประสิทธิภาพ ในการแข่งขันและผล การดำเนินงานของ ธุรกิจ	ใช้เป็นแนวทางในการ กำหนดกลยุทธ์ นวัตกรรมสีเขียวเพื่อ พัฒนาคุณภาพ ความสัมพันธ์กับ ลูกค้า และ ประสิทธิภาพในการ แข่งขัน ตลอดจนผล การดำเนินงานของ ธุรกิจ

ตารางที่ 4.14 ตัวอย่างการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ของสถาบันอาชีวศึกษา

ชื่อบทความ	ผู้เขียน	เทคโนโลยีนวัตกรรม และกลุ่มตัวอย่าง	การใช้ประโยชน์ในเชิง พาณิชย์
กระเป๋าเนคไท	กลุ่มครูและนักเรียน วิทยาลัยสารพัดช่างสี พระยา (2559)	นำเนคไทที่ตกรุ่งโรละ ขายในราคาถูกมา ประกอบชิ้นงานเป็น กระเป๋า ได้มาตรฐาน G- Upcycle ของกรม ส่งเสริมคุณภาพ สิ่งแวดล้อม นวัตกรรมดังกล่าวทำให้ ผลิตภัณฑ์ชนะเลิศ ประกวดระดับดีจาก สภาวิจัยแห่งชาติและ ได้รับรางวัลเหรียญเงิน ในงานประกวด Seoul International Invention Fair	สามารถนำผลิตภัณฑ์ เหลือใช้มาสร้างรายได้ ทั้งจากในประเทศ และ ต่างประเทศ
เครื่องช่วยทำผลไม้แช่ อิม	กลุ่มครูและนักเรียน วิทยาลัยอาชีวศึกษา พิษณุโลก (2560)	การแช่อิมผลไม้ด้วย แรงดันขนาด 2 บาร์ ทำ ให้ผลไม้แช่อิมเสร็จ สมบูรณ์ได้ในระยะเวลา 40-45 นาที จากปกติที่ ต้องใช้เวลา 4-7 วัน	สามารถช่วยเกษตรกร เพิ่มมูลค่าผลผลิต โดยมี ต้นทุน และระยะเวลาที่ ใช้ต่ำกว่า นอกจากนี้ แล้วยังได้ปริมาณการ ทำที่มากกว่าอีกด้วย
เครื่องผลิตข้าวผลลำไย แบบลูกกลิ้ง “ลูกเจ้า แม่จามเทวี สุทาสินี 9”	วิทยาลัยเทคนิคลำพูน (2558)	เครื่องผลิตข้าวผลลำไยที่ ใช้ในโครงการวิจัยและ พัฒนาจะประกอบด้วย มอเตอร์ 1/4 แรง ลูกกลิ้ง ผลิตข้าวผลลำไย พลูเลย์ เฟืองเกียร์ สายพาน และโซ่ เครื่องผลิตข้าว	ประหยัดเวลาในการ ผลิตผลลำไยอย่าง สะดวกรวดเร็ว และ ปลอดภัย และสามารถ คัดขนาดลำไยได้โดยใช้ เครื่องคัดขนาด

ชื่อบทความ	ผู้เขียน	เทคโนโลยีนวัตกรรม และกลุ่มตัวอย่าง	การใช้ประโยชน์ในเชิง พาณิชย์
		ลำไยจะทำงานที่ ความเร็วรอบคงที่คือ 144.8 รอบต่อนาที หรือประมาณ 200-300 กิโลกรัมต่อชั่วโมง	
เครื่องแยกกรีเซอร์ลินอ อกจากน้ำมันพืชที่ใช้ แล้ว	คมสันต์ ชางชื่อมูล วิทยาลัยเทคโนโลยี พาณิชยและบริหารธุรกิจ (2559)	การจะได้ไปโอดีเซลมา นั้นจะต้องมีการแยกกรี เซอร์ลินออกมาให้หมด ถึงจะสามารถนำไป ผลิตไปโอดีเซลได้ โดย ในปัจจุบันมีการแยกกรี เซอร์ลินอยู่หนึ่งวิธี คือ การแยกกรีเซอร์ลินด้วย วิธีการใช้สารละลายไฮ ดรอกไซด์ ซึ่งเป็นวิธีที่ดี แต่มีค่าใช้จ่ายที่สูงและ หาซื้อตามท้องตลาด ทั่วไปได้ยาก จึงเกิดค้น การแยกกรีเซอร์ลินด้วย ความเย็น	สามารถลดค่าใช้จ่ายใน การแยกกรี เซอร์ลินที่จะนำไป ผลิตไปโอดีเซลได้
เครื่องปอกเปลือก มะพร้าวอ่อน	กลุ่มครูและนักเรียน วิทยาลัยการอาชีพนาทวี (2560)	ผู้ประกอบการอาชีพขาย มะพร้าวอ่อนส่วนใหญ่ มักใช้มีดเป็นเครื่องมือ ในการปอกเปลือก มะพร้าวซึ่งทำให้เกิด อันตรายได้ง่าย จึงได้ มอบหมายให้อาจารย์ และนักศึกษาร่วมกันคิด ประดิษฐ์เพื่อใช้ในการ	อุปกรณ์ใช้ง่าย สะดวก รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ ในการใช้งานสูง ปลอดภัย และทำให้ มะพร้าวที่ปอกแล้ว สวยงามน่ารับประทาน

ชื่อบทความ	ผู้เขียน	เทคโนโลยีนวัตกรรม และกลุ่มตัวอย่าง	การใช้ประโยชน์ในเชิง พาณิชย์
		ประกอบอาชีพของ เกษตรกร	

4.6.5 นวัตกรรมและทักษะผู้ประกอบการ

สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ และคณะ (2553) พบว่า นวัตกรรมเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการ และผู้ประกอบการก็เป็นกลไกสำคัญในการสร้างนวัตกรรม เช่น นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ นวัตกรรมกระบวนการ นวัตกรรมในลักษณะเฉียบพลัน นวัตกรรมในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป นวัตกรรมทางเทคโนโลยี และนวัตกรรมทางการบริหาร เป็นต้น (Utterback, 1994; Cooper, 1998; Smith, 2006; Schilling, 2008)

การจะนำผลการวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ได้นั้น ผู้วิจัยจำเป็นต้องปรับกรอบแนวคิดในการทำงานของตนเองจากการเป็นนักวิจัย (Researcher) ไปเป็นผู้ประกอบการด้านการวิจัย (Research Entrepreneur) ที่ไม่ให้ความสำคัญเพียงแค่การวิจัย แต่ยังให้ความสำคัญกับการหาแนวทางในการนำผลผลิตที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์อีกด้วย คุณสมบัติที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในฐานะผู้ประกอบการด้านการวิจัยได้นั้น นอกจากจะต้องมีทักษะในการวิจัยแล้ว ยังต้องมีคุณลักษณะของผู้ประกอบการอีกด้วย

การศึกษาของกิริติ ยศยิ่งยง (2552) พรารรณา หลีกภัย (2554) จากรุณี วงศ์ลิ้มปิยะรัตน์ และ วชิระ รอดรวย (2560) และธนกร แก้วมณี และจิรพล จิยะจันทน์ (2561) ได้ข้อสรุปไปในทิศทางเดียวกันเกี่ยวกับผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จในการสร้างนวัตกรรมว่า เกิดจากปัจจัยสำคัญ 3 ด้านด้วยกัน ดังนี้

ด้านแรก ปัจจัยด้านบุคลิกของการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Orientation) การจะประสบความสำเร็จในฐานะผู้ประกอบการได้นั้น ประกอบไปด้วย (1) จะต้องเป็นผู้กล้าเสี่ยง (Risk Taking Orientation) (2) มีการทำงานในเชิงรุก (Proactiveness Orientation) (3) มีความเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy Orientation) (4) มีความสามารถในการวิจัยเพื่อสร้างนวัตกรรม (Innovativeness Orientation) (5) เป็นผู้ที่พร้อมจะแข่งขันภายใต้สภาวะกดดัน (Competitive Aggressiveness Orientation) (6) มีความคงเส้นคงวาในการทำงานและพร้อมจะเรียนรู้เพื่อปรับปรุงตนเอง (Stability and Learning Orientation) และ (7) ความใฝ่ใจในความสำเร็จ (Achievement Orientation)

ด้านที่สอง ปัจจัยด้านการมุ่งเน้นตลาด (Market Orientation) ซึ่งหมายถึงความมุ่งมั่นในการสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ที่สามารถส่งมอบคุณค่าให้กับลูกค้าอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการจะทำเช่นนั้นได้ จะต้องมีความเข้าใจความต้องการของลูกค้า สภาพตลาด และแนวโน้มของตลาด

ด้านที่สาม ปัจจัยด้านบรรยากาศภายในองค์กร (Organizational Climate) โดยบรรยากาศที่จะเอื้อให้เกิดนวัตกรรมได้นั้น ต้องประกอบไปด้วย 7 ด้าน คือ (1) ความร่วมมือและเชื่อใจกันของทีม (Trust and Cooperation) (2) การติดต่อกันของทีม (Team Cohesion) (3) การให้กำลังใจของผู้บังคับบัญชา (Supervisor Encouragement) (4) ความมีอิสระ (Autonomy) (5) การยอมรับความท้าทายและยอมรับความผิดพลาด (Embracing Challenge and Tolerant of Failures) (6) การเปิดกว้างต่อนวัตกรรม (Openness to Innovation) และ (7) ความเพียงพอของทรัพยากร (Resource Sufficiency)

วสันต์ สุทธาวาศ และประสพชัย พสุนนท์ (2558) จึงนำนวัตกรรมไปประยุกต์ผ่านการศึกษามุคคคลในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และพบว่าเกิด 3 ปัจจัยหลัก คือ (1) เครือข่ายทางสังคม (2) การเปิดกว้างทางความคิด และ (3) ลักษณะการคิดริเริ่ม ซึ่งล้วนส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการสร้างนวัตกรรมที่สามารถนำไปประยุกต์ในการวางกลยุทธ์ด้านการจัดการทรัพยากรบุคคลภายในองค์กร ในขณะที่การศึกษาของ พัชรกัญญ์ เมธาอัครเกียรติ และ วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ (2561) แสดงให้เห็นว่า อิทธิพลในการสร้างนวัตกรรมองค์กรสามารถแบ่งออกเป็น 2 อิทธิพล คือ 1) อิทธิพลของการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร หัวหน้างาน และทีมงาน มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการสร้างนวัตกรรมในองค์กร เพราะถือเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้บุคลากรในองค์กรเกิดความผูกพันต่อหน่วยงานและงานที่ทำ ผ่านการรับรู้และความรู้สึกที่องค์กรที่สังกัดให้การดูแลเอาใจใส่ มองเห็นคุณค่าและชื่นชมในผลงาน ซึ่งจะส่งผลให้บุคลากรทุ่มเทและเอาใจใส่งานและหน่วยงาน และ 2) อิทธิพลของสมรรถนะหลักของบุคลากร มีผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการสร้างนวัตกรรมระดับบุคคลในองค์กร กล่าวคือ คุณลักษณะส่วนบุคคลที่เกิดจากการเรียนรู้และพฤติกรรมในการทำงาน รวมถึงจากแรงผลักดันภายในตัวบุคคลที่จะผลักดันให้บุคลากรขององค์กร สามารถสร้างสรรค์ผลงานที่ดีในการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด หรือสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด หรือสามารถก้าวสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรม โดยมุ่งไปสู่ผลลัพธ์ตามที่ต้องการและบรรลุตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน ดังนั้น การศึกษาอิทธิพลของการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร หัวหน้างาน และทีมงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการสร้างนวัตกรรมจึงพบว่า มีสมรรถนะหลัก 5 สมรรถนะ คือ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี การส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ จริยธรรม และความร่วมแรงร่วมใจ เป็นกลไกสำคัญที่จะนำไปสู่การบรรลุผลในประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการสร้างนวัตกรรมระดับบุคคลในองค์กร

นอกจากนี้ พัชรกัญญ์ เมธาอัครเกียรติ และ วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ (2561) ยังพบประโยชน์เชิงการจัดการภายในองค์กร ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน คือ (1) ด้านการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร (2) ด้านการรับรู้การสนับสนุนจากหัวหน้างาน (3) ด้านการรับรู้การสนับสนุนจากทีมงาน (4) ด้านสมรรถนะหลักของบุคลากร และ (5) ด้านประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการสร้างนวัตกรรมระดับบุคคล ซึ่งผู้บริหารองค์กรสามารถนำข้อค้นพบในแต่ละด้านไปใช้ในการวางแผนออกแบบแนวทางในการปรับปรุงพัฒนา และสนับสนุนเกี่ยวกับการจัดกระบวนการบริหารจัดการให้มีเหมาะสมทันสมัย ยืดหยุ่น เพียงพอที่จะช่วยให้

บุคลากรเกิดความรู้ความเข้าใจ พัฒนาความคิดใหม่ ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการสร้างนวัตกรรมระดับบุคคล

นอกจากศึกษาบุคลากรภายในองค์กรแล้ว หลักการเดียวกันนี้สามารถนำมาใช้ในการศึกษาผู้บริหารองค์กรได้เช่นกัน ชลกร ต้นประภัสร์ ธร สุนทรายุทธ และไพรัตน์ วงษ์นาม (2556) ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยคณะวิจัยมีสมมติฐานว่า ผลของความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมขององค์กรมีอยู่ 3 ประเภทคือ ภาวะผู้นำแห่งการจัดการ ภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง และภาวะผู้นำแบบสร้างสรรค์ โดยผลการศึกษาที่ได้ สอดคล้องกับการศึกษาของวีระศักดิ์ พลมณี และวัลลภา อารีรัตน์ (2562) และ นิตยา เทพอรุณรัตน์ (2557) ที่พบว่า ผู้บริหารที่มีความคิดสร้างสรรค์จะทำให้โรงเรียนเกิดความสร้างสรรค์ในการดำเนินงานและสร้างสรรค์นวัตกรรมขึ้นได้ บรรยากาศและสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาที่ยอมรับความผิดพลาดว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ และการยอมรับความคิดเห็นที่หลากหลายของผู้บริหาร ล้วนแต่ส่งผลในทางบวกต่อการสร้างนวัตกรรม

สำหรับปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการสร้างนวัตกรรมในสถานศึกษานั้น ปิยะ ดันติเวชยานนท์ (2560) ที่พบว่าหากสถานศึกษามีเป้าหมายที่จะผลิตผลงานเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ภายนอกหน่วยงาน ยอมรับการแข่งขัน มองเห็นความจำเป็นที่จะต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงภายนอกทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ก็จะสามารถสร้างนวัตกรรมที่สอดคล้องกับสภาพความต้องการของผู้ใช้ในช่วงเวลานั้นได้

4.6.6 ข้อเสนอแนะในระดับนโยบาย

1. ควรมีการประเมินศักยภาพในด้านการวิจัยและนวัตกรรมของสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาและมหาวิทยาลัย เพื่อให้ทราบถึงความเชี่ยวชาญของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ซึ่งจะใช้เป็นแนวทางในการกำหนดสูตรการจัดสรรทรัพยากร งบประมาณ และความช่วยเหลือให้สอดคล้องกับความเชี่ยวชาญดังกล่าว
2. การยกระดับความสามารถในการสร้างนวัตกรรมของสถานศึกษา ต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการสร้างวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เอื้อให้เกิดนวัตกรรม ดังนั้น การประเมินความสำเร็จในการดำเนินการของสถานศึกษาที่ได้รับการสนับสนุน จึงต้องมีตัวชี้วัดที่เหมาะสมกับระดับการดำเนินการและความพร้อมของสถานศึกษา หากเป็นสถานศึกษาที่มีความเข้มแข็งในการสร้างนวัตกรรมอยู่แล้ว การประเมินความสำเร็จสามารถวัดได้จากผลผลิตที่เกิดขึ้น แต่หากเป็นสถานศึกษาที่ยังไม่มีความพร้อม อยู่ในระยะเริ่มต้น ในช่วงแรก ควรประเมินจากความก้าวหน้าในการปรับตัวของสถานศึกษาว่า มีพัฒนาการในด้านใดบ้างที่จะช่วยให้มีการสร้างนวัตกรรมได้ แล้วค่อยประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นในช่วงปีหลัง เมื่อมีความพร้อมแล้ว ทั้งนี้การกำหนดระยะเวลาและเงื่อนไขในการประเมินความสำเร็จในแต่ละช่วงของการดำเนินงานควรเป็น

การตกลงร่วมกันระหว่างตัวแทนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของสถานศึกษากับหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบในเรื่องนี้

3. การส่งเสริมให้ผู้ประกอบการใช้ประโยชน์จากความสามารถในการสร้างนวัตกรรมของสถานศึกษา ด้วยการให้คูปองวิจัยและนวัตกรรม (Innovation Vouchers) และคูปองสำหรับการทดลองแนวคิดใหม่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ทางธุรกิจ (Venture Lab Vouchers) แก่ผู้ประกอบการที่เป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รวมถึงวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้สามารถใช้บริการด้านการวิจัยและสร้างนวัตกรรมของสถานศึกษาตามความต้องการเชิงพาณิชย์ของตนได้
4. สร้างศูนย์พัฒนาบุคลากรที่เป็นผู้ประกอบการด้านการวิจัย (Research Entrepreneur Incubation Center) เพื่อให้บุคลากรที่มีความสามารถทางการวิจัยในสถานศึกษาได้มีโอกาสฝึกอบรมทักษะที่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ
5. การสร้างเครือข่ายการวิจัย โดยมีสถานศึกษาหรือหน่วยงานที่มีความชำนาญเป็นศูนย์กลาง (Hub) ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้กับสถานศึกษาที่ต้องการสร้างความเชี่ยวชาญด้านการสร้างนวัตกรรมในประเภทเดียวกัน (Node) รวมถึงเป็นหน่วยกลางในกรณีที่สถานศึกษาเหล่านั้นจำเป็นต้องใช้เครื่องมือที่มีความซับซ้อนสูง ที่ไม่สามารถจัดซื้อได้ด้วยตนเอง

4.6.7 ข้อเสนอแนะในระดับพื้นที่

1. สร้างเครือข่ายการวิจัยในพื้นที่ระหว่างสถานศึกษาแต่ละแห่งที่มีความเชี่ยวชาญแตกต่างกัน แต่สามารถเกื้อหนุนกันได้ ส่งเสริมให้นักวิจัยเหล่านี้ได้มีโอกาสทำงานร่วมกัน ทั้งการสร้างนวัตกรรมต้นแบบและนวัตกรรมตามความต้องการของสถานประกอบการ
2. มีศูนย์บริการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมเชิงพาณิชย์ (One-Stop Service Center for Innovation Commercialization) โดยมีฐานข้อมูลความเชี่ยวชาญของนักวิจัยที่เป็นปัจจุบัน เพื่อให้สามารถจับคู่ระหว่างผู้ประกอบการกับนักวิจัยของสถานศึกษาในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม ประสานงานกับหน่วยงานอื่นในกรณีที่ผู้ประกอบการหรือนักวิจัยต้องการการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการจัดให้มีเวทีเพื่อรับฟังความต้องการของผู้ประกอบการและหน่วยงานที่ต้องการใช้นวัตกรรมทุกปี เพื่อให้ นักวิจัยทราบถึงแนวโน้มความต้องการในพื้นที่ได้
3. ควรบรรจุแผนการพัฒนาศักยภาพด้านนวัตกรรมเชิงพาณิชย์ของสถานศึกษาไว้เป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการระดับจังหวัดและระดับกลุ่มจังหวัด เพื่อให้ทิศทางการพัฒนาความสามารถด้านนวัตกรรมเป็นไปในทิศทางเดียวกับทิศทางการพัฒนาของจังหวัดและกลุ่มจังหวัด
4. ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ประกอบการในพื้นที่เห็นความสำคัญของการใช้นวัตกรรมมาสร้างความสามารถในการแข่งขัน พร้อมทั้งสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการให้บริการด้านนวัตกรรมของสถานศึกษาในพื้นที่

4.6.8 ข้อเสนอแนะในระดับสถานศึกษา

1. มีการกำหนดทิศทางในการพัฒนาศักยภาพในการสร้างนวัตกรรมของสถานศึกษาที่ชัดเจน เพื่อตอบสนองความต้องการของพื้นที่ โดยเฉพาะสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา
2. มีการพัฒนาและเผยแพร่ฐานข้อมูลความเชี่ยวชาญของนักวิจัยภายในสถานศึกษา มีแผนการประชาสัมพันธ์เชิงรุกเพื่อให้ผลผลิตที่เกิดขึ้นเป็นที่รู้จักของสาธารณชน ซึ่งจะนำไปสู่การจับคู่ทางธุรกิจต่อไป
3. ส่งเสริมกรอบแนวคิดแบบพัฒนาได้ (Growth Mindset) และความคิดในการเป็นผู้ประกอบการให้กับผู้บริหาร นักวิจัย และบุคลากรสายสนับสนุน เพื่อให้มีความพร้อมในการสร้างนวัตกรรมและปรับตัวให้เข้ากับการให้ความสำคัญกับการใช้ประโยชน์จากนวัตกรรมในเชิงพาณิชย์
4. พัฒนาศูนย์ความเป็นเลิศทางนวัตกรรม (Innovation Excellence Center) ที่ให้ความสำคัญกับการสร้างนวัตกรรมเชิงพาณิชย์ โดยมีคณะที่ปรึกษาส่วนหนึ่งที่เป็นผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมที่ทางสถาบันการศึกษามีความเชี่ยวชาญอยู่แล้ว รวมถึงช่วยเหลือในการจดทะเบียนสิทธิบัตร ให้แก่นักวิจัย ช่วยจับคู่ทางธุรกิจกับผู้ประกอบการที่ใช้นวัตกรรม ช่วยออกแบบโมเดลทางธุรกิจ กำหนดค่าตอบแทนและรูปแบบการใช้ประโยชน์จากสิทธิบัตร รวมถึงช่วยพัฒนาแนวทางในการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้ประกอบการเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากนวัตกรรมได้อย่างเต็มศักยภาพ และทำงานร่วมกับศูนย์บริการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมเชิงพาณิชย์อย่างใกล้ชิด
5. มีการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมการวิจัยเพื่อสร้างนวัตกรรมเชิงพาณิชย์ในสถานศึกษา โดยใช้เงินที่ได้รับจากค่าตอบแทนสิทธิบัตรมาดำเนินการ
6. พัฒนาห้องทดลองแนวคิดใหม่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ทางธุรกิจ (Venture Lab) เพื่อผู้ประกอบการได้มาทดลองพัฒนาตัวแบบเบื้องต้นของผลิตภัณฑ์รวมถึงการประเมินความเป็นไปได้ทางธุรกิจ โดยอาจมีการเก็บค่าธรรมเนียมหรือใช้คูปองสำหรับการทดลองแนวคิดใหม่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ทางธุรกิจ (Venture Lab Vouchers)
7. สำหรับสถานศึกษาที่ยังไม่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง ควรมีการกำหนดตำแหน่งทางการตลาดด้านการสร้างนวัตกรรม (Innovation Excellence Positioning) ให้ชัดเจน โดยดูจากความต้องการของพื้นที่ ความพร้อมของบุคลากร และทิศทางการพัฒนาตามแผนแม่บทของจังหวัดหรือกลุ่มพื้นที่ แล้วจัดทำแผนปฏิบัติการสำหรับการยกระดับศักยภาพด้านการสร้างนวัตกรรมของสถานศึกษา โดยมีผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน ไม่ว่าจะเป็น ผู้บริหาร นักวิจัย บุคลากรสนับสนุน ผู้ประกอบการ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนในจังหวัด ตลอดจนถึงตัวแทนของชุมชนในพื้นที่ เพื่อให้สามารถกำหนดตำแหน่งทางการตลาดของตนเองได้อย่างเหมาะสม

4.7 การจัดการศึกษาโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน

4.7.1 ความหมายของการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่

องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติหรือยูเนสโก ได้ให้นิยามของการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ดังนี้ การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ คือ การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการจัดการศึกษาในระดับพื้นที่ (Local Stakeholders) มีส่วนร่วมในการร่วมกันคิดร่วมกันทำและร่วมกันรับผิดชอบ (Participation and Sharing Responsibility) ผ่านการทำงานร่วมกันกับโรงเรียนและองค์กรการศึกษาในพื้นที่ (UBESCO,2007) และได้มีผู้ให้ความหมายและนิยามของการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ว่าการศึกษาต้องบูรณาการกับสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและสุขภาพ การปฏิรูปการศึกษาจึงต้องเอา “พื้นที่เป็นตัวตั้ง” หน่วยของการปฏิรูปการศึกษาคือ ชุมชน ท้องถิ่น จังหวัด ซึ่งมีบุคลากร องค์กร และทรัพยากร ไม่ใช่เฉพาะครูในโรงเรียนกับผู้บริหารสถานศึกษาเท่านั้น การเรียนรู้จะไม่จำกัดอยู่ที่ครูกับนักเรียนในห้องเรียนอีกต่อไป แต่จะเปิดพื้นที่ในการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง โดยจังหวัดควรเป็นหน่วยสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา เป็นการจักระบบการเรียนรู้เพื่อคนทั้งมวลในจังหวัด การระดมทรัพยากรทั้งมวลในจังหวัดเพื่อการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการพัฒนาการศึกษาของจังหวัด การเรียนรู้แบบนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยแท้จริง (ประเวศ วะสี, 2557) สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการศึกษาของฟินแลนด์ จากหนังสือ Finnish 2.0 : ปฏิรูปการศึกษาให้สำเร็จบทเรียนแนวใหม่จากฟินแลนด์ (ซอห์ลเบิร์ก ปาสี,2559) สรุปได้ว่าองค์ประกอบของนโยบายการศึกษาของฟินแลนด์ถูกออกแบบโดยเกี่ยวพัน เชื่อมโยงกับนโยบายการพัฒนาประเทศ โดยให้ความสำคัญกับวิสัยทัศน์ที่สร้างแรงบันดาลใจว่าการจัดการศึกษาที่ดีเพื่อมวลชนควรเป็นอย่างไร ฟินแลนด์จึงมีเป้าหมายในการสร้างโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ดี ภายใต้ความเชื่อพื้นฐานว่า เด็กทุกคนมีความสามารถและควรได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานเดียวกัน เท่าเทียมกันและไม่แบ่งแยก เด็กทุกคนสามารถเรียนรู้ หากได้รับการสนับสนุนอย่างเหมาะสม ให้ความสำคัญกับผู้เรียนในฐานะปัจเจกบุคคล ที่มีความสนใจและความถนัดที่หลากหลาย ดังนั้นทุกหน่วยงานจึงมีเป้าหมายทางการศึกษาร่วมกัน และให้ความสำคัญกับความเสมอภาคทางการศึกษาเป็นลำดับแรก นโยบายการศึกษาจึงเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศ

ระบบการศึกษาของไทยมีขนาดใหญ่และถูกออกแบบการจัดการศึกษาจากส่วนกลาง ในขณะที่แต่ละพื้นที่มีสภาพการณ์ ข้อมูล บริบท ปัญหา ศักยภาพและเงื่อนไขที่หลากหลาย นั้นหมายถึงการมีโจทย์ของการจัดการศึกษาในระดับพื้นที่แตกต่างกัน ดังนั้นการประกาศนโยบายแบบเหมารวมหรือการจัดการศึกษาแบบ “เสื้อโหล” ให้กับโรงเรียนแต่ละแห่งที่มีบริบทต่างกัน จึงยากต่อการพัฒนาที่จะให้ได้ผู้เรียนที่มีคุณลักษณะและมาตรฐานเดียวกัน สอดคล้องกับรายงานการวิจัยของ (Lounkaew,K.2003) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนสรุปได้ว่า นโยบายแบบเสื้อโหล (One size fits all) ไม่สามารถแก้ไขปัญหาให้กับผู้เรียนได้ เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีภูมิหลังที่แตกต่างกัน การแก้ปัญหาจึงต้องทำในระดับห้องเรียนและโรงเรียน ครูในโรงเรียนย่อมรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคลรวมทั้งภูมิหลังของ

ครอบครัวยุคใหม่ได้มากกว่าและปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ การปฏิรูปการศึกษาที่แท้จริงนั้น ควรเป็นการปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้เรียนที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน จึงจำเป็นต้องเปลี่ยนทิศทางการจัดการศึกษาให้เป็นมุมมองใหม่เป็นการดำเนินการจากล่างสู่บน หรือจากระดับพื้นที่ ชุมชนรอบโรงเรียนไปสู่ตำบล จังหวัด ภูมิภาคและระดับประเทศ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (Hallinger, P., & Bryant, D. A. 2013) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิรูปการศึกษา พบว่า นโยบายแบบการบังคับบัญชา สั่งการจากส่วนกลาง ถึงแม้ว่าจะมีประสิทธิภาพและเป็น การสั่งการเปลี่ยนแปลงอย่างมีความหมาย การปฏิรูปการศึกษาควรเริ่มจากการเปลี่ยนแปลงจากฐานราก (Bottom up) และเสริมกระตุ้นด้วยวิสัยทัศน์จากเบื้องบน (Top-down Vision) รวมทั้งการปรับเปลี่ยนโครงสร้างและการสนับสนุนช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอก ซึ่ง (มนต์นภัส มโนการณ, 2561) ได้นิยามแนวคิดการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ (Area Based Education : ABE) เป็นแนวคิดการจัดการศึกษาที่เปิดโอกาสให้แก่ภาคส่วนต่าง ๆ เป็นผู้จัดการศึกษาโดยรัฐมีการกระจายอำนาจให้จังหวัดเป็นผู้จัดการศึกษา อาจดำเนินการในรูปแบบของ “สภาการศึกษา” ที่มีองค์ประกอบของคณะกรรมการที่มาจากทุกภาคส่วน มีอิสระและอำนาจในการกำหนดและตัดสินใจ ร่วมออกแบบการพัฒนาการศึกษา สนับสนุน ตลอดจนตรวจสอบการใช้ทรัพยากรการศึกษา และร่วมรับผิดชอบการจัดการศึกษาในจังหวัด สิ่งที่สำคัญที่สุดต้องกระจายอำนาจให้โรงเรียนเป็นนิติบุคคลโดยแท้จริง ให้มีอำนาจในการบริหารจัดการทรัพยากร รวมถึงในมิติทางวิชาการ ได้แก่ การบริหารและพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลตาม ศักยภาพและบริบทของพื้นที่ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ตอบสนองต่อโจทย์ปัญหาและความต้องการของ บริบทพื้นที่ โดยมีเป้าหมายสำคัญคือ โอกาส คุณภาพและการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยการจั ดการศึกษาเชิงพื้นที่ อาจหมายถึงได้ตั้งแต่ชุมชนหมู่บ้านไปจนถึงจังหวัดหรือมณฑลหรือมลรัฐใน ต่างประเทศ ทั้งนี้ไม่ว่า “หน่วย” พื้นที่จะเป็นเช่นใด ความเหมือนที่สำคัญคือการทำ พื้นที่เหล่านี้ไม่ว่าขนาด ไต่บริบทใดมีอิสระและความสามารถในการบริหารจัดการศึกษาของตนเอง เพื่อตอบโจทย์ของพื้นที่ของ ตนเองโดยมีการคลี่คลายพันธนาการจากการสอนหรือการจัดการศึกษาจากส่วนกลาง ทั้งในมิติการบริหาร จัดการทรัพยากรไปจนถึงมิติวิชาการ เช่น การบริหารและพัฒนาหลักสูตร การวัดประเมินผล ตลอดจน การเชื่อมโยงภาคส่วนต่าง ๆ นอกกระบวนการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ที่จัดขึ้นให้แก่ กลุ่มเป้าหมายทั้งนี้ การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่อาจเป็นไปเพื่อตอบโจทย์ที่หลากหลายตามสภาพพื้นที่ อาทิ การใช้การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อยกระดับคุณภาพและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา การใช้การจัดการ ศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อตอบสนองการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การใช้การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อ ตอบสนองความต้องการทางสังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ปัจจัยสู่ความสำเร็จของการจัดการศึกษาเชิง พื้นที่ได้แก่ (1) การมีโจทย์หรือเป้าหมายร่วมที่ชัดเจนบนฐานข้อมูลความรู้ และการมีส่วนร่วมของทุกภาค ส่วน (2) การมีกลไกในการทำงานที่ตีร่วมกันระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในระดับพื้นที่ (3) การเห็นภาพรวม (Grand Design) ร่วมกันแต่อาจเริ่มด้วยงานนำร่องขนาดเล็กที่ประณีต (4) การมุ่งผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม (Outcome-oriented) (5) การให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูและผู้เรียน (6) การให้ความสำคัญกับ

ภาคีที่เข้ามาร่วมงานกัน (7) การทำให้เป็นเรื่องสาธารณะของสังคมในพื้นที่ผ่านสื่อท้องถิ่นตั้งนั้นไม่ว่าการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ที่จะเป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการของพื้นที่ในมิติใดก็ตาม ประเด็นสำคัญของการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ที่ยังคงเน้นถึงความมีอิสระในการบริหารจัดการศึกษาตามเป้าหมาย บริบทและศักยภาพของพื้นที่โดยที่ยังคงสามารถตอบสนองเป้าหมายการพัฒนาโดยรวมของชาติ (จุฬากรณ์ มาเสถียร วงศ์, 2560)

4.7.2 ความสำคัญของการให้ชุมชน/พื้นที่มาเป็นผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

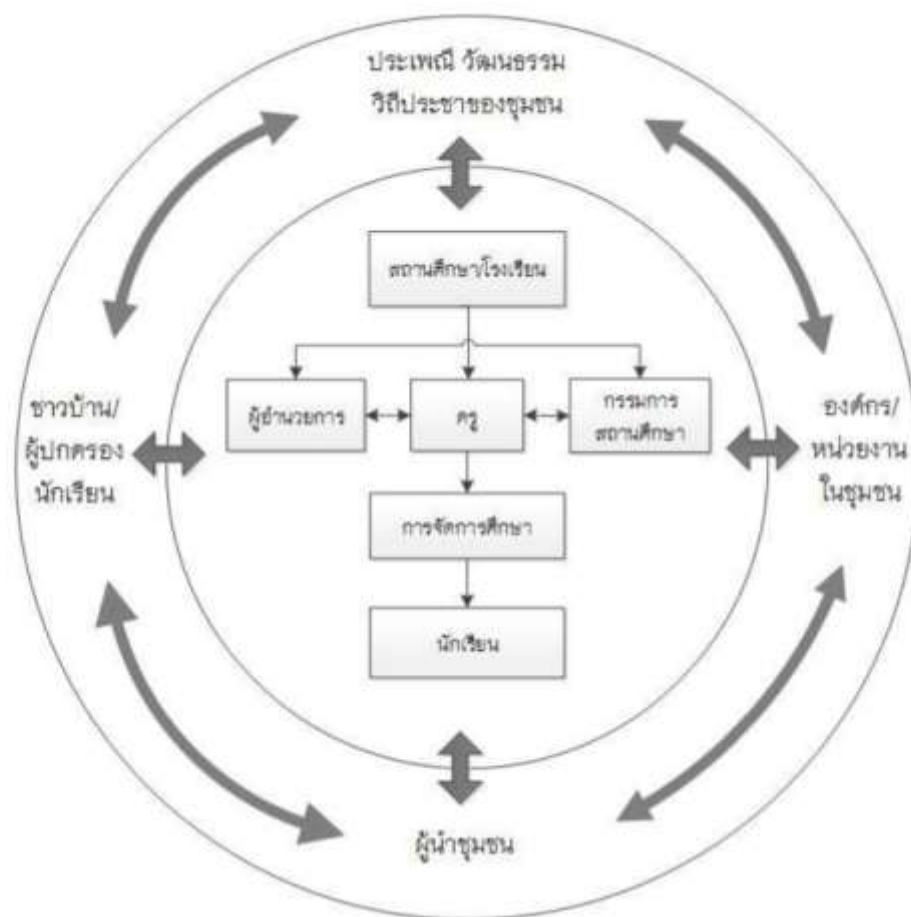
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 ได้กำหนดหลักการจัดการศึกษาให้ยึดหลักให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยให้องค์กรชุมชน องค์กรต่าง ๆ ในสังคมได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ตลอดจนกำหนดแนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีของการสื่อสารเพื่อการศึกษา เพื่อให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น การจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น จะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาโดยให้สังคมเข้ามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

การจัดการศึกษามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ภาคส่วนต่าง ๆ ต้องเข้ามามีส่วนร่วมไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐและชุมชน ควรมีบทบาทให้ความช่วยเหลือครอบครัว ส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สนับสนุนให้สถานศึกษาทำหน้าที่เป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับนักเรียน การประสานหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือนักเรียน ครูและโรงเรียน รวมทั้งร่วมกับโรงเรียนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและแนวทางจัดกิจกรรม บทบาทของโรงเรียนควรร่วมมือกับชุมชนและสังคมเพื่อพัฒนาครูให้สามารถสนองความต้องการในการเรียนของเด็กและผู้ปกครอง การสร้างสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้มีความปลอดภัยถูกสุขลักษณะความเป็นระเบียบสวยงาม ให้ความรู้และสร้างความไว้วางใจกัน การสรรหาครูและผู้บริหารที่มีคุณภาพให้มีคุณธรรม จริยธรรม และเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตมาบริหารงานโรงเรียน บทบาทของครูใช้วิธีการสอนและวิธีประเมินที่ผ่านการทดสอบและวิจัยมาแล้วว่าได้ผลดีต่อการพัฒนาของผู้เรียน จัดเนื้อหาวิชาที่กว้างลึก เป็นที่สนใจทั้งแทรกข้อคิดทางคุณธรรมจริยธรรมในบทเรียนตามกิจกรรมอย่างมีความเหมาะสม มีบรรยากาศของการเรียนรู้ที่มีความสุข ครูมีความผูกพันระหว่างนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เป็นตัวอย่างในการเรียนรู้ตลอดชีวิตบทบาทของชุมชนและสถานศึกษาที่จะผลักดันให้เกิดจุดเริ่มต้นของการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ยึดหลักการ 6 ร่วม คือ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมประเมินผล ให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยอาศัยเครื่องมือที่ช่วยในการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม รวมถึงยุทธวิธียุทธศาสตร์ที่ทำให้เกิดพลังของการมีส่วนร่วมและกิจกรรมด้านประชาสังคมในระดับท้องถิ่น กระบวนการมีส่วนร่วม นับเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาในทุกกระดับเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วม

คิด วิเคราะห์ ตัดสินใจการวางแผน การปฏิบัติตามแผน การติดตามประเมินผลในกิจกรรม/โครงการของชุมชนเป็นการสร้าง/ปลูกฝังจิตสำนึกในความเป็นเจ้าของกิจกรรม/โครงการนั้น (พิมพ์ิกา จันทไทย ,2553)

บริบทของการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (โดยเฉพาะสถานศึกษาหรือโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตชนบท) ที่จะต้องมีความสัมพันธ์ร่วมมือกันดำเนินงานบริหารจัดการศึกษา ประกอบด้วยความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังรูปที่ 4.4

รูปที่ 4.4 ความสัมพันธ์ระหว่างบริบทของการจัดการศึกษาในสถานศึกษา (โรงเรียน) และความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา รัตนะ บัวสนธิ. (2558)

รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนกับสถานศึกษา ประกอบด้วย (1) รูปแบบการมีส่วนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล (2) รูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (3) รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้ปกครอง (4) รูปแบบการมีส่วนร่วมของศิษย์เก่า (5) รูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการภาคี 4 ฝ่าย (ผู้แทนครู ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนชุมชน และผู้แทนกรรมการนักเรียน) (6) รูปแบบการมีส่วนร่วมขององค์กรต่าง ๆ ในชุมชน (7) รูปแบบการมีส่วนร่วมของ

กลุ่มอาชีพและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน (8) รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนทั่วไปในชุมชน (9) รูปแบบการมีส่วนร่วมของหน่วยงานราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ (10) รูปแบบการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนและสถานประกอบการ (11) รูปแบบการมีส่วนร่วมของศูนย์อำนวยการเครือข่าย และ (12) รูปแบบการมีส่วนร่วมในการระดมทุน (ปารณทัตต์ แสนวิเศษ ,2555)

นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยที่ได้ศึกษาวิจัยด้านความสำคัญของการให้ชุมชน พื้นที่มาเป็นผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ไว้ดังนี้

วิมลวรรณ แสงบาน (2560) สถานศึกษาชั้นพื้นฐานเป็นสถาบันหลักของชุมชน เป็นสถาบันที่จัดการศึกษาให้แก่บุตรหลานของคนในชุมชนเป็นสถาบันที่มีอยู่คู่กับชุมชน การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ทันต่อความเจริญก้าวหน้าในทุก ๆ ด้านและที่สำคัญสามารถช่วยเหลือและสนองความต้องการของชุมชนได้ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงพัฒนาจะต้องได้รับความร่วมมือ ความช่วยเหลือจากชุมชนท้องถิ่น

พิณสุดา สิริธรงค์ศรี (2558) การจัดการศึกษาโดยยึดแนวคิดที่ว่า ผู้เรียนเป็นตัวตั้ง (ผู้เรียนเป็นสำคัญ) ด้วยการมีส่วนร่วมและบูรณาการทรัพยากรในท้องถิ่นร่วมกันบนพื้นฐานของการกระจายอำนาจ โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ให้เกิดความเข้มแข็งจากฐานราก ด้วยความร่วมมือขององค์กรในชุมชน ทั้งการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมติดตามประเมินผล ร่วมแก้ปัญหา และร่วมชื่นชม ที่ให้อิสระความยืดหยุ่นและความคล่องตัวกับผู้จัดการศึกษา บนความหลากหลายและสอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นและสังคมไทย

รัตนะ บัวสนธ์. (2558) การจัดการศึกษาของสถานศึกษาหรือโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนจำเป็นที่ทางโรงเรียน (ผู้อำนวยการและครู) จะต้องสร้างและแสวงหาความร่วมมือจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในชุมชนให้ตระหนักในบทบาทหน้าที่ที่สำคัญของตนเองและหันมาให้การสนับสนุนส่งเสริมกิจการจัดการศึกษาของโรงเรียนสร้างความรู้สึกร่วมมีส่วนร่วมที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนนั้น ทั้งนี้ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่สำคัญก็ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล (นายก อบต.) หรือนายกเทศมนตรี กำนันผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชน เจ้าอาวาสวัด กรรมการวัดและกรรมการหมู่บ้าน เหล่านี้เป็นต้น บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่กล่าวมานี้จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญดึงเข้ามาร่วมมือรับผิดชอบจัดการศึกษากับสถานศึกษาให้ได้มากที่สุด

พิณสุดา สิริธรงค์ศรี (2555) การจัดการศึกษาฐานชุมชน หรือการจัดการศึกษาโดยใช้ฐานชุมชน มีแนวความคิดต่อประเด็นพัฒนาการจัดการศึกษาในระบบของไทยว่า โรงเรียนหรือสถานศึกษาเป็นแหล่งผลิตขนาดใหญ่ สถานศึกษาเป็นกลไกการพัฒนาคนและพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าทันโลก การศึกษาทำให้คนไทยรู้เท่าทัน ประเทศมีความเจริญก้าวหน้า และในสังคมแข่งขัน คนไทยให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต และใช้ความรู้เป็นเครื่องมือพัฒนาคุณภาพชีวิต สามารถใช้ความรู้จัดการตนเองได้เพิ่มมากขึ้น แต่ในทางกลับกัน แบบแผนการจัดการศึกษาโดยสถานศึกษาได้แยกคนออกจากชุมชน สังคม วัฒนธรรม จิตวิญญาณของความเป็นท้องถิ่น จนลืมหากเหง้า วิถีชีวิตและความเป็นตัวตนเกือบสิ้นเชิง แยกการศึกษา

นอกจากครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น วัด ศาสนสถาน ที่มีบรรพบุรุษ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และคุณธรรม ศีลธรรมเป็นกลไกเชื่อมโยงคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

4.7.3 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการจัดการศึกษาแบบเดิมกับการจัดการศึกษาโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน

การศึกษาถือได้ว่าเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทุนมนุษย์ที่สำคัญที่ก่อให้เกิดการพัฒนาประเทศ ความพยายามในการแก้ปัญหาคุณภาพการศึกษาของไทย ได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง แต่ยังไม่บรรลุผลตามเป้าหมาย จากรายงานสภาวะการศึกษาไทย รายงานการวิจัย แนวคิดของนักการศึกษาและนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ,2559-2560; มุลินธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย ,2556; ประเวศ วะสี ,2557; ไพฑูรย์ สินลารัตน์ ,2560; วิจารย์ พานิช ,2555; สมพงษ์ จิตระดับ , 2560; สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ ,2560; Barron-Gutty, A., & Chupradit, S. 2009 ; Lounkaew, K. 2013; Hallinger, P., & Lee, M. 2011; Hallinger, P., & Bryant, D. A. 2013 (อ้างถึงใน มนต์นภัส มโนการณ ,2561) ได้วิเคราะห์ถึงสาเหตุการปฏิรูปการศึกษาไทย ที่ไม่สามารถไปถึงคุณภาพได้นั้น ส่วนใหญ่มองไปในทิศทางเดียวกันว่า เป็นเพียงการปฏิรูปโครงสร้างระบบการบริหารจัดการของหน่วยงานทางการศึกษา แต่เป้าหมายคุณภาพการศึกษายังให้ความสำคัญค่อนข้างน้อย สาเหตุสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาที่ไม่สามารถไปถึงคุณภาพ ซึ่งลักษณะการจัดการศึกษารูปแบบเดิม อาทิ โครงสร้างการบริหารจัดการศึกษาเป็นแบบรวมศูนย์ แม้ว่าในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ได้บัญญัติเรื่องการ 2542 กระจายอำนาจของกระทรวงศึกษาธิการ แต่อำนาจในการตัดสินใจมีน้อย แม้ว่าจะมีการปรับเปลี่ยนให้มีการบริหารราชการในส่วนภูมิภาค ในการบริหารจัดการระบบการศึกษาไทยถูกกำกับ ดูแลควบคุมโดยรัฐบาลทำให้การเมืองมีผลต่อการบริหารจัดการศึกษา และระบบการศึกษายังไม่เอื้อต่อการสร้างความรับผิดชอบ ทั้งในส่วนของการทดสอบ รวมถึงแนวโน้มของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนลดลงสวนทางกับงบประมาณที่เพิ่มขึ้น ประกอบกับหลักสูตรการเรียนในรูปแบบเดิม ไม่สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะแห่งการเรียนรู้ในอนาคต

การจัดการศึกษาแบบยึดติดพื้นที่เป็นฐาน มีหลักปฏิบัติที่สำคัญดังนี้ เป็นระบบการจัดการศึกษาที่มีแบบแผนการจัดหลักสูตร การจัดกระบวนการเรียนรู้ และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ที่ยึดโยงเข้ากับสภาพภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รวมถึงชุมชนและสังคมของพื้นที่ ผู้เรียนและผู้ปกครองจะเป็นผู้เลือกหลักสูตรและโปรแกรมการเรียนตามความสนใจ ความถนัด และตามศักยภาพของตนเอง ซึ่งโรงเรียนจะมีหน้าที่ทำการศึกษา วิเคราะห์ความต้องการหลักสูตรตามศักยภาพของพื้นที่ และประสานความร่วมมือกับสถาบันหรือหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ (กล้า ทองขาว,2558)

ตารางที่ 4.15 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการจัดการศึกษาแบบเดิมกับการจัดการศึกษาโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน

การจัดการศึกษารูปแบบเดิม	การจัดการศึกษาโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน
1. โครงสร้างการบริหารจัดการศึกษายังคงเป็นแบบรวมศูนย์	1. เป็นรูปแบบการศึกษาที่มีแบบแผน ที่ยึดโยงเข้ากับสภาพพื้นที่
2. นโยบายและการจัดรูปแบบการศึกษา มีความเสี่ยงต่อการเกิดการเปลี่ยนแปลงตามทางการเมือง	2. ผู้เรียนและผู้ปกครองจะเป็นผู้เลือกหลักสูตรและโปรแกรม
3. การจัดการศึกษาไม่เอื้อต่อการสร้างความรับผิดชอบ ทั้งในส่วนทดสอบ ระบบประเมินผลโรงเรียนและครู	3. โรงเรียนมีหน้าที่ทำการศึกษา วิเคราะห์ความต้องการหลักสูตรและโปรแกรมการสอนที่เหมาะสมกับพื้นที่
4. แนวคิดวัฒนธรรมที่มีต่อระบบการศึกษาของคนไทย	4. มีการประสานความร่วมมือระหว่างสถานบันอุดมศึกษาและโรงเรียนในการสร้างหลักสูตร
5. หลักสูตรการจัดการเรียนรู้ สื่อและเทคโนโลยีไม่สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะแห่งการเรียนรู้ในอนาคต	5. การจัดการเรียนการสอน เป็นรูปแบบการสอนที่สร้างโอกาสให้นักเรียน สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างหลากหลาย
6. ระบบการพัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา	
7. การแนะนำจะเน้นให้ผู้เรียนเข้ารับการศึกษาต่อมากกว่ามิติด้านอื่น	

ที่มา: กล้า ทองขาว, 2558

มนต์นภัส มโนการณ, 2561

4.7.4 การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ที่สามารถทำได้ด้วยวิธีไหนบ้าง แต่ละวิธีมีจุดติดต่อย่างไร

การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ มีความแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นสถานการณ์ของพื้นที่ ข้อมูล บริบท กลไก และศักยภาพของพื้นที่ ปัจจัยที่แตกต่างกันของแต่ละพื้นที่ล้วนมีผลต่อวิธีการหรือรูปแบบการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ และมีเป้าหมายภายใต้บริบทที่แตกต่างกัน แต่การพัฒนาการศึกษา มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษา และการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ที่ผ่านมาในแต่ละพื้นที่ของจังหวัดมุ่งพัฒนาไกล ข้อมูลและแผนการทำงานแต่มีเป้าหมายรวมคือการสร้างการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและระบบการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ยกตัวอย่างเช่น จังหวัดลำปาง โครงการวิจัยและพัฒนา กลไก กระบวนการ ข้อมูล เพื่อลดความเหลื่อมล้ำของคุณภาพสถานศึกษาขนาดกลาง จังหวัด

สุโขทัย โครงการวิจัยและพัฒนาตัวแบบการจัดการเชิงพื้นที่เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการอ่านของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาในจังหวัดสุโขทัย จังหวัดยะลา โครงการการวิจัยและพัฒนาเครือข่ายการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อการพัฒนาความสามารถด้านภาษาของเด็กในจังหวัดยะลาซึ่งได้รับการส่งเสริมการดำเนินการจากโครงการประสานงานวิจัยและพัฒนาการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ (Area-based Education : ABE) ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

จุฬารัตน์ มาเสถียรวงศ์ และคณะ, (2560) การจัดการศึกษาเชิง “พื้นที่” ในที่นี้อาจหมายถึงได้ตั้งแต่ชุมชนหมู่บ้านไปจนถึงจังหวัดหรือมณฑลหรือมลรัฐในต่างประเทศ ทั้งนี้ไม่ว่า “หน่วย” พื้นที่ที่จะเป็นเช่นใดความเหมือนที่สำคัญคือการที่ พื้นที่เหล่านี้ไม่ว่าขนาดใดบริบทใดมีอิสระและความสามารถในการบริหารจัดการศึกษาของตนเอง เพื่อตอบสนองของพื้นที่ของตนเองโดยมีการคลี่คลายพันธนาการจากการสอนหรือการจัดการศึกษาจากส่วนกลางทั้งในมิติการบริหารจัดการทรัพยากรไปจนถึงมิติวิชาการ เช่น การบริหารและพัฒนาหลักสูตร การวัดประเมินผล ตลอดจนการเชื่อมโยงภาคส่วนต่างๆ นอกกระบวนการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ที่จัดขึ้นให้แก่กลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่อาจเป็นไปเพื่อตอบสนองที่หลากหลายตามสภาพบริบทพื้นที่ อาทิ

1. การใช้การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อยกระดับคุณภาพและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ตลอดจนยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสถานศึกษาในพื้นที่ยากจนหรือขาดแคลนทรัพยากรที่พอเพียง ประสบการณ์ในหลายประเทศแม้แต่กลุ่ม G20 ก็ยังคงใช้ยุทธศาสตร์พื้นที่ในการแก้ปัญหาการศึกษาในเขตยากจนเช่นกัน

2. การใช้การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อตอบสนองการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยปลดล็อกการพัฒนาหลักสูตร ครู การวัดประเมินผล เพื่อมุ่งเข้าหาการผลิตคนให้มีคุณลักษณะตรงกับความต้องการของพื้นที่ โดยเฉพาะภาคการผลิตต่างๆ ทั้งภาคเกษตรภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ ตัวอย่างการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ลักษณะนี้มีให้เห็นชัดเจนในหลายประเทศเช่นกันโดยเฉพาะในเมืองหรือโซนที่เป็นศูนย์กลางการผลิตหรือการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

3. การใช้การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อตอบสนองความต้องการทางสังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีชนกลุ่มน้อยที่ยังคงยึดมั่นการธำรงรักษาตัวตนและคุณค่าของวัฒนธรรมอันเป็นรากเหง้าของตนเอง ซึ่งในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามชาติสูง การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ในหลายประเทศได้กลายมาเป็นการตอบสนองโจทย์สังคม “พหุวัฒนธรรม” และในขณะเดียวกันก็อาจตอบโจทย์ทางสังคมอื่น ๆ ของพื้นที่ เช่น ความเท่าเทียมระหว่างเพศ ความเท่าเทียมในการเข้าถึงโอกาสบริการสาธารณะของชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ อย่างเท่าเทียม เป็นต้น

การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ในมิติเพื่อยกระดับคุณภาพและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (จุฬารัตน์ มาเสถียรวงศ์ และคณะ, 2557)

กรณีประเทศอังกฤษ มีการริเริ่มโครงการ Education Action Zone (EAZ) ที่มุ่งเน้นแก้ปัญหาคุณภาพการศึกษาที่ตกต่ำในพื้นที่ยากจนโดยให้ท้องถิ่นในพื้นที่ต่าง ๆ เสนอโครงการเพื่อขอรับทุนจาก

รัฐบาล มียุทธศาสตร์การทำงานที่สำคัญคือการรวมพลังภาคีภาคส่วนต่าง ๆ ในแต่ละพื้นที่มาร่วมกัน วางเป้าหมายและแผนพัฒนาการศึกษาในพื้นที่นั้น ๆ ร่วมกัน อีกทั้งยังเชื่อมโยงกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานด้านสาธารณสุข หน่วยงานด้านการจ้างงาน เป็นต้น แต่ละพื้นที่ที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะบุคคลที่เรียกว่า Education Action Forum (EAF) มีตัวแทนจากโรงเรียน เขตพื้นที่การศึกษา ภาคเอกชน องค์กรชุมชน รวมทั้งสถาบันทางสังคมอื่น ๆ ในแต่ละพื้นที่จะได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลส่วนหนึ่งและงบประมาณสมทบจากภาคเอกชนและท้องถิ่นในพื้นที่ เพื่อสนับสนุนกิจกรรมพัฒนาครู หลักสูตร สื่อและการเรียนการสอนที่เน้นนวัตกรรมที่เหมาะสมกับเด็กด้อยโอกาสและพื้นที่ยากจน อย่างไรก็ตามผลการประเมินโครงการยังพบอุปสรรคในการดำเนินงาน อาทิ ข้อจำกัดของโรงเรียนและภาคีในการทำงานร่วมกับภาคเอกชนและท้องถิ่น การขาดกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ และมาตรฐานผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาระดับชาติยังส่งผลกระทบต่อสถานศึกษาถูกกดดันให้มุ่งเน้นแต่ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการเป็นหลักมากกว่าเรื่องชีวิตและโลกของงานอย่างที่ชุมชนหรือภาคเอกชนต้องการ

กรณีศึกษาประเทศสหรัฐอเมริกา โครงการ Race to the Top ที่นำร่องปฏิรูปการศึกษาโดยกระทรวงศึกษาธิการ มียุทธศาสตร์สำคัญ คือ การใช้กลไกการเงินสนับสนุนการปฏิรูปการศึกษาของมลรัฐ และท้องถิ่น และเน้นหนักที่งานเชิงยุทธศาสตร์ระดับพื้นที่ที่เชื่อว่าจะเป็นจุดเปลี่ยนในการยกระดับคุณภาพการศึกษาในแต่ละรัฐได้ โดยการให้เงินสนับสนุนโครงการแบบแข่งขันเป็นตัวขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เชิงพื้นที่ที่สำคัญ 4 ด้าน คือ 1) การวางระบบพัฒนาประสิทธิภาพครูและผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่อย่างทั่วถึง 2) การวางระบบการประเมินและทดสอบมาตรฐานการศึกษาของพื้นที่ 3) การปิดช่องว่างเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ด้วยการช่วยเหลือโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาดำเนินในพื้นที่ก่อน และ 4) การมีระบบฐานข้อมูลที่เป็นจริงติดตามความก้าวหน้าทางการศึกษาของพื้นที่ ในปัจจุบันยุทธศาสตร์ดังกล่าวได้เริ่มส่งผลต่อความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมมีกิจกรรมส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างมลรัฐ พร้อมกับการเผยแพร่ข้อมูลเรื่องโครงสร้างการจัดการระดับพื้นที่ และกระบวนการสร้าง Communities of practice เพื่อความยั่งยืนในพื้นที่ และยังมีผลขยายผลไปสู่ระดับเขตพื้นที่การศึกษาและการศึกษาระดับปฐมวัยด้วย

การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ในมิติของการตอบสนองการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

กรณีศึกษาประเทศจีน การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อตอบสนองการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ชัดเจนที่สุดคือ การวางระบบการศึกษาของนครเซี่ยงไฮ้ ซึ่งคณะกรรมการการศึกษาของนครเซี่ยงไฮ้ มีนโยบายส่งเสริมการศึกษาทุกระดับให้มีคุณภาพเท่าเทียมไม่ว่าจะเป็นแรงงานชาวจีนหรือแรงงานต่างด้าว โดยทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน เริ่มแรกของการพัฒนาการจัดการศึกษาเน้นเป้าหมายเรื่องโอกาสการเข้าถึงการศึกษาเป็นสำคัญซึ่งก็ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี ซึ่งให้เห็นความสำเร็จในเรื่องการขยายโอกาสการศึกษา นอกจากความสำเร็จเรื่องการขยายโอกาสทางการศึกษาด้วยระบบการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพระดับพื้นที่ยังมีการพัฒนาต่อถึงมิติคุณภาพการเรียนรู้ของเด็กที่ทวนกระแสการจัดการศึกษา

ส่วนใหญ่ของจีนที่เน้นการสอบและการแข่งขัน มีการปฏิรูปหลักสูตรและระบบการวัดประเมินผลที่มุ่งเน้นทักษะการคิด ทักษะชีวิต และทักษะการทำงานมากกว่าแค่การทดสอบทางวิชาการอย่างเดียว ความน่าสนใจอยู่ที่การเพิ่มวิชาเลือกเป็นจำนวนมากให้แก่ผู้เรียนเพื่อลดสภาพความกดดันของการแข่งขันและส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุข การส่งเสริมให้เกิดหลักสูตรสถานศึกษาและการบริหารจัดการศึกษาเองเป็นการกระจายอำนาจลงไปสู่พื้นที่ระดับล่างเน้นการพัฒนาหลักสูตรควบคู่กับการสร้างหุ้นส่วนความร่วมมือกับองค์กรธุรกิจและองค์กรทางสังคม

นวัตกรรมการจัดการอีกส่วนหนึ่งคือการวางระบบพัฒนาครูในวิชาชีพโดยการลงทุนและกำหนดให้ครูทุกคนได้มีการอบรมพัฒนาตนเองอย่างน้อย 240 ชั่วโมงภายใน 5 ปี นอกจากนี้ยังมีการสร้างระบบเครือข่ายโรงเรียนที่โรงเรียนน้องมีการให้ทุนโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์สูงทำเครือข่ายกับโรงเรียนที่กำลังพัฒนา โดยมีการส่งทีมผู้บริหารและครูเข้าไปช่วยทำระบบ Coaching เพื่อการพัฒนาทั้งระบบการสอนและระบบการบริหารจัดการโรงเรียน ภาพรวมจึงอาจกล่าวได้ว่ามหานครเซี่ยงไฮ้ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีในฐานะเมืองที่มีการเจริญเติบโตสูงที่สุดของประเทศที่มีการแยกกลไกการบริหารจัดการศึกษาออกมาจากส่วนกลางทั้งในเรื่องหลักสูตร สื่อ และตำรา การพัฒนาครู ตลอดจนการบริหารจัดการ

กรณีประเทศสหรัฐอเมริกา พื้นที่ Silicon Valley ที่อยู่ทางตอนเหนือของรัฐแคลิฟอร์เนียที่มีการจัดระบบความร่วมมือระหว่างภาคอุตสาหกรรมกับภาคการศึกษาและภาครัฐเป็นอย่างดี นับตั้งแต่การพัฒนาแรงงาน มีการจัด “ท่อต่อเชื่อมผู้เรียน” (Student Pipeline) จากโรงเรียนมัธยมสู่วิทยาลัยชุมชนและสถาบันอุดมศึกษา ก่อนป้อนเข้าสู่อุตสาหกรรมหรือนายจ้าง โดยเน้นระบบการศึกษาแบบเรียนรู้คู่ปฏิบัติ เพื่อให้ได้แรงงานที่มีคุณภาพและมีทักษะระดับสูงอย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังมีระบบเชื่อมต่อภาคอุตสาหกรรมกับระบบวิจัยในมหาวิทยาลัยที่มีการร่วมมือด้านการวิจัยอย่างหลากหลายกับภาคอุตสาหกรรมผ่านศูนย์วิจัยและศูนย์แห่งความเป็นเลิศที่ได้รับการสนับสนุนทั้งจากภาคอุตสาหกรรมและองค์กรภาครัฐ

การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ในมิติของการตอบสนองความต้องการทางสังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

กรณีประเทศปากีสถาน ปากีสถานมีการตื่นตัวเรื่องการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ภายใต้ความหลากหลายของชาติพันธุ์โดยเฉพาะในกรณีรัฐปัญจาบ โดยหวังว่าการศึกษาเชิงพื้นที่สามารถตอบสนองความต้องการของชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่าง ๆ สร้างความสมานฉันท์ทางสังคมในภาพรวมได้ นอกจากนี้ยังมีโจทย์เรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศ ในระดับพื้นที่ได้หยิบยกมาเป็นเป้าหมายการจัดการศึกษาที่ให้สิทธิที่เท่าเทียมกันแก่เด็กและสตรีในการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษานับได้ว่ารัฐปัญจาบเป็นต้นแบบการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อตอบสนองความต้องการทางสังคมวัฒนธรรมอย่างแท้จริงและกำลังเป็นต้นแบบการจัดการให้แก่รัฐอื่น ๆ ในประเทศปากีสถานต่อไป

กรณีรัฐวิกตอเรีย ประเทศออสเตรเลีย ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อส่งเสริมความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมภายใต้บริบทของการเป็นพื้นที่เศรษฐกิจที่มีนักลงทุนต่างชาติและแรงงานต่างด้าว

อาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก การสร้างเต็กรุ่นใหม่ผ่านระบบการศึกษาของรัฐให้เป็นพลเมืองโลกและพลเมืองในสังคมพหุวัฒนธรรมจึงเป็นเรื่องจำเป็น รัฐได้มีการลงทุนตั้งแต่การศึกษาระดับปฐมวัยปูพื้นฐานให้เด็กเข้าถึงความหลากหลายและความแตกต่างทางวัฒนธรรมเรียนรู้ถึงภาษาและวัฒนธรรมตลอดจนโลกการทำงานเป็นเพื่อนต่างชาติโดยมุ่งหวังให้เด็กทุกคนเติบโตเป็นแรงงานที่ไม่ได้มีเพียงทักษะการทำงานแต่มีทักษะของการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมด้วย

ปัจจัยสู่ความสำเร็จของการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ (จุฬารัตน์ มาเสถียรวงศ์ และคณะ. (2560) ได้แก่

1. การมีโจทย์หรือเป้าหมายร่วมที่ชัดเจนบนฐานข้อมูลความรู้และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน
2. การมีกลไกในการทำงานที่ร่วมกันระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในระดับพื้นที่
3. การเห็นภาพรวม (Grand Design) ร่วมกันแต่อาจเริ่มด้วยนำร่องขนาดเล็กที่ประณีต
4. การมุ่งผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม (Outcome-oriented)
5. การให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูและผู้เรียน
6. การให้ความยืดหยุ่นกับภาคีที่เข้ามาร่วมงานกัน
7. การทำให้เป็นเรื่องสาธารณะของสังคมในพื้นที่ผ่านสื่อท้องถิ่น

ไม่ว่าการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่จะเป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการของพื้นที่ในมิติใดก็ตาม การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ยังคงเน้นความอิสระในการบริหารจัดการศึกษาตามเป้าหมาย บริบทและศักยภาพของพื้นที่ และสามารถตอบสนองเป้าหมายการพัฒนาโดยรวมของชาติ แต่มีอิสระจากกฎเกณฑ์การจัดการศึกษาส่วนกลาง เพื่อให้มีพื้นที่ในการจัดการเรียนรู้ที่มีความหมายกับคนในพื้นที่ตามสภาพความจำเป็นของพื้นที่

จากการเสวนาบทเรียนจากนานาประเทศความสำเร็จของการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของการจัดการความร่วมมือระหว่างภาคีต่าง ๆ ทั้งภาคการศึกษา ภาคเอกชน ภาคท้องถิ่น ให้มีเป้าหมายร่วมกันและช่วยกันขับเคลื่อนไปสู่ความสำเร็จ อย่างไรก็ตามผู้เข้าร่วมเสวนาต่างสะท้อนความเห็นร่วมกันคือ การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เป็นจริงและเป็นจุดเปลี่ยนการปฏิรูปการศึกษาของไทย (จุฬารัตน์ มาเสถียรวงศ์ และคณะ ,2557) โดยมีความเห็นดังนี้

1. กระบวนทัศน์การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่มุ่งแก้ปัญหาที่สะสมมานานในระบบการศึกษาไทยนั้นคือการจัดการศึกษาที่ไม่ตอบสนองและไม่ประสานสัมพันธ์เชื่อมโยงกับชีวิตความเป็นจริงของผู้เรียนที่แตกต่างกันไปตามบริบทแต่ละพื้นที่

2. การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เน้นการใช้พื้นที่เป็นจุดเชื่อมโยงให้เกิดการระดมพลัง การทำงานร่วมกันระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในพื้นที่ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคท้องถิ่น ภาควิชาการและองค์กรภาคประชาสังคม ซึ่งเป็นหลักการสำคัญที่จะทำให้การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ประสบความสำเร็จ

3. การสร้างความรู้ความเข้าใจและกระตุ้นจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมแก่ภาคส่วนต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วม เช่น ภาคเอกชนควรได้รับการกระตุ้นสร้างความรู้ความเข้าใจรวมถึงสร้างแรงจูงใจให้เข้ามามีส่วนสำคัญในการผลักดันการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ซึ่งภาคเอกชนก็เป็นผู้ได้รับประโยชน์โดยตรงส่วนหนึ่ง

4. เป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ส่วนหนึ่งเป็นเป้าหมายในมิติของของการมุ่งตอบสนองการมีงานทำที่มั่นคงในพื้นที่ ตั้งแต่การผลิตกำลังคนเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมไปจนถึงการเตรียมคนเป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ที่มีทักษะระดับการจัดการฝั่งไร่แปลงนาและการตลาดอย่างมืออาชีพซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วนเข้ามาร่วมจัดการเรียนรู้

5. ปัญหาสำคัญคือการที่ระบบและกลไกของรัฐไม่เอื้อต่อการริเริ่มหรือการขยายตัวของการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ เช่น กรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ถูกกฎระเบียบสร้างข้อจำกัดมากมายในการสนับสนุนและการพัฒนาการศึกษาในท้องถิ่น หรือระหว่างหน่วยงานและตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณของท้องถิ่นก็เป็นอุปสรรคในการที่ท้องถิ่นจะเข้ามาริเริ่มนวัตกรรมการศึกษาในระดับท้องถิ่นเช่นกัน

6. แนวทางสำคัญต้องเป็นการริเริ่มนวัตกรรมตัวอย่างของการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ให้เห็นเป็นรูปธรรมมีการถอดบทเรียนตัวแบบการจัดการที่ดีเงื่อนไขปัจจัยที่สำคัญ ทั้งที่เป็นอุปสรรคและปัจจัยเกื้อหนุนเพื่อให้เกิดการขยายผลต่อไปได้ในอนาคต รวมทั้งการได้ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อปลดล็อกเงื่อนไขปัจจัยเชิงระบบบางอย่างที่เป็นอุปสรรค เช่น ระบบงบประมาณ ระบบบุคคลที่ให้อิสระพื้นที่บริหารจัดการมากขึ้น

7. การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ไม่ควรมองข้ามบทบาทความสำคัญของสถาบันศาสนาที่สามารถเข้ามามีบทบาทได้ทั้งในการร่วมจัดการศึกษาและการสนับสนุนการจัดการศึกษาตามศักยภาพแต่ละพื้นที่ที่สำคัญคือ มิติการเรียนรู้ด้านคุณธรรมความดี ซึ่งสถาบันศาสนาในพื้นที่ควรเข้ามามีบทบาทสำคัญเหมือนในอดีต

8. ท้ายที่สุดการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ควรนำไปสู่ความหลากหลายยืดหยุ่นของการจัดการศึกษาที่ไม่จำเป็นต้องมีสูตรเดียว แต่เป็นรูปแบบและวิธีการจัดการศึกษาที่ปรับให้เหมาะสมไปตามสภาพพื้นที่และมีความเป็นองค์รวมที่ครอบคลุมการพัฒนาเด็กทุกช่วงวัยตั้งแต่วัยเด็กเล็กที่เป็นพื้นฐานชีวิตไปจนถึงเด็กโตที่เตรียมเข้าสู่โลกการทำงาน

จุฬารัตน์ มาเสถียรวงศ์ และคณะ, (2557) การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ในประเทศไทยมีกรณีตัวอย่างที่น่าสนใจตั้งแต่การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อแก้ปัญหาการอ่านและยกระดับคุณภาพการศึกษา เช่น จังหวัดสุโขทัย จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ที่เชื่อมต่อกับภาคอุตสาหกรรมกับการผลิตกำลังคนระดับอาชีวศึกษาโดยเฉพาะในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดระยอง จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นต้น รวมไปถึงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อตอบสนองอัตลักษณ์ทางสังคมวัฒนธรรม เช่น การจัดการศึกษาตามวิถีอิสลามในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ การจัดการศึกษาสำหรับชนเผ่าในพื้นที่ภาคเหนือ เป็นต้น ข้อคิดบทเรียนเกี่ยวกับเงื่อนไขความสำเร็จของการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ของนานาประเทศสามารถจุดประกายการทำงานขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ให้เป็น

ยุทธศาสตร์สำคัญของการปฏิรูปการศึกษาของประเทศควรมีแนวทางการวางยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนผ่านกลไกหลายๆ ลักษณะ อาทิ

1. การทำงานโดยตรงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น อบจ. เทศบาล ให้เป็นกลไกร่วมกับภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคการศึกษา และภาคส่วนอื่น ๆ ในพื้นที่ ซึ่งมีข้อดี คือ ได้ทำงานโดยตรงกับผู้ปฏิบัติ เข้าใจความต้องการของคนในพื้นที่แนวคิดการทำงานโดยตรงกับคนในพื้นที่รวมถึงรัฐเข้าไปส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดกลไกใหม่ ๆ ในระดับพื้นที่ขึ้นมา เช่น สภาการศึกษาจังหวัด คณะกรรมการการศึกษาจังหวัด เป็นต้น

2. การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ผ่านองค์กรวิจัยระดับชาติ เช่น สกว. หรือองค์กรสนับสนุนการวิจัยอื่น ๆ ซึ่งมีข้อดีคือ ศักยภาพการทำงานบนฐานความรู้และการมีเครือข่ายขององค์กรในระดับพื้นที่ทั่วประเทศ จะเป็นช่องทางหนึ่งในการผลักดันยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ไปสู่ความสำเร็จได้

3. การผลักดันการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ผ่านองค์กรกองทุนที่เกี่ยวข้อง อาทิ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ที่จะเป็นแหล่งทุนสนับสนุนการริเริ่มงานในระดับพื้นที่ มีข้อดีและศักยภาพในเรื่องความยืดหยุ่นของการให้ทุนและการบริหารจัดการร่วมกับภาคีในพื้นที่สามารถริเริ่มงานนวัตกรรมจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ได้เป็นจำนวนมาก

4. การตั้งองค์กรระดับชาติขึ้นมาใหม่ที่มีภารกิจเฉพาะในการส่งเสริมการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่และการศึกษาทางเลือก ที่จะเป็นคำตอบใหม่กับการศึกษาไทย ซึ่งข้อดีของการเป็นองค์กรที่มีภารกิจเฉพาะและมีทรัพยากรสนับสนุนที่สอดคล้องกับภารกิจอย่างชัดเจน ซึ่งจะทำให้มีพลังในการขับเคลื่อนงานได้มาก

อย่างไรก็ตามปัจจัยที่สำคัญ ก็คือ ความสามารถในการทำงานเชิงประสานงานกับภาคีเครือข่ายภาคส่วนต่าง ๆ ที่มีโจทย์พื้นที่เป็นตัวตั้ง ความสำเร็จของการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ผ่านกลไกใดก็ตามที่ภาครัฐเลือกใช้ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ย่อมขึ้นกับขีดความสามารถในการทำงานเชิงประสานและการจัดการความร่วมมือกับพหุภาคีที่กล่าวนี้

กรณีศึกษาเกี่ยวกับโรงเรียน ชุมชน พื้นที่ ที่ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ 5.6.4 จากการทบทวนเอกสารงานวิจัยทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง พบว่า วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่นสถาบันพระปกเกล้า ได้ทำการศึกษา ในหัวข้อเรื่อง “ริเริ่มจัดการศึกษาท้องถิ่นเพื่อสร้างความเป็นธรรมทางสังคม” เป็นการศึกษาการปฏิรูปการศึกษาท้องถิ่นให้สามารถทำงานได้ดีขึ้น มีประสิทธิภาพมากขึ้นและที่สำคัญตรงกับความต้องการทางการศึกษาของทุกภาคส่วนในท้องถิ่นได้มากขึ้นกว่าในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมิติของ “ความเป็นธรรมทางสังคม” อันเป็นประเด็นที่ทุกภาคส่วนในสังคมไทยในปัจจุบันกำลังให้ความสนใจ และให้ความสำคัญทั้งในภาคการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อสร้างความปลอดภัยและความสมานฉันท์แก่คนในชาติทุกคน โดยได้ยกตัวอย่างกรณีศึกษาการปฏิรูปการศึกษาเชิงพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จใน 5 พื้นที่ (ไกรยศ ภัทรราชวาท ,2558) สามารถสรุปได้ดังนี้

1. กรณีศึกษา “แม่ฮ่องสอนโมเดล” ต้นแบบการถักทอความร่วมมือสู่หลักประกันโอกาสทางการศึกษา

จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นจังหวัดที่มีอัตราการเรียนด้อยโอกาสสูงรวมถึงเด็กพิการด้อยโอกาสที่ยังขาดโอกาสทางการศึกษา หน่วยงานที่ทำหน้าที่ช่วยเหลือยังมีข้อจำกัดเนื่องจากการขาดข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนที่แท้จริงของเด็กด้อยโอกาสในพื้นที่ทั้งในและนอกระบบการศึกษา ข้อมูลการติดต่อและระบบสนับสนุนการจัดสรรทรัพยากรของภาครัฐอย่างมีประสิทธิภาพ ระบบหลักประกันโอกาสทางการศึกษา จึงได้รับการพัฒนาจากความร่วมมือของ สสค. และมหาวิทยาลัยนเรศวร ออกแบบระบบเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างโรงพยาบาลจังหวัดและอำเภอ ไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ศูนย์การศึกษาพิเศษ สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อสนับสนุนให้มี “ระบบการดูแลเด็กแบบประภคตัว” (Case Management System) อย่างต่อเนื่อง ระบบฐานข้อมูลที่จัดทำขึ้นจะประกอบด้วย ส่วนสำคัญ 5 แสดงตามรูปที่ 4.4 ดังนี้

1. ระบบสนับสนุนการการลงทะเบียนเด็กด้อยโอกาสจาก 4 ช่องทางเข้าสู่กระบวนการดูแล การคัดกรองเบื้องต้นและการวางแผนสวัสดิการ

2. ระบบส่งต่อข้อมูลบุคคลและแผนการดูแลเด็กเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานในระดับท้องถิ่นที่ทำหน้าที่ในการดูแลเด็กด้อยโอกาส

3. ระบบการติดตามและประเมินผลการดูแลเด็กด้อยโอกาสแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การติดตามสนับสนุนชุดสิทธิประโยชน์และการส่งต่อการดูแลเด็กด้อยโอกาสของ Case Manager ในหน่วยงานในระดับท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง และการติดตามประเมินผลพัฒนาของเด็กด้อยโอกาสอย่างต่อเนื่อง

4. ระบบการบริหารจัดการข้อมูลสวัสดิการและค่าใช้จ่ายต่อหัวในการดูแล โดยจัดทำการพัฒนา ระบบการจัดการข้อมูลสวัสดิการและข้อมูลค่าใช้จ่ายรายกิจกรรมเกิดขึ้น เพื่อให้ Case Manager และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถสนับสนุนชุดสวัสดิการที่จำเป็นต่างๆแก่เด็กได้อย่างต่อเนื่อง

5. ระบบคลังข้อมูลเพื่อสนับสนุนการวิจัยพัฒนาคุณภาพการดูแลเด็กด้อยโอกาส และเป็นฐานข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในการจัดทำนโยบายและแผนงบประมาณเพื่อขยายผลการทำงานของระบบหลักประกันโอกาสทางการศึกษาสู่พื้นที่อื่น ๆ ของประเทศต่อไปในอนาคต

รูปที่ 4.5 ระบบหลักประกันโอกาสทางการศึกษา ไกรยศ ภัทรวาท, 2558

นอกจากนี้ “แม่ฮ่องสอนโมเดล” ได้ดำเนินการ จัดตั้ง ศูนย์การเรียนรู้เพื่อเด็กพิการและขาดโอกาสต้นแบบ เพื่อสร้างโอกาสและลดความเหลื่อมล้ำ โดยมีรูปแบบการทำงานประกอบด้วย การฝึกพ่อแม่ให้เป็นครูเพื่อดูแลพัฒนาการเด็ก และมีการส่งต่อเด็กให้สามารถเข้าศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนไทยรัฐวิทยา 33 (บ้านทุ่งพร้าว) อำเภอแม่สะเรียง การดำเนินการดังกล่าวยังมีการขยายไปยังพื้นที่อื่น ๆ คือ อำเภอปาย และอำเภอปางมะผ้า ทำให้จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นจังหวัดนาร่องในการส่งต่อ “ฐานข้อมูลเด็กและเยาวชนที่พิการและด้อยโอกาส” ให้ได้รับความช่วยเหลือดูแล แบบ “ประกบตัว” ผ่านระบบเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างโรงพยาบาลจังหวัดและอำเภอ ไปยังท้องถิ่น และศูนย์การศึกษาพิเศษ

“แม่ฮ่องสอนโมเดล” เพื่อแก้ปัญหาเด็กด้อยโอกาส ได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนรวมถึงผู้ว่าราชการจังหวัดที่ให้ความสำคัญ ทำให้เกิดความร่วมมือของหน่วยงานในพื้นที่ มีการออกกฎหมายท้องถิ่นเพื่อโอนเงินมาสนับสนุนการดำเนินการดังกล่าว และกำลังขยายแนวร่วมหรือภาคีเครือข่ายเข้ามาช่วยเหลือเพื่อความต่อเนื่องและยั่งยืน “แม่ฮ่องสอนโมเดล” ทำให้เห็นว่าการประสบความสำเร็จของการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ คือ องค์ความรู้เชิงระบบเครื่องมือเชิงนโยบาย และกลไกเชิงสถาบัน ที่สนับสนุนการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ สนับสนุนการปฏิรูป ที่มุ่งเน้นเด็กเป็นเป้าหมายการทำงานร่วมกัน จะนำไปสู่ความสำเร็จของการแก้ไขปัญหาทางการศึกษาและความเป็นธรรมทางสังคมในพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม

2. กรณีศึกษา “สภาการศึกษากระบี่” กลไกระดมพลังการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนเพื่อยกระดับการศึกษาจังหวัดกระบี่

จังหวัดกระบี่ โดยคณะที่ปรึกษาด้านนโยบายการพัฒนาจังหวัด ได้จัดทำยุทธศาสตร์และกำหนดเป้าประสงค์รวมของการพัฒนาจังหวัด ในปี 2569 กระบี่จะต้องเป็น “เมืองคุณภาพที่น่าอยู่อย่างยั่งยืน”

โดยวางประเด็นยุทธศาสตร์สำคัญไว้ 3 ประการ คือ 1) ยกระดับคุณภาพการท่องเที่ยวทางทะเล การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 2) พัฒนาให้เป็นแหล่งเกษตรอุตสาหกรรมและพลังงานที่ยั่งยืน และ 3) พัฒนาคุณภาพชีวิตสู่สังคมน่าอยู่

การก่อตั้งสภาการศึกษาจังหวัดกระบี่ เกิดจากที่คณะที่ปรึกษาด้านนโยบายการพัฒนาจังหวัด เห็นว่าการศึกษาในจังหวัดยังไม่เจริญก้าวหน้าเท่าที่ควร ปัญหาการบริหารจัดการศึกษาไม่เป็นเอกภาพ ไม่ตอบสนองความต้องการคนในพื้นที่ ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาไม่ได้มาตรฐาน สิ่งสำคัญที่สุดที่ต้องพัฒนาเป็นอันดับแรกคือ “คน” และการศึกษาก็มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคนกระบี่ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระบบ นอกระบบ หรือการศึกษาตลอดชีวิต ทิศทางการดำเนินงานของสภาการศึกษาฯ จึงให้ความสำคัญต่อการให้การศึกษแก่ชาวกระบี่ทุกเพศวัย ทุกภาคส่วน ทุกระดับและทุกรูปแบบ เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนการพัฒนาจังหวัดไปสู่ กระบี่เมืองคุณภาพที่น่าอยู่อย่างยั่งยืน วัตถุประสงค์ของสภาการศึกษาจังหวัดกระบี่

1. เป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ แนวคิดในการดำเนินงานด้านการศึกษาที่เหมาะสมกับพื้นที่ พัฒนาและแก้ไขปัญหาด้านการศึกษาของจังหวัดกระบี่ เพื่อให้เกิดแนวทางการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับพื้นที่ วิถีชีวิต และความต้องการของท้องถิ่น

2. ส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3. เป็นศูนย์กลางสนับสนุนการพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาทุกระดับ รวมทั้งผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาและสังคม ให้ได้รับการศึกษาที่เหมาะสม สอดคล้องกับวิถีชีวิตความต้องการในท้องถิ่น และพร้อมรับความเปลี่ยนแปลงทุก ๆ ด้านที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในยุคปัจจุบัน เพื่อให้คนกระบี่สามารถพัฒนาตนเองให้อยู่ร่วมกับสังคมโลกได้อย่างมีเป้าหมาย มีทิศทางที่ถูกต้อง และอย่างมีความสุขด้วยวิถีชีวิตแห่งความพอเพียง

4. ส่งเสริม/เผยแพร่กิจกรรมทางการศึกษาด้านการวิจัยและฟื้นฟูรวมทั้งเสนอแนะข้อคิดเห็นทางการศึกษาและการพัฒนาไปยังผู้เกี่ยวข้อง

5. สนับสนุน/ส่งเสริม การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น และวิถีชีวิตในแต่ละพื้นที่ของจังหวัดกระบี่ให้คงอยู่เป็นอัตลักษณ์ ตลอดจนปลูกจิตสำนึกให้เกิดความรัก ห่วงแหนสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ พร้อมทั้งจัดกิจกรรมให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายเพื่อส่งเสริมอาชีพ รายได้ และการท่องเที่ยวในพื้นที่และจังหวัด

6. เป็นศูนย์กลางเครือข่ายขับเคลื่อนจังหวัดกระบี่ให้เป็นเมืองคุณภาพ (Q-City) โดยใช้กลยุทธ์พัฒนาคนเป็นแนวทางดำเนินการ เน้นการพัฒนาการเจริญเติบโตของเด็ก/เยาวชนอย่างมีคุณภาพ แข็งแรงสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ

กิจกรรมที่น่าสนใจของสภาการศึกษาจังหวัดกระบี่ กิจกรรมเน้นการให้ความรู้ทางวิชาการส่งเสริมกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และมีการประสานความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น

1. โครงการ คนกระบี่พันธุ์ใหม่ จัดประกวดคนกระบี่พันธุ์ใหม่เป็นประจำทุกปี (ส่งเสริมด้านร่างกาย)
2. โครงการ ธนาคารแพะ การเลี้ยงแพะเนื้อแพะนม (ส่งเสริมด้านร่างกายและด้านอาชีพ)
3. โครงการ หมู่บ้านชีวาศรม เป็นชุมชนที่เข้าร่วมโครงการแพะเนื้อแพะนม ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับแพทย์แผนไทยการนวดเพื่อสุขภาพและสปา ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้านให้สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในอนาคต
4. โครงการจัดตั้ง “มหาวิทยาลัยอันดามัน” โครงการ “อุทยานการเรียนรู้ใต้ท้องทะเลจังหวัดกระบี่” (ปะการังเทียม) โครงการ “ยุวทูตกระบี่สู่สิงคโปร์” (โครงการเปิดปากเด็ก) (ส่งเสริมด้านการศึกษา การศึกษาในอนาคตและการเรียนรู้ตลอดชีวิต)
5. การสนับสนุน กิจกรรมลูกเสือ แก่ชาวกระบี่ทุกระดับการศึกษา ทุกเพศวัย เน้นการเรียนการสอนวิชาลูกเสือแก่เด็กนักเรียนอย่างต่อเนื่องโดยเริ่มตั้งแต่ระดับปฐมวัย รวมถึงครูอาจารย์ในสถานศึกษา จัดอบรมกิจกรรมลูกเสือแก่พนักงานบริษัท อีกทั้งผู้ต้องขังในเรือนจำ ซึ่งไม่เฉพาะที่จังหวัดกระบี่ ยังขยายไปสู่สุราษฎร์ธานี พังงาและนครศรีธรรมราช อีกด้วย (ส่งเสริมด้านมีระเบียบวินัย และด้านคุณธรรม จริยธรรม)

จากการดำเนินงานด้านการพัฒนาการศึกษาและการพัฒนาคนของสภาการศึกษาจังหวัดกระบี่ จะเห็นว่าความร่วมมือที่เกิดขึ้นนำไปสู่การพัฒนาการเรียนรู้ของ “คน” กระบี่ ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ (1) บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ องค์ความรู้ที่หลากหลาย ผู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ ทำให้สามารถดำเนินงานได้ครอบคลุมทุกด้าน (2) ททรัพยากร เกิดจากความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ที่บูรณาการงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการพัฒนาจากหน่วยงานภาครัฐนำมาใช้ในโครงการ กิจกรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับภารกิจของหน่วยงานส่งเสริมผลการทำงานก่อให้เกิดประโยชน์แก่ท้องถิ่นและชุมชน (3) ภาคีเครือข่าย การดำเนินการที่ผ่านมาของสภาการศึกษาจังหวัดกระบี่ เกิดความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ที่เข้ามาช่วยเหลือดำเนินการ ทั้งจากสถานศึกษา หน่วยงานราชการ หน่วยงานท้องถิ่น ชุมชน ภาคธุรกิจเอกชน และองค์กรอิสระ หากพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าจังหวัดกระบี่สามารถประสานความร่วมมือองค์ประกอบสำคัญทั้ง 3 ส่วน เข้าด้วยกันเกิดการเชื่อมโยงประสานความร่วมมือกันอย่างเป็นระบบ เป็นรูปธรรม และยั่งยืน ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่จะ “ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ” ต่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานของสภาการศึกษาจังหวัดกระบี่

3. เชียงใหม่โมเดล: ต้นแบบจังหวัดจัดการตนเองทางการศึกษา

จากเวทีปฏิรูปการเรียนรู้สู่การศึกษาเพื่อคนทั้งมวล ได้มีการนำเสนอประเด็น “จังหวัดจัดการตนเอง : การปฏิรูปการศึกษาโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน” โดยมีกรณีศึกษาของภาคีเชียงใหม่เพื่อการปฏิรูปการศึกษา ในการสร้างกลไกการทำงานของจังหวัดเชียงใหม่ที่เดิมอยู่ภายใต้กรอบการทำงานของหน่วยงานต้นสังกัด ส่งผลให้เกิดข้อจำกัดด้านการทำงาน และไม่สามารถแก้ไขปัญหาการพัฒนาเด็กและเยาวชนในจังหวัดได้อย่างตรงจุด และบริหารจัดการ “ต้นทุน” ของทุกหน่วยงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย หน่วยงานในและนอกสังกัดกระทรวงศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชนภาคประชาสังคม และภาควิชาการ จึงได้ร่วมกันจัดตั้ง “ภาคีเชียงใหม่เพื่อการปฏิรูปการศึกษา” ขึ้น จัดทำ (ร่าง) แผนยุทธศาสตร์ปฏิรูปการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ (2558-2562) ในการดำเนินงานงบประมาณส่วนหนึ่งได้รับการจัดสรรจาก อบจ.เชียงใหม่ สนับสนุนงานปฏิรูปการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ภาคีเชียงใหม่เพื่อการปฏิรูปการศึกษา อบจ.เชียงใหม่ มีคณะทำงานทั้งสิ้น 120 ภาคีเครือข่าย 80 หน่วยงาน 40 บุคคล และมีชาวเชียงใหม่จากทุกภาคส่วน มาร่วมเป็นเครือข่ายปฏิรูปการศึกษาแล้ว ประมาณ 3,000 คน เป็นผลจากความพยายามของคณะทำงานในการเปิดเผยข้อมูลปัญหาทางการศึกษา ให้ชาวเชียงใหม่ได้รับรู้ถึงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น การทำความเข้าใจหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยใช้กลยุทธ์หลากหลายทั้งแบบทางการและการหาวิธีส่วนตัวเพื่อสร้างความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายเป็นลำดับ

ภาคีเชียงใหม่เพื่อการปฏิรูปการศึกษา ได้ประชุมหารือกับคณะกรรมงานและภาคีเครือข่าย และเห็นชอบให้มีการจัดตั้ง “ศูนย์ข้อมูลสารสนเทศปฏิรูปการศึกษาเชียงใหม่” ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นศูนย์กลางการรวบรวมข้อมูลด้านการศึกษาของจังหวัดเชียงใหม่ไว้ทั้งหมด และทุกหน่วยงานสามารถใช้ข้อมูลนี้ได้ อาทิ ข้อมูลเด็กนักเรียน ข้อมูลในการพัฒนาจังหวัด ข้อมูลในการขออนุมัติงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ข้อมูลงบประมาณการศึกษาเพื่อปรับให้ตรงกับแผนจังหวัด และข้อมูลความต้องการของคนเชียงใหม่ (ร่าง) แผนยุทธศาสตร์ปฏิรูปการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่มีเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ 4 ด้าน ได้แก่ (1) สร้างจิตสำนึกในความเป็นคนเชียงใหม่ (2) การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ทุกระดับด้วยหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย (3) ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของครู การบริหารจัดการของผู้บริหารให้มีประสิทธิภาพรวมทั้งปรับเปลี่ยนทัศนคติของครูและผู้บริหาร (4) ส่งเสริมให้จัดการศึกษาให้มีสัมมาชีพอ่างมีคุณภาพ สร้างเครือข่ายความร่วมมือจัดการศึกษาทุกภาคส่วนในจังหวัด และเพิ่มศักยภาพการแข่งขันในระดับนานาชาติ ตัวอย่างหลักสูตร อาทิ หลักสูตรการเรียนการสอนประวัติศาสตร์เชียงใหม่ๆ ที่เด็กเชียงใหม่ทุกคนต้องได้เรียน เป็นเรื่องมีที่ สามารถตอบโจทย์เรื่องการสร้างจิตสำนึกในความเป็นคนเชียงใหม่ได้ รวมไปถึงการสนับสนุนให้เกิดโรงเรียนนาร่องในการจัดการศึกษาเพื่อให้เด็กมีงานทำอำเภอละ 2 โรงเรียน เป็นต้น ภายหลังจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ ได้ประกาศเดินหน้าปฏิรูปการศึกษาของจังหวัดโดยใช้พื้นที่เป็นฐานแล้ว ได้มีโรงเรียนในระดับประถมศึกษาทั้งที่สังกัด สพป. อบพ. และภาคเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวนกว่า 100 แห่ง เข้าร่วมเป็นสมาชิกในโครงการอบรมพัฒนาครูโรงเรียนเรื่องการใช้เทคนิคการจัดการศึกษาโดยใช้สมองเป็นฐานซึ่งเป็นโครงการนาร่องที่เกิดขึ้นภายใต้แผนยุทธศาสตร์ปฏิรูปการศึกษา

4. สูงเม่นโมเดล : หลักสูตรพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงบูรณาการที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ (หนึ่งโรงเรียน หนึ่งนวัตกรรม ครูสภา, 2555) โรงเรียนสูงเม่นชนูปถัมภ์ ได้ดำเนินการสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรมการศึกษา สูงเม่นโมเดล : หลักสูตรพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงบูรณาการที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ เป็นนวัตกรรมการศึกษาเชิงปฏิบัติ มีวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของ

ตนเองตามความถนัดและความสนใจ ให้ผู้เรียนสามารถประกอบอาชีพได้และสามารถศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยต่อไป กรอบแนวคิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงบูรณาการที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ ประกอบด้วย (1) หน่วยงานหลักในพื้นที่ ได้แก่ มหาวิทยาลัย วิทยาลัยอาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยชุมชน โรงเรียน และ กศน. (2) หน่วยงานสนับสนุน ได้แก่ สสว. พาณิชยจังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด ท้องถิ่นจังหวัด ชุมชนท้องถิ่น ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง (3) การบูรณาการ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับศักยภาพพื้นที่ การใช้ทรัพยากรท้องถิ่น การพัฒนาศูนย์บ่มเพาะ พัฒนาอาชีพเดิม สร้างอาชีพใหม่ให้ชุมชน ขยายส่งเสริมตลาด

การดำเนินการสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรมการศึกษาได้ร่วมกับมหาวิทยาลัยพะเยา พัฒนาหลักสูตรเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นการสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรมการศึกษาที่เกิดจากการมีส่วนร่วมและความร่วมมือระหว่างโรงเรียน มหาวิทยาลัย และชุมชน ในการวางแผนพัฒนาหลักสูตรการศึกษาร่วมกันเพื่อตอบสนองศักยภาพและความสนใจของนักเรียนในการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาตามความสนใจความถนัดของตนเองเป็นสำคัญ ปัจจัยสู่ความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตร มี 3 ส่วน ได้แก่ หลักสูตรเกิดจากความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยและโรงเรียน ทักษะสื่อการสอนเกิดจากความร่วมมือระหว่างอาจารย์ที่เป็นโค้ช พี่เลี้ยงแก่ครูผู้สอน และความรู้ทักษะเกิดจากความร่วมมือระหว่างนิสิตที่เป็นพี่เลี้ยงแก่นักเรียน

ภูมิปัญญาสร้างสรรค์ในการพัฒนานวัตกรรมการศึกษา ดำเนินการภายใต้กรอบแนวคิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ จังหวัดแพร่ น่าน และ พะเยา จากความร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ และการดำเนินงาน ดังนี้ หน่วยงานหลักในพื้นที่ หน่วยงานสนับสนุนในพื้นที่ การจัดการเรียนการสอน หลักสูตร IT มัธยมต้น หลักสูตร IT มัธยมปลาย หลักสูตรทักษะปฏิบัติ IT ปวช. หลักสูตร IT ปริญญาตรี ศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจนวัตกรรมใหม่ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการพัฒนานวัตกรรมการศึกษา คือ นักเรียนมีทักษะปฏิบัติ ประกอบอาชีพที่ถนัดในท้องถิ่น สามารถเข้าศึกษาต่อในสาขาวิชาที่ถนัด คนในท้องถิ่นสามารถสร้างงาน สร้างอาชีพใหม่ สร้างรายได้ให้ท้องถิ่นพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ท้องถิ่นมีฐานความรู้ทางปัญญาที่นำไปสู่การประกอบอาชีพที่ยั่งยืน และประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ความสำเร็จของนวัตกรรมการศึกษาจากการดำเนินการเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด อาทิ

1. ผู้เรียน : สามารถสอบเข้าศึกษาต่อได้ที่มหาวิทยาลัยพะเยา นักเรียนที่สำเร็จการศึกษา เข้าสู่หลักสูตรของบริษัทเพื่อประกันการทำงานเมื่อสำเร็จการศึกษา
2. ครู : ได้รับการยกระดับความรู้ แนวคิด ทักษะคิด ในการพัฒนานวัตกรรมศึกษารูปแบบใหม่ ทุกคนมีส่วนร่วมรับผิดชอบด้านหลักสูตรคนละหนึ่งหลักสูตร
3. ผู้บริหาร : ได้รับการแต่งตั้งจากกระทรวงศึกษาธิการ เป็นกรรมการที่ปรึกษาสำนักงานมัธยมศึกษาตอนปลายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. ชุมชน : ผู้ปกครอง ชุมชนได้รับการพัฒนาการส่งเสริมอาชีพที่สัมพันธ์กับท้องถิ่น

จะเห็นได้ว่าการพัฒนานวัตกรรมการศึกษาที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ จะทำให้เกิดผลสำเร็จได้นั้น ต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมความร่วมมือจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็น โรงเรียน มหาวิทยาลัย หน่วยงานทางราชการ หน่วยงานท้องถิ่น ชุมชน ผู้ปกครอง ความร่วมมือที่เกิดขึ้นดังกล่าว จะส่งผลให้เกิดนวัตกรรมการศึกษาโดยมีเป้าหมายการพัฒนาศักยภาพของเด็กนักเรียน ครู และชุมชน เป็นสำคัญ

5. โรงเรียนมัธยมศรีสำเภาลูน อำเภอบัวเขต จังหวัดสุรินทร์ : บ้านแสนสุข การสร้างแรงบันดาลใจพัฒนาตนเองสู่ความเป็นหนึ่ง (หนึ่งโรงเรียน หนึ่งนวัตกรรม ครูสภา, 2560)

จากการออกเยี่ยมบ้านนักเรียนในแต่ละปี ทำให้พบปัญหาว่านักเรียนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ผู้ปกครองต้องไปทำงานใช้แรงงานในต่างจังหวัดเพื่อหารายได้ เด็กนักเรียนอาศัยอยู่กับ ปู่ ยา ตา ยาย หรือญาติ ๆ ส่งผลให้เด็กขาดความรักความอบอุ่นจากพ่อแม่ ขาดบุคคลที่คอยอบรมสั่งสอน ทำให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวลดน้อยลง ปัญหาที่ติดตามมาคือ เด็กนักเรียนติดเทคโนโลยี ติดเกม ติดเพื่อน ส่งผลให้นักเรียนมีความเสี่ยงด้านการเรียน ด้านเพศ ด้านยาเสพติด จากปัญหาดังกล่าว โรงเรียนมีแนวคิดว่าจะเติมเต็มความรักที่นักเรียนขาดหายจากครอบครัว โดยการจำลองโรงเรียนให้เป็นเหมือนบ้าน โดยสมาชิกในครอบครัวคือนักเรียน ครูเปรียบเสมือนพ่อแม่ จัดกระบวนการเรียนรู้ โดยสร้างระเบียบแนวปฏิบัติวัฒนธรรมครอบครัวลงไปในชีวิตวิถีชีวิตมีการวางแผนลงมือปฏิบัติกำกับติดตามปรับหรือพัฒนาแผนให้เหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ในแต่ละช่วงเวลา และมีการประเมินอย่างเป็นระบบ จึงได้เกิดแนวคิดในการสร้างนวัตกรรม “บ้านแสนสุข การสร้างแรงบันดาลใจ พัฒนาตนเองไปสู่ความสำเร็จ”

นวัตกรรม “บ้านแสนสุข การสร้างแรงบันดาลใจ พัฒนาตนเองไปสู่ความสำเร็จ” ใช้วงจรเดมมิ่ง (Deming Cycle) มาเป็นแนวทางในการออกแบบ วงจร PDCA เป็นเครื่องมือในการบริหารองค์การให้มีคุณภาพเป็นแนวคิดในการแก้ปัญหาและการพัฒนากระบวนการอย่างต่อเนื่อง หน่วยงานที่เข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษา ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลสำเภาลูน สถานีตำรวจภูธรสะเดา สถานีตำรวจอำเภอบัวเขต รพ.สต.สำเภาลูน รพ.บัวเขต วัดบ้านว่าเภาลูน และกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข การดำเนินกิจกรรมตามนวัตกรรม มีรายละเอียดดังนี้

การเตรียมการ (Plan) ได้แก่ ประชุมชี้แจง วางแผนการดำเนินกิจกรรม ออกคำสั่งการดำเนินกิจกรรม และจัดเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม การดำเนินการ (Do) ได้แก่ โรงเรียน จำลองบ้านสร้างกฎระเบียบ ข้อตกลง ปฏิบัติตามข้อตกลง บ้าน การทำ MOU ระหว่างบ้านกับโรงเรียน สร้างกฎระเบียบภายในบ้าน การออกเยี่ยมบ้านนักเรียน กิจกรรม กราบ กอด ชบชุมชน โรงเรียน บ้าน ชุมชน ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน ประเมินผลการดำเนินงาน (Check) สรุปล/ปรับปรุงพัฒนา (Act) การดำเนินกิจกรรมจะดำเนินการไปพร้อม ๆ กันทั้ง 3 มิติ คือ

มิติที่ 1 โรงเรียน มีฐานการเรียนรู้ต่าง ๆ ดังนี้ ฐานการเรียนรู้ระเบียบ ฐานอาชีพในฝัน ฐานบันเทิงใจ ฐานความรู้ ฐานเสริมทักษะชีวิต ฐานพัฒนาจิต และฐานเศรษฐกิจพอเพียง

มิติที่ 2 บ้าน มีข้อตกลงระหว่างบ้านกับโรงเรียน ในการดูแลนักเรียนในความปกครอง มีการเยี่ยมบ้านนักเรียน และทำกิจกรรม การกราบ การกอด และการชบ

มิติที่ 3 ชุมชน มีข้อกำหนดในการทำความร่วมมือร่วมพัฒนาชุมชน เช่น การทำ MOU ร้านค้า สะดวกยิ้ม คริวเรือนสีขาว การจัดแสดงผลิตภัณฑ์ของโรงเรียนร่วมกับชุมชน

ผลผลิตที่เกิดขึ้นจากการสร้างนวัตกรรม สำหรับผลที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียน นักเรียนมีภูมิคุ้มกันที่ดี ในการดำเนินชีวิต มีเป้าหมายในชีวิต สามารถค้นหาความถนัดของตนเองได้ และมีแนวทางในการเลือกอาชีพในอนาคตได้ กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก และมีความเป็นผู้นำ ผลที่เกิดขึ้นกับครู ครูได้สร้างสรรค์แนวความคิดใหม่ ๆ ในการพัฒนาผู้เรียนการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ตอบสนองความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ผลที่เกิดขึ้นกับผู้บริหาร สร้างองค์กรให้มีความสุขเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีความรักความสามัคคีในหมู่คณะ ผลที่เกิดขึ้นกับโรงเรียน คณะแนวเฉลี่ยระดับโรงเรียนในรายวิชาต่าง ๆ ที่สูงขึ้น ได้รับรางวัลและโล่ประกาศเกียรติคุณ เป็นศูนย์การเรียนรู้ “เพศวิถีศึกษา” “การตั้งครมภ์ในวัยรุ่น” ผลที่เกิดขึ้นกับชุมชน ชุมชนได้รับรางวัลชุมชนแหล่งเรียนรู้ การรณรงค์ลดเหล้าครบพรรษา ชุมชนคนสู้เหล้า จาก สสส.

จากการดำเนินงานกิจกรรมการสร้างนวัตกรรมของโรงเรียน ที่สามารถสร้างเสริมความร่วมมือระหว่างโรงเรียน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานท้องถิ่น ชุมชน ผลที่เกิดขึ้นทำให้การผู้เรียนมีภูมิคุ้มกันในการใช้ชีวิต มีความอบอุ่นในครอบครัว นักเรียนมีผลการเรียนที่ดีขึ้น เป็นผลสัมฤทธิ์ในการสร้างนวัตกรรม การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ที่สามารถนำภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาผ่านการสร้างนวัตกรรมของโรงเรียน

4.7.5 บทเรียนสำคัญที่ได้จากการการสรุปการจัดการศึกษาในนานาประเทศ

เกียรติอนันต์ ล้วนแก้ว และคณะ (2562) ได้สรุปบทเรียนสำคัญที่ได้จากการศึกษาการจัดการศึกษาในเชิงพื้นที่ของประเทศจีน มาเลเซีย เวียดนาม และอินเดีย มีข้อค้นพบสำคัญที่สามารถนำไปปรับใช้กับบริบทของพื้นที่ในประเทศไทย 6 ประการด้วยกัน ดังนี้

ประการที่ 1 การจัดการศึกษาในเชิงพื้นที่ควรเน้นการสร้างทักษะเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานในพื้นที่ โดยประเมินจากยุทธศาสตร์และศักยภาพของจังหวัดว่า ภาคเศรษฐกิจไทยมีโอกาสเติบโต ทักษะพื้นฐานและทักษะเฉพาะมีด้านใดบ้าง แล้วจึงออกแบบการจัดการศึกษาเพื่อให้สามารถสร้างทักษะดังกล่าวได้ โดยการออกแบบจะเป็นการทำงานร่วมกันของสถานศึกษา สถานประกอบการ ครอบครัว ชุมชน ตัวของผู้เรียน และภาคส่วนอื่นที่เกี่ยวข้อง

ประการที่ 2 มีการประเมินผลอย่างต่อเนื่องด้วยการนิเทศการฝึกงานของผู้เรียน โดยคณะผู้นิเทศจะต้องมีความรู้เพียงพอที่จะประเมินได้ว่า ผู้เรียนมีการพัฒนาทักษะในด้านใดบ้าง และยังเป็นโอกาสในการประเมินกระบวนการจัดการเรียนรู้ว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ มีเรื่องใดที่ต้องพัฒนาเพิ่มเติม

ประการที่ 3 การพัฒนาผู้เรียน จะต้องยึดหลักการสร้างแรงงานหลายระดับและมีจุดให้กลับเข้ามาเพิ่มพูนทักษะได้ตามความเหมาะสม (Multiple Entry and Re-Entry Points) ดังนั้นจึงต้องมีหลักสูตรคุณวุฒิที่ยืดหยุ่นพอจะสามารถสร้างแรงงานฝีมือในหลายระดับ

ประการที่ 4 การจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ เป็นการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ (ทฤษฎี+ปฏิบัติ+ทัศนคติ) โดยทักษะที่พัฒนาจะต้องมีความสอดคล้องกับทักษะสำคัญของอุตสาหกรรมเป้าหมาย แต่ต้องไม่ “แคบ” จนเกินไป เพื่อให้ผู้เรียนสามารถหางานในอุตสาหกรรมที่ใกล้เคียงในจังหวัดหรือจังหวัดใกล้เคียงได้ด้วย (Extendable Skill Sets)

ประการที่ 5 การฝึกทำงานสามารถทำได้ทั้งภายในสถานศึกษา (School-based) หรือในสถานประกอบการ (Company-based) ขึ้นอยู่กับลักษณะของหลักสูตรและความพร้อมของผู้จัดการเรียนรู้ เช่น เรื่องสุขอนามัย อาจสามารถจัดในโรงเรียนได้ แต่การดูแลผู้ป่วย ต้องจัดการในสถานประกอบการ

ประการที่ 6 ส่งเสริมให้สังคมยอมรับการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพด้วยการแนะนำ การให้ข้อมูล และการสื่อสารผ่านช่องทางต่างๆ ควรคู่ไปกับการให้ความช่วยเหลือในเชิงนโยบายที่เหมาะสมทั้งนโยบายด้านทรัพยากร สิทธิประโยชน์ที่ผู้เข้าร่วมการจัดการศึกษาจะได้รับ ตลอดจนจนถึงนโยบายด้านการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในพื้นที่ให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผลตามความต้องการของพื้นที่

ผลการศึกษาที่ได้สอดคล้องกับการศึกษาของ กล้า ทองขาว (2558) สาธิต ปรีชญาอริยะกุล และคณะ (2560) และมณฑลันภัส มโนกานต์ (2561) ที่ให้ความสำคัญกับบทบาทผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาทั้งสถานศึกษา สถานประกอบการ ผู้ปกครอง ตลอดจนประชาชนในพื้นที่ ยังขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดข้อมูลความรู้เกี่ยวกับทิศทางการพัฒนาเชิงพื้นที่ ทัศนคติของผู้ปกครองที่ยังให้ความสำคัญกับการให้บุตรหลานศึกษาในระดับอุดมศึกษา สถานประกอบการที่ยังขาดความเชื่อมั่นในทิศทางการพัฒนาของพื้นที่ สถานศึกษาที่ต้องพึ่งพาตนเองในการจัดการศึกษาเป็นหลัก และยังขาดข้อมูลความรู้ที่เพียงพอในการพัฒนาพื้นที่ ขาดข้อมูลทักษะแรงงานที่สถานประกอบการมีความต้องการแรงงานในพื้นที่ ส่งผลให้การจัดการศึกษาของพื้นที่ที่ผ่านมาไม่เกิดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม ระดับความร่วมมือในการจัดการศึกษาในพื้นที่ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีความร่วมมือในระดับน้อยถึงปานกลาง

ด้วยเหตุนี้ ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ คือ สถานศึกษา สถานประกอบการ ผู้เรียน ผู้ปกครอง/ครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานสนับสนุนอื่นที่เกี่ยวข้อง อาทิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานจัดหางานจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยใช้รูปแบบระบบนิเวศน์ของการเรียนรู้แบบ Learn Together, Grow Together (เกียรติ อนันต์ ล้วนแก้ว และคณะ, 2562) ซึ่งมีปัจจัยเกี่ยวข้องดังนี้ 1) ปัจจัยนำเข้า 2) การเตรียมปัจจัยนำเข้า 3) บทบาทและกระบวนการในการจัดการเรียนรู้ และ 4) ผลผลิต ภายใต้การประเมินผลการจัดการเรียนรู้แบบ 360 องศา โดยให้ความสำคัญกับ การมีส่วนร่วม การพัฒนาทักษะ การประเมินทักษะ และการรับรองทักษะ รูปแบบระบบนิเวศน์ของการเรียนรู้แบบ Learn Together, Grow Together แสดง

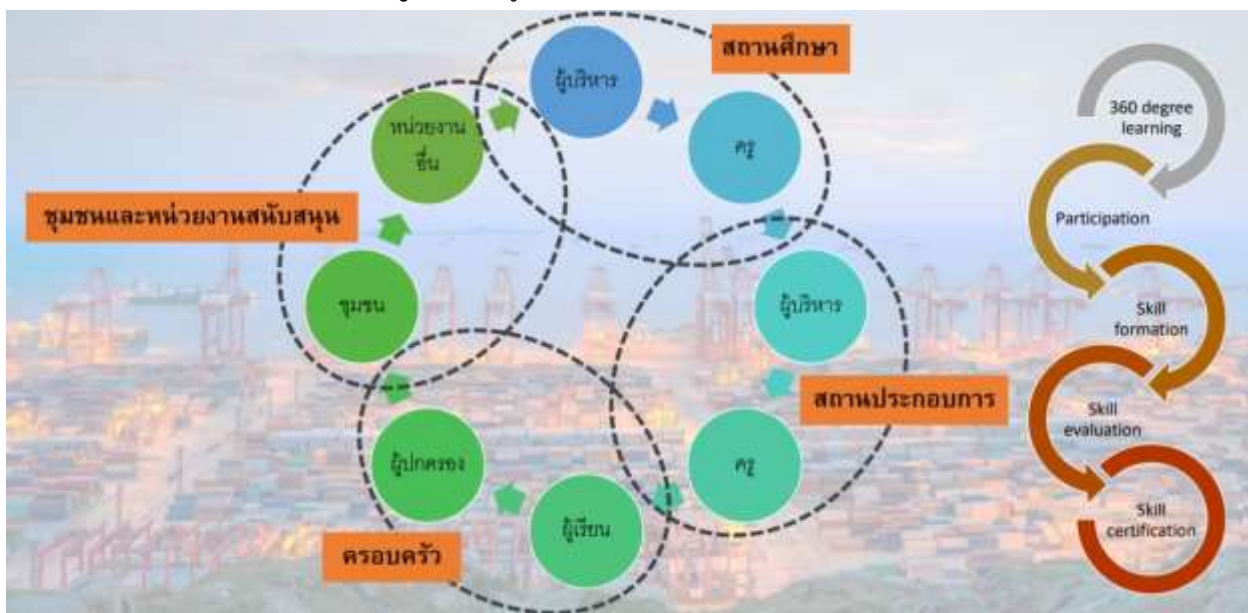
รายละเอียดดังรูปที่ 4.6 และรูปแบบการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ ที่แสดงรายละเอียดดังรูปที่ 4.7 สำหรับข้อเสนอแนะรูปแบบการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ที่การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

รูปที่ 4.6 รูปแบบระบบนิเวศของการเรียนรู้แบบ Learn Together, Grow Together

ที่มา เกียรติอนันต์ ถ้วนแก้ว และคณะ ((2562

รูปที่ 4.7 รูปแบบการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่

ที่มา เกียรติอนันต์ ถ้วนแก้ว และคณะ (2562)

1. **สถานศึกษา** ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญในการกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ทราบถึงข้อมูลทิศทางการพัฒนาที่จะเกิดขึ้นในภาพรวมของจังหวัด ข้อมูลการส่งเสริมภาค

ธุรกิจ ข้อมูลด้านตลาดแรงงานทั้งในพื้นที่และในภูมิภาค และรู้ถึงจุดแข็งจุดอ่อนของสถานศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา บุคลากรทางการศึกษาต้องมีทัศนคติที่ดีในการจัดการศึกษา พร้อมทั้งจะพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ รวมถึงการพัฒนาเรียนการสอน แนวทางเนื้อหาที่เหมาะสมเพื่อรองรับการพัฒนาในพื้นที่

บทบาทและกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา ต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาสถานศึกษาตลอดจนรูปแบบการจัดการศึกษา หลักสูตรการเรียนการสอนที่เหมาะสม ตามทรัพยากรที่สถานศึกษามีอยู่และสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาพื้นที่ ส่งเสริมความร่วมมือกับสถานประกอบการในการส่งวิทยากรมาร่วมให้ความรู้แก่ผู้เรียนในส่วนที่สถานศึกษาขาดความรู้ความชำนาญ สื่อสารข้อมูลการพัฒนาที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่ให้กับผู้เรียนและผู้ปกครองรับทราบ ผลที่ได้จากการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา คือ นโยบายแนวทางการจัดการศึกษา การจัดสรรทรัพยากรที่ชัดเจน ผู้เรียนที่มีทักษะอาชีพตรงตามความต้องการตลาดแรงงาน สำหรับแนวทางการติดตามและประเมินความสำเร็จของการจัดการศึกษาให้ยึดเอาประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการประเมินผลการจัดการเรียนรู้แบบ 360 องศา ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม การพัฒนาทักษะ การประเมินทักษะ และการรับรองทักษะของผู้เรียน

2. สถานประกอบการ ผู้บริหารจะต้องรับรู้รับทราบข้อมูลนโยบายและทิศทางการพัฒนาของพื้นที่รวมถึงการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในภาพรวมของจังหวัดจากการพัฒนาพื้นที่ เพื่อเตรียมความพร้อมในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นของบุคลากร กำหนดแนวทางและทิศทางในการดำเนินธุรกิจให้สอดคล้องกับการพัฒนาของพื้นที่ และสิทธิประโยชน์ที่สถานประกอบการจะได้รับจากพัฒนา ผู้รับผิดชอบในการจัดการเรียนรู้หรือฝึกปฏิบัติให้กับผู้เรียนของสถานประกอบการ ต้องเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สอนที่ดี โดยมีองค์ความรู้ที่สถานประกอบการมีความเชี่ยวชาญเพื่อกำหนดเป็นหัวข้อการเรียนรู้และทักษะที่จำเป็นในการจัดการเรียนรู้

บทบาทและกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา ให้ความร่วมมือและการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เช่น การจัดสรรทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้ บุคลากร องค์กรความรู้ สถานที่ฝึกปฏิบัติ ทักษะความต้องการแรงงาน เป็นต้น เพื่อร่วมกำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาที่เหมาะสม รวมถึงจัดการเรียนรู้ทักษะที่เหมาะสมให้กับผู้เรียนที่เข้ามารับการฝึกปฏิบัติกับสถานประกอบการ ประเมินผลการเรียนรู้การฝึกปฏิบัติตามทักษะที่กำหนด เสนอแนวทางการพัฒนาผู้เรียนและรับรองทักษะแก่ผู้เรียน การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานประกอบการจะต้องได้ผลผลิต คือ การจัดการเรียนรู้ตามทักษะความต้องการของสถานประกอบการ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว สามารถประเมินทักษะความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้โดยสถานประกอบการได้ ช่วยให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนและการประกอบอาชีพ

3. ผู้เรียน สิ่งสำคัญที่ตัวผู้เรียนต้องรับรู้ คือ ผู้เรียนต้องค้นพบความถนัด ความชอบของตนเองให้ได้ เพื่อวางแผนการเรียนและวางแผนเป้าหมายการทำงานตามความถนัดความชอบของตนเองในอนาคต ทราบ

ถึงจุดเด่นและสิ่งที่ต้องพัฒนาสำหรับตนเอง การค้นหาตัวตนของผู้เรียน ครูจะต้องเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริม การให้คำแนะนำ สามารถดึงเอาสิ่งที่ผู้เรียนมีความสนใจและสามารถค้นหาความถนัดของตนเองออกมาได้ นอกจากนี้ สิ่งที่ผู้เรียนต้องรับรู้รับทราบนั้นคือ ข้อมูลนโยบายและทิศทางการพัฒนาของพื้นที่ แนวโน้มความต้องการทักษะฝีมือแรงงานในพื้นที่ตนเองและพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องสนับสนุนแก่สถานศึกษา

บทบาทและกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา ผู้เรียนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ให้ข้อมูลในสิ่งที่ผู้เรียนต้องการหรือปรับปรุงการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสม ทั้งในส่วนของ การเรียนรู้ในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา โดยคำนึงถึงทักษะความรู้ที่ผู้เรียนได้รับและสามารถนำความรู้และทักษะเหล่านั้นไปประกอบอาชีพการทำงานในอนาคตได้ ผลผลิตจากการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้เรียน คือ ทักษะความรู้ที่ผู้เรียนได้รับจากการเรียนรู้ การจัดการศึกษา และหลักสูตรที่เหมาะสม สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาของพื้นที่ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

4. ผู้ปกครองหรือครอบครัว สิ่งสำคัญที่ผู้ปกครองจะส่งเสริมการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนนั้นคือ การมีทัศนคติที่ดีในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ และการมีส่วนร่วมในการวางแผนการศึกษาของผู้เรียน โดยให้อิสระตามความถนัดและความชอบของผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ผู้ปกครองจะมีส่วนสนับสนุนและให้คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้เรียน การมีทัศนคติที่ดีในการจัดการศึกษา ผู้ปกครองต้องรับรู้รับทราบข้อมูลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาของจังหวัด ข้อมูลทักษะอาชีพที่นายจ้างต้องการ ข้อมูลเหล่านี้จะทำให้ผู้ปกครองสามารถใช้ในการวางแผนการศึกษาของผู้เรียนได้ ซึ่งสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ต้องสร้างการรับรู้ข้อมูลแก่ผู้ปกครอง

บทบาทและกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา ผู้ปกครองต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อร่วมกับออกแบบการเรียนรู้ หลักสูตร การประเมินผลการเรียนรู้ที่เหมาะสม ร่วมกันกำหนดแนวทางการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ ผลผลิตที่เกิดจากการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานั้นคือ ผู้ปกครองมีทัศนคติที่ดีต่อการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ เป็นส่วนหนึ่งในการจัดการศึกษาและสามารถร่วมวางแผนการศึกษาและการทำงานในอนาคตของผู้เรียนตามความชอบและความถนัดได้

5. ชุมชน สมาชิกของชุมชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สถานศึกษาและชุมชนเป็นสิ่งที่เกื้อหนุนซึ่งกันและกัน เพื่อให้สมาชิกของชุมชนเข้าใจถึงการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ สมาชิกของชุมชนต้องรับรู้รับทราบข้อมูลการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่ ข้อมูลดังกล่าวสามารถถ่ายทอดจากสถานศึกษาลงไปสู่ชุมชนผ่านการประชุมสมาชิกชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจและนำมาสู่การเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษา

บทบาทและกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา ชุมชนมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นต่อการออกแบบการเรียนรู้ หลักสูตร การประเมินผลการเรียนรู้ที่เหมาะสม ร่วมกันปรับปรุงแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของสถานศึกษา สนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษา สนับสนุนข้อมูล องค์กร

ความรู้หรือภูมิปัญญาของชุมชนให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจ ห่วงแห่วงและสืบทอดองค์ความรู้เหล่านั้น ผลผลิตที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของสมาชิกของชุมชนต่อการจัดการศึกษา คือ รูปแบบการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา ร่วมกันให้ความคิดเห็น นำมาสู่รูปแบบการจัดการศึกษาที่อยู่บนพื้นฐานที่เหมาะสมในบริบทของชุมชนและสถานศึกษา นอกจากนี้ชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารการพัฒนา การเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่เพื่อเตรียมความพร้อมและประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับจากการพัฒนาดังกล่าว

6. หน่วยงานสนับสนุน การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่จะมีส่วนสำคัญในการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ หน่วยงานที่สำคัญ อาทิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานจัดหางานจังหวัด สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญและเล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนาและการจัดการศึกษา ผู้บริหารในระดับนโยบายของจังหวัดหรือหน่วยงานต้องเป็นคนขับเคลื่อนการทำงาน สร้างการรับรู้ข้อมูลข่าวสารนโยบายทิศทางการพัฒนาของจังหวัด แก่ประชาชน สถานประกอบการ สถานศึกษา และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ในการพัฒนาพื้นที่ของจังหวัด โดยเฉพาะการพัฒนาด้านการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมและรองรับการพัฒนาที่กำลังจะเกิดขึ้น

บทบาทและกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบการศึกษา หลักสูตรการเรียนการสอน การติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วนซึ่งผู้บริหารระดับสูงสุดของจังหวัดต้องให้ความสำคัญและเป็นผู้ขับเคลื่อนการพัฒนาด้านการศึกษา จึงจะสามารถขับเคลื่อนการทำงานให้เกิดเป็นรูปธรรมได้ นอกจากนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องร่วมสนับสนุนข้อมูลต่าง ๆ ที่สำคัญและมีความจำเป็นต่อการจัดการศึกษา สนับสนุนทรัพยากร บุคลากรเพื่อร่วมกันออกแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสม ร่วมให้ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ผลผลิตที่เกิดจากการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ รูปแบบการจัดการศึกษาที่ผ่านการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ มีความเหมาะสมทั้งรูปแบบ หลักสูตร การเรียนการสอน วิธีการติดตามและประเมินผล ที่ทุกฝ่ายให้การยอมรับและรับรองรูปแบบการจัดการศึกษา มีความสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของสังคมและทิศทางการพัฒนาของพื้นที่

จากการศึกษาของ ภัทรธร ปุยสุวรรณ (2556) พิณสุตา สิริธรังสี (2558) กล้า ทองขาว (2558) และ เกียรติอนันต์ ล้วนแก้ว และคณะ (2562) ได้ข้อสรุปไปในทิศทางเดียวกันว่า สารสำคัญของระบบนิเวศน์แห่งการเรียนรู้อยู่ที่การเปลี่ยนแนวคิดในการจัดการศึกษาแบบเดิมที่ยึดเอาสถานศึกษาเป็นแหล่งจัดการศึกษาหลัก มาเป็นการใช้พื้นที่หรือชุมชนเป็นฐานในการจัดการศึกษา นั่นหมายถึงการเปลี่ยนแนวทางจากการใช้ครูเป็นผู้จัดการเรียนรู้เป็นหลัก มาเป็นการทำงานร่วมกันของภาคส่วนในสังคม ซึ่งประกอบไปด้วย บุคลากรของสถานศึกษา สมาชิกในครอบครัว/ชุมชน ผู้ประกอบการ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง รวมถึงภาคประชาสังคม

การร่วมมือกันในลักษณะนี้จะช่วยขยายขอบเขตของทรัพยากรทางการศึกษาที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ จากเดิมที่ใช้ทรัพยากรของโรงเรียนเป็นหลัก (School-First Resource Mobilization) มาเป็นการระดมทรัพยากรทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงินจากทุกภาคส่วนตามความพร้อมและความถนัดของแต่ละภาคส่วนเพื่อช่วยให้การจัดการศึกษา (Readiness-Based and Competency-Based Multi-Party Resource Mobilization) รายละเอียดตามที่แสดงไว้ในรูปที่ 4.8 โดยจะมีทั้งการนำความชำนาญเฉพาะทางที่มีอยู่มาช่วยในการจัดรูปแบบการเรียนรู้ ร่วมกันสร้างพื้นที่การเรียนรู้ทั้งในและนอกห้อง ออกแบบการประเมินผลที่เหมาะสม การนำทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ร่วมกันเพื่อจัดการเรียนรู้ รวมถึงการพัฒนา รูปแบบการเรียนรู้ที่มีทั้งการเรียนรู้จากบุคคลสู่บุคคล การเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีออนไลน์และออนไลน์ เพื่อให้รูปแบบการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามความต้องการ ในเวลาที่ต้องการ มีชุดทักษะตามความต้องการของตลาดแรงงาน และความถนัดของแต่ละคนได้ ซึ่งจะช่วยให้ประสบความสำเร็จในการทำงานในพื้นที่ได้

รูปที่ 4.8 แนวทางในการระดมทรัพยากรทางการศึกษา

ที่มา เกียรติอนันต์ ล้วนแก้ว และคณะ (2562)

4.7.6 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ ปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้น และแนวทางแก้ไข

จากรายงานการวิจัย แนวคิดของนักการศึกษา (มนต์นภัส มโนการณ, 2561: กล้า ทองขาว , 2558) และการวิเคราะห์ของผู้วิจัย ได้วิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ ปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้น และแนวทางแก้ไข ดังนี้

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ

1. การกระจายอำนาจ ให้ความอิสระ เพิ่มอำนาจการตัดสินใจให้กับผู้รับผิดชอบหลัก เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวก สนับสนุน กำกับให้การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เป็นไปตามทิศทางการพัฒนานเชิงบวก มุ่งเน้นการประเมินคุณภาพที่จะเกิดกับผู้เรียนตามบริบทของพื้นที่ ให้ลดการประเมินเอกสารหรือเชิงปริมาณที่ไม่ได้สร้างประสิทธิภาพของผู้เรียน ให้การบริหารจัดการของสถานศึกษามีความเป็นอิสระ เพื่ออำนาจในการตัดสินใจให้กับคณะกรรมการสถานศึกษา ยึดเป้าหมายและคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ

2. เสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้และปลูกจิตสำนึกแห่งความรับผิดชอบต่อ ความเข้าใจในบทบาทของการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทุกภาคส่วนตระหนักถึงความสำคัญและร่วมกันรับผิดชอบต่อให้เกิดการสร้างการเรียนรู้เพื่อรองรับทักษะที่จำเป็นในอนาคต และปลูกจิตสำนึกการเรียนรู้ตลอดชีวิต และรู้จักนำความรู้ในพื้นที่ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประสานกับองค์ความรู้ใหม่ได้อย่างสอดคล้อง สร้างผลผลิต สร้างนวัตกรรม ให้กับสังคม

3. พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ ระบบข้อมูลสารสนเทศด้านพื้นที่ให้มีความทันสมัย ครอบคลุมเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่และมีความพร้อมต่อการเรียกใช้ประโยชน์ และระบบสารสนเทศต้องสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ข้อมูลที่นำไปใช้ต้องมีความละเอียดถูกต้องและเชื่อมโยงกับเครื่องมืออื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งการจัดสรรงบประมาณ การจัดสวัสดิการ และการยกระดับคุณภาพในทุกด้าน

4. สร้างวัฒนธรรมการทำงานเชิงรุกให้กับบุคลากรด้านการศึกษา การปรับระบบการสรรหา การคัดเลือกและการพัฒนาผู้บริหารและครู โดยให้อำนาจการตัดสินใจเลือกคนและเลือกหลักสูตรหรือโปรแกรมการสอนกับสถานศึกษา โดยสนับสนุนให้เกิดระบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพพร้อมกัน รวมถึงการคืนครูให้แก่ักเรียน ลดงานเอกสารที่ไม่จำเป็นเพื่อให้ครูทุ่มเทให้กับหน้าที่ในการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. การเปิดพื้นที่ร่วมพัฒนาการศึกษา เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดและรับผิดชอบต่อ การศึกษามากขึ้น ทั้งทางด้านบุคลากร งบประมาณ องค์ความรู้ แหล่งเรียนรู้ จากทุกภาคส่วน ให้เข้ามามีส่วนร่วมให้การจัดการศึกษา เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับทุกภาคส่วนในพื้นที่ให้มีความพร้อมและมีศักยภาพที่จะเข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างเข้มแข็ง

ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข

1. ความมีเสถียรภาพของรัฐบาลซึ่งมีผลต่อความต่อเนื่องของนโยบายและการได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากรัฐบาล หากเกิดการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลหรือรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ ความสำคัญของการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ ยังคงได้รับการสนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากรและการส่งเสริมนโยบายจากรัฐบาลต่อไป แนวทางแก้ไข สภาวะทางการเมืองถือว่าเป็นปัจจัยภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้ เพราะฉะนั้นการแก้ไขปัญหาในเรื่องการสนับสนุนงบประมาณหรือทรัพยากร ควรสร้างความตระหนักให้พื้นที่และชุมชนเกิดการระดมทรัพยากรทางด้านการศึกษา

2. ทศนคติและค่านิยมของผู้ปกครองหรือผู้เรียน ที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับใบปริญญา หรือ วัฒนธรรมการศึกษาเพื่อการแข่งขัน รวมถึงทัศนคติต่อการเรียนในสถานที่ที่มีชื่อเสียง ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถที่จะเลือกเรียนตามที่ตนเองสนใจได้ แนวทางแก้ไข ปลูกฝังค่านิยมแก่ผู้ปกครองหรือผู้เรียน ให้เห็นถึงความสำคัญและแนะแนวข้อมูลทางการศึกษาที่เหมาะสมให้กับผู้เรียน

3. ผู้เรียนส่วนใหญ่ยังขาดเป้าหมายในการเรียนที่ชัดเจน หรือยังไม่ทราบความชอบหรือความสนใจความถนัดของตนเอง ทำให้ไม่สามารถเลือกเรียนตามความถนัดของตนเอง แนวทางแก้ไข ผู้เรียนและครอบครัวควรช่วยกันประเมินความถนัดของผู้เรียน และสถานศึกษาควรจัดโปรแกรมประเมินความถนัดของผู้เรียนเป็นระยะ เพื่อประเมินศักยภาพของผู้เรียนตลอดทาง

4. สถานศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่สามารถเปิดหลักสูตรหรือความต้องการการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ เนื่องจากยังขาดทรัพยากรทั้งด้านบุคลากรที่เชี่ยวชาญในเนื้อหาเฉพาะ รวมถึงอุปกรณ์และห้องปฏิบัติการ ยังไม่พร้อมต่อการเปิดหลักสูตรให้ครบถ้วน แนวทางแก้ไข การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ควรเริ่มจากการขยับที่ละชั้น หรือเพียงบางหลักสูตร โดยเริ่มจากความพร้อมของสถานศึกษา ทั้งในด้านบุคลากรและทรัพยากรในพื้นที่เป็นสำคัญ

4.7.7 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ ควรมีการทบทวนและศึกษาศักยภาพของพื้นที่ วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการพัฒนาในพื้นที่ให้รอบด้าน รวมถึงการศึกษาความต้องการของผู้เรียนและชุมชน เพื่อให้เข้าใจบริบทปัญหาของพื้นที่อย่างถูกต้องและสามารถกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ส่งเสริมความร่วมมือกับชุมชนและองค์กรในพื้นที่ ส่งเสริมให้ชุมชนหรือหน่วยงานในพื้นที่มีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบการจัดการศึกษาหรือบริหารการศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชนมีความสำคัญที่จะส่งเสริมการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ รวมถึงปรับปรุงกลยุทธ์สถานศึกษาเพื่อจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่

3. การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ให้ระบบและข้อมูลสารสนเทศมีความถูกต้องเป็นปัจจุบัน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการประกอบการตัดสินใจ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่

4. ระบบการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาให้เหมาะสมกับพื้นที่ โดยกำหนดกลยุทธ์และตัวชี้วัดให้เหมาะสมกับพื้นที่ อาทิ การจัดการศึกษาในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษควรมีรูปแบบที่แตกต่างกับการติดตามประเมินผลกับการจัดการศึกษาในพื้นที่พหุวัฒนธรรม พัฒนาการประเมินการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนมากกว่าประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เป็นการประเมินแบบแข่งขันอย่างเดียว

5. หลักสูตร สื่อการสอน และเทคโนโลยี การปรับเนื้อหาหลักสูตร ให้มีสมรรถนะหรือทักษะและคุณลักษณะของนักเรียนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงแห่งศตวรรษที่ 21 อาทิ การสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถใช้ ICT ในการค้นหาความรู้ได้ด้วยตนเอง พัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการคิดขั้นสูง นอกจากนั้น

หลักสูตรควรมีความยืดหยุ่นที่สามารถให้โรงเรียนสามารถที่จะพัฒนาให้เหมาะสมกับพื้นที่ได้เอง ควรจะมีทั้งหลักสูตรระยะสั้น ระยะยาว และการนำเสนอเนื้อหาให้เหมาะสมกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอนาคต

6. พัฒนาแหล่งการเรียนรู้ จัดพื้นที่สาธารณะที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนและประชาชนทั่วไป และจัดหาปัจจัยที่สนับสนุนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถค้นคว้าได้ในชุมชน ตลอดจนส่งเสริมสนับสนุนหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ ให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้และสังคมแห่งการเรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้ควรประสานและร่วมมือ อาจเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายเพื่อให้เกิดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

7. สนับสนุนการพัฒนาด้าน Research and Development (R&D) พัฒนาระบบเครือข่ายการวิจัย และส่งเสริมนวัตกรรมการเรียนรู้และการศึกษาอย่างเข้มข้นเพื่อตอบโจทย์และบริบทที่หลากหลายของพื้นที่ และการเปลี่ยนแปลงของโลก

8. ส่งเสริมการเข้าถึงระบบการศึกษาอย่างเท่าเทียมและสามารถให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนในวิชาหรือหลักสูตรที่เหมาะสมตรงตามศักยภาพของผู้เรียน และสอดคล้องตอบโจทย์ตลาดแรงงานในและการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงานในอนาคตของพื้นที่

4.7.8 ข้อเสนอแนะเชิงพื้นที่

1. การจัดการเชิงพื้นที่ ควรมีการปรับปรุงแบบการศึกษาแบบบูรณาการในจังหวัด และการจัดการเชิงพื้นที่ควรสอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัด ทำให้แผนการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่มีคุณภาพและมีธรรมาภิบาลต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่

2. พัฒนาระบบการจัดการทรัพยากรและระบบงบประมาณเชิงพื้นที่ โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ร่วมกำหนดหลักสูตรหรือโจทย์ความต้องการในพื้นที่ หรืออุปสรรคปัญหาที่พื้นที่ต้องการให้เกิดการพัฒนา โดยผ่านการบูรณาการร่วมระหว่างหน่วยงานการศึกษาและหน่วยงานทุกระดับในพื้นที่ร่วมกัน กลั่นกรอง และจัดทำแผนและโครงการดำเนินการให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของคนในพื้นที่

3. การจัดการศึกษาควรเริ่มจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ ในบางสถานที่หรือบางพื้นที่ในจังหวัด เพื่อศึกษา วิเคราะห์ และเมินความเหมาะสมในการสร้างผลสัมฤทธิ์ให้เหมาะสมกับพื้นที่ รวมทั้งยังเป็นการงานต่อการดำเนินงานและควบคุมงบประมาณ

4.7.9 ข้อเสนอแนะสำหรับสถานศึกษา

1. การจัดหลักสูตรการศึกษาเชิงพื้นที่ สถานศึกษาต้องมีการทบทวนและศึกษาศักยภาพ สภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาในพื้นที่เป้าหมายให้ครอบคลุม ก่อนที่จะกำหนดแผนยุทธศาสตร์หรือการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ รวมทั้งความต้องการศึกษาของพื้นที่อย่างถ่องแท้ในปัญหาและทิศทางการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่

2. พัฒนาผู้เรียนให้สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ทักษะต่าง ๆ เข้ากับการทำงานหรือการใช้ชีวิตประจำวันได้ ให้สามารถจับใจความ ตลอดจนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และให้เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป

3. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพื้นที่ ทั้งในด้านการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่หรือการให้ผู้มีความรู้ความสามารถในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วม รวมถึงความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและสถานประกอบการให้เข้มข้นขึ้น

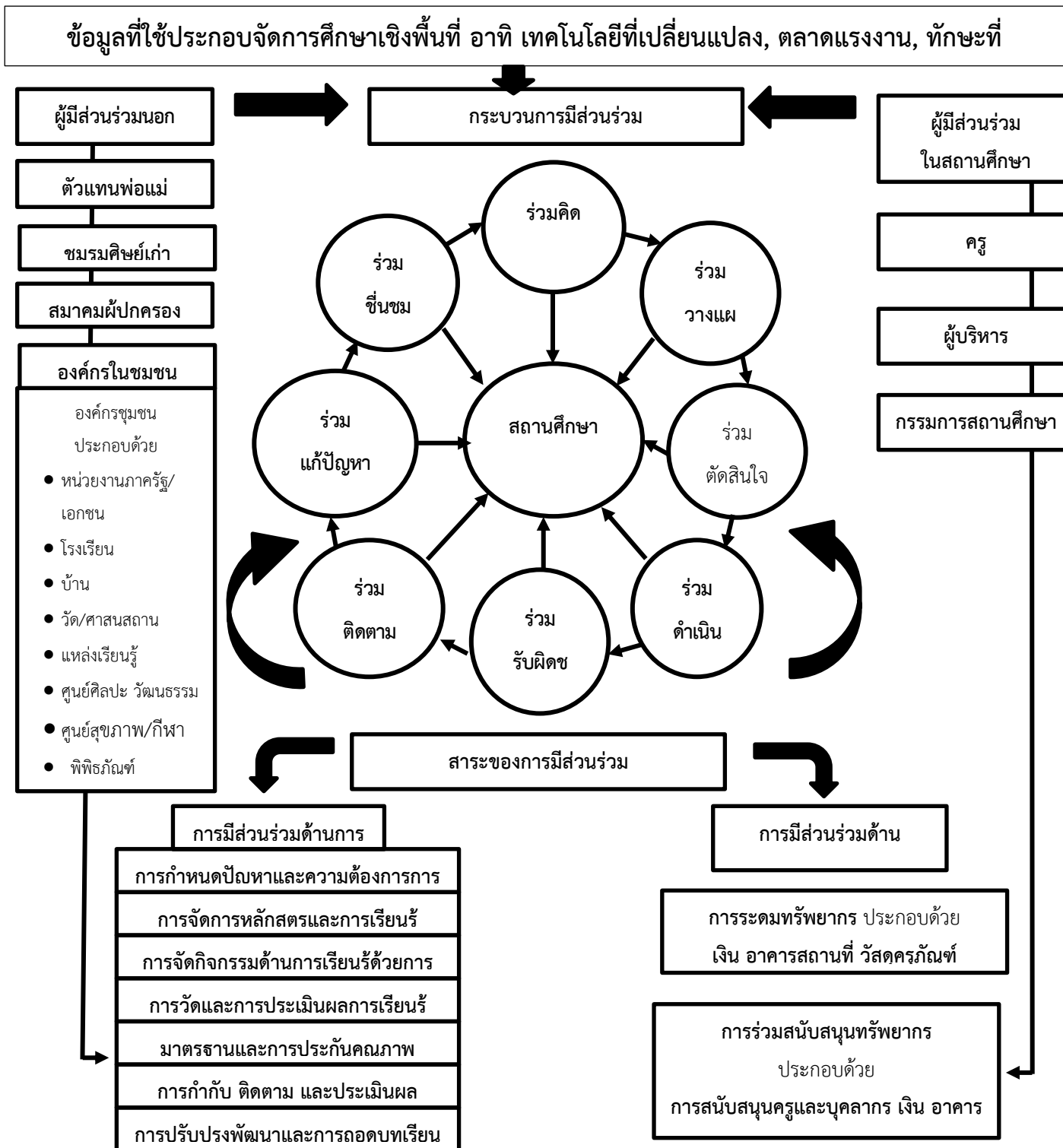
4. ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมให้บุคลากรสร้างวัฒนธรรมในการใช้ข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยี เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในทุกด้าน และจัดอบรมให้บุคลากรที่ต้องเพิ่มทักษะความรู้ด้านเทคโนโลยี

จากการทบทวนเอกสาร รายงานวิจัย บทความวิชาการ คณะผู้วิจัยได้เสนอรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของพื้นที่ โดยปรับปรุงรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาของ (พิณสุดา สิริธรรังศรี, 2558) เป็นหลัก ดังนี้

1. ก่อนการจัดทำการศึกษาเชิงพื้นที่ ต้องทบทวนและศึกษาศักยภาพของพื้นที่ วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการพัฒนาในพื้นที่ให้รอบด้าน รวมถึงการศึกษาความต้องการของผู้เรียนและชุมชน เพื่อให้เข้าใจบริบทปัญหาของพื้นที่อย่างถูกต้องและสามารถกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงวิเคราะห์ข้อมูลที่จะส่งผลกระทบต่อการผลิตนักเรียนที่สามารถแข่งขันกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต อาทิ เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลง ตลาดแรงงาน ทักษะที่เปลี่ยนแปลง

2. หลักและวิธีการมีส่วนร่วม (1) การร่วมคิด ก่อนการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ต้องมีการระดมความเห็นจากทุกหน่วยงานเพื่อรับฟังความคิดเห็นและความต้องการทางการศึกษา (2) การร่วมวางแผน การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ ควรเรียงความสำคัญตามความต้องการของพื้นที่ (3) การร่วมตัดสินใจ เพื่อต้องตัดสินใจการดำเนินงานในเรื่องสำคัญ หน่วยงานในพื้นที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจ (4) การร่วมดำเนินการ โดยการจัดการศึกษาผ่านความเห็นชอบของพื้นที่ ควรมีการกำหนดผู้รับผิดชอบแบ่งงานกันทำอย่างชัดเจน (5) การร่วมมีรับผิดชอบ (6) การร่วมติดตามประเมินผล ควรให้พื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล (7) การร่วมแก้ปัญหา และ (8) การร่วมชื่นชม จะส่งผลให้เกิดการผนึกกำลังและความยั่งยืนของชุมชน

รูปที่ 4.9 รูปแบบการบริการจัดการสถานศึกษาเชิงพื้นที่

ที่มา: ปรับปรุงจากพิณสุดา สิริธรรังศรี (2558)

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

การศึกษาคั้งนี้มีวัตถุประสงค์สองข้อ ข้อแรก คือ ศึกษาสถานภาพปัจจุบันในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในระดับนโยบาย ระดับพื้นที่และระดับสถานศึกษา โดยศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบการนำผลการวิจัยด้านการศึกษาไปใช้ประโยชน์ที่ประสบความสำเร็จของประเทศต่างๆ ได้แก่ ฟินแลนด์ อังกฤษ ญี่ปุ่น สิงคโปร์ เกาหลีใต้ จีน และประเทศไทย สู่การจัดทำแนวทางการนำผลการวิจัยมาใช้ประโยชน์ด้านการศึกษาสำหรับประเทศไทยเพื่อการพัฒนาคนไทยในการเตรียมพร้อมสู่ประเทศไทยยุค 4.0 ข้อที่สอง จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการนำผลการวิจัยมาใช้ประโยชน์ด้านการศึกษาและแนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาเพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ประโยชน์สู่การปฏิบัติสำหรับประเทศไทยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต และด้านการพัฒนาการเรียนรู้ และด้านการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม

ตารางที่ 5.1 สรุปลักษณะสำคัญของระบบการศึกษาใน ประเทศ คือ ฟินแลนด์ อังกฤษ ญี่ปุ่น สิงคโปร์ เกาหลีใต้ และจีน ซึ่งจะเห็นได้ว่า แม้ประเทศเหล่านี้จะมีคะแนนสอบ PISA ในปี 2015 เหล่านี้ที่อยู่ใน 10 อันดับแรกของประเทศที่ผลคะแนนสอบสูงสุด และมีความสามารถในการแข่งขันของประเทศเหล่านี้ไว้อยู่ใน 30 อันดับแรกจากประเทศทั้งหมด 141 ประเทศ (World Economic Forum, 2019) ลักษณะของสำคัญของการจัดการศึกษายังมีความแตกต่างกัน

ตารางที่ 5.1 เปรียบเทียบผลการศึกษาจาก 6 ประเทศ

ประเทศ	ลักษณะสำคัญ
ฟินแลนด์	<ul style="list-style-type: none"> - มีคุณภาพของครูที่สูง มีการจ่ายเงินตอบแทนความชำนาญ - ไม่มีการวัดผลทดสอบทำให้การศึกษาของประเทศฟินแลนด์มีคุณภาพ - มีการใช้งานวิจัยเป็นฐานในการพัฒนาการศึกษาทุกระดับ ตั้งแต่ระดับนโยบาย ระดับพื้นที่ และระดับสถานศึกษา
สหราชอาณาจักร	<ul style="list-style-type: none"> - โรงเรียนมีการแข่งขัน เพราะเป็นสัญญาณความเชื่อมั่นของผู้ปกครอง - หน่วยงานท้องถิ่นเป็นผู้สนับสนุนในด้านเงินทุนสำหรับนักเรียนที่ด้อยโอกาส (เหมือนจีน)

ประเทศ	ลักษณะสำคัญ
	- ค่าใช้จ่ายที่แพงในการรับการศึกษาในระดับสูง และมูลค่าตลาดแรงงาน อาชีวศึกษาที่ต่ำ
ญี่ปุ่น	- มีการแข่งขันระหว่างนักเรียนที่สูง - มีการเรียนโรงเรียนเอกชนที่ไปศึกษาเพิ่มเติม เพื่อเข้าศึกษาต่อ
สิงคโปร์	- มีการจัดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง หลักสูตรการเรียนรู้ที่ให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ - หน้าที่ของคุณครู คือ ผู้ที่อำนวยความสะดวกที่จะทำให้นักเรียนได้คิด - ใช้ภาษาอังกฤษในการเรียนการสอน - นักเรียนของสิงคโปร์อาจต้องเผชิญภาวะการแข่งขันที่สูงขึ้น
เกาหลีใต้	- ผู้เรียนในระบบการศึกษามีการแข่งขันกันสูงมาก - รัฐบาลต้องการให้ประชาชนทุกคนเข้าถึงการศึกษา - การแข่งขัน ช่องว่างระหว่างรายได้ทำให้ประชาชนเกาหลีใต้เลือกที่จะเรียนเพิ่มเติม มีค่าใช้จ่ายในการศึกษาค่อนข้างสูง
จีน	- รัฐบาลที่มีความสำคัญกับการศึกษา โดยมีรัฐบาลท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักที่รับนโยบายมาใช้ในพื้นที่ - รัฐบาลกลางช่วยให้เกิดความเสมอภาคมากขึ้น - วัฒนธรรมการสอบที่เน้นเรื่องการสอบเป็นหลัก

สำหรับประเทศไทยช่วงปี 2558 ถึงปัจจุบัน เป้าหมายสำคัญของนโยบายการศึกษาจะเป็นไปในทางเดียวกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 และ 12 โดยให้ความสำคัญกับนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ทักษะการคิด วิเคราะห์ มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบและกระบวนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งระบบให้มีประสิทธิภาพ ทันสมัย ทันเหตุการณ์ทันโลก ส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกระดับทุกประเภท รวมถึงเด็ก พิการ และด้อยโอกาส มีความรู้ และทักษะแห่งโลกยุคใหม่ควบคู่กันไป โดยเฉพาะทักษะการอ่าน เขียน และการคิด เพื่อให้มีความพร้อมเข้าสู่การศึกษาระดับสูง และโลกของการทำงาน มีการปรับระบบสนับสนุนการจัดการศึกษา ที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันมีการประสานสัมพันธ์กับเนื้อหา ทักษะ และกระบวนการเรียนการสอน ประกอบไปด้วยมาตรฐานและการประเมิน หลักสูตรและการสอน การพัฒนาทางวิชาชีพ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ พัฒนาแนวทางในการยกระดับความ แข็งแกร่งมาตรฐานวิชาชีพครูและผู้บริหารสถานศึกษา ให้ครูเป็นผู้ที่มีความสามารถและทักษะที่

เหมาะสมกับการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการบริหารจัดการ และเป็นผู้นำทางวิชาการ ครูและผู้บริหารสถานศึกษาประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน สร้างความมั่นใจและไว้วางใจ ส่งเสริมให้รับผิดชอบต่อผลที่เกิดกับนักเรียน ที่สอดคล้องกับวิชาชีพ เร่งสร้างระบบให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นองค์กรคุณภาพที่แข็งแกร่งและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การให้บริการที่ดีมีความสามารถรับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพ และมาตรฐานได้ เป็นอย่างดี เร่งรัดปรับปรุงโรงเรียนให้เป็นองค์กรที่มีความเข้มแข็ง มีแรงบันดาลใจ และมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ชัดเจน เป็นสถานศึกษาคุณภาพ และมีประสิทธิภาพที่สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพและมาตรฐานระดับสากล สร้างระบบการควบคุมการจัดการการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ที่มีข้อมูลสารสนเทศ และข่าวสาร เกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน อย่างพร้อมบริบูรณ์ และมีนโยบายการติดตามประเมินผลอย่างเป็นรูปธรรม

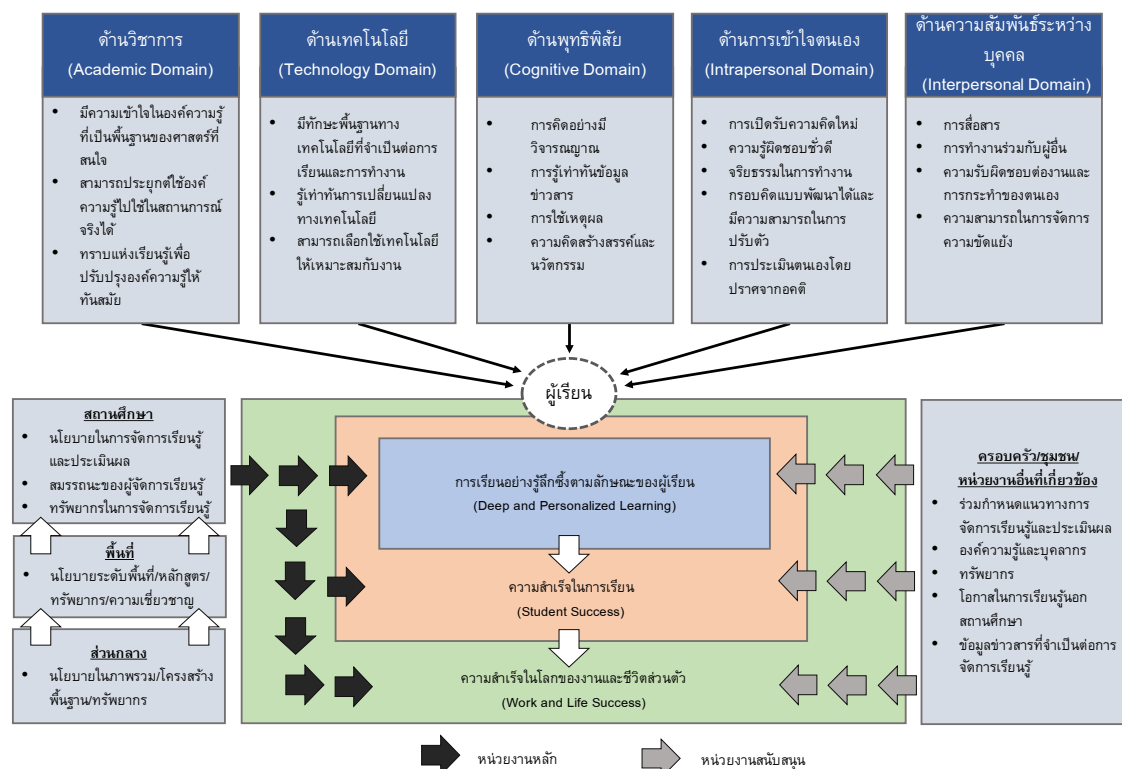
มีการให้ความสำคัญกับสร้างวัฒนธรรมใหม่ในการทำงาน ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้การให้บริการที่ดีทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เร่งรัดการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบ ส่งเสริมการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม ปรับปรุงระบบของโรงเรียน ให้เป็นแบบร่วมคิดร่วมทำการมีส่วนร่วม และการประสานงาน สามารถใช้เครือข่ายการพัฒนาการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับโรงเรียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรวิชาชีพ กลุ่มบุคคล องค์กรเอกชน องค์กรชุมชน และองค์กรสังคมอื่น เร่งปรับระบบการบริหารงานบุคคลมุ่งเน้นความถูกต้อง เหมาะสม เป็นธรรม ปราศจากคอร์รัปชัน ให้เป็นปัจจัยหนุนในการเสริมสร้างคุณภาพและประสิทธิภาพ ขวัญและกำลังใจ สร้างภาวะจูงใจ แรงบันดาลใจ และความรับผิดชอบต่อความสำเร็จตามภาระหน้าที่ มุ่งสร้างพลเมืองดี ที่ตื่นตัว และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมพหุวัฒนธรรมได้ และทำให้การศึกษานำการแก้ปัญหาสำคัญของสังคม รวมทั้งปัญหาการคอร์รัปชัน รวมถึงการหามาตรการเพื่อยกระดับคุณภาพสถานศึกษาที่พัฒนา ล้าหลัง และโรงเรียนขนาดเล็กที่ไม่ได้คุณภาพ เพื่อไม่ให้ผู้เรียนต้องเสียโอกาสได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ

อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดของการประเมินความสำเร็จตามนโยบายของประเทศไทย เกิดจากการขาดระบบติดตามประเมินผลที่สามารถวัดระดับความสำเร็จ ขาดเครื่องมือที่ช่วยประเมินปัญหา และอุปสรรคในการขับเคลื่อนนโยบายอย่างเป็นระบบทั้งในระดับภาพรวม ระดับพื้นที่ และระดับสถานศึกษา จึงทำให้ไม่ทราบถึงสถานการณ์ที่เป็นปัจจุบันของการขับเคลื่อนตามนโยบาย ประกอบกับความเหลื่อมล้ำด้านการคุณภาพของสถานศึกษา และความพร้อมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเชิงพื้นที่ ส่งผลให้การดำเนินการตามนโยบายยังไม่มีระดับความสำเร็จน้อยกว่าที่ควรจะเป็น

5.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการจัดการศึกษาในวัยเรียน

เป้าหมายหลักของการจัดการศึกษาในวัยเรียนก็เพื่อเตรียมความพร้อมของผู้เรียนก่อนเข้าสู่โลกของงานในยุค 4.0 ซึ่งเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญในศตวรรษที่ 21 ตลาดแรงงานและวิถีชีวิตมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเพราะถูกขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์ และอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง นอกจากนี้แล้ว สำหรับในโลกของงานนั้น อาชีพจะเกิดขึ้นและหายไปอย่างรวดเร็ว องค์กรความรู้จึงมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (Ross, 2017; Schwab, 2018) ในบริบทเช่นนี้ เป้าหมายของการจัดการศึกษาจึงไม่ใช่การถ่ายทอดองค์ความรู้เพียงอย่างเดียว แต่จะต้องพัฒนาทักษะของผู้เรียนให้พร้อมสำหรับโลกของงานอีกด้วย ดังนั้นผู้เรียนจึงต้องมีคุณลักษณะที่สำคัญ 5 ด้านด้วยกัน คือ ด้านวิชาการ ด้านเทคโนโลยี ด้านพุทธิพิสัย ด้านการเข้าใจตนเอง และด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล รายละเอียดตามที่แสดงไว้ในรูปที่ 5.1 โดยหัวใจหลักของการจัดการเรียนรู้คือการเรียนรู้้อย่างลึกซึ้งด้วยการลงมือปฏิบัติจริง และเป็นการออกการเรียนรู้ตามลักษณะของผู้เรียนแต่ละคน ด้วยเหตุนี้ การจัดการศึกษาในวัยเรียนสำหรับโลกของงานในยุค 4.0 จึงเป็นภารกิจร่วมกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม ทั้งหน่วยงานในกระทรวงศึกษาธิการ หน่วยงานภายนอก รวมถึงครอบครัวและชุมชน โดยคณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการจัดการศึกษาดังนี้

รูปที่ 5.1 แนวทางการจัดการศึกษาในวัยเรียนสำหรับโลกของงานในยุค 4.0

ที่มา คณะผู้วิจัย โดยพัฒนาจากผลการศึกษาในบทที่ 2 และบทที่ 4 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2559) Janson et al. (2010) Bailik et al. (2015) และ Lamb et al. (2017)

5.2.1 ระดับประเทศ

จากบทเรียนที่ได้จาก 7 ประเทศข้างต้นนั้น คณะผู้วิจัยขอเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการจัดการศึกษาระดับประเทศ ดังนี้

5.2.1.1 นโยบายระดับประเทศเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการนวัตกรรมทางการศึกษาที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนและการทำวิจัยของครูได้อย่างแท้จริง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาครูทั้งด้านการเรียนการสอนและการทำวิจัย ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม โดยมีลักษณะดังนี้

- **สอนน้อย เรียนรู้มาก** คือ การสร้างโรงเรียนให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู (professional learning community) อย่างแท้จริง ภายใต้สมมติฐานว่า การทำการบ้านที่มากขึ้นไม่ช่วยให้การเรียนรู้ดีขึ้นเสมอไป โดยเฉพาะถ้างานนั้นไม่ท้าทายสติปัญญาของผู้เรียน การบ้านก็ไม่มีประโยชน์ต่อการเรียนรู้เลย (บทเรียนจากฟินแลนด์ และสิงคโปร์)

- **สอบน้อย เรียนรู้มาก** การประเมินผลนักเรียนควรเป็นการบูรณาการระหว่างการประเมินผลในห้องเรียนโดยครู เป็นการประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนแบบรอบด้าน (comprehensive evaluation) และการวัดความก้าวหน้า โดยหน่วยงานภายนอก ทั้งนี้การทดสอบจัดให้มีทุก 3 หรือ 4 ปี ซึ่งจะช่วยประหยัดงบประมาณเกี่ยวกับการจัดทดสอบ (บทเรียนจากฟินแลนด์)

- **ยกระดับความเสมอภาค** จัดการการศึกษาตามหลักการของการไม่แบ่งแยกและสามารถยกระดับ ความเสมอภาคทางการศึกษาได้ (บทเรียนจากฟินแลนด์ และสิงคโปร์) ทุกโรงเรียนสามารถเป็นโรงเรียนที่ดีได้ เช่น หลักการของกระทรวงศึกษาธิการของสิงคโปร์คือ การจัดหาทรัพยากรให้กับทุก ๆ โรงเรียน สำหรับการจัดทำโปรแกรมการเรียนการสอนพิเศษ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับมาตรฐานของครู

- **โครงการโรงเรียนระดับโลก** โครงการนี้มุ่งเน้นไปที่การส่งเสริมและพัฒนา การศึกษาระดับอุดมศึกษาให้ไปสู่ระดับโลก โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเพิ่มระดับความหลากหลายและเพิ่มอิสระในการบริหารหลักสูตรหนึ่งในขั้นตอนสำคัญของคือ การปรับโครงสร้างการระดมทุนของรัฐและความรับผิดชอบเพื่อการศึกษาสิ่งนี้จะสร้างระบบที่เชื่อถือได้มากขึ้นเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ต้องการระดับโลก

- **พัฒนาทักษะการคิดเรื่องการสอน (pedagogical thinking skill)** ซึ่งจะช่วยให้ครูสามารถจัดการ เรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย โดยอาจเปิดหลักสูตรฝึกหัดครูให้มี ยุทธศาสตร์ (บทเรียนจากฟินแลนด์)

- การฝึกหัดครูโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน (research based teacher education) เป็นการบูรณาการระหว่างทฤษฎีการศึกษา ระเบียบวิธีวิจัย และการฝึกประสบการณ์ อาชีพครู (บทเรียนจากฟินแลนด์)

5.2.1.2 การให้ความสำคัญต่อสาขาวิชา STEAM ซึ่งเป็นพื้นฐานของการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม (บทเรียนจากฟินแลนด์ และญี่ปุ่น)

5.2.1.3 ควรพัฒนาให้วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพที่ดึงดูดใจคนเก่งชั้นยอดของประเทศ โดยสังคมยอมรับและเชื่อถือครู กระบวนการผลิตครูชั้นยอด และส่งเสริมให้ครูเป็นวิชาชีพที่มั่นคงและ ยั่งยืน ควรมีนโยบายให้ครูสอนหนังสือเพียงวันละ 4 ชั่วโมง ทำให้มีเวลาเตรียมการสอน นำความรู้ที่มี อยู่กลับมาใช้ใหม่ และมีเวลาใส่ใจเด็กนักเรียนมากขึ้น (บทเรียนจากฟินแลนด์)

5.2.1.4 ควรมีการพัฒนาแพลตฟอร์มสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถช่วยให้ ครูสามารถออกแบบการเรียนรู้ส่วนบุคคลให้กับผู้เรียนได้ พร้อมทั้งมีการจัดสรรทรัพยากรเพื่อ สนับสนุนการพัฒนาทักษะในการจัดการเรียนรู้ของครู และการจัดหาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนมากที่สุด

5.2.1.5 จากการทบทวนนโยบายด้านการจัดการศึกษาของประเทศไทย พบว่า นโยบายที่ใช้อยู่ในปัจจุบันซึ่งเป็นการดำเนินการตามแผนการศึกษาแห่งชาติปี 2560-2579 นั้น ในเชิง หลักการมีความเหมาะสมดีอยู่แล้ว อย่างไรก็ตาม ประสบการณ์จากการดำเนินการแผนและนโยบาย ด้านการศึกษาในอดีต สะท้อนให้เห็นว่า ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้การขับเคลื่อนไม่เป็นไป ตามเป้าหมาย ก็คือการขาดระบบติดตามประเมินผลที่ดีที่สามารถให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการ ติดตามความก้าวหน้า ประเมินผลการดำเนินงาน รวมถึงการระบุปัญหาอุปสรรคที่จะต้องแก้ไข ได้ อย่างครบถ้วน เป็นปัจจุบัน ด้วยเหตุนี้ เพื่อให้การดำเนินงานมีในอนาคตประสบผลตามเป้าหมายที่ วางไว้ จึงควรมีการพัฒนากระบวนการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการศึกษาแห่งชาติปี 2560-2579 ที่สามารถประมวลผลได้ทั้งระดับภาพรวม ระดับจังหวัด และระดับสถานศึกษา เพื่อให้ ผู้ที่เกี่ยวข้องมีข้อมูลที่เป็นปัจจุบันเพียงพอในการติดตามประเมินผลความก้าวหน้าของการขับเคลื่อน นโยบาย แผนงาน โครงการ/กิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการประเมินความคุ้มค่าของโครงการ/ กิจกรรมเหล่านั้น

5.2.2 ระดับพื้นที่

การสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาแทนที่การ “แข่งขัน” (บทเรียนจากฟินแลนด์) โดยการจัดสนทนากลุ่มที่ประกอบด้วยตัวแทนสถานศึกษาในพื้นที่ โดยให้ผู้มีส่วนร่วมให้ข้อเสนอแนะ การใช้นวัตกรรมในการเรียนการสอน หรือให้คำปรึกษาแก่ผู้ที่กำลังลองใช้นวัตกรรมในการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูมีการเลือกใช้และผลิตนวัตกรรมทางการศึกษาที่เหมาะสม ครูของแต่ละสถานศึกษาจะมี

โอกาสได้เรียนรู้นวัตกรรมสำหรับการเรียนการสอน วิธีการใหม่ๆ สำหรับผลิตสื่อการเรียนการสอน ได้ฝึกฝนและทดลองใช้พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนวิธีการผลการใช้นวัตกรรมซึ่งกันและกัน

5.2.3 ระดับสถานศึกษา

ลักษณะของการนำงานวิจัยไปใช้ในการเรียนการสอนและนำมาบูรณาการในชั้นเรียน ให้เป็นการเรียนเชิงลึก (Deep Learning) ผ่านประสบการณ์การลงมือทำ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ทำได้โดยวิธีการดังนี้

5.2.3.1 Active Learning เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้กระทำ หรือปฏิบัติด้วยตนเอง ด้วยความกระตือรือร้น เช่น ได้คิด ค้นคว้า ทดลอง รายงาน ทำโครงการ สัมภาษณ์ แก้ปัญหา ฯลฯ ได้ใช้ประสาทสัมผัสต่างๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างแท้จริง ผู้สอนทำหน้าที่เตรียมการจัดบรรยายการเรียนรู้จัดสื่อสิ่งเร้าเสริมแรง ให้คำปรึกษาและสรุปสาระการเรียนรู้ร่วมกับนักเรียน

5.2.3.2 Construct เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ค้นพบสาระสำคัญหรือองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเองอันเกิดจากการได้ศึกษา ค้นคว้า ทดลอง แลกเปลี่ยนเรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริง ทำให้ผู้เรียนรักการอ่าน รักการศึกษาค้นคว้าเกิดทักษะใน การแสวงหาความรู้เห็นความสำคัญของการเรียนรู้ซึ่งนำไปสู่การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ (Learning Man)

5.2.3.3 Resource เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ที่หลากหลายทั้งจากบุคคล และเครื่องมือทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ผู้เรียนได้สัมผัสและสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นมนุษย์และไม่ใช่มนุษย์ เช่น ชุมชน ครอบครัว องค์กรต่างๆ ธรรมชาติและเทคโนโลยี ตามหลักการที่ว่า “การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลาและทุกสถานการณ์”

5.2.3.4 Thinking เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมกระบวนการคิด ผู้เรียนได้ฝึกวิธีคิดในหลายลักษณะ เช่น คิดหลากหลาย คิดละเอียด คิดชัดเจน คิดถูกทาง คิดกว้าง คิดลึกซึ้ง คิดไกล คิดอย่างมีเหตุผลเป็นต้น การฝึกให้ผู้เรียนได้คิดอยู่ เสมอในลักษณะต่างๆ จะทำให้ผู้เรียนเป็นคนคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น คิดอย่างรอบคอบ มีเหตุผล มีวิจารณญาณในการ คิดมีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ที่จะเลือกรับและปฏิเสธข้อมูล ข่าวสารต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนสามารถแสดงความคิดเห็นออกได้อย่างชัดเจนและมีเหตุผลอันเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตประจำวัน

5.2.3.5 Happiness เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้เรียนอย่างมีความสุข ซึ่งเกิดจากผู้เรียนได้เรียนในสิ่งที่ตนสนใจสาระการเรียนรู้ชวนให้สนใจใฝ่ค้นคว้าศึกษาท้าทายให้แสดงความสามารถและให้ใช้ศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ ส่วนการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนและระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน มีลักษณะเป็นกัลยาณมิตร มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันมีกิจกรรมร่วมด้วยช่วยกันทำให้ผู้เรียนรู้สึกมีความสุขและสนุกกับการเรียน ตัวอย่างเช่น บรรยากาศที่ผ่อนคลาย ในโรงเรียนในฟินแลนด์ที่สงบและไม่เป็นทางการ ไม่มีเครื่องแบบนักเรียน เด็กมีเวลาได้เป็นเด็ก ได้อยู่

กับเพื่อนและได้ทำสิ่งอื่นที่ชอบนอกเหนือจากการเรียนในห้องเรียน ไม่ต้องวิตกกังวลกับการสอบ ในช่วง 5 ปี แรกของการเรียนในโรงเรียนและในปีต่อจากนั้นนักเรียนจะถูกประเมินจาก ความสามารถในการ ในชั้นเรียน ซึ่งครูจะช่วยนักเรียนให้เรียนรู้โดยปราศจากความกังวลและพัฒนาความสงสัยใคร่รู้ตาม ธรรมชาติของเด็กไม่ใช้การสอบผ่าน

5.2.3.6) Participation เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดงาน วางเป้าหมายร่วมกันและมีโอกาสเลือกทำงานหรือศึกษาค้นคว้าในเรื่องที่ ตรงกับความถนัด ความสามารถ ความสนใจ ของตนเองทำให้ผู้เรียนเรียนด้วยความกระตือรือร้น มองเห็นคุณค่าของสิ่ง ที่เรียนและสามารถประยุกต์ความรู้นำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริง

5.2.3.7) Individualization เป็นกิจกรรมที่ผู้สอนให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนในความ เป็น อัดบุคคล ผู้สอน ยอมรับในความสามารถความคิดเห็นความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนมุ่ง ให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองให้เต็ม ศักยภาพมากกว่าเปรียบเทียบแข่งขันระหว่งกันโดยมีความเชื่อมั่น ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และ ได้มีวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน

5.2.3.8) กิจกรรมที่ผู้เรียนได้พัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงปรารถนา เช่น ความรับผิดชอบ ความเมตตากรุณา ความมีน้ำใจ ความขยัน ความมีระเบียบวินัย ความเสียสละ การทำงานอย่างเป็น ระบบ การทำงานร่วมกับผู้อื่น การยอมรับผู้อื่น และการเห็นคุณค่าของงาน เป็นต้น

5.2.3.9) การบูรณาการการวิจัยกับการเรียนการสอนจะก่อให้เกิดประโยชน์ที่ เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนที่มีต่อผู้เรียน ต่อผู้สอน ต่อสถานศึกษาและต่อชุมชน โดยรวมแล้ว ยังจะก่อให้เกิดสิ่งที่พึงปรารถนาแก่กลุ่มดังกล่าว ดังนี้ คือ การรู้สึก การรู้รอบ รอบรู้ หรือ รู้กว้าง และ การสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยพิจารณาถึง กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้ กระบวนการ แก้ปัญหา กระบวนการค้นหาความรู้ความจริง กระบวนการคิดสร้างสรรค์ทางปัญญา กระบวนการคิด แก้ปัญหา และวิธีการทางวิทยาศาสตร์

แนวทางการนำผลการวิจัยไปใช้บูรณาการในการเรียนการสอนนั้น ผลการวิจัยไม่ว่าจะเป็นใน รูปของความรู้ใหม่ สิ่งประดิษฐ์หรือนวัตกรรม การยืนยันทฤษฎีข้อความจริง แนวทางการพัฒนา ปรับปรุงงานหรือการตอบปัญหาข้อสงสัย จะเป็นข้อมูลหรือความคิดที่ทรงคุณค่าเป็นประโยชน์อย่าง ยิ่งต่อผู้ที่เราต้องการพัฒนา และเป็นเครื่องมือที่ใช้แสวงหายุทธศาสตร์ที่เหมาะสมสำหรับการ พัฒนาการจัดการการศึกษาระดับประเทศ ระดับพื้นที่ และระดับสถานศึกษา

สำหรับแนวทางการนำผลการวิจัยไปใช้ในชั้นเรียนและนํางานวิจัยเหล่านั้นมาบูรณาการกับการ เรียนการมีแนวทาง ดังนี้

- การนำผลการวิจัยไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน โดยใช้แก้ปัญหา การเรียนการสอนโดยตรง เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ โดยอาจารย์ผู้สอนนำไปใช้ในการปรับ กิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น หรือใช้ผลการประเมินเป็นข้อมูลย้อนกลับในการ

พัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนได้ นอกจากนี้ยังใช้เป็นข้อมูลในการบริหารจัดการเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนให้เป็นที่ไปอย่างราบรื่น และมีประสิทธิผลยิ่งขึ้น

- การนำผลการวิจัยไปใช้เป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาการเรียนการสอนโดยการนำไปใช้แก้ปัญหาหรือนำไปใช้ประโยชน์เชิงวิชาการที่เป็นความรู้ใหม่นำไปอ้างอิงหรือนำไปสอนนักเรียน เพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ และยังสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการศึกษาต่อไปเพื่อให้ได้ความรู้ที่ลึกซึ้งซึ่งเป็นประโยชน์ยิ่งขึ้น

- การนำผลการวิจัยไปใช้เป็นผลงานทางวิชาการ ผลการวิจัยนอกจากจะเป็นประโยชน์ในด้านการปรับปรุงและพัฒนางานหรือการจัดการเรียนการสอนแล้ว ยังเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาวิชาชีพอีกด้วย โดยผู้วิจัยสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นผลงานวิชาการเพื่อขอเลื่อนวิทยฐานะหรือปรับตำแหน่งให้สูงขึ้นได้

การบูรณาการงานวิจัยกับการเรียนการสอนเป็นการใช้ขั้นตอนการวิจัยเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอน กล่าวคือ เริ่มต้นตามความรู้และประสบการณ์เดิมของผู้เรียนแล้วให้ผู้เรียนคิดปัญหาหรือโจทย์ ตั้งวัตถุประสงค์ สมมุติฐาน ออกแบบการวิจัยเพื่อหาข้อมูลมาทดสอบสมมุติฐาน และหาคำตอบตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ สรุปผล รายงานการวิจัยเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มของผู้เรียนและอาจารย์ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องต่อไป ซึ่งสนับสนุนให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์และสามารถนำไปสร้างนวัตกรรมได้

การเรียนการสอนแบบ Research Based Instruction นั้นช่วยทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้และเกิดความคิดสร้างสรรค์ทางปัญญา ซึ่งมีแนวทางดังนี้

- สร้างบรรยากาศกระตุ้นให้นักศึกษาอยากจะทำ อยากจะเรียน อยากจะทำซึ่งจะเป็นตัวแรงให้เขาขับเคลื่อน เกิดความรู้สึกรักอยากจะทำสร้างสรรค์ อยากจะรู้ อยากจะเรียน

- ใช้แรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) ให้เกิดการสร้างสรรค์ความรู้

- ให้การเรียนรู้โดยการลงมือทำจริง (Learning by Doing)

- ให้มีประสบการณ์เดิม/ความรู้เดิมบวกกับประสบการณ์ใหม่/ความรู้ใหม่แล้วคิดทบทวนถล่นกรองที่เรียกว่า การคิดแบบสะท้อนกลับไปกลับมา (Reflective Thinking)

- ให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนนักศึกษา และอาจารย์ (Interactive) เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

- หาข้อสรุปร่วมกัน คือการสร้างองค์ความรู้ใหม่ สร้างความคิดใหม่ สะท้อนความคิดใหม่เพื่อพัฒนาการเรียนรู้อีก ก้าวหน้ายิ่งขึ้น ความรู้จึงไม่หยุดนิ่งจะเกิดการคิดค้นต่อไปอีก

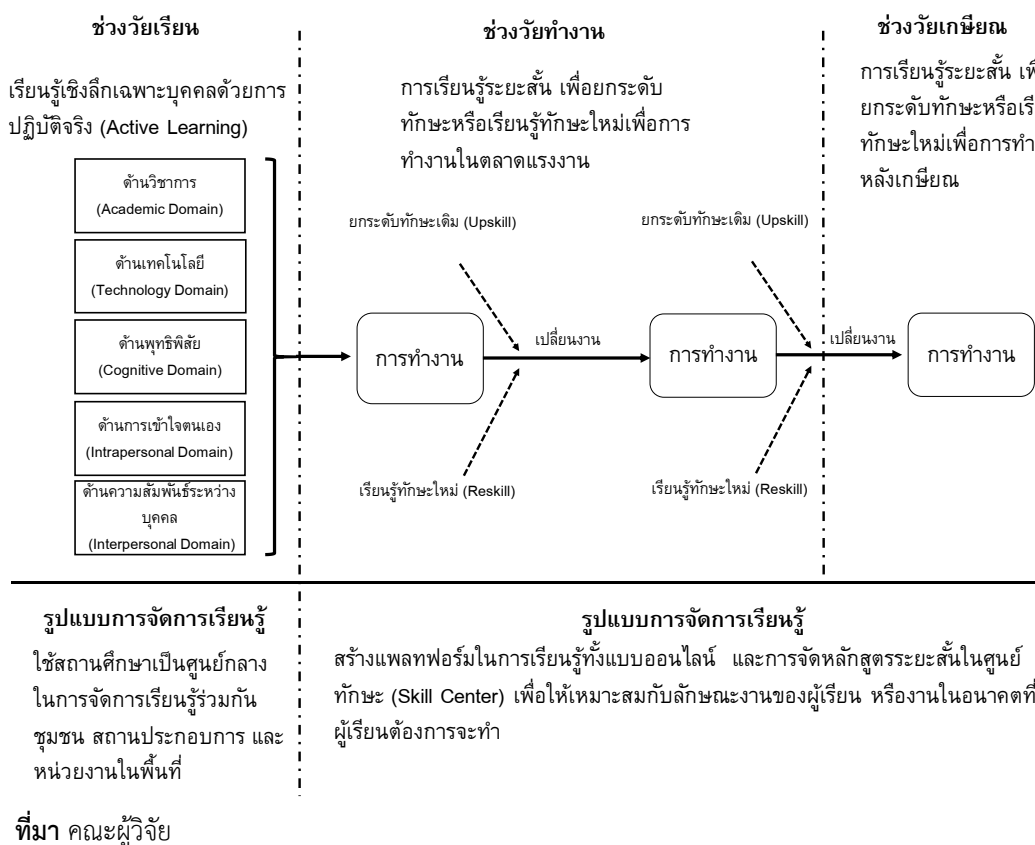
- จัดการทำงานและเรียนรู้เป็นทีม (team Learning)

- จัดให้เป็นการเรียนรู้ “วิธีการเรียนรู้” (Learning to learn) ไม่ใช่การสอนหรือบอก

5.3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการจัดการเรียนรู้ทุกช่วงวัย

หัวใจสำคัญของการจัดการเรียนรู้ทุกช่วงวัย ก็เพื่อช่วยผู้เรียนให้สามารถปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงของชีวิตได้ รูปที่ 5.2 แสดงให้เห็นถึงข้อเสนอเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทุกช่วงวัย โดยเริ่มจากช่วงวัยเรียน ที่เป็นการสร้างพื้นฐานสำหรับการเรียนรู้ในระยะยาวตลอดชีวิต จึงให้ความสำคัญกับการเรียนรู้เชิงลึกเฉพาะบุคคลด้วยการปฏิบัติจริง (Active Learning) เพื่อสร้างความสามารถด้านวิชาการ การใช้เทคโนโลยี มีพหุพิสัย มีการเข้าใจตนเอง และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ โดยมีสถานศึกษาเป็นศูนย์กลางในการจัดการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน สถานประกอบการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

รูปที่ 5.2 การจัดการเรียนรู้ทุกช่วงวัย

เมื่อผู้เรียนเข้าสู่ช่วงของวัยทำงานและวัยเกษียณนั้น การจัดการเรียนรู้จะต้องมีความยืดหยุ่นมากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปของผู้เรียนที่ต้องมีภาระหน้าที่ด้านการทำงานและครอบครัวที่มากขึ้น ดังนั้น การจัดการเรียนรู้จึงควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเลือกหัวข้อเนื้อหา และแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมให้กับตนเอง ตามวัตถุประสงค์ของผู้เรียนว่าต้องการเรียนรู้เพื่อยกระดับทักษะเดิม (Upskill) หรือเรียนรู้ทักษะใหม่ (Reskill) ด้วยเหตุนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับ

การจัดการเรียนรู้จึงต้องจัดทำเนื้อหาการเรียนรู้เรื่องเดียวกันไว้ในแพลตฟอร์มหลายรูปแบบทั้งที่เป็นแบบออนไลน์ และการเรียนรู้ในศูนย์ทักษะ (Skill Center) เช่น การศึกษานอกโรงเรียน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัย ศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน สถานประกอบการ และหน่วยงานที่มีความชำนาญเฉพาะทาง

จากการศึกษาเกี่ยวกับความสามารถของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาในบทที่ 4 พบกว่า หน่วยงานเหล่านี้มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของพื้นที่ได้ดีในระดับหนึ่ง ดังนั้น บทบาทการสถานศึกษาเหล่านี้จึงไม่ควรจำกัดอยู่แค่การให้การศึกษาแก่นักเรียนนักศึกษา แต่ควรทำหน้าที่เป็นศูนย์ทักษะ เป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อให้คนในชุมชนสามารถเข้ามาใช้ประโยชน์ได้ การจะทำเช่นนั้นได้ สถานศึกษาจะต้องมีการพัฒนาตนเองด้วยการสร้างนวัตกรรมอย่างต่อเนื่องจนบุคลากรในสถานศึกษามีความชำนาญมากพอจะเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้กับคนในพื้นที่ได้ เครือข่ายของพันธมิตรผู้เชี่ยวชาญที่มาร่วมเป็นวิทยากรและที่ปรึกษา ซึ่งจะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่ให้สูงขึ้น ลดความเหลื่อมล้ำ และนำมาซึ่งคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในทุกช่วงวัย

บรรณานุกรม

- Adair, J.E. (1996). *Effective Innovation : How to Stay A Head of the Competition*. London : Panbooks.
- Ahmed,P.K. (1998). Culture and climate for innovation. . *European Journal of Innovation Management*, 30-43.
- Aini-Kristiina Jäppinen, Martine Leclerc & Dorit Tubin (2016) Collaborativeness as the core of professional learning communities beyond culture and context: evidence fromCanada, Finland, and Israel, *School Effectiveness and School Improvement*, 27:3, 315-332
- B. D., Wehterbe, J. C. Colquitt, J. A., & Noe, R. A Janz. (1997). Knowledge worker team effectiveness: The role of autonomy interdependence, team development, and contextual support variables. *Personnel Psychology*, 50(4), 877-904.
- Boisot,M. (1998). *Knowledge asset-Securing competitive advantage in the in the information economy*. Oxford University Press.
- Chen, C. J., & Huang, J.-W. (2007). How organizational climate and structure affect knowledge management-The Social interaction perspective. *International Journal of Information Management*, 27, 104-118.
- Cooper, R.J. (1998). A Multidimensional Approach to the Adoption of Innovation. *Management Decision*, 36(8), 493-502.
- Covin, J., & Slevin, D. (January 1989). Strategic management of small firms in hostile and benign environments. *Strategic Management Journal*, 10, 75-87.
- Crespell, P., & Hanson, E. (2008). Work climate, innovativeness, and firm performance in the US forest sectors: in search of a conceptual framework. *Canadian Journal of Forest Research*, 38(7), 1703-1715.
- curricula_and_qualifications/basic_education (accessed 9 September 2014).

Deming, David J., Justine S. Hastings, Thomas J. Kane, and Douglas O. Staiger. (2014). "School Choice, School Quality, and Postsecondary Attainment." *American Economic Review*, 104 (3): 991-1013.

Denison, D. R. (1996). What is the difference between organizational culture and organizational climate? A native's point of view on a decade of paradigm wars. *Academy of Management Review*, 21(30), 619-654.

Dwyer, C. A., Millett, C. M., & Payne, D. G. (2006). A culture of evidence: Postsecondary assessment and learning outcomes. recommendations to policymakers and the higher education community. Princeton, NJ: Educational Testing Service.

Education, 39:4, 471-490

Ellis, P. D. (2006). Market orientation and performance: A meta-analysis and cross-national comparison. *Journal of Management Studies*, 43(5), 1089-1107.

Estabrooks, C. (2002) Ingredients for change: revisiting a conceptual framework. *Quality and Safety in Health Care*, June 2002, 11: 174 - 180.

Finnish National Board of Education (2014), "Basic education", available at: <http://oph.fi/english/>

FINNOMENA Admin. (17 พฤษภาคม 2561). ยักษ์ใหญ่ก็ล้มได้! บทเรียนความล้มเหลวจาก 5 บริษัทรุ่งในอดีต. เรียกใช้เมื่อ 3 กันยายน 2562 จาก FINNOMENA: <https://www.finnomena.com/z-admin/5-failed-companies/>

Frese, M. (2000). Success and failure of microbusiness owners in Africa. USA: Greenwood.

Hallinger, P., & Bryant, D.A. (2013). Synthesis of findings from 15 years of educational reform in Thailand: Lessons on leading educational change in East Asia. *International Journal of Leadership in Education*, 16(4), 399-418. <http://doi.org/10.1080/13603124.2013.770076>

Hallinger, P., & Bryant, D.A. (2013). Synthesis of findings from 15 years of educational reform in Thailand: Lessons on leading educational change in East Asia. *International Journal of Leadership in Education*, 16(4), 399-418. <http://doi.org/10.1080/13603124.2013.770076>

Halverson, R., Grigg, J., Prichett, R., & Thomas, C. (2007). The new instructional leadership: Creating data-driven instructional systems in school. *Journal of School Leadership*, 17(2), 159–194.

Hannele Niemi, Anne Nevgi & Fisun Aksit (2016) Active learning promoting student teachers' professional competences in Finland and Turkey, *European Journal of Teacher*

Hanushek, E.A. and L. Woessmann. (2011). How much do educational outcomes matter in OECD countries? *Economic Policy*, 26 (67), pp. 427-491

Hofstede, G. (2001). *Culture's consequences: Comparing values, behaviours, institutions, and organizations across nations* (2 ed.). Thousand Oaks: Sage Publications.

Hult, G.T.M., Hurley, R.F., & Knight, G.A. (2004). Innovativeness: Its antecedents and impact on business performance. *Industrial Marketing Management*, 33, 429-438.

Hunkin, Elise. (2018). Whose quality? The (mis)uses of quality reform in early childhood and education policy, *Journal of Education Policy*, 33:4, 443-456.

J. E. et al . Ettlit. (1984). Organization Strategy and Structural Differences for Radical versus Incremental Innovation. *Management Science*, 30(6), 682-695.

J.E. and Reza, E. Ettlit. (1992). Organizational Integration and Process Innovation. *Academy of Management Journal*, 35, 795-827.

Joe et al. Tidd. (2001). *Managing Innovation*. NJ: John Wiley & Sons Inc.

Kohli, A. K., & Jaworski, B. J. (1990). Market orientation: The construct, research propositions, and managerial implications. *Journal of Marketing*, 54, 1-18.

Kreiser, P. M., Marino, L. D., & Weaver, K. M. (2002). Assessing the psychometric properties of the entrepreneurial orientation scale: A multi-country analysis. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 26, 71-92.

Lavis, J.N., Robertson, D., Woodside, J. M., McLeod, C. B., and Abelson, J. (2003). How Can Research Organizations More Effectively Transfer Research Knowledge to Decision Makers? *The Milbank Quarterly* 81(2):221-48.

Lee, S., & Peterson, S. (2000). Culture, entrepreneurial orientation, and global competitiveness. *Journal of World Business*, 35(4), 401-416.

Lee, T.-S., & Tsai, H.-J. (2005). The effects of business operation mode on market orientation, learning orientation and innovativeness. *Industrial Management & Data Systems*, 105(3), 325-348.

Lemieux-Charles, L. & Champagne, F. (Eds.). (2004). *Using Knowledge and Evidence in Health Care: Multidisciplinary Perspectives*. Toronto: University of Toronto Press.

Lounkaew, K. (2013). Economics of Education Review Explaining urban – rural differences in educational achievement in Thailand : Evidence from PISA literacy data. *Economics of Education Review*, 37,213–225. <http://doi.org/10.1016/j.econedurev.2013.09.003>

Lounkaew, K. (2013). Economics of Education Review Explaining urban – rural differences in educational achievement in Thailand : Evidence from PISA literacy data. *Economics of Education Review*, 37,213–225. <http://doi.org/10.1016/j.econedurev.2013.09.003>

Luke, Allan, Peter Freebody, Lau Shun & S. Gopinathan (2005) Towards Research-based Innovation and Reform: Singapore schooling in transition, *Asia Pacific Journal of Education*, 25:1, 5-28

Lumpkin, G. T., & Dess, G. G. (1996). Clarifying the entrepreneurial orientation construct and linking it to performance. *Academy of Management Review*, 21(1), 135-172.
M. (ม.ป.ป.).

M. Lemon and P.S.Sahota. (2004). "Organizational Culture as a Knowledge Repository for Increased Innovation Capacity". *Technovation*, 483-498.

M.A. Schilling. (2008). *Strategic Management of Technological Innovation (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. NY: McGraw-Hill Education.

Margaret C. Wang, Geneva D. Haertel & Herbert J. Walberg. (1990). What Influences Learning? A Content Analysis of Review Literature, *The Journal of Educational Research*, 84:1, 30-43,

Ministry of Education and Culture (2014), “Basic education in Finland”, available at: www.minedu.fi/OPM/Koulutus/perusopetus/?lang=en

N.J. et al. Capon. (1992). Profiles of Product Innovators among large U.S. manufactures. *Management Science*, 157-196.

Narver, J. C., & Slater, S. F. (1990). The effect of a market orientation on business profitability. *Journal of Marketing*, 54(4), 20-35.

Narver, J. C., & Slater, S. F. (1990). The effect of a market orientation on business profitability. *Journal of Marketing*, 54(4), 20-35.

Nath S. *Frontiers in Reproductive Health. Final Report: Getting Research Into Policy and Practice GRIPP*. (2007). *Frontiers in Reproductive Health*, New York: Population Council;

Nystrom, P.C., Ramamurthy, K., & Wilson, L.W. (2002). Organizational context, climate and innovativeness: Adoption of imaging technology. *Journal of Engineering and Technology Management*, 25, 608-618.

OECD (2012), *Equity and Quality in Education: Supporting Disadvantaged Students and Schools*, OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264130852-en>

OECD (2018), *Education Policy in Japan: Building Bridges towards 2030, Reviews of National Policies for Education*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/9789264302402-en>.

Peng, C.-H. (2008). The relationships between the antecedents of innovativeness and business performance. ใน *International Symposium on Electronic Commerce and Security* (หน้า 805-809).

Penuel, William R. ; Briggs, Derek C. ; Davidson, Kristen L. ; Herlihy, Corinne; Sherer, David; Hill, Heather C. ; Farrell, Caitlin; and Allen, Anna-Ruth, (2017). "How School and District Leaders Access and Use Research". *Libraries Open Access Fund Supported Publications*. 32. https://scholar.colorado.edu/libr_oafund/32

Population Council. Maximizing utilization of research FRONTIERS Legacy Series.(2008). http://www.popcouncil.org/uploads/pdfs/frontiers/legacy/08_ResearchUtilization.pdf. Last accessed June 2013

Quinn,B.J. (1991). Managing innovation: controlled chaos. *Havard Business Review*, 17-28.

Reyes, V., & Gopinathan, S. (2015). A Critique of Knowledge-Based Economies: A Case Study of Singapore Education Stakeholders. *International Journal of Educational Reform*, 24(2), 136-159.

Reyes, Vicente & Tan, Charlene. (2019). *Assessment Reforms in High-Performing Education Systems: Shanghai and Singapore*.

Rhee, J., Park, T., & Lee, D. H. (2010). Drivers of innovativeness and performance for innovative SMEs in South Korea: Mediation of learning orientation. *Technovation*, 30, 65-75.

Rycroft-Malone, J., Kitson, A., Harvey, G., McComack, B., Seers, K., Titchen, A., & S. & Bierly, P. Gopalakrishnan. (1997). *Organizational Innovation and Strategic Choices: A Knowledge Based View*. *Academy of Management Best Paper Proceedings*.

Sahlberg, Pasi. (2011). PISA in Finland: An Education Miracle or an Obstacle to Change? *CEPS Journal*, Vol 1(3), 119-139.

Schilling, M.A. (2008). *Strategic Management of Technological Innovation* (2 ed.). NY: McGraw-Hill Education.

Silburn SR, Nutton GD, McKenzie JW and Landrigan M, (2011). Early years English language acquisition and instructional approaches for Aboriginal students with home languages other than English: A systematic review of the Australian and international literature. *The Centre for Child Development and Education*, Menzies School of Health Research, Darwin, NT.

Smith, David. (2006). *Exploring Innovation*. Berkshire: McGraw-Hill Education.

Snowden, David. (2002). Complex acts of knowing: paradox and descriptive self-awareness. *Journal of knowledge management*, 100-111.

Tan, C. (2011). Framing educational success: A comparative study of Shanghai and Singapore. *Education, Knowledge and Economy*, 5(3), 155-166.

Tan, Charlene & Koh, Kim & Choy, William. (2016). *The education system in Singapore*.

Tidd, J., Bessant, J., & Pavitt, K. (2001). *Managing Innovation Integrating Technological Market and Organization Change*. Chichester: John Wiley & Sons.

UNESCO. (2007). *Decentralized Education Planning in the Context of Public Sector Management Reform*. Bangkok Thailand.

UNESCO. (2007). *Decentralized Education Planning in the Context of Public Sector Management Reform*. Bangkok Thailand.

Utterback, J.M. (1994). Radical innovation and corporate regeneration. *Research Technology Management*, 37(4), 10.

Wiklund, J. (1999). The sustainability of the entrepreneurial orientation performance relationship. *Entrepreneurship Theory & Practice*, 24(1), 37-48.

เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ. ออนไลน์. <http://e-plan.dla.go.th/activityImage/422.pdf>

เพชรปาณี อินทรพานิชย์และคณะ.(2560). การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลสกจนคร.วารสารมหาวิทยาลัยนครพนมปีที่ 7 ฉบับที่ 1.

เพ็ญศรี พงษ์ประภาพันธ์. (29 สิงหาคม 2562). เข้าถึงได้จาก การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามการรับรู้ของอาจารย์และนักศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี: <https://www.tci-thaijo.org/index.php/tnaph/article/view/4868/4198>

เรสณี ชัยเขาวรัตน์.(2558).กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครุฑตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ: การวิจัยกรณีศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เสมอกาญจน์ ไสภณหิรัญรักษ์. (2557). ปัจจัยในการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานและกระบวนการเรียนรู้แก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของนิสิตนักศึกษาครุฑศาสตร์ศึกษาศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เสาวลักษณ์ พรหมประกอบ. (3 กันยายน 2562). เข้าถึงได้จาก กระบวนการจัดการความรู้: <https://sites.google.com/a/parichat.skru.ac.th/saowalak-km/krabwnkar-cadkar-khwam-rumi-khan-txn-xari-bang>

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. ออนไลน์ <http://www.lampang.go.th/public60/EducationPlan2.pdf>

แผนปฏิรูปประเทศ. ออนไลน์ http://www.nesdb.go.th/ewt_news.php?nid=7099

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี

แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (พ.ศ.2561-2580) ราชกิจจานุเบกษา. ออนไลน์ http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2562/A/047/T_0001.PDF

โสภณ ตุ่มท่าช้าง. (2550). การบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพของระบบสารสนเทศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

กนกรัตน์ วุฒิวิชากรณ. (2555). ผลการใช้สื่อมัลติมีเดียร่วมกับวิธีเรียนแบบสืบเสาะหาความรู้ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนทวารวดี จังหวัด นครปฐม . Veridian E-Journal , 663-664.

กรมการจัดหางาน. (2559). เส้นทางการศึกษาสู่อาชีพ. กรุงเทพฯ: กรมการจัดหางาน.

กฤตกร จิรภานุเมศ, สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ และพนิดา แซ่มช้าง. (มกราคม-มิถุนายน 2554). ผลของการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการและกลยุทธ์ ที่มีต่อความสามารถทางนวัตกรรมและผลการดำเนินงาน การศึกษาเชิงประจักษ์ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ. วารสาร วิทยาการจัดการ, 28(1), 1-15.

กองทุนพัฒนานวัตกรรม. (2545). "เพาะปลูกความคิดให้ดอกผลทางเศรษฐกิจ". วารสาร MBA, หน้า 79.

กัญญาณัฐ บุญพวง. (2551). วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ราชบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

กาญจนา นิลนุ่น. (3 กันยายน 2562). เข้าถึงได้จาก การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ: <https://www.gotoknow.org/posts/602149>

การศึกษา เพื่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร (ออนไลน์). สืบค้นจาก : http://www.edu-journal.ru.ac.th/AbstractPdf/2560-2-1_1510809440_is-bkk7-sec11-0014.pdf

การศึกษา เพื่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร (ออนไลน์). สืบค้นจาก: http://www.edu-journal.ru.ac.th/AbstractPdf/2560-2-1_1510809440_is-bkk7-sec11-0014.pdf

กิตติกาญจน์ กาญจนะคูหา และเกศรา สุขเพชร. (กันยายน - ธันวาคม 2561). ตัวชี้วัดความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของธุรกิจนำเที่ยวขนาดย่อมในประเทศไทย. วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี, 12(3), 87-11

กียรติ ยศยิ่งยีน. (2552). องค์การแห่งนวัตกรรมแนวคิดและกระบวนการ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กุลชาติ อูปรี่. (2560). รูปแบบนวัตกรรมการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3. Journal of Pacific Institute of Management Science, 70.

จรรยา ทองหอม และคณะ. (2560). การพัฒนาหลักสูตรออนไลน์เพื่อเสริมสร้างทักษะ สร้างสรรค์ นวัตกรรมจากการทดลองใช้เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรออนไลน์เพื่อการเสริมสร้างทักษะ สร้างสรรค์นวัตกรรม. Veridien E-Journal, Silpakorn University, 146-150.

จันทร์เพ็ญ เชื้อพาณิชย์. (2554). การส่งเสริมให้คนไทยคิด: จากอดีตและอนาคต, แนวคิดและแนวปฏิบัติสำหรับครูมัธยมเพื่อการศึกษา. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.

จันทร์ศรี สิมสินธ์ และคณะ. (2559). นวัตกรรมชุมชนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต. วารสารบริหาร การศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น, 10-11.

จารุวรรณ นาดัน และนพดล เจนอักษร. (2556). นวัตกรรมการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา ขนาดเล็ก. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal , 740-743.

จิรภา คำทา. (2558). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสอนของอาจารย์กับ พฤติกรรมการเรียนของนักศึกษา คณะบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น. Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts).

จรีวรรณ จันทลา. (2559). การเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้ประกอบการในธุรกิจแปรรูปอาหาร. วารสารเทคโนโลยีภาคใต้, 57-58.

จุฬารณณ์ มาเสถียรวงศ์และคณะ. (2560). รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการประสาน งานวิจัยและพัฒนาการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ . กรุงเทพฯ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

จุฬารณณ์ มาเสถียรวงศ์และคณะ. (2560). รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการประสาน งานวิจัยและพัฒนาการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ . กรุงเทพฯ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

จุฬารัตน์ มาเสถียรวงศ์ และคณะ, (2557) โครงการจับกระแสความเคลื่อนไหวและนวัตกรรม การจัดการศึกษาและพัฒนาเด็กและเยาวชน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. กันยายน 2557

จุฬารัตน์ มาเสถียรวงศ์ และคณะ, (2557) โครงการจับกระแสความเคลื่อนไหวและนวัตกรรม การจัดการศึกษาและพัฒนาเด็กและเยาวชน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. กันยายน 2557

ชฎานันท์ ไสกระจำง และเกศรา สุขเพชร. (2557). ปัจจัยความเป็นผู้ประกอบการของบริษัทนำ เทียบขนาดกลางและขนาดย่อม. วารสารวิชาการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ, 10(1), 29-49.

ชลกร ต้นประภัสร์, ธร สุนทรายุทธ และไพรัตน์ วงษ์นาม. (เมษายน - กันยายน 2556). ปัจจัยที่ ส่งผลต่อความสร้างสรรค์และนวัตกรรมของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษาระดับการศึกษาขั้น พื้นฐาน. วารสารการบริหารการศึกษา, 7(2). เรียกใช้เมื่อ 28 สิงหาคม 2562 จาก https://www.tci-thaijo.org/index.php/EduAdm_buu/article/view/18129/15991

ชัยรัตน์ โตศิลา.(2555) .การพัฒนากระบวนการเรียนสอนโดยใช้วิธีทางประวัติศาสตร์ เพื่อ ส่งเสริมทักษะการคิดประวัติศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ ดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย .

ชิวัน ทองสอดแสง และคณะ. (ตุลาคม 2560). แนวทางการพัฒนาความรู้สู่การเป็นผู้ประกอบการ หน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจภายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนในประเทศไทย. วารสารวิทยาลัยบัณฑิต เอเชีย, 7(ฉบับพิเศษ), 2-10.

ชากีเรอห์ เจ๊ะแวง. (2552). พฤติกรรมการเรียนการสอนของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยา เขตปัตตานี.

ณัฐ อมรภิญโญ. (2556). รูปแบบการประสบความสำเร็จที่ยั่งยืนของผู้ประกอบการรายย่อย ใน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ประเทศไทย. วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี, 9(3), 57-66.

ณัฐตะวัน ลิ้มประสงค์ .(2558).สภาพการบริหารจัดการชั้นเรียนและสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ ของสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดเพชรบูรณ์.วารสารวิชาการ Veridian E Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ ปีที่ 10 ฉบับที่ 1

ณิชา ฉิมทองดี. (2557). กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเพื่อสร้างนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ . วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

ดร.ณิ ไชยเปี่ยมและคณะ.(2558).การพัฒนากลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างมหานครน่าอยู่อย่างยั่งยืน.วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์ดุขฎิบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทวิ เทศมาศ. (2557). ผลสัมฤทธิ์การใช้เอกสารประกอบการสอนวิชานวัตกรรม และเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา สำหรับนิสิตชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

ทศพร บุญวัชรภักย์ และคณะ. (2559). ความคิดสร้างสรรค์ขององค์กรและนวัตกรรมบริการของโรงแรมบูติกไทย. 1251-1252.

ทิตินา แคมมณี. (2557). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธนกร แก้วมณี และจิรพล จิยะจันทน์. (เมษายน-มิถุนายน 2561). บทบาทของนวัตกรรมต่อความสำเร็จของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทเฟอร์นิเจอร์ และสินค้าตกแต่งบ้าน. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 6(2), 606-618.

ธนกฤต แซ่ไคว้. (2557). ปัจจัยด้านองค์กรที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเชิงนวัตกรรมในการปฏิบัติงานเพื่อรองรับเศรษฐกิจอาเซียนของกลุ่มอุตสาหกรรมแปรรูปเนื้อสัตว์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ธนกฤต โพธิ์ซี และศรีสุภักดิ์ เสมอวงษ์. (2559). ผลการใช้สื่อมัลติมีเดียเชิงปฏิสัมพันธ์ TUKTUK ตะลุยภาษาสำหรับนักศึกษาแลกเปลี่ยนชาวจีน. กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.

ธนวัฒน์ หมวกเหล็ก. (2554). การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการความรู้ของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา กรณีศึกษาโรงเรียนจำรัสวิทยา จังหวัดสระบุรี . ปรินญาณิพนธ์สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ธรรมจักร ราชฉวาง. (2556). รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้อัตนเองในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาซีพีที่เน้นสำหรับครูช่างอุตสาหกรรม. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

ธรรมจักร ราชฉวาง.(2557).รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้อัตนเองในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาซีพี ที่เน้นสมรรถนะสำหรับครูช่าง.วารสารพัฒนาเทคนิคศึกษา.คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

ธิดารัตน์ การันต์ ,วิรัล พัชร วงศ์วัฒน์เกษม.(2561).การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการรับรู้ของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสหวิทยาการศึกษา ชับสนุ่น-หนองยางเสือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2.สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สระบุรี เขต 2.

ธีระ รุญเจริญ. (2550). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.

ธีระชัย ปุรณโชติ. (2531). การสอนกิจกรรมโครงการวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นงลักษณ์ แพงเรือน .(2558).การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษเพื่อให้อัปเดตตามแนวคิดฐานสมรรถนะ สำหรับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย.วิทยานิพนธ์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นนทวัชร์ อนันต์พรจินดา. (มกราคม-เมษายน 2555). ยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้ประกอบการที่มีศักยภาพจากฐานการดำเนินงานโครงการเสริมสร้างผู้ประกอบการใหม่ (NEC). วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี, 4(1), 181-192.

นภดล ยิ่งยงสกุล. (3 กันยายน 2562). เข้าถึงได้จาก การจัดการเรียนรู้แบบโครงการ (Project Method): <https://sornordon.wordpress.com/2011/09/03/การจัดการเรียนรู้แบบโค/>

นภัส แดงบุหงา. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดนวัตกรรมในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม: กรณีศึกษาธุรกิจอัญมณีและเครื่องประดับ. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารเทคโนโลยี วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นฤมล เจริญพรสกุล และคณะ. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปีที่ 11 ฉบับที่ 3.

นันทพร ดำรงพงศ์. (มกราคม-มิถุนายน 2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อรองรับเศรษฐกิจยุคดิจิทัลในประเทศไทย. วารสารวิชาการจัดการสมัยใหม่, 11(1), 239-255.

นิตยา เทพอรุณรัตน์. (2557). การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บรรณานุกรม

บัณฑิต สุวรรณโท . (3 กันยายน 2562). เข้าถึงได้จาก ระบบสารสนเทศ: [http://www.ptu.ac.th/StudentServe/input/thesis/\[10\]\[160916123732\].pdf](http://www.ptu.ac.th/StudentServe/input/thesis/[10][160916123732].pdf)

บุญเกื้อ ควรหาเวช. (2 กันยายน 2562). เข้าถึงได้จาก นวัตกรรมการศึกษาและเทคโนโลยีทางการศึกษา: <http://www.pantown.com/board.php?id=18191 &are a=3&name=board8&topic=11&action=view>

บุญเลิศ วีระพรกานต์. (3 กันยายน 2562). เข้าถึงได้จาก นวัตกรรมเพื่อการบริหารสถานศึกษา: <https://www.gotoknow.org/posts/342911>

บุญเลื่อน แสงอรุณ. (2558). สภาพปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังคมพหุวัฒนธรรมตามแนวตะเข็บชายแดนภาคเหนือตอนบน. วารสารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฉบับที่ 9 กรกฎาคม – สิงหาคม 2558 น.66-77

บุญเลื่อน แสงอรุณ. (2558). สภาพปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังคมพหุวัฒนธรรมตามแนวตะเข็บชายแดนภาคเหนือตอนบน. วารสารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฉบับที่ 9 กรกฎาคม – สิงหาคม 2558 น.66-77

ประเวศ วะสี. (2557). อกวิวัฒน์การเรียนรู้สู่จุดเปลี่ยนประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.).

ประเวศ วะสี. (2557). อกวิวัฒน์การเรียนรู้สู่จุดเปลี่ยนประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.).

ประไพ จันทราสกุล.(2551).เสียงสะท้อนจากห้องเรียนภาษาต่างประเทศภาษาอังกฤษ. วารสารพัฒนบริหารศาสตร์ปีที่ 48 ฉบับที่ 4.

ประยงค์ ชูรักษ์.(2560).ข้อเสนอเชิงนโยบายการแก้ปัญหาให้นักเรียนอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้. สำนักงานการประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 3.

ปรารณา หลีกภัย. (2554). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถทางนวัตกรรมองค์กร. การประชุมวิชาการ ม.อ.ภูเก็ตวิจัย ครั้งที่ 4. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต. เรียกใช้เมื่อ 29 สิงหาคม 2562 จาก http://www.conference.phuket.psu.ac.th/proceedings/PSU_OPEN_WEEK_2011/data/FHT/FHT_paper_03.pdf

ปรารณา หลีกภัย. (ตุลาคม-ธันวาคม 2556). ปัจจัยนำความสามารถทางนวัตกรรมและผลต่อการดำเนินงานองค์กร. วารสารนักบริหาร, 33(4), 55-63.

ปรียะดา สิงห์เรศร์ .(2553).การพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสัน
ในเรือนจำ.[ม.ป.ท.] มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2546). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

ปวีณา กันถิน และคณะ. (2560). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน
ประชารัฐ เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต5. Verdian E-Journal, Silpakorn University,
1839-1840.

ปารณทัตต์ แสนวิเศษ. (2555) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของ
โรงเรียนประถมศึกษา : การสร้างทฤษฎีจากฐานราก วารสารบริหารการศึกษา มศว ฉบับที่ 16 มกราคม
- มิถุนายน 2555

ปารณทัตต์ แสนวิเศษ. (2555) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของ
โรงเรียนประถมศึกษา : การสร้างทฤษฎีจากฐานราก วารสารบริหารการศึกษา มศว ฉบับที่ 16 มกราคม
- มิถุนายน 2555

ปาริชาติ บัวเจริญ. (2556). การศึกษาปัจจัยด้านการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนที่ส่งผลต่อ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทางคณิตศาสตร์และเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักศึกษา คณะ
วิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมงคลล้านนา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ภาค
พายัพ เชียงใหม่.

ปิยนันท์ ใจแก้ว. (3 กันยายน 2562). เข้าถึงได้จาก 4P TEAM : Pe MODEL รูปแบบการพัฒนา
งานบริหารวิชาการโรงเรียนอนุบาลตาก: <https://st3.ning.com/topology/rest/1.0/file/get/1150344682?profile=original>

ปิยนันท์ ฉายานพรัตน์.(2558) .การพัฒนาารูปแบบการฝึกอบรมตามแนวคิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
และการใช้ผลลัพธ์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมสร้างสมรรถนะจำเป็นสำหรับหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย.ครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

ปิยะ ตันติเวชยานนท์. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นองค์การแห่งนวัตกรรม กรณีศึกษา: บริษัท
ซูเปอร์ริช อินเทอร์เน็ตเนชั่นเนล เอ็กซ์เชนจ์ 1965 จำกัด. วารสารวิชาการแห่งมหาวิทยาลัยปทุมธานี, 9(2),
102-111. เรียกใช้เมื่อ 28 สิงหาคม 2562 จาก <http://www.ptu.ac.th/journal/data/9-2/9-2-12.pdf>

ผศ.ดร.ปัญญา อนันธนาชัย และคณะ.(2559).การพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขา
ศิลปการจัดการสถาบันรัชต์ภาคย์.วารสารรัชต์ภาคย์ ฉบับพิเศษ.

ฝนทิพย์ ขวาร์ไสว, ณิชเชษฐีย์ พูลเจริญ และไว จามรรมาน. (ตุลาคม-มีนาคม 2554-2555). การศึกษาคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จของธุรกิจโรงแรม ในจังหวัดภาคเหนือตอนล่างของไทย. วารสารวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 7(1), 39-50.

พยัคฆ์ วุฒิรงค์ และเจษฎา นกน้อย. (2553). การสร้างสรรค์นวัตกรรมองค์การ: กรณีศึกษาการประยุกต์ใช้การจัดการความรู้. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร, 154.

พระชานี โกสโล (ศิรินอก), สนิท สมัครการ และสุพรรณิ ไชยอำพร. (พฤษภาคม-สิงหาคม 2560). การเสริมสร้างลักษณะผู้ประกอบการในชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนบ้านหนองนาคำ ตำบลหนองระเวียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระราชาอุปถัมภ์, 12(2), 69-78.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553ออนไลน์ <https://person.mwit.ac.th/01-Statutes/NationalEducation.pdf>

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553ออนไลน์ <https://person.mwit.ac.th/01-Statutes/NationalEducation.pdf>

พอเจตน์ ธรรมศิริ.(2552).การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2.วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม ปีที่ 5 ฉบับที่ 1-2

พัชรกัญญ์ เมธาอัครเกียรติ และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์. (พฤษภาคม - สิงหาคม 2561). อิทธิพลของการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร หัวหน้างาน และทีมงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการสร้างนวัตกรรมระดับบุคคลผ่านสมรรถนะหลักของบุคลากร ในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. Veridian E-Journal, Silpakorn University, 11(2), 886-908.

พัชรี ตระกูลแก้ว. (2541). การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่3 . บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พัชรี ศรีสังข์. (2551). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาจิตวิทยาสังคมโดยใช้ชุมชนและประสบการณ์เป็นฐานเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์. ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิตสาขาวิจัยและพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พัชสุดา กัลยาณวุฒิ.(2558).ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษา ระดับปวช.และระดับ ระดับปวส.วิทยาลัยเทคโนโลยีพายัพ และบริหารธุรกิจ.

พิณสุดา สิริธรรังศรี (2555) “การศึกษาที่พึงเสียงประชาชน” ใน การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชน การศึกษาฐานรากทางเลือกประเทศไทย, ศูนย์วิจัยและฝึกอบรมทางการศึกษา วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต หน้า 12-38

พิณสุดา สิริธรรังศรี (2555) “การศึกษาที่พึงเสียงประชาชน” ใน การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชน การศึกษาฐานรากทางเลือกประเทศไทย, ศูนย์วิจัยและฝึกอบรมทางการศึกษา วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต หน้า 12-38

พิณสุดา สิริธรรังศรี (2555) การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชนการศึกษาราก ทางเลือกประเทศไทย. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์

พิณสุดา สิริธรรังศรี (2555) การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชนการศึกษาราก ทางเลือกประเทศไทย. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์

พิณสุดา สิริธรรังศรี. (2558). การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม: กรณีศึกษา โครงการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชนเพื่อสุขภาวะคนไทย

พิณสุดา สิริธรรังศรี. (2558). การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม: กรณีศึกษา โครงการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชนเพื่อสุขภาวะคนไทย

พิมพ์ิกา จันทไทย. (2553) : วิจารณ์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น วารสารการบริหารและพัฒนา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ มกราคม - เมษายน พ.ศ.2553

พิมพ์ิกา จันทไทย. (2553) : วิจารณ์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น วารสารการบริหารและพัฒนา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ มกราคม - เมษายน พ.ศ.2553

พิศุทธิ์ กิติศรีวรพันธ์. (29 สิงหาคม 2562). เข้าถึงได้จาก รูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพโดย ใช้ PISUT MODEL: <http://www.nkp2.go.th/images/Pisut1.pdf>

ฟิลิป คอตเลอร์, เหมะวัน การตะจายา และไอวัน เซเตียวาน. (2560). การตลาด 4.0. กรุงเทพฯ: เนชั่นบุ๊คส์.

ภาณุ กุศลวงศ์.(2558).การพัฒนาการสูตครุผู้สอนกีฬาเทควันโด ระดับมัธยมศึกษา.วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์ดุขฎิบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาวิณี ไชมานะสิน. (2553). ผลของการจัดการเรียนการสอนด้วยโครงการที่มีต่อการสร้างนวัตกรรมการศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

ภูริชัย ชัยศร. (2554). ทักษะการบริหารที่สัมพันธ์กับมาตรฐานด้านผู้บริหารตามมาตรฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยศิลปากร.

มนต์นภัส มโนการณ. (2561). การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานกับการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ ปีที่ 19 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – มิถุนายน 2561

มนต์นภัส มโนการณ. (2561). การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานกับการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ ปีที่ 19 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – มิถุนายน 2561

มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย. (2556). การจัดทำยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาขั้น พื้นฐานให้เกิดความรับผิดชอบ. สืบค้นเมื่อ 9 ตุลาคม 2562 จาก <http://www.tdri.or.th/wp-content/uploads/2014/06>

มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย. (2556). การจัดทำยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาขั้น พื้นฐานให้เกิดความรับผิดชอบ. สืบค้นเมื่อ 9 ตุลาคม 2562 จาก <http://www.tdri.or.th/wp-content/uploads/2014/06>

ยุทธนา ขวัญเมือง และคณะ. (2562). การพัฒนานวัตกรรมเสริมสร้างเยาวชนต้นแบบตาม นโยบายปฏิรูปการศึกษาสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 2091-2093.

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ออนไลน์.http://www.ratchakitcha.soc.go.th/ DATA/PDF/2561/A/082/T_0001.PDF

รัฐกรณ์ คิดการ. (2547). เทคโนโลยีการศึกษา. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

รัตนะ บัวสนธ์. (2558) การวิจัยและพัฒนาการศึกษาแบบอิงพื้นที่ และการร่วมมือของผู้มีส่วน เกี่ยวข้อง

รัตนะ บัวสนธ์. (2558) การวิจัยและพัฒนาการศึกษาแบบอิงพื้นที่ และการร่วมมือของผู้มีส่วน เกี่ยวข้อง

ภัสสรดา จูเมฆา.(2561).การวิจัยและพัฒนาแบบประเมินการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขของ นิสิตครู ในศตวรรษที่ 21.สถาบันทดสอบการศึกษา.

ลำไพ คำชู. (2558). กลยุทธ์การบริหารนวัตกรรมการและเทคโนโลยีทางการศึกษาของโรงเรียนใน เครือข่าย 59 สำนักงานเขตบางพลัด สังกัดกรุงเทพมหานคร . วารสารอิเล็กทรอนิกส์, 143.

วชิณ อ่อนอ้าย และคณะ. (2558). รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนเอกชนสู่ความเป็นองค์กรแห่ง นวัตกรรม. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 74-87.

วนัสนัน ยศน้อย. (3 กันยายน 2562). เข้าถึงได้จาก สื่อมัลติมีเดียเพื่อการเรียนการสอน:
<https://wanussanun.wordpress.com/2012/05/23/สื่อมัลติมีเดียเพื่อกา/>

วนิดา บิณกาญจน์. (2559). พฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของครุคณิตศาสตร์ในเครือข่ายโรงเรียนบดินทร ปีการศึกษา 2559. บัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วรวิทย์ นิเทศศิลป์. (2551). สื่อและนวัตกรรมแห่งการเรียนรู้. ปทุมธานี: สกายบุ๊กส์.

วสันต์ สุทธาวาศ และประสพชัย พสุนนท์. (มกราคม – เมษายน 2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมระดับบุคคลในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. Veridian E-Journal, Silpakorn University, 8(1), 530-545.

วัชรินทร์ ปานพรหม และพิชญภา ยืนยาว. (2555). การจัดการนวัตกรรมทางการศึกษาด้านวิชาการที่ส่งผลต่อสมรรถนะ ประจำสายงานของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต2. วารสารสังคมศาสตร์วิจัย, 141.

วันวิสาข์ โชคพรหมอนันต์ และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์. (พฤษภาคม – สิงหาคม 2558). คุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ ของผู้ประกอบการร้านค้าในตลาดนาตอนหวาย จังหวัดนครปฐม. Veridian E-Journal, Silpakorn University, 967-988.

วัสสิกา รุมาคม.(2558).ยุทธศาสตร์การบริหารเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิต นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตของคณะครุศาสตร์และคณะศึกษาศาสตร์.วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีที่ :44 ฉบับที่ 4.

วาสนา เจริญสอน.(2555).ประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาของค์การบริหารส่วนตำบลในประเทศไทย.ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย.

วีไล ปรีกษากร. (2558). นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วีไลพรรณ ตาริชกุล และเกรียงไกรยศ พันธุ์ไทย. (2560). กระบวนการจัดการความรู้ เพื่อสร้างองค์การนวัตกรรม. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, 276-278.

วิภา ตันจุลพงษ์.(2560).การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถ ในการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์และทักษะการผลิตผลงาน การเขียน สำหรับครูในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.วารสารสุทธิปริทัศน์ ปีที่ 31 ฉบับที่ 99.

วิมลวรรณ แสบงบาน. (2560). ความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อปัญหาการระดมทรัพยากรทาง

วิมลวรรณ แสบงบาน. (2560). ความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อปัญหาการระดมทรัพยากรทาง

วีระยุทธ พรพจน์ธนาศ. (2558). ปัญหาการศึกษาไทย : การสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

วีระศักดิ์ พลมณี และวัลลภา อารีรัตน์. (2562). การพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อสร้างนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 42.

วีระศักดิ์ พลมณี และวัลลภา อารีรัตน์. (มกราคม-มิถุนายน 2562). การพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อสร้างนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 15(1), 36-50.

ศศิภา พิทักษ์ศานต์. (กรกฎาคม-กันยายน 2556). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนไปปฏิบัติ กรณีศึกษาอำเภอเมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่. วารสารวิทยบริการ, 24(3), 33-46.

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2559). การวิจัยและพัฒนาการศึกษาไทย. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 17.

ศิริวัฒน์ ตั้งทรงเจริญ. (2558). คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาระดับปริญญาโท ด้านบริหารธุรกิจในเขตกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศุภชัย เหมือนโพธิ์ . (2559). การพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการชุมชน ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2550). เอกสารประกอบการอบรมวิทยาศาสตร์มัธยมตอนต้น.

สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ และคณะ. (2554). ความสามารถในการจัดการความรู้กับความสามารถทางนวัตกรรมของผู้ประกอบการที่มีนวัตกรรมในประเทศไทย. วารสารพัฒนบริหารศาสตร์, 174.

สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ และคณะ. (ตุลาคม-ธันวาคม 2553). นวัตกรรม: ความหมาย ประเภท และความสำคัญ. วารสารบริหารธุรกิจ, 33(128), 49-65.

สมศักดิ์ เตชะโกสิต และปรัชญนันท์ นิลสุข. (2561). เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมในหนังสือ วิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นตามรูปแบบการเรียนรู้จิตวิศวกรรมทางวิทยาศาสตร์เพื่อการรู้สละ เต็ม. วารสารกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 42.

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์. (2542). แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์. สารพัฒนาหลักสูตร, 47-56.

สลิตา รินสิริ. (2558). การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนเกาะจันทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชลบุรี เขต 2 . วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการ บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.

สำนักวิชาการ และสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2558). นวัตกรรม : ก้าวใหม่ SMEs สู่อุตสาหกรรม. (หน้า 9-11). สำนักวิชาการ และสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. เรียกใช้เมื่อ 3 กันยายน 2562 จาก https://library2.parliament.go.th/ejournal/content_af/2558/sep2558-2.pdf

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). แนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21. สืบค้นเมื่อ 9 ตุลาคม 2562 จาก <http://www.thaiedresearch.org/index.php>.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). แนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21. สืบค้นเมื่อ 9 ตุลาคม 2562 จาก <http://www.thaiedresearch.org/index.php>.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). รายงานวิจัย การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็น ผู้ประกอบการ. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 133 ตอนที่ 115 ก ลงวันที่ 30 ธันวาคม 2559.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 133 ตอนที่ 115 ก ลงวันที่ 30 ธันวาคม 2559.

สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. (2549). นวัตกรรมประเทศไทย Innovate Thailand. กรุงเทพฯ: สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ.

สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้. ([ม.ป.ป.]). การจัดการความรู้ (KM): ตัวช่วยของผู้ปฏิบัติงาน-ผู้บริหารในทุกองค์กร. ศูนย์ความรู้กินได้, 6.

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ . (2554). นวัตกรรม : กุญแจสู่ความสำเร็จของประเทศไทยในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ.

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (2554). นวัตกรรม: กุญแจสู่ความสำเร็จของประเทศไทยในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ.

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (3 กันยายน 2562). เข้าถึงได้จากอุตสาหกรรม 4.0 (Industry 4.0) แนวทางของอุตสาหกรรมแห่งอนาคต : <https://www.nstda.or.th/th/nstda-knowledge/11529-industry-4-0>

สำลี รักสุทธี. (2544). เทคนิควิธีการเขียนหลักสูตร. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.

สิน งามประโคน และคณะ. (2561). นวัตกรรมจัดการเรียนรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. วารสารมหาวิทยาลัยวิชาการ ปีที่ 5 ฉบับพิเศษ, 81.

สิรินันต์ เพชรแอน และวรภาญจน์ สุขสดเขียว. (2558). การจัดการความรู้ในโรงเรียนวัดสามง่าม . วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สิริวิมล จันทร์แดง.(2559).ความคิดเห็นของครูที่มีผลต่อการจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตประเวศกรุงเทพมหานคร.บัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สุจินต์ ใจกระจ่าง. (2553). สภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สุชาติ วัฒนชัยและคณะ. (2550). ออกแบบและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิด. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุนิตา สุบินยัง. (2554). การจัดระบบสารสนเทศกับการจัดการความรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ราชบุรี เขต1 . วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุพรรณษา ศรประเสริฐ ,ฤดีรัตน์ ชุขณะโชติ.(2562).การพัฒนาชนารูปแบบการเรียนการสอนอ่านภาษาอังกฤษตามทฤษฎีโครงสร้างความรู้ และแนวคิดการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษให้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย.วารสาร ครุศาสตร์ ปี 47(1) 2562.

สุพาพร ลอยวัฒนกุล และคณะ. (มกราคม-มิถุนายน 2559). ปัจจัยแห่งความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน. วารสารราชนครินทร์, 251-258.

สุรวีร์ เพียรเพชรเลิศ. (พฤศจิกายน-สิงหาคม 2559). แนวโน้มธุรกิจศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์, 31(2), 24-31.

สุระศักดิ์ อักษร. (2 กันยายน 2562). เข้าถึงได้จาก การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ เรื่องผลิตภัณฑ์จากผ้าไหมลายขิด กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่5 โรงเรียนทุ่งชัยพิทยารังมงคลลาภิเชก อำเภออุทุมพรพิสัย จ.ศรีสะเกษ: <https://www.gotoknow.org/posts/300922>

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2551). 20 วิธีการจัดการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ การพิมพ์.

อนุวัต สงสม. (ตุลาคม - ธันวาคม 2560). ความสามารถทางนวัตกรรม: การทบทวนวรรณกรรมและแบบจำลองแนวคิดเพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุและผลลัพธ์. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 37(4), 182-194.

อภิสิทธิ์ พรหมชัย และศุภลักษณ์ สุวรรณชะฎา. (2554). วารสารบริหารท้องถิ่น. ความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านห้วยกาน, 4(2), 16-29.

อมรรัตน์ เหล็กกล้า และบัญชา สมบูรณ์สุข. (2555). สภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาของโรงเรียนอาชีวศึกษา เอกชน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา . กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 401.

อมรา เขียวรักษา.(2548).การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเรื่องการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับครูวิทยาศาสตร์ประถมศึกษา.ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อริญชยา อุดลย์เดช. (2556). ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะเห็ดบ้านช่องโครงเรือ่ง ตำบลรังกาใหญ่ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา. รายงานการศึกษาอิสระปริญญาประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

อานนท์ สายคำฟู. (2555). การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน การสร้างผลงาน ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ประยุกต์ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี (คอมพิวเตอร์) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่6. เทคโนโลยีการศึกษา .

อุบลวรรณ สุวรรณภูสิทธิ์ และอำพล ชะโยมชัย. (มกราคม-มีนาคม 2561). นวัตกรรมและผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของกิจการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (โอท็อป) ในประเทศไทย. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 38(1), 18-35.

อุษา แซ่เตียว. (2559). ทักษะของผู้บริหารกับการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม . วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.